

РЗИ - СИЛИСТРА

X

Д-Р ПЛАМЕН ИЛИЕВ
ДИРЕКТОР НА РЗИ-СИЛИСТРА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2023 год.

Февруари, 2024

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е	стр.
Здравно-демографска характеристика на област Силистра към 31.12.2022г.	3
Ресурсно осигуряване на здравна мрежа в област Силистра и медицинско обслужване на населението през 2023г.	10
Лечебно-диагностична дейност и икономически показатели на болничните лечебни заведения в област Силистра през 2023г.	15
Цели на РЗИ-Силистра за 2023 г.	19
Щатна и кадрова осигуреност на РЗИ-Силистра към 01.01.2023г.	21
Административно-правно, финансово и стопанско обслужване през 2023г.	22
Дейност на дирекция „Медицински дейности“	38
Държавен здравен контрол (общ преглед)	48
Дейности по надзора на заразните болести	49
Дейности по държавния здравен контрол	74
Дейности по промоция на здравето и превенция на болестите	116
Лабораторни дейности	125
Насоки за работа на РЗИ-Силистра през 2024 година	128

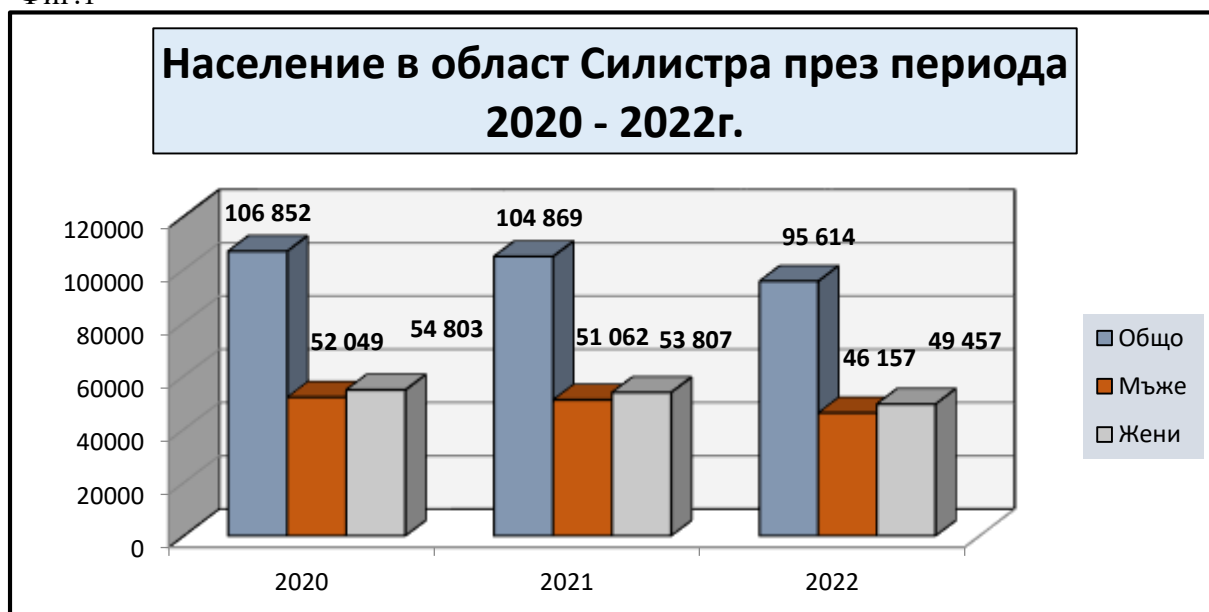
ЗДРАВНО-ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ СИЛИСТРА към 31.12.2023г.

Демографските процеси в страната се характеризират с намаляване и застаряване на населението. Неблагоприятната тенденция на депопулация през последните 30 години се формира от трайно ниската раждаемост и нарастващата смъртност, допълвани от засилените емиграционни процеси на хора в репродуктивна възраст. Област Силистра не прави изключение от тази характеристика. Към 31.12.2022г., по данни на НСИ, населението на областта наброява 95 614 души. Административното деление на областта включва 7 общини със 118 населени места. Преобладава селското население с 56,3% относителен дял, без значими разлики по пол в годините за периода, посочен в табл. 1.

Табл.1. Население на област Силистра за периода 2012-2022г.

години	население общо	мъже	отн. дял	жени	отн. дял	в градовете	отн. дял	в селата	отн. дял
2022 г.	95 614	46 157	48.2	49 457	51.7	42 803	44.8	52 811	55.2
2021 г.	104 869	51 062	48.7	53 807	51.3	45 829	43.7	59 040	56.3
2020г.	106 852	52 049	48,7	54 803	51,3	46 750	43,8	60 102	56,2
2019г.	108 018	52 738	48,8	55 280	51,2	47 781	44,2	60 237	55,7
2018г.	109 271	53 464	48,9	55 807	51,0	48 382	44,2	60 889	55,7
2017г.	110 562	54 199	49,0	56 363	51,0	48 908	44,2	61 654	55,8
2016г.	111 957	55 011	49,1	56 946	50,8	49 620	44,3	62 337	55,7
2015г.	113 248	55 774	49,2	57 474	50,7	50 306	44,4	62 942	55,6
2014г.	114 670	56 620	49,4	58 050	50,6	51 429	44,8	63 241	55,2
2013г.	116 038	57 337	49,4	58 701	50,6	52 118	44,9	63 920	55,1
2012г.	117 196	58 049	49,5	59 147	50,5	52 826	45,1	64 370	54,9

Фиг.1

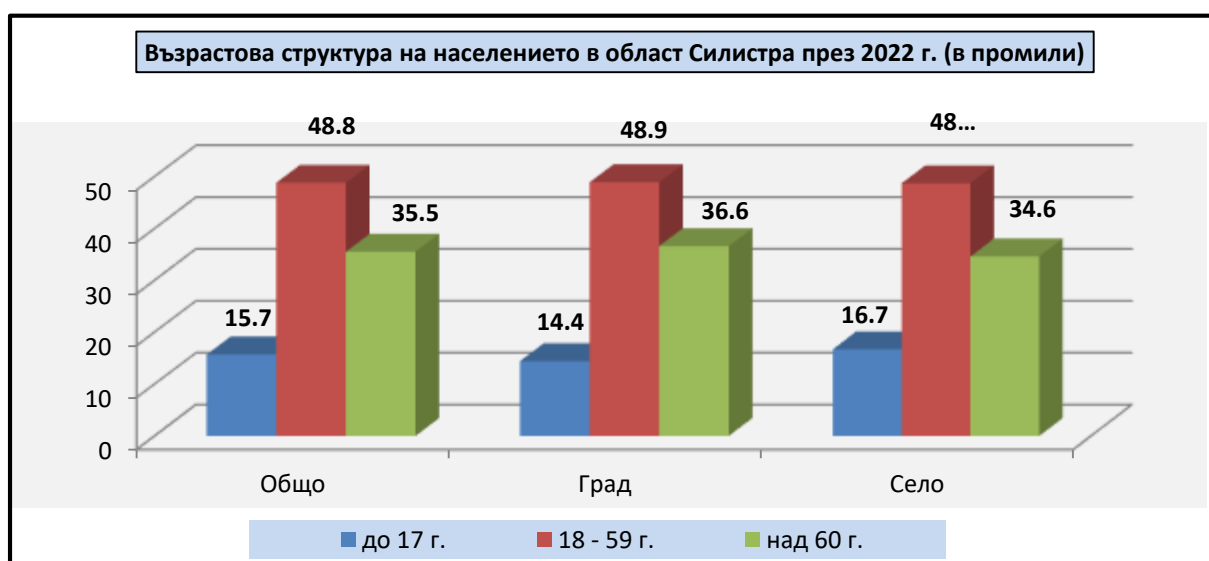

Възрастовата структура на населението в област Силистра е от регресивен тип. Нараства делът на възрастното население за сметка на по-младото (табл.2). Застаряването на населението неизбежно поражда проблеми от здравен, социален и икономически характер и очертава нарастващи потребности от здравни и социални услуги.

Табл.2 Възрастова структура на населението в област Силистра към 31.12.2022г.

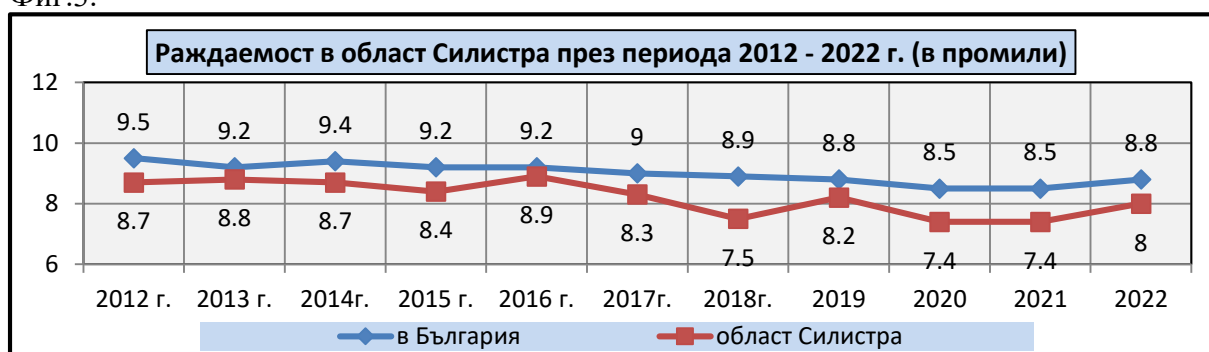
2022г.	Възрастови групи						
	Общо	0-17	%	18-59	%	60+	%
Общо	95 614	14 981	15,7	46 663	48,8	33 970	35,5
Градове	42 803	6 182	14,4	20 945	48,9	15 676	36,6
Села	52 811	8 799	16,7	25 718	48,7	18 2094	34,6

Фиг.2.

Раждаемостта в област Силистра за 2022г. е 8 ‰ (фиг. 3), при средни за страната стойности около 9,0‰. За периода 2012-2022г. този показател е с относително постоянни ниски стойности и нива под средните за страната. Наблюдава се запазване на нивото на раждаемост от предходната година. Ниската раждаемост е един от основните фактори за намаляване общия брой на населението.

Фиг.3.

Общата смъртност в Силистренска област за 2022г. е 21,9 ‰ при среден за страната показател от 18,4 ‰ (фиг. 4). За периода 2012-2022г. общата смъртност е със стойности над средните за страната и разлики около 1-2 пункта, като се наблюдава рязко покачване през 2020г., 2021г. Причина за тази тенденция е пандемията от Ковид-19.

Фиг. 4

През 2022 година най-висока е смъртността от болестите на органите на кръвообръщението (клас IX 63.95%), следвани от новообразувания (клас II 9.80 %), на трето място са умирения причинени от Ковид 19, чието МКБ е включено в кодовете за специални цели (клас XXII 7.24 %) и на четвърто място - болести на дихателната система (клас XI 4,07 %). Спрямо 2021 се наблюдава увеличение на умирианията от болестите на органите на кръвообръщението с 9,62 пункта, както и при новообразуванията с 1,21 пункта. Намаляване на смъртността с 12,71 пункта се отчита в клас XXII, където са включени кодовете за заболяванията от Ковид - 19.

Броят на умрелите през 2022 г. е 2 111 души, а коефициентът на обща смъртност – 21.9‰. Спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 601 случая, или с 22 %.

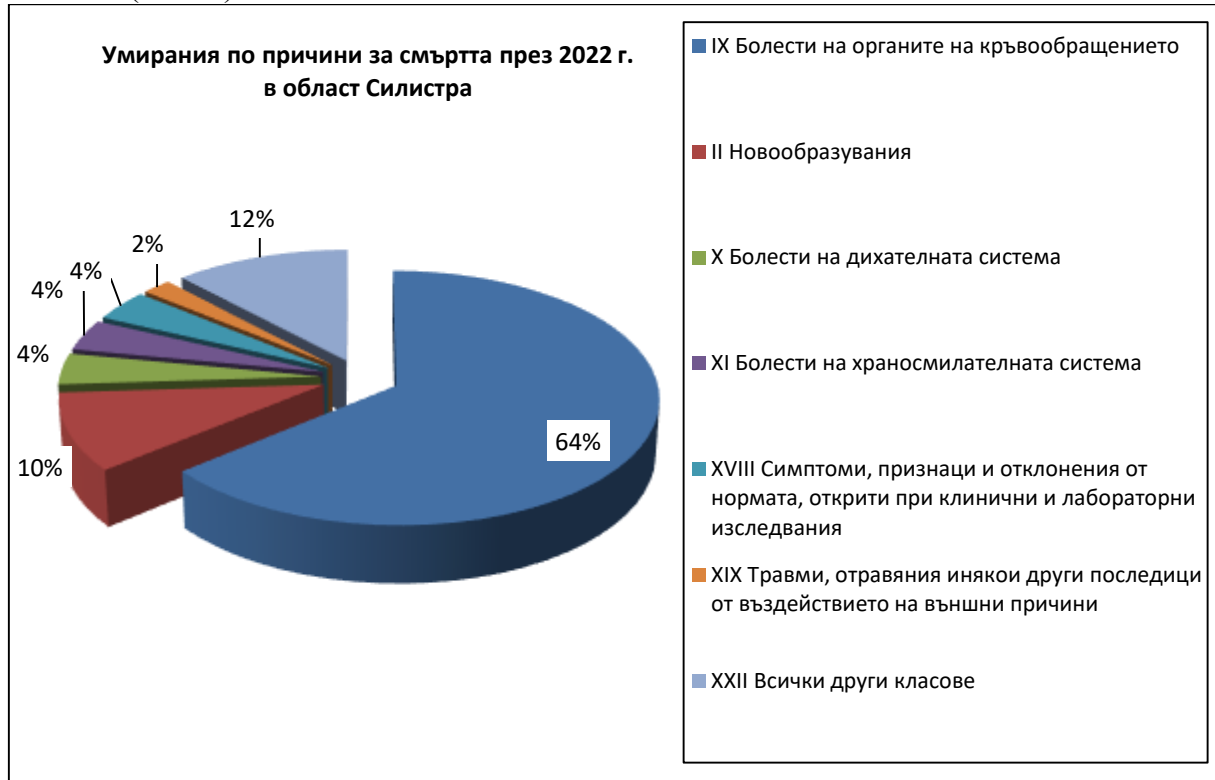
Смъртността сред мъжете (24.7‰) продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените (19.3‰). Смъртността сред селското население е малко по-висока в сравнение с тази при градското. Коефициентът на смъртност в градовете е 20.8‰, а в селата 22.8‰.

С най-висока смъртност се отличава община Алфатар (36.3‰), следвана от община Ситово (28.7‰). Най-нисък е този показател в община Кайнарджа – 15.8‰.

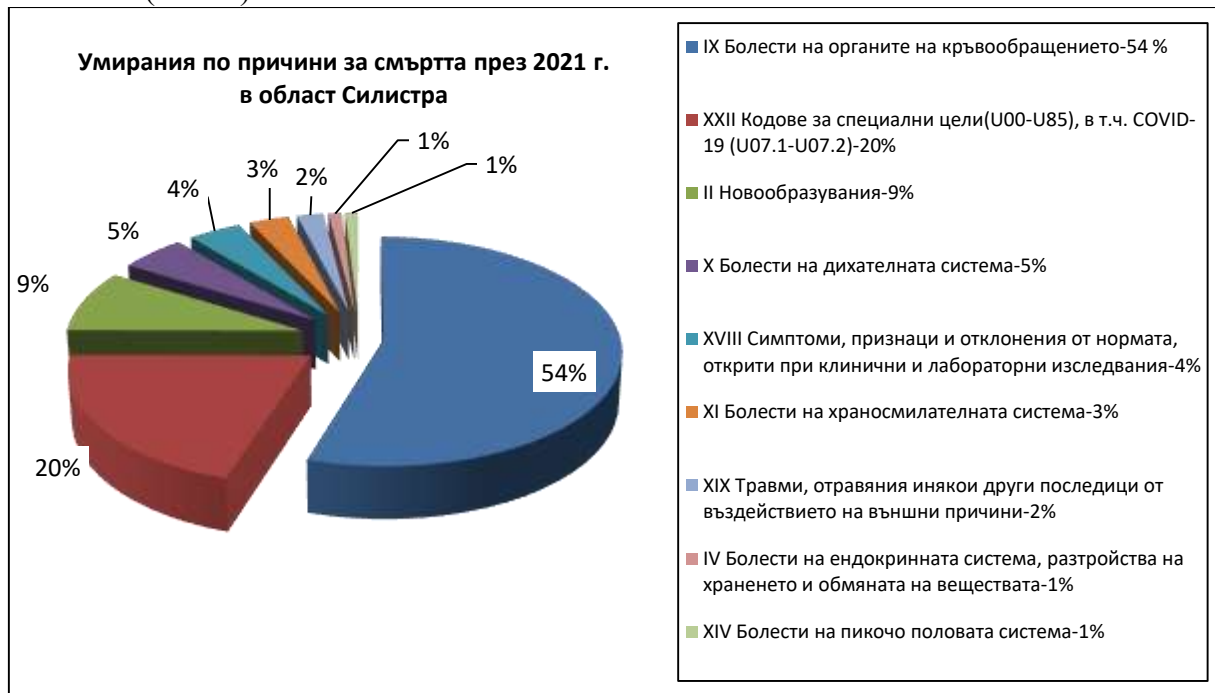
Табл. 3 Групи болести по МКБ-10 - причина за обща смъртност през 2021г. и 2022г.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10		2022г. (%)	2021г. (%)	Отклонение (%)
1	IX	Болести на органите на кръвообръщението	63,95	54,33	9,62
2	II	Новообразувания	9,80	8,59	1,21
3	XXII	Кодове за специални цели	7,24	19,95	-12,71
4	XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклассифицирани другаде	4,35	3,72	0,63
5	X	Болести на дихателната система	4,07	4,68	-0,61
6	XI	Болести на храносмилателната система	3,69	3,36	0,33
7	XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	1,75	1,73	0,02
8.	IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и обмяната	1,46	0,99	0,47
9	XIV	Болести на пикочо-половата система	1,23	0,96	0,27

Фиг.5.1. (2022г.)

Фиг. 5.2. (2021г.)

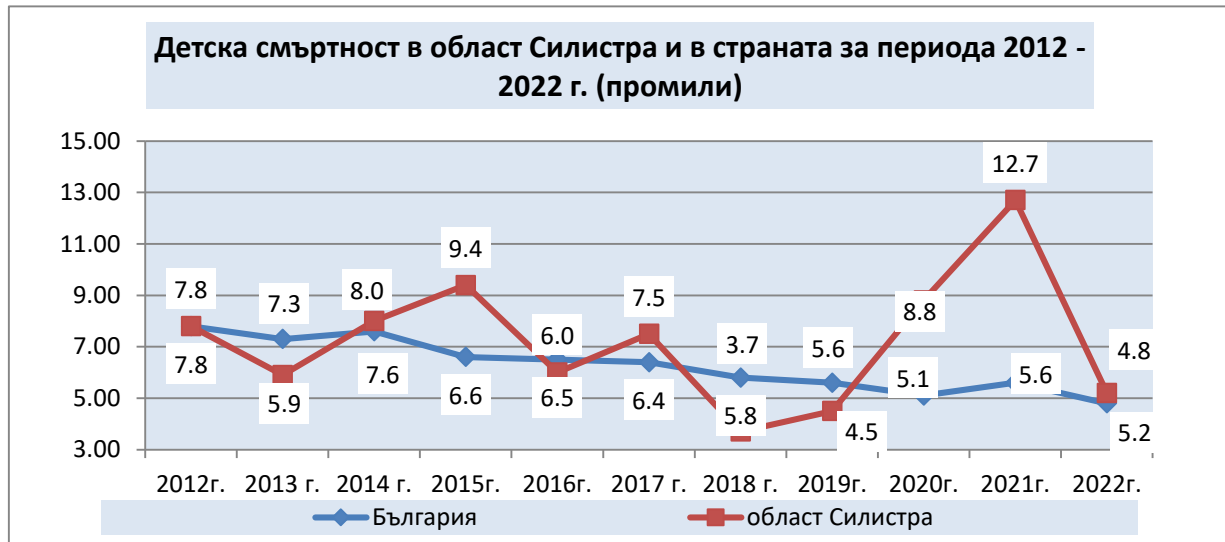
Детската смъртност в област Силистра, разгледана в динамичен ред за периода 2012г.-2022г. (табл.4) запазва висока стойност на показателя, с изключение на снижението през 2018г., 2019г. и 2022г. Основните причини за настъпване на смърт при деца до 1 годишна възраст са вродените аномалии. През 2022г. се наблюдава рязък спад на този показател (5,2‰), като се доближава до този за страната 4,8‰.

В структурата на детската смъртност на първо място се нареждат Клас XVI Някои състояния, възникващи през перинаталния период, следвани от Клас I „Някои инфекциозни и паразитни болести“ и Клас XVIII „Симптоми признаци и отклонения от нормата“.

Табл.4 Детска смъртност (умрели деца до 1г. възраст) в област Силистра

година	Общо за област Силистра		В т.ч. градовете		В т.ч. селата		За страната	
	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени	брой	на 1000 живородени
2022г.	4	5,2	1	3,3	3	6,4	274	4,8
2021г.	10	12,7	3	10,0	7	14,4	326	5,6
2020г.	7	8,8	5	6,3	2	2,5	301	5,1
2019г.	4	4,5	2	2,2	2	2,2	342	5,6
2018г.	3	3,7	0	0	3	3,7	358	5,8
2017г.	7	7,5	4	10,8	3	5,4	408	6,4
2016г.	6	6,0	2	5,1	4	6,6	423	6,5
2015г.	9	9,4	2	5,6	7	11,6	434	6,6
2014г.	8	8	1	1	7	7	517	7,6
2013г.	6	5,9	3	2,9	3	2,9	489	7,3
2012г.	8	7,8	4	3,9	4	3,9	536	7,8

Фиг.6.

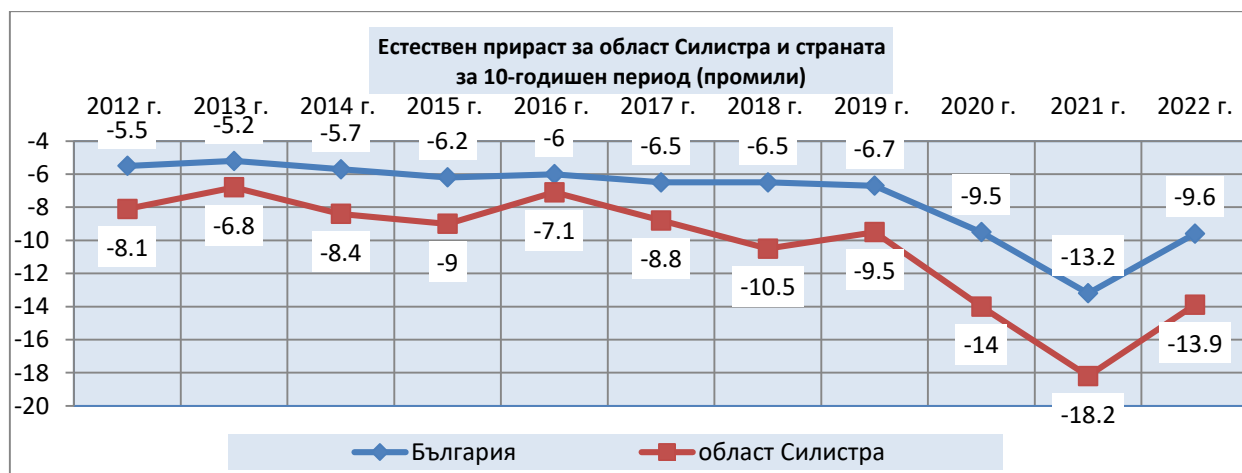

През 2022г. във всички общини на област Силистра, с изключение на община Кайнарджа, естественият прираст е отрицателен. С макар и нисък, но положителен естествен прираст е община Кайнарджа (0.3‰), която и до 2016г. беше единствена с положителен естествен прираст. С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст е община Алфатар (-26.9‰). Останалите общини са с отрицателен естествен прираст, както следва: община Ситово (-19.2‰), Тутракан (-16.3‰), Силистра (-15.2‰) Главиница (-13.5‰), и Дулово (-11‰).

Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 13.9‰. Коефициентът на естествения прираст и в градовете (-13,8‰) и в селата (-13.9‰) е близък, т.е. намалението на населението в област Силистра е в резултат на негативните демографски тенденции, както в градовете, така и в селата.

Табл.5 Естествен прираст по общини в обл. Силистра в динамичен ред за 2012-2022г.

	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой	брой
	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰	‰
За страната	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-9,6	-13,2	-9,5	-6,7	-6,6	-6,5	-6	-6,2	-5,7	-5,2	-5,5
Област Силистра	-1339	-1926	-1506	-1031	-1155	-977	-807	-1027	-973	-779	-960
	-13,9	-18,2	-14	-9,5	-10,5	-8,8	-7,1	-9	-8,4	-6,7	-8,1
Алфатар	-60	-67	-52	-38	-62	-41	-48	-52	-61	-50	-59
	-26,9	-26,6	-20,2	-14,4	-23,2	-15,2	-17,6	-18,3	-21,7	-16,5	-20
Главиница	-117	-187	-123	-82	-133	-87	-75	-99	-109	-68	-112
	-13,5	-19,5	-12,7	-8,3	-13,3	-8,6	-7,3	-9,5	-10,5	-6,2	-10,5
Дулово	-262	-363	-314	-175	-162	-84	-116	-90	-107	-62	-70
	-11	-13,5	-11,5	-6,3	-5,9	-3	-4,1	-3,2	-3,8	-2,2	-2,5
Кайнарджа	1	-16	-27	-26	-2	-5	21	10	25	27	7
	0,3	-3	-5,4	-5,1	-0,4	-0,9	4,1	1,9	4,9	5,3	1,4
Силистра	-619	-915	-698	-547	-561	-545	-394	-539	-503	-457	-505
	-15,2	-21,1	-15,8	-12,1	-12,2	-11,7	-8,3	-11,3	-10,3	-8,9	-10,1
Ситово	-85	-128	-64	-58	-63	-60	-49	-71	-77	-71	-51
	-19,2	-26,9	-13,1	-11,8	-12,6	-11,8	-9,5	-13,7	-15	-13,2	-9,7
Тутракан	-193	-250	-228	-157	-172	-155	-146	-186	-141	-118	-170
	-16,3	-19,2	-17,2	-11,7	-12,6	-11,2	-10,3	-13	-9,7	-7,7	-11,4

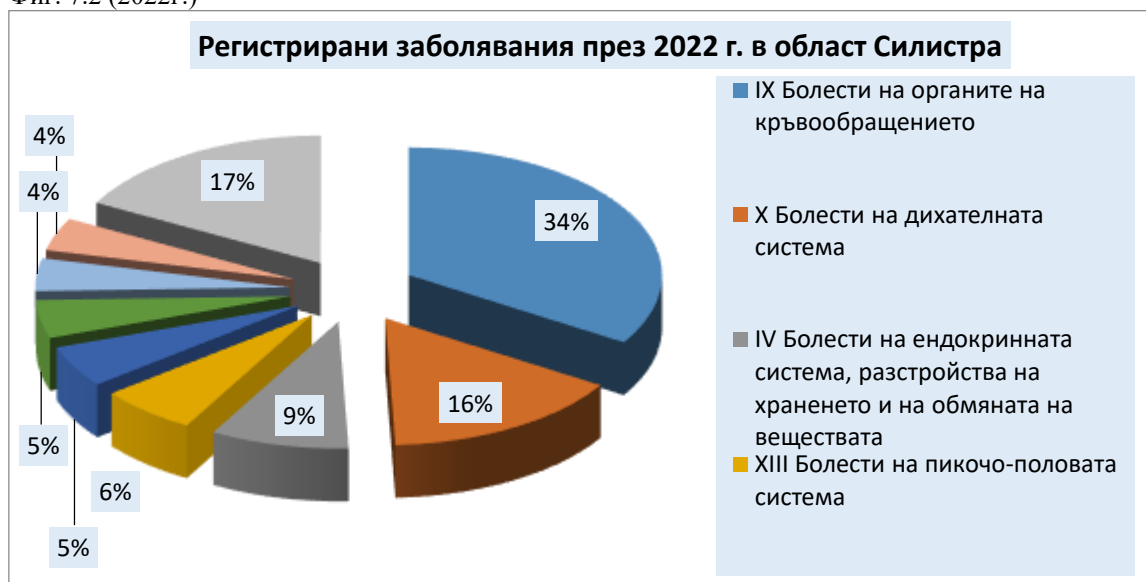
Структура на регистрираните заболявания по МКБ -10 в област Силистра през 2021г. и 2022 г. фиг.7.1 и фиг.7.2.

Фиг. 7.1 (2021г.)

Фиг. 7.2 (2022г.)

През 2022г. в лечебните заведения за извънболнична помощ от област Силистра са регистрирани 617 456 заболявания, което е с 269 670 случая повече в сравнение с предходната 2021г. (347 786). Водещо място заемат болестите на органите на кръвообращението (209 062) или 34%. На второ място са болестите на дихателната система (95 638) или 15,5%, следвани от клас VI Болести на ендокринната система (54 310) или 9%. Болестите на пикочо-половата система (32 803) 5%, заемащи пето място. Болестите на окото и придатъците му ги следват (29 910) 4,84%, а клас XXII Кодове за специални цели, в който се включва Ковид-19 инфекция (25 725) или 4%. Сред децата до 17 годишна възраст водещо място заемат болестите на дихателната система – 47 567 случая (отн. дял 51.81%), следвани от някои инфекциозни и паразитни болести – 17 868 случая (отн. дял 19.46%), симптоми, признаци и отклонения от нормата – 4 652 (отн. дял 5.07%), болестите на окото и придатъците му – 3 733 случая (отн. дял 4.07%), болести на кожата и подкожната тъкан – 2 898 случая (отн. дял 3.16%)

В групата на лицата над 18 години водещи са болестите на органите на кръвообращението-208 824 случая (отн. дял 35.20%), следвани от болестите на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата – 52 486 случая (отн. дял 8.85%), болести на дихателната система – 48 071 случая (отн. дял 8.10%), болести на костно-мускулната система и съединителната система – 37 520 случая (отн. дял 6.33%).

Хоспитализирана заболяемост

Налице е увеличение на хоспитализираната заболяемост на 100 000 души от **16 745** през 2021г. на **20 974** през 2022г.

Прави впечатление фактът, че и при общата заболяемост, и при хоспитализираната заболяемост двете водещи групи са болести на дихателната система (3 233 на 100 000) , следвани от органите на кръвообръщението (3 014 на 100 000). По-високата използваемост на болничните услуги от тези групи болести най-често е свързана с късно потърсена медицинска помощ при ОПЛ и специалисти, работещи в извънболничната помощ, недостатъчен брой лекари специалисти, заети на пълен график, недостатъчна преценка на тежестта на състоянията при лечение на заболяванията на дихателната система и на органите на кръвообръщението.

Утежняващо обстоятелство е фактът, че ОПЛ в областта не са организирани за оказване на неотложна медицинска помощ в извънработно време, в празнични и почивни дни, което неизбежно натоварва системата на спешната помощ, чрез повишено търсене на медицинска помощ в МСО на МБАЛ Силистра и във филиалите на ЦСМП.

Не трябва да се пренебрегва фактът, че финансирането на болничната помощ от НЗОК по клинични пътеки е предпоставка за избор на „удобната“ и „добре платена“ КП, което значително променя структурата на хоспитализираната заболяемост, особено по определени класове болести и отделни диагнози.

В тежест на болничната помощ са здравно неосигурените лица и пострадалите при ПТП и злополуки, които получават болнична медицинска помощ и разходват финансов ресурс на болниците, без покриване от страна на застрахователи или доброволни здравни фондове.

РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗДРАВНАТА МРЕЖА В ОБЛ. СИЛИСТРА И МЕДИЦИНСКОТО ОБСЛУЖВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО

БОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Стационарното лечение на населението от област Силистра се осъществява в 3 МБАЛ (областна - в гр. Силистра и две общински - в гр. Тутракан и гр. Дулово).

„МБАЛ-Силистра“ АД е акционерно дружество с преобладаващо държавна собственост на капитала (81,02%) и пропорционално дялово участие на 7-те общини от областта (18,98%). Болницата обслужва населението на областта от 95 614 души (към 31.12.2022г.) и осъществява дейност по 27 медицински специалности в 22 отделения (17 с легла и 5 без легла, в т.ч. отделение по хемодиализа) и 2 клинично-диагностични структури (клинична и микробиологична лаборатория). Общият брой на леглата е 304, в т.ч. 10 легла за продължително лечение без самостоятелна болнична структура и 18 места за краткотраен престой.

Болницата има одобрение за клинично обучение на студенти по медицина, на студенти по специалности от професионално направление „Здравни грижи“ (медицинска сестра, акушерка, медицински лаборант) и за следдипломно обучение на лекари по 21 медицински специалности.

През 2022г. 10 специализанта по 8 медицински специалности провеждат практическото си обучение в болницата.

Към 31.12.2022г. лечебната дейност в болницата се осигурява от 113 заети лекарски длъжности, от тях 106 на основен трудов договор (93%). С призната специалност са 79 от лекарите (75%).

Само 15 лекари са на възраст под 35г. (13 %), 30% (34) са на възраст от 55г. до 64г., 12% (13) са на възраст от 65г. до 74г. и 15% (17) са на възраст над 75 години.

МБАЛ-Тутракан” ЕООД е със 100% общинска собственост и териториално обслужва населението на две общини – Тутракан и Главиница, с общо население към 31.12.2022г. от 20 540 души, в т.ч. 11 858 от община Тутракан и 8 682 от община Главиница.

Болницата осъществява дейност по 11 медицински специалности в 9 отделения (7 с леглова база и 2 без легла) и 1 клинично-диагностични структури (клинична лаборатория). Общият брой на леглата е 93, в т.ч. 2 за продължително лечение и 9 места за краткотраен престой.

Болницата има разрешение за клинично обучение на студенти по медицина, на студенти по специалности от професионално направление „Здравни грижи“ (медицинска сестра, акушерка) и за следдипломно обучение на лекари по 2 медицински специалности.

През 2022г. в лечебното заведение 2 лекари специализират хирургия и 1 лекар е специализант по акушерство и гинекология .

Отличаващата характеристика за тази общинска болница е големият пациентопоток от населени места извън медицинския район и област Силистра, което се дължи основно на дейността на АГО (модернизирани условия на работа, обезпеченост със съвременна апаратура, лекари специалисти и база за специализация). В родилното отделение на МБАЛ-Тутракан през 2023г. са родени 480 бебета, което съставлява 61% от всички раждания в областта. Това се дължи на изградената професионална школа, с много добър медицински екип и модерни условия за работа в родилна зала и операционна, с професионална грижа за новородените и недоносени бебета. Тази дейност е пряко свързана с извършваната високотехнологична дейност In vitro в работещия в гр. Тутракан МЦ „Свети Иван Рилски“ ЕООД.

Към 31.12.2022г. медицинската дейност на болницата се осигурява от 34 заети лекарски длъжности. От тях на основен трудов договор са 33 (97%), като с призната специалност са 25 (74%) лекари.

Само 4 от лекарите са на възраст под 35г. (12%), на възраст от 55 г. до 64г. са 8 лекари (24%), 6 (18%) са на възраст от 65г. до 74г. и 7 (21%) са на възраст над 75 години.

„МБАЛ-Дулово” ЕООД е лечебно заведение със 100% общинска собственост и обслужва населението на община Дулово (23 808 души към 31.12.2022г.).

Болницата осъществява дейност по 12 медицински специалности. В болницата функционират 5 отделения с леглова база, 1 без легла – отделение по Образна диагностика и една клинично-диагностична структура. Стационарният блок в болницата е с общо 79 легла (78 за активно лечение и 1 за продължително лечение).

Към 31.12.2022г. медицинската дейност на болницата се осигурява от 26 заети лекарски длъжности. От тях 23 (88%) на основен трудов договор, като с призната специалност са 21 (91%).

Двама от лекарите са на възраст под 35г. (8%), 6 от лекарите са на възраст от 55 г. до 64г. (23%), а 11 от лекарите са на възраст над 65, като 45% от тях са на възраст над 75 г.

За системата на болничната помощ в област Силистра е налице критична необходимост от лекари със специалност по педиатрия, ортопедия и травматология, психиатрия, пулмология, неврология, акушерство и гинекология, ендокринология, трансфузионна хематология, клинична лаборатория, обща и клинична патология, спешна медицина, микробиология, медицинска паразитология. Болничната помощ в областта има потребност и от специалисти по анестезиология и интензивно лечение, кардиология, нефрология, хирургия, детска хирургия, детска психиатрия, ендокринология, неонатология и др.

В област Силистра е налице и критичен дефицит от лекари с параклинични специалности (микробиология, обща и клинична патология, клинична лаборатория, образна диагностика). На този етап в областта има 1 лекар със специалност медицинска паразитология (на 79 год. възраст), само 2-ма специалисти със спешна медицина, 3-ма специалисти с обща и клинична патология (от които двама от други области), както и само 3-ма микробиолози.

СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Спешната медицинска помощ в областта се изпълнява чрез МСО към МБАЛ-Силистра и ЦСМП-Силистра с 5 филиала (гр. Силистра, гр. Тутракан, гр. Дулово, гр. Главиница и с. Кайнарджа).

Към 31.12.2023г. в ЦСМП и филиалите са извършени 10 769 амбулаторни прегледи и са изпълнени 9 294 повиквания. Обслужени са 19 785 лица, от които със спешни медицински показания са 10 770 лица (54%) и 9 015 лица с неспешни състояния (46%). Очевидно преобладават обслужените лица със спешни състояния. Причините за обслужване на пациенти с не спешни състояния са - липсата на организирано медицинско обслужване от ОПЛ в извънработно време, в почивни и празнични дни.

В структурите на ЦСМП е налице значим дефицит на лекари. Съгласно отчета за 2023г. при 31 лекарски длъжности по щат в ЦСМП, на основен трудов договор са 9, от тях с призната специалност са 6, като в т.ч. 1 е със специалност „спешна медицина“ (директор на ЦСМП). Длъжностите за фелдшери, медицински сестри и акушерки са заетите в 94%, но преобладаващата част от работещите са в пенсионна възраст.

През 2023г. през МСО на областната болница са преминали общо 15 203 пациенти (спешни - 9108 и неотложни - 6095). От преминалите 15 203 пациенти, 7 222 са хоспитализирани (47,50%), което е обезпокоителен показател за качеството на първичната извънболнична медицинска помощ, за нейната достъпност, своевременност и ефективност, както и за постигнатата мисия на ОПЛ – да облекчава системата на здравеопазването от скъпото болнично лечение. Нехоспитализираните пациенти, преминали през МСО са 7 981.

Макар и да не е в противоречие с нормативната уредба, идеята за обслужване на самонасочили се в МСО пациенти и заплатили за медицински услуги е в противоречие със смисъла на понятието за „спешно отделение“, където спешните екипи трябва своевременно да окажат медицинска помощ на пациенти със спешни състояния.

Спешните отделения имат важна функция в системата на здравеопазването и тя е свързана със своевременното осигуряване на спешността в системата. Не всяко състояние е спешно и преценката за това винаги е медицинска. Неотложното състояние, възникнало по различни причини, също изисква бърза, но не и спешна медицинска намеса. То обаче е също предпоставка за търсене на медицинска помощ. Преценката следва да се направи на входа на здравната система, който се „пази“ от ОПЛ (първичното звено на извънболнична система) и който трябва да регулира пътя на пациента през системата, като му даде достъп до нея. Правото на денонощен достъп за ЗОЛ до ОПЛ е уредено с Наредбата за осъществяване правото на достъп до медицинска помощ и Наредбата за определяне на пакета от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК. Съгласно тази нормативна уредба семейният лекар е длъжен да обяви на видно място телефони и контакти на лечебното заведение или дежурен кабинет за времето между 20ч. вечерта и 8ч. сутринта през работните дни и денонощно през почивните, и празничните дни, за своите пациенти. В НРД обаче е предвидена възможност за индивидуално 24-часово осигуряване на пациента от неговия личен лекар чрез консултации по телефона, осъществяване на необходимите дейности в амбулаторията или в дома на пациента по преценка на ОПЛ. Така при действащата към момента нормативна уредба, която указва денонощния достъп и пакета от здравни дейности, преценката на личния лекар се оказва единствено определяща за достъпа на пациента до медицинска помощ. Личната преценка на лекаря обаче е свързана по-скоро с правилата на добрата медицинска практика, които са утвърдени със заповед РД-28-256/25.11.2013г. от министъра на здравеопазването, но те не са регулатор за контрол по изпълнението на базисни нормативни документи (контролът по спазването на Правилата се осъществява от Българския лекарски съюз и имат отношение към личния морал на лекаря) В област Силистра няма регистрирани групови практики за първична извънболнична медицинска помощ, няма разкрит и дежурен кабинет на функционален принцип – възможностите, които дава нормативната уредба за непрекъсваемост в медицинското обслужване на пациентите извън спешността. Тези възможности, които се оказват

необходимости за целостта и правилната организация на здравеопазната система, нямат императивен характер в нормативната уредба. Те също зависят от личната преценка на личния лекар. Като следствие от това МСО на областната болница работи също по личната преценка на пациента относно спешността на състоянието му.

ИЗВЪНБОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Първична извънболнична медицинска помощ

Към 31.12.2023г. в РЗИ-Силистра са регистрирани 48 лечебни заведения за първична медицинска помощ-индивидуални практики. Групови практики за ПМП не са регистрирани. Лекарските практики за първична медицинска помощ са под определения минимум за областта според приетата Националната здравна карта на РБългария, съгласно която минималният брой за област Силистра е 75. Най-голяма концентрация на АПМП-ИП се наблюдава в областния град и в двата по-големи общински центрове (Дулово и Тутракан). Над половината (27) от заетите лекарски практики за първични медицински грижи са в община Силистра, което съставлява 56% от общо регистрираните 48 АПМП. Регистрираните практики в селата са едва 16 (38%), което затруднява медицинското обслужване на преобладаващо в областта селско население (56%).

През 2023г. са закрити 3 АПМП, а има само 1 новооткрита. Силистренска област не е решен проблемът с организиране на неотложната помощ от страна на общопрактикуващите лекари. В този случай потребността от медицинска помощ в извънработно време, в почивни и празнични дни натоварва системата за спешна помощ (филиалите на ЦСМП-Силистра и МСО на МБАЛ-Силистра).

Първична извънболнична дентална помощ

В първичната дентална помощ осигуреността е по-добра откъм брой на регистрираните АПДП: 68 ИП и 2 ГП, но те отново са концентрирани в градовете, като имат регистрирани 23 допълнителни кабинети в селата. През 2023г. няма регистрирани АПДП-ИП. През 2023г. има закрити 2 АПДП.

Данните за областта показват неравномерно разпределение на регистрираните лечебни заведения. Запазва се тенденцията за трайно незаети селски практики. Това създава проблеми в достъпа на населението до първична дентална помощ. Важно е да се отбележи, че много от регистрираните амбулатории на стоматолози обслужват население от две-три и повече практики, което е също предпоставка за затруднение в достъпа на пациентите до своевременна и качествена здравна услуга.

Състоянието на здравната мрежа (лечебни заведения и медицински кадри) в комплекс с високата безработица и засилените миграционни процеси се отразяват негативно на здравно-демографската характеристика на областта (ниска раждаемост, висока смъртност, отрицателен естествен прираст и застаряващо население).

Потребност от първична медицинска помощ

Съобразно регистрираните към 31.12.2023 г. 48 практики за първична медицинска помощ и потребността от 75 такива по НЗК, област Силистра има необходимост от допълнителен ресурс от лекари-специалисти или започнали специализация по обща медицина за попълване на незаетите практики. Тази потребност най-силно е изразена в голяма част от селата на областта. Най-голяма е потребността за общ. Главиница, където от планирани 7 практики, заета е само 1 (14%), общ. Дулово (9 заети при 18 планирани -50 %) и общ. Тутракан (4 заети при планирани 9 (44 %)).

Регистрираните лечебни заведения за първична медицинска/дентална извънболнична помощ по общини в област Силистра през 2023г. са показани в таблицата:

община	Брой по НЗК		Брой регистрирани			
			инд. практики		групови практики	
	лекари	дентални	лекари	дентални	лекари	дентални
Общ. Силистра	33	54	27	42	-	1
Общ. Дулово	18	22	9	13	-	1
общ. Тутракан	9	15	4	9	-	-
Общ. Главиница	7	8	1	2	-	-
Общ. Кайнарджа	3	5	2	-	-	-
Общ. Ситово	3	5	3	2	-	-
Общ. Алфатар	2	3	2	-	-	-
Област Силистра	75	112	48	68	-	2
В т.ч. в градовете	38	67	32	59	-	2
в селата	37	45	16	8	-	-

Специализирана извънболнична помощ - осъществява се от:

- 68 амбулатории за СМП (само индивидуални практики);
- 1 специализирана дентална практика;
- 1 диагностично-консултативен център;
- 3 медицински центъра;
- 5 медико-диагностични лаборатории и 8 регистрирани манипулационни към МДЛ;
- 17 медико-технически лаборатории.

В системата на извънболничната медицинска помощ работи и един медицински център с първоначална регистрация на територията на област Русе, който на територията на област Силистра предлага дейности по физикална и рехабилитационна медицина.

Амбулаториите за специализирана извънболнична медицинска помощ са регистрирани в градовете Силистра (48), Дулово (14), Тутракан (6), като обслужват населението в областта чрез 65 основни и 15 допълнително регистрирани кабинети. Основни и допълнителни специализирани кабинети в селата не са регистрирани. Голям брой от практиките са регистрирани от лекари, работещи в болничните лечебни заведения, които обезпечават специализирана медицинска помощ по договор с РЗОК във времето, извън графика им на работа в болниците. В доболничната медицинска помощ само 25% от работещите са на пълен работен график, концентрирани предимно в областния град Силистра. През 2023г. има регистрирани 4 АСМП.

Регистрираният в Тутракан медицински център „Св. Иван Рилски“ ООД осъществява високотехнологична дейност „In vitro методи за асистирана репродукция“.

Област Силистра има потребност от 143-ма специалисти в извънболничната медицинска помощ, разпределени по различни специалности. Особено изразен е недостигът от специалисти по кардиология, акушерство и гинекология, нервни болести, ендокринология и болести на обмяната, педиатрия, обща медицина, психиатрия, микробиология, физикална и рехабилитационна медицина, клинична лаборатория, паразитология и др.

Заключение: Неблагоприятните демографски процеси в областта (намаление броя на населението, ниска раждаемост, висока смъртност, външна и вътрешна миграция на трудоспособното население към по-големи населени места, застаряване на населението със съпътстваща полиморбидност) създават все по-сериозни затруднения в здравното обслужване. Делът на възрастните хора е най-голям в малките населени места, където здравната мрежа е най-слабо развита. В тези населени места няма разкрити амбулатории за първична медицинска помощ, няма разкрити амбулатории за специализирана извънболнична помощ. Това, заедно с ниските доходи на хората, силно затруднява достъпа им до медицинска помощ. Преобладаващото възрастно население с множество хронични заболявания налага необходимост от повече медицински грижи и услуги. Поради липса на друга алтернатива за оказване на своевременна медицинска помощ на населението в тези места, нараства търсенето на медицинска помощ в спешните структури (МСО и ЦСМП). Едновременно с това нараства и броят на здравно-неосигурените лица. По чисто финансови причини тези лица се самонасочват за медицинска помощ към филиалите на ЦСМП и към МСО на МБАЛ-Силистра, както и тези, които нямат достъп до своя личен лекар след работно време и в почивни и празнични дни.

В системата за спешна помощ лекарите са недостатъчно и е налице голямо текучество. Във филиалите дейността се осъществява основно от специалисти по здравни грижи, като филиалите на територията на двете общински болници се подпомагат от дежурните лекари в болниците, в обхвата на договора с МЗ по методиката за субсидиране на консултативна медицинска дейност и обслужване на лица поради отдалеченост от друга болница. Основните проблеми в спешната помощ са недостатъчното ресурсно осигуряване с медицински специалисти и необходимостта от повишаване квалификацията на персонала.

В системата на болничната помощ проблемите са още по-драматични – недостиг на квалифициран медицински персонал (всякакъв) в условия на нарастващи изисквания за покриване на критериите на медицинските стандарти.

Причините за това следва да търсим в действалата в предходни години политика на обучение и квалификация, ниските трудови възнаграждения на новозавършилите лекари и липсата на мотивация за работа в периферните и отдалечени области, липсата на стратегическо планиране и адекватна политика на финансиране на обучението и специализацията, засилената емиграция на новозавършили лекари в чужбина. На този етап, очевидно се изискват стратегически мерки и политика за подкрепа на здравеопазването в малките и слабо икономически развити райони на страната, както е област Силистра, за да се гарантира достъпът до медицинско обслужване на населението, както за извънболнична, така и за болнична медицинска помощ.

ЛЕЧЕБНО-ДИАГНОСТИЧНА ДЕЙНОСТ В ОБЛАСТ СИЛИСТРА

1. ЛЕЧЕБНО-ДИАГНОСТИЧНА ДЕЙНОСТ

Болничното лечение на населението в област Силистра се осъществява от три многопрофилни болници: областна в гр. Силистра и две общински (гр. Дулово и гр. Тутракан). Средногодишният брой използвани легла през 2023г. в трите болници е 474, като върху тях е отчетена годишна използваемост от 43%. Относителният дял на леглата в МБАЛ-Силистра съставлява 63% от общия брой болнични легла в областта и това формира най-големия пациентопоток (брой на постъпили и изписани болни, проведени леглодни).

Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения в област Силистра.

Видове заведения	2023г.									
	Легла средно годишен брой	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени легло дни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 болен	Леталитет (%)
Многопрофилни болници - общо	474	17 651	21 440	301	21 903	82 249	205	47	4,3	1,03
„МБАЛ-СИЛИСТРА“ АД	299	13 487	13 222	250	13 604	64 148	215	45	4,7	1,9
„МБАЛ-ТУТРАКАН“ ЕООД	93	4 548	4 516	36	4 571	17 947	193	49	3,9	0,8
„МБАЛ-ДУЛОВО“ ЕООД	79	3 710	3 702	15	3 728	16 304	206	47	4,4	0,4

Забележка: Данните са извлечени от годишните статистически отчети за 2023г.

Видове заведения	2022г.									
	Легла средно годишен брой	Постъпили болни	Изписани болни	Умрели	Преминали болни	Проведени легло дни	Използваемост на леглата (дни)	Оборот на леглата	Среден престой на 1 болен	Леталитет (%)
Многопрофилни болници – общо	483	21 027	20 637	426	21 226	97 274	194	45	4,3	1,4
„МБАЛ-СИЛИСТРА“ АД	304	13 396	13 046	374	13 537	66 137	218	45	4,9	2,8
„МБАЛ-ТУТРАКАН“ ЕООД	93	4 179	4 150	39	4 212	16 124	173	45	3,8	0,9
„МБАЛ-ДУЛОВО“ ЕООД	79	3 452	3 441	13	3 477	15 013	192	44	4,3	0,4

Забележка: Данните са извлечени от годишните статистически отчети за 2022г.

През 2023г. за лечение през болниците са преминали 21 903 пациенти, срещу 21 226 през 2022г. Проведени са 82 249 легло дни (при 97 274 за предходната година) при средна използваемост на леглата 205 в дни (194 дни за 2022г.). Показателят „среден престой на 1 болен“ общо за трите болници се запазва през двете години.

Дейност по физиотерапия и рехабилитация се извършва в МБАЛ-Силистра, а от месец февруари 2023г. и в МБАЛ-Тутракан. Отчетеният брой преминали пациенти в „МБАЛ-Силистра“ АД през 2023г. е 450, с 17 по-малко спрямо 2022г. – 467, а отчетения брой преминали пациенти през 2023г. в МБАЛ-Тутракан е 97 пациенти.

Дейности по хемодиализа се извършват само в МБАЛ-Силистра. През 2023г. пациентите на хемодиализа са 120, срещу 111 през 2022г. Извършени са съответно 9 737 диализни процедури за 2023г. и 8 675 диализни процедури за 2022г. В отделението са налични 14 диализни поста.

През 2023г. в РКМЕ са приети и обработени 5 625 заявления за явяване пред ТЕЛК, с 578 заявления повече от 2022г. (5 047). Сериозен проблем е липсата на кадрови ресурс за обезпечаване състава на ТЕЛК с лекари на пълен работен график.

Спешната помощ в областта се осъществява от МСО на МБАЛ-Силистра и от филиалите на ЦСМП в Силистра, Тутракан, Дулово, Главиница и Кайнарджа. През 2023г. през МСО са преминали 15 203 пациенти, в сравнение с 2022г., преминалите са 15 935.

2. ПРИХОДИ И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЛЗБП В ОБЛАСТ СИЛИСТРА
(сравнително за 2022г. и 2023г.)

БОЛНИЦИ	П Р И Х О Д И 2023г.							
ОБЛАСТ СИЛИСТРА	Приходи от МЗ	Приход и от община	Приходи от НЗОК	Приходи от пациентски такси	Приходи от други продажби	Други приходи	Приходи от дарения	ВСИЧКО ПРИХОДИ
МБАЛ - СИЛИСТРА	4 000 953	53575 Фонд „Здраве“	19 897929	741766	7930	13410	45907	24 761 470
МБАЛ - ТУТРАКАН	910533	0.00	4796266	29292	431123	315933	32087	6 515 233
МБАЛ - ДУЛОВО	828778	170000	3828544	19357	65456	206523	24740	5 143 399
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА:	5740264	223575	28522739	790415	504509	535866	102734	36 420 102
П Р И Х О Д И 2022 г.								
МБАЛ - СИЛИСТРА	8 219 720	42 545 фонд „Здраве“	17 680 992	718 390	35 953	39 100	137 319	26 874 019
МБАЛ - ТУТРАКАН	850 480	130 326	4 528562	20 620	392 515	283 485	133 900	6 339 888
МБАЛ - ДУЛОВО	1 400 138	315 000	3 109 639	8 083	229 012	217 341	39 251	5 318 464
ОБЩО ЗА ОБЛАСТТА:	10 470 338	487 871	25 319 193	747 093	657 480	539 926	310 470	38 532 371

Приходите на болниците от област Силистра се формират основно от три източника: по договори с НЗОК за дейност по КП, Агр, Кпр и медико-диагностични дейности, бюджетни субсидии от МЗ и/или общини и от дейността на лечебните заведения като търговски субекти (продажби на медицински услуги, други продажби и други приходи, които може да включват лихви по банкови средства, приходи от отдадени под наем помещения и т.н.)

През 2023г. общият приход на трите болници е 36 420 102лв., срещу 38 532 371лв. за 2022г. Наблюдава се намаляване на приходите общо за областта от 2 112 269 спрямо 2022г., като за МБАЛ-Силистра приходите за 2023г. са намалели с 2 112 549лв. спрямо 2022г., за МБАЛ-Тутракан приходите за 2023г. са се увеличили с 175 345 лв. спрямо 2022г., а на МБАЛ-Дулово в приходите за 2023г. има лек спад с 175 065лв. спрямо 2022г.

Общо приходите от дарения са намалели значително – от 102 734лв. през 2023г., срещу 310 470 лв. през 2022г., като даренията за МБАЛ-Силистра са намалели с 91 412 лв. за 2023г. спрямо 2022г., а в „МБАЛ-Тутракан“ ЕООД са намалели с 101 813лв. за 2023г. спрямо 2022г., при „МБАЛ-Дулово“ ЕООД са намалели с 14 511 лв. за 2023г. спрямо 2022 г.

В структурата на общите приходи на трите болници най-голям относителен дял заемат приходите по договор с НЗОК/РЗОК - съответно 78% за 2023г. и 66% за 2022г.

Финансиране от общините са получили само двете общински болници в гр. Дулово и гр. Тутракан, въпреки че областната болница е акционерно дружество с процентно участие на

всяка от 7-те общини в областта. През 2023г. по-голям принос от общинско дотиране има МБАЛ-Дулово – 170 000 лв. (срещу 315 000 лв. през 2022г.). МБАЛ- Тутракан, нямат въобще никакво дотиране през 2023г. (срещу 130 326 лв. през 2022г.).

2022	МБАЛ - СИЛИСТРА	МБАЛ- ТУТРАКАН	МБАЛ- ДУЛОВО	2023	МБАЛ - СИЛИСТРА	МБАЛ- ТУТРАКАН	МБАЛ- ДУЛОВО
към доставчици и клиенти	1 162 891	130 141	130 009	към доставчици и клиенти	819659	91410	90600
към персонала	743 943	584 846	269 212	към персонала	963732	674380	303888
към осигурителни предприятия	258 589	834 135	0	към осигурителни предприятия	333514	314944	137047
данъчни задължения	156 360	2 487 740	582 900	данъчни задължения	170270	2209818	134616
др. краткоср. задължения	1 747 205	17 506	19 183	др. краткоср. задължения	1357110	55132	0

Ежегодно с натрупване и в 3-те ЛЗБП се формират нарастващи размери на задължения към доставчици и клиенти, основно към доставчици на лекарства и медицински консумативи, на доставчици на вода, горива и енергия, задължения към персонал, осигурителни, данъчни предприятия и др. Това не позволява на болниците да правят капиталови вложения за съвременна апаратура, да инвестират в обучения на персонала, за да привличат достатъчно новозавършили лекари и специалисти, както и да придобиват дълготрайни активи.

Направените разходи за медицинска дейност в болниците формират няколко икономически показателя, показани сравнително за 2022г. и 2023г. в следната таблица:

№	ПОКАЗАТЕЛИ	МБАЛ-СИЛИСТРА		МБАЛ-ТУТРАКАН		МБАЛ-ДУЛОВО	
		2022г.	2023г.	2022г.	2023г.	2022г.	2023г.
1	Среден разход за едно легло на ден/лв	240.94	222.86	167.11	187.53	272.13	278.95
2	Среден разход за един преминал болен	1974.91	1817.74	1346.76	1392.60	1173.63	1219.95
3	Среден разход за един леглоден	404.23	385.49	351.81	354.69	315.79	311.18
4	Среден разход за лекарства на един леглоден	82.24	33.82	17.29	13.87	29.06	19.19
5	Среден разход за мед. консумативи за един леглоден	14.64	19.35	14.66	14.19	14.60	13.40
6	Среден разход за един храноден	2.86	1.26	0.00	0.00	0.00	0.00
7	Среден разход за персонала за един леглоден	2229.88	2428.47	229.09	229.28	213.60	203.95

През 2023г. среднодневният разход за едно болнично легло се е увеличил в двете общински болници спрямо 2022г., само в МБАЛ-Силистра има лек спад. Средният разход за един преминал болен е намалял в областната „МБАЛ –Силистра“ със 157.17лв. спрямо 2022г., в МБАЛ Тутракан се е увеличил със 45.84лв., а в МБАЛ Дулово се е увеличил с 46.32лв. Наблюдава се завишение на разхода за един преминал болен и в трите болници в област Силистра.

По показател „среден разход за един храноден“ ситуацията е тревожна, от гледна точка на потребност на пациента, тъй като в двете общински болници (Дулово и Тутракан) не са реализирани такива разходи. Само в областната болница (Силистра) един храноден е съответно 1.26 лв. за 2023г. и 2.86лв. за 2022г. От грижата за болния отсъства една важна физиологична потребност - храненето, при спазване на съответната диета, съобразно заболяването. Очевидно е необходимо законодателно решение, което да осигури правото на хоспитализирания пациент да получава храна, като част от лечебно-диетичния режим, както и да се гарантира безопасността на предлаганата храна, във връзка с профилактиката на хранителните токсикоинфекции.

ЦЕЛИ НА РЗИ-СИЛИСТРА ЗА 2023 ГОДИНА

- Организиране и ефективно осъществяване на държавната здравна политика в областта на общественото здравеопазване на територията на област Силистра.
- Опазване здравето на населението в страната чрез промоция на здраве, профилактика на болестите и държавен здравен контрол.
- Ограничаване заболяемостта и смъртността от инфекциозни заболявания чрез подобряване ефективността на епидемиологичния надзор, профилактиката и контрола на заразните болести и прилагане на противоепидемични и изолационно-ограничителни мерки спрямо болни и контактни лица, както и чрез повишаване на имунизационния обхват.
- Намаляване риска за здравето на човека и повишаване качеството на живот чрез повишаване ефективността на държавния здравен контрол и достигане високо ниво на съответствие с националните и европейските изисквания на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека и факторите на жизнената среда.

За опазване на здравето на населението в област Силистра, Регионална здравна инспекция – Силистра реализира дейността си през 2023г. чрез следните

МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

1. Провеждане на ефективен държавен здравен контрол по прилагане на законодателството на Европейския съюз (ЕС) и на националното законодателство в областта на контрола на обекти с обществено предназначение, за продукти, стоки и дейности със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда, надзора на заразните болести и опазване на общественото здраве.

2. Извършване на независима, компетентна и прозрачна инспекционна дейност при спазване на утвърдени стандартни оперативни процедури, ръководства или указания.

3. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността за резултатите от провеждания държавен здравен контрол.

4. Анализиране на регионално ниво на демографските показатели и здравето състояние на населението, търсене на зависимост между здравето и факторите на жизнената среда и начина на живот, с оглед разработване на регионални профилактични програми.

5. Разширяване на инициативите за промоция на здраве, профилактика на болести и зависимости, повишаване информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот.

6. Изпълнение на дейности по програми и проекти в областта на опазване на общественото здраве.

7. Изпълнение на Националният имунизационен календар на Република България. Постигане и поддържане на висок имунизационен обхват в тясно взаимодействие с всички ведомства, неправителствения сектор и местната власт с цел осигуряване на ефективна

защита на населението от ваксинапредотвратими заболявания, недопускане възникването на взривове и епидемии от ваксинапредотвратими заболявания, протичащи с висока заболяемост, смъртност и усложнения.

8. Опазване на общественото здраве чрез организиране на бърз отговор при възникване на епидемични ситуации, взривове и епидемии от заразни болести.

9. Провеждане на системен, в съответствие със законодателството и препоръките на ЕС, мониторинг и оценка на факторите на жизнената среда, с оглед предотвратяване на възможните рискове за здравето на населението.

10. Организиране на лабораторни изследвания за целите на държавния здравен контрол, в съответствие с процедурите на акредитирана лабораторна дейност по БДС ISO 17 025.

11. Осъществяване на ефективна координация на РЗИ с други регионални структури, националните центрове по проблемите на общественото здраве, неправителствени и пациентски организации и МЗ при изпълнение на дейностите по държавен здравен контрол, надзор на заразните болести, профилактика на болестите и промоция на здраве.

12. Провеждане на системни дейности за подготовка и повишаване квалификацията на кадрите от РЗИ

13. Подобряване ефективността на действащите на регионално ниво съвети/комисии по актуални здравни проблеми.

14. Планиране, организиране, ръководство и контрол на медицинската експертиза.

РЗИ-Силистра, като териториален орган на МЗ на територията на област Силистра има основна роля по изпълнение и провеждане на държавната политика за защита здравето на гражданите. РЗИ-Силистра изпълнява следните задължения и правомощия по контрола на обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда, надзора на заразните болести, медицинската експертиза на трудоспособността и медицинското осигуряване на населението:

- промоция на здравето и интегрирана профилактика на болестите и зависимостите;
- осъществяване на епидемиологични проучвания за динамиката на заболяемостта и смъртността от хронични неинфекциозни болести и проучване на причинната им връзка с въздействието на факторите на средата и начина на живот;
- проучване разпространението на рисковите фактори, свързани с начина на живот и разработване на мерки за ограничаването им;
- проучване и анализиране спазването на физиологичните норми за хранене, изискванията за организирано хранене на различни групи от населението и изготвяне на предложения за оптимизирането им;
- организиране и осъществяване на образователни дейности в областта на профилактиката на болести и промоцията на здравето;
- осъществяване на епидемиологични проучвания на регистрираните случаи и взривове от заразни заболявания, определяне на източници, фактори и пътища на предаване, предписване на противоепидемични мерки за контрол;
- държавен здравен контрол по спазване и изпълнение на установените с нормативен акт здравни изисквания за обектите с обществено предназначение, продуктите, стоките и дейностите със значение за здравето на човека, факторите на жизнената среда и надзор на заразните болести;
- събиране, регистриране, обработване, съхраняване, анализ и предоставяне на здравна информация за нуждите на националната система за здравеопазване;
- мониторинг на факторите на жизнената среда и на дейностите със значение за здравето на населението, вкл. анализ и оценка на резултатите, изготвяне на доклади и препоръки към местната власт, информирание на населението чрез интернет страницата на РЗИ и др.;
- координация и изпълнение на национални и международни здравни програми и проекти;
- проверки по сигнали на граждани, свързани с опазването на общественото здраве;

- следдипломно практическо обучение в областта на опазване на общественото здраве;
- организиране и осъществяване на масови дейности и прояви, свързани с международни и национални дни, посветени на здравен проблем;
- разработване и осигуряване на разпространението на съвременни печатни и аудио-визуални, здравнообразователни, информационни и методични материали за нуждите на населението, активно взаимодействие със средствата за масова информация;
- участие в регионални междуведомствени комисии;
- подобряване на формите и начините за предоставяне на информация на обществеността и повишаване на информираността на населението;
- издаване на разрешения, удостоверения за регистрация, заключения, становища и сертификати;
- участие при разглеждането на документи по процедурите на Закона за устройство на територията и Закона за опазване на околната среда и др., свързани с оценката на здравния риск за населението;
- организиране на защитата на населението от инциденти с химични, биологични и радиоактивни материали от случаен, естествен и умишлен характер;
- планиране и организиране на медицинските дейности при бедствия, аварии и катастрофи за територията на област Силистра.

ЩАТНА И КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ НА РЗИ-СИЛИСТРА КЪМ 31.12.2023г.

Кадрова окомплектованост към 01.01.2023 г.:

- ръководни длъжности – 7, от тях 4 заети (57,14%);
- експертни длъжности с аналитични и контр. функции – 29, от тях 24 заети (82,76%);
- експертни длъжности със спомагателни функции – 8, от тях заети 8 (100%);
- технически длъжности – 5, от тях заети 5 (100%).

По административни звена разпределението на длъжностите е:

- ръководство (3) и дирекция АПФСО (9) – 12 (24,50 %)
- дирекция МД – 11 (22,45 %)
- дирекция НЗБ – 11 (22,45 %)
- дирекция ОЗ – 15 (30,60 %)

Към 31.12.2023 г. заетите длъжности са както следва:

- по служебни правоотношения 27 (77,14 % от 35 по щат).
- по трудови правоотношения – 13 (92,85 % от 14 по щат).

Към 31.12.2023 г. незаети са 9 длъжности (18,36%): 3 ръководни (зам.-директор, директор ДНЗБ, директор ДОЗ), 6 експертни (3 инспектори в ДНЗБ, 1 главен инспектор и 2 инспектори в ДОЗ). Дефицитът на ръководни кадри пречи на добрата субординация и затруднява организацията на работата, изисква повече време от директора на инспекцията за пряка обща или индивидуална работа със служителите от различни дирекции в специализираната администрация и неговото пряко участие в организационната и оперативната дейност на специализираната администрация, вкл. с контролно-методична работа по различни теми и задачи.

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО, ФИНАНСОВО И СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

1. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ

1.1. Усъвършенстване на дейността по административно обслужване на физически и юридически лица, съгласно принципите и изискванията на Наредбата за административното обслужване

През 2023г. са извършени 1361 услуги на граждани по общо 35 вида по Регистъра на услугите, разпределени по вид и брой както следва:

№ по ред	Наименование на административната услуга по Регистъра на услугите	Брой извършени административни услуги
1	2	3
1	961 Издаване на становище за недостатъчност на специалисти по дадена специалност при сключване на договор с РЗОК за осъществяване на специализирана извънболнична помощ	8
2	3041 Издаване на удостоверение за спазване на здравните изисквания и утвърдените медицински стандарти от лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите	23
3	1793 Издаване на удостоверение за регистрация на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	0
4	1088 Зачиване от регистъра на лицата, практикуващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве	0
5	685 Издаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0
6	1336 Прекратяване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина	0
7	881 Изготвяне на протокол за извършена проверка във връзка с издаване на лицензия за търговия на едро или дребно и съхраняване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	0
8	2155 Предоставяне на специални рецептурни бланки на лечебни заведения за предписване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	30
9	341 Предоставяне на специални формуляри на аптеки за поръчка на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества	6
10	1552 Вписване в регистъра на обектите с обществено предназначение	80
11	882 Зачиване от регистъра на обектите с обществено предназначение	34
12	1660 Издаване на удостоверение за съответствие с основните изискванията, на които трябва да отговарят лечебните заведения за болнична помощ, центровете за психично здраве, центровете за кожно-венерически заболявания, онкологичните центрове, ДМСГД, диализните центрове и тъканните банки	2
13	466 Издаване на удостоверение за регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и	0

	трапезни води	
14	258 Заличаване на регистрация на обект за производство на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води	0
15	1795 Издаване на санитарно удостоверение за извършване на дейности с опасни отпадъци от хуманната медицина	0
16	883 Издаване на становище за класифициране на отпадъци	5
17	259 Издаване на становище за съгласуване на проект/подробен устройствен план	18
18	1870 Издаване на становище за съгласуване на инвестиционен проект	53
19	2961 Издаване на хигиенно заключение за проектна документация	
20	1338 Издаване на становище по готовността на строежите за въвеждането им в експлоатация	6
21	467 Издаване на международен сертификат за имунизации	30
22	1796 Издаване на свидетелство за имунизационно състояние	19
23	686 Издаване на сертификат за здравен контрол или за освобождаване от здравен контрол на кораб	2
24	1553 Издаване на разрешение за дейности по разрушаване или отстраняване на азбест и/или азбестосъдържащи материали от сгради, конструкции, предприятия, инсталации или кораби	0
25	1089 Издаване на разрешение за пренасяне на покойници извън страната	0
26	1573 Издаване на хигиенно заключение за получаване на разрешение за търговия на дребно с лекарствени продукти в аптека	3
27	1349 Издаване на удостоверение за регистрация на дрогерия	1
28	2241 Издаване на становище за унищожаване на лекарства	0
29	3047 Издаване на становище относно спазване на граничните стойности на показатели за шум	2
30	477 Издаване на заверен препис или допълнителен екземпляр от документ	0
31	1350 Изготвяне на здравна оценка на седмичните учебни разписания на ученици	91
32	1102 Регистрация и заверка на лична здравна книжка	932
33	2134 Издаване на удостоверение за осигурителен доход (УП 2)	3
34	2133 Издаване на удостоверение за трудов и/или служебен стаж на осигурявани лица (УП 3)	2
35	2 Предоставяне на достъп до обществена информация	11

Оказването на административните услуги е в съответствие с Хартата на клиента последно актуализирана със Заповед № РД-01-170/31.05.2022 г.. Административното обслужване се извършва в съответствие с Вътрешни правила за организация на административното обслужване, утвърдени със Заповед № РД-01-200/18.07.2022г. на директора на РЗИ-Силистра. Всички административни услуги се оказват чрез Център за административно обслужване (ЦАО). Спазват се следните стандарти за качество на административно обслужване: стандарт за единно наименование на ЦАО; стандарт за осигуряване на подходящи условия и достъпност до и във всички помещения на ЦАО; стандарт за указателни табели за местонахождението на ЦАО; стандарт за поддържане на актуална

информация за достъп до служебните помещения на ЦАО; стандарт за осигуряване на безплатна интернет връзка; стандарт за идентификация на служителите, които осъществяват административно обслужване чрез баджове на български и английски език; стандарт за идентификация на служителите при водене на телефонни разговори; стандарт за спазване на правила за комуникация с потребителите; стандарт за начина за предоставяне на информация относно административното обслужване, включително по телефона; стандарт за поддържане на система „Най-често срещани въпроси и отговори“; стандарт за срок на отговор на отправени запитвания от общ характер; стандарт за време за изчакване за обслужване; стандарт намаляване броя на посещенията на гише; стандарт за използване на опростени и лесни за попълване образци/формуляри; стандарт за местоположение на ЦАО; стандарт паркинг; стандарт за допълнителни удобства и/или обособени зони в служебните помещения; стандарт за допълнителен вид техническо оборудване; стандарт за служители, изпълняващи функции по насочване на потребителите и оказващи съдействие и помощ при попълване на документите; стандарт за поддържане на профил в социалните мрежи, стандарт за проактивно информиране на потребителя за резултата от услугата, стандарт за организация на административното обслужване на принципа „едно гише“; стандарт за незабавно издаване на акт и/или за предоставяне на услугата; стандарт за единен телефонен номер за комуникация за предоставяне на административно обслужване.

През отчетния период са поддържани 18 електронни услуги чрез Единния модел за заявяване, заплащане и предоставяне на електронни административни услуги на ДАЕУ.

Актуална информация за предоставяните административни услуги, редът за тяхното заявяване, дължимите такси, сроковете за издаване на исканите административни актове и начините за тяхно получаване се поддържаше през целия отчетен период в Административния регистър, интернет сайта на инспекцията и на таблото пред ЦАО.

Състоянието на административното обслужване беше отчетено в указания срок чрез изготвяне на годишен отчет.

В РЗИ-Силистра е разработена система за измерване на удовлетвореността на потребителите на административни услуги чрез използване на обратна връзка с тях. През 2023г. в РЗИ-Силистра се използват и прилагат следните методи на обратна връзка с потребители на административни услуги:

- извършване на анкетно проучване;
- провеждане на консултации със служителите;
- анализ на сигнали, предложения, жалби и похвали;
- анализ на медийни публикации.

Анкетното проучване се провежда целогодишно, чрез предварително одобрена анкетна карта, достъпна в сайта на инспекцията и пред ЦАО. Постъпили са общо 15 анкетни карти за отчитане на удовлетвореността от начина на предоставяне на административни услуги. Анкетните карти са обобщени в изготвен годишен доклад за оценка на удовлетвореността на потребителите за 2023г., който е публикуван на интернет страницата на инспекцията.

През годината няма постъпили мнения, предложения, сигнали, жалби и оплаквания свързани с административното обслужване, чрез осигурени за целта канали: телефон, факс, ел. поща, кутия за мнения и предложения, лицензиран пощенски оператор, не са установени медийни публикации, с критично отношение към дейността на инспекцията.

1.2. Организиране предоставянето на достъп до обществена информация, в случаите предвидени в ЗДОИ

РЗИ-Силистра прилага утвърдена процедура за организацията на работа по прилагане на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), с която се урежда приемането, регистрирането, разпределянето, разглеждането на заявления и устни запитвания за достъп до обществена информация, изготвянето на решения за отказ или за предоставяне на обществена информация.

През 2023 г. в инспекцията са постъпили 11 заявления за достъп до информация.

Поисканата информация се отнася за дейността на РЗИ-Силистра и по своя вид е „служебна информация”. Няма заявления касаещи информация от типа „служебна тайна” и „държавна тайна”, според Закона за защита на класифицираната информация.

Темите, по които е поискана информацията са разнородни, предимно касаещи статистики, водени инспекцията.

Няма информация, която да е предоставена повече от три пъти по реда на глава трета от Закона за достъп до обществена информация.

По 9 от постъпилите заявления са издадени Решения за предоставяне на пълен достъп и е изпратен отговор до заявителя в законоустановения срок. По две от заявленията няма издадени Решения за предоставяне на достъп, тъй като РЗИ-Силистра не разполага с исканата информация по тези заявления. Заявителите са уведомени. Във всички случаи информацията е предоставена във формата, поискана от заявителите. През периода няма обжалвани и/или отменени Решения по ЗДОИ.

1.3. Систематизиране и съхранение на документи и други материали на РЗИ в съответствие с изискванията на Закона за националния архивен фонд

С писмо № 21-6/02.02.2023г. Държавен архив-Силистра ни уведоми, че имаме задължение да предадем в държавния архив ценните документи образувани от дейността на ХЕИ през периода 1995-2022г. Направена беше експертиза на всички документи, съхраняващи се в архивохранилищата на РЗИ-Силистра и бяха изготвени съответните протоколи. Ценните архивни документи бяха предадени в ДА, а тези определени като неценни (кокументи от дейността на РИОКОЗ за периода 2005-2011г. и РЦЗ за периода 1992-2011г. и РЗИ за периода 2011-2020г.) бяха бракувани и унищожени. В края на годината е направена проверка на състоянието на архивните единици със срок на запазване „П“ и „ЕК“, при която се установи, че условията на съхранението им отговарят на изискванията на Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата съхраняването и използването на документите в учрежденските архиви на държавните и общинските институции

1.4. Поддържане на служебните и трудови досиета на служителите

Досиетата на всички служители се поддържат в безупречен вид. Своевременно са съставяни досиетата на новоназначените служители, а на напусналите - се архивират. В досиетата са класирани всички необходими документи – актове за назначаване и изменение на правоотношенията, заповеди за отпуски, удостоверения за преминати обучения и др.

1.5. Организиране и участие в разработването, актуализирането и утвърждаването на длъжностните характеристики и в процеса на оценяване на изпълнението на служителите

Поради възникнала необходимост са актуализирани длъжностните характеристики на трима служители.

1.6. Организиране на следдипломната квалификация на служителите

За квалификацията и обучението на служителите през 2023г. беше утвърден План за задължително и специализирано обучение в ИПА и НЦОЗА, т. нар. външна квалификация и План за тематичните семинари в РЗИ-Силистра, т.нар. вътрешна квалификация:

А/ Външна квалификация - през 2023 г. при планирани 17 обучения, проведени са 25. Две от обученията не са проведени, поради невъзможност от страна на записания служител да вземе участие. Проведено е едно обучение, извън утвърдения план-график на тема „Обучение за мултипликатори по проект Подкрепа на жертвите на домашно насилие“.

Б/ Вътрешна квалификация

Провеждат се тематични семинари по утвърден годишен план. Тематиката на вътрешните обучения е свързана с прилагането на нормативната уредба или с конкретни специализирани теми, касаещи работата на съответната дирекция, в т.ч. и при обнародвани промени в нормативни актове по дейността на инспекцията. През 2023 г. са проведени 20

семинара, (1 в дирекция „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване, 8 в дирекция „Медицински дейности“, 3 в дирекция „Надзор на заразните болести“, 8 в дирекция „Обществено здраве“).

1.7.Осигуряване на условия за провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки

Със Заповед №РД-01-57/26.04.2023г. на директора на РЗИ-Силистра е утвърден План-график на обществените поръчки за 2023г. През годината е проведена 1 обществена поръчка за доставка на гориво за отопление (склучен борсов договор) и 3 мини процедури по сключени рамкови споразумения на ЦОП за доставка на копирна хартия, доставка на различни видове хартия за офиса, вкл. безконечна хартия и доставка на автомобилно гориво чрез карти за безналично плащане. Подадени са 5 заявки участие в процедури по обществени поръчки, провеждани от ЦОП към МФ – за ел. енергия, МФУ и компютри, бланки и пощенски пликове, мобилни телефонни услуги и интернет, фиксирани телефонни услуги.

1.8.Осигуряване на процесуално представителство пред органите на съдебната власт

През 2023г. инспекцията е била страна по 1 съдебно производство, свързано с административното обслужване. Осигурено е процесуално представителство от юрисконсулта. Съдът е отсъдил в полза на РЗИ.

1.9.Провеждане на конкурси за назначаване на служители по ЗДСл.

През 2023г. са обявени 6 конкурсни процедури по Закона за държавния служител за следните длъжности:

- Директор на дирекция „Обществено здраве“ - 2 пъти
- Инспектор в дирекция „Обществено здраве“ –2 пъти
- Инспектор в дирекция „Надзор на заразните болести“ – 2 пъти.
- Всички конкурсни процедури са прекратени поради липса на кандидати или липса на кандидати отговарящи на предварително дадените условия.

През 2023г. с публикувани 7 обяви по чл. 81а от ЗДСл в Портала за мобилност в държавната администрация за длъжностите: инспектор в дирекция НЗБ – 2 обяви; директор на дирекция ОЗ - 2 обяви; инспектор в дирекция ОЗ – 3 обяви. По 6 от обявите в срока, определен за подаване на документи в РЗИ-Силистра, не са постъпили заявления за участие в подбора. По една обява за инспектор в дирекция ОЗ е постъпило едно заявление и лицето е назначено през 2024г.

През 2023г. е изготвено мотивирано предложение в списъка на специалностите, за които в РЗИ-Силистра съществува недостиг на експерти да бъдат включени 5 стипендианти.

С Решение на Министерски съвет № 775 от 12.10.2022 г. е приет списък на специалностите, за които в отделните администрации съществува недостиг на експерти и за които могат да се предоставят стипендии през 2023 г. РЗИ-Силистра е одобрен в списъка с 5 стипендии (1 по специалност „Фармация“, 2 по специалност „Обществено здраве“ и 2 по специалност „Медицина“). Публикувани са обяви на Портал за студентски стажове в ДА и на сайта на РЗИ-Силистра за стартиране на процедури за подбор. За нито една от позициите не се явиха кандидати.

2.ФИНАНСОВО ОБСЛУЖВАНЕ

2.1.Усъвършенстване на дейността и прилагането в практиката на СФУК

Система за финансово управление и контрол на РЗИ-Силистра включва следните елементи:

2.1.1.Контролна среда

Лична почтеност и професионална етика – РЗИ-Силистра разполага с Кодекс за поведение на служителите утвърден със Заповед №РД-01-256/29.12.2020г. съдържащ етични ценности, взаимоотношения между ръководството, служителите и гражданите,

професионално поведение, норми регламентиращи случаите на измами, корупция, нередности и др. и Правилник за вътрешния ред актуализиран със Заповед №РД-01-135/02.05.2022г. Всички служители са запознати с правилата срещу подпис или чрез АИС Евентис.

Организационна структура на РЗИ-Силистра е съобразена с Устройствения правилник на регионалните здравни инспекции. Плановата численост на персонала е 49 щатни бройки разпределена в четири дирекции: „Административно-правно, финансово и стопанско обслужване“, „Медицински дейности“, „Надзор на заразните болести“ и „Обществено здраве“. Всички структурни звена /дирекции / имат разработени и утвърдени от директора на инспекцията функционални характеристики. РЗИ-Силистра има приети Вътрешни правила за изграждане и изменение на организационната структура одобрени със Заповед №22-01-142/23.08.2013 г.;

Възлагане на правомощия и отговорности – РЗИ-Силистра има разработени Вътрешни правила за делегиране на правомощия утвърдени със Заповед № 22-01-130/08.08.2013 г.

Политики и практики прилагани по отношение на човешките ресурси

В РЗИ-Силистра със Заповед №РД-01-117/31.07.2019 г. са утвърдени Политики и процедури за управление на човешките ресурси. Същите са актуализирани със заповед №РД-01-258/10.11.2022г. Назначаването на служителите в инспекцията става при спазване на Вътрешни правила за назначаване и подбор утвърдени със Заповед №РД-13-66/26.04.2018 г. През 2022г. Вътрешните правила за назначаване и подбор на служители са актуализирани със заповеди №РД-01-123/28.04.2022г. Всички служители имат връчени длъжностни характеристики, разработени според изискванията на Вътрешните правила за разработване, утвърждаване, изменение и съхранение на длъжностните характеристики утвърдени със Заповед №22-01-138/19.08.2013 г., актуализирани със Заповед № РД-01-194/07.07.2022г. Ежегодно се прави преглед на длъжностните характеристики и при необходимост се актуализират. Оценяването на изпълнението на длъжността е извършено в срок при спазване на Вътрешните правила за оценяване на изпълнението на служителите утвърдени със Заповед № 22-01-137/02.08.2013 г. През 2023 г. е изготвен план квалификация на служителите.

2.1.2. Управление на риска

Стратегия за управление на риска

През отчетната година в инспекцията е прилагана Стратегия за управление на риска за периода 2021-2023г. утвърдена със заповед № РД-01-183/29.10.2021 г. Рисковете, които могат да попречат на постигането на стратегическите и оперативните цели на инспекцията се идентифицират от Постоянна работна група за управление на риска, сформирана със заповед №РД-01-183/29.10.2021г.

Риск-регистър

През 2021г. е беше разработен Стратегически план на РЗИ -Силистра за периода 2021-2025г., в който бяха определени стратегическите цели и оперативните мерки за постигането им. Структурните звена идентифицираха рисковете, които биха попречили на постигането на поставените цели. Същите бяха оценени и бяха предприети мерки за тяхното ограничаване и наблюдение. Разработен беше риск регистър на инспекцията. В инспекцията действа Постоянна работна група за управление на риска /ПРГУР/. Последната актуализация на Риск-регистъра е със Заповед № РД-01-278/14.12.2022г. При извършения през 2023г. преглед на риск регистъра, нови или прекратили своето действие рискове не са установени.

2.1.3. Контролни дейности

Процедури за одобряване и разрешаване – Със Заповед №22-01-85/15.06.2012 г. са одобрени Вътрешни правила за разделяне на отговорностите, с които се определят длъжностните лица имащи право да разрешават и одобряват извършването на разходи в инспекцията.

Системата за „двоен подпис“ – РЗИ-Силистра прилага системата за „двоен подпис“. С вътрешни правила одобрени със Заповед № 22-01-83/14.06.2012 г. и Заповед №РД-13-74/06.04.2016 г. за определени длъжностните лица с право на полагане на първи и втори подпис при извършване на безкасови разходи, касови плащания и при поемане на задължения върху писмени договори и други документи;

Предварителен контрол – РЗИ – Силистра има изградена система за предварителен контрол одобрена със Заповед № РД-13-90/27.04.2016г. и акт. със Заповед № РД-01-168/27.05.2022г. РЗИ-Силистра няма назначен финансов контрольор. Предварителният контрол е възложен на различни служители, както следва:

- процедури за възлагане на обществени поръчки – юрисконсулт
- преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за придобиване на активи/услуги – директор на дирекция АПФСО
- преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за командировки в страната - директор на дирекция АПФСО
- отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество - юрисконсулт
- продажба на движимо и недвижимо имущество - юрисконсулт
- провеждането на конкурси за подбор и назначаване на служители - директор на дирекция АПФСО
- издадени наказателни постановления - юрисконсулт
- осъществяване на предварителен контрол върху оперативната дейност на всяка дирекция – главен секретар и директор на дирекция;

За някои от направленията на предварителния контрол има разработени работни инструкции като:

- преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за придобиване на активи/услуги - одобрена със Заповед №РД-13-100/11.05.2016 г., акт. със Заповед № РД-01-161/25.05.2022г.

- преди поемане на финансови задължения и преди извършване на разходи за командировки в страната – одобрена със Заповед № РД-13-99-11.05.2016 г.

- отдаване под наем на движимо и недвижимо имущество – одобрена със Заповед №РД-13-119/06.06.2016 г.

Процедури за пълно, вярно, точно и своевременно осчетоводяване на всички операции – РЗИ-Силистра прилага Счетоводна политика и Индивидуален сметкоплан последно актуализирани със Заповед № РД-01-35/16.03.2023г. За осчетоводяване на документите се използва софтуерен продукт „Кonto 66“. За да се гарантира вярност и точност на получаваната информация се прилагат Вътрешни правила за съпоставяне на данните утвърдени със Заповед № 22-01-104/25.07.2012 г.

Движението на счетоводните документи е регламентирано с Вътрешни правила за счетоводния документооборот утвърдени със Заповед №РД-01-106/05.07.2019 г.

С цел вярно съставяне на годишния финансов отчет има издадена Заповед №РД-01-148/15.11.2023 г. за редовна частична инвентаризация към 31.12.2023г. на активи и пасиви на РЗИ-Силистра. Инвентаризацията се провежда при спазване на Вътрешните правила за провеждане на инвентаризация, бракуване, трансформиране и унищожаване на дълготрайни материални и нематериални активи и материални запаси, одобрени със Заповед № РД-13-167/07.01.2019 г.

Процедури за наблюдение – В инспекцията е въведен и се прилага оперативен контрол от страна на ръководството на всички нива в организацията върху възлагането на работата и изпълнението ѝ в конкретните структури. Задачите се възлагат чрез АИС Евентис със проследяване на срока на изпълнение. Провеждат се ежеседмични оперативки на директора с ръководителите на съответните структурни звена, на които се отчита свършеното пред предходната седмица и се поставят задачите за следващата. Всяко тримесечие на директорски съвет се отчита изпълнението на годишния план на организацията.

Антикорупционни процедури – РЗИ-Силистра има разработени Вътрешни правила за прилагане на антикорупционни процедури, които са одобрени със Заповед №РД-13-192/08.11.2018 г. акт. със Заповед №РД-01-139/01.10.2019г. и заповед № РД-01-163/26.05.2022г. За защита на лицата подали сигнали за корупция, корупционни прояви

и/или конфликт на интереси, РЗИ прилага вътрешни правила утвърдени със Заповед № РД-13-101/07.06.2017 г. и актуализирани със Заповед №РД-13-194/09.11.2018 г., акт. със Заповед № РД-01-163/26.05.2022г. Служителите в РЗИ – Силистра декларират своето имотно състояние. През 2023 г. няма служители, които да са отказали да декларират имотно си състояние или да са попълнили декларациите след нормативно определените срокове. Във връзка с приемането на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество със Заповед №РД-13-182/24.10.2018 г. се утвърдиха Вътрешни правила за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите за установяване конфликт на интереси. През 2019г. поради необходимост правилата са актуализирани със Заповед №РД-01-140/01.10.2019г. Със Заповед №РД-02-64/27.10.2020г. е определена постоянно действаща комисия, която да извършва проверки на подадените декларации по чл. 35, ал. 1 от ЗПКОНПИ. Комисията извърши проверка на всички подадени декларации и изготви доклад до директора №75-67/14.06.2023г.

В изпълнение на Закона за защита на лицата подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения са разработени Вътрешни правила, одобрени със Заповед № РД-01-84/30.06.2023г.

Във връзка с прилагането на Вътрешни правила за управление на цикъла на обществените поръчки утвърдени със заповед №РД-13-126/10.06.2016 г., акт. със заповед №РД-01-95/19.06.2019г. през 2023 г. е разработен План-график за обществените поръчки в РЗИ-Силистра, утвърден със Заповед №РД-01-57/26.04.2023 г.

Правила за достъп до активи и информация – В РЗИ-Силистра действат Вътрешни правила за достъп до обществена информация последно актуализирани със Заповед №РД-13-115/26.06.2018 г., акт. със Заповед № РД-01-196/13.07.2022г. В инспекцията са разработени и се прилагат Вътрешни правила за отдаване под наем на недвижими имоти утвърдени със Заповед № РД-12-119/06.06.2016 г., Вътрешни правила за отдаване под наем на движими вещи утвърдени със Заповед №РД-13-208/12.10.2016 г., Вътрешни правила за продажба на движими вещи утвърдени със Заповед №РД-13-209/12.10.2016 г. За отчитане на даренията са въведени Вътрешни правила за получаване и разпореждане със дарения утвърдени със Заповед №РД-13-118/06.08.2014 г. Работата на учреденския архив е регулирана с Вътрешни правила за Организацията и дейността на учреденския архив утвърдени със Заповед №22-01-144/29.03.2013 г.

Управление на човешките ресурси - РЗИ-Силистра има приети Вътрешни правила за заплатите, които периодично подлежат на преглед и актуализация. През 2019 г. те са актуализирани със заповед №РД-01-104/04.07.2019 г. и Заповед № РД-01-117/21.04.2022г. За оптимизиране организацията на човешките ресурси от 2016 г. се прилагат Вътрешни правила за ползване, отлагане, прекъсване и погасяване правото на отпуск на служителите одобрени със Заповед №РД-13-135/22.06.2016 г., акт. със Заповед № РД-01-171/31.05.2022г. Редът за командироване на служителите е уреден във Вътрешни правила за командировките в страната утвърдени със Заповед №РД-01-163/01.11.2019 г.

Защитата на информацията – Със Заповед №РД-01-140//27.10.2023г., акт.Заповед № РД-01-170/19.12.2023г. са приети Вътрешни правила за мрежова и информационна сигурност в РЗИ-Силистра. Неразделна част от правилата е План за действие при киберинциденти. Със Заповед №РД-13-150/05.09.2018 г. е въведена в действие Процедура за архивиране и възстановяване на критични информационни системи и регистри. Във връзка с влизането в действие на Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни РЗИ-Силистра разработи Политика за прозрачност при обработването на лични данни утвърдена със Заповед №РД-13-124/17.07.2018 г. и Вътрешни правила за защита на личните данни утвърдени със Заповед №РД-13-121/11.07.2018г.

Във връзка с предоставения достъп до средата за междурегистров обмен със Заповед №РД-01-120/31.07.2019г. са утвърдени Вътрешни правила за използване на средата за междурегистров обмен /REDIX/. Със Заповед № РД-01-50/11.04.2023г. е актуализиран списък на длъжностните лица от РЗИ-Силистра и са определили регистрите, до които имат право да достъпват, както нормативното основание за това.

Правила за документиране, архивиране и съхраняване на информацията С цел подпомагане осъществяването на текущата дейност, вземането на правилни управленски решения и контрол върху процесите в организацията са въведени Вътрешни правила за документооборота, деловодната и архивна дейност утвърдени със Заповед № 22-01-24/031.01.2013 г. и актуализирани със Заповед № РД-13-21/29.01.2014 г. и Заповед №РД-01-59/03.05.2019г. Архивната дейност в инспекцията е уредена във Вътрешни правила за архивната дейност утвърдени със Заповед №22-01-136/14.08.2013 г. РЗИ-Силистра прилага Типова номенклатура на делата със срокове за съхранение утвърдена от министъра на здравеопазването и въведена в действие в инспекцията със Заповед №РД-01-103/04.07.2019г. На основание чл. 42 от ЗНАФ в инспекцията има постоянно действаща експертна комисия, която следи за обработката на архивните единици в учрежденското архивохранилище. В края на отчетния период извършихме проверка за състоянието на архивните единици със срок на съхранение „П“ и „ЕК“.

2.1.4. Информация и комуникация

Информация и комуникация – Със заповеди № РД-13-121/07.06.2016 г. и РД-13-162/07.07.2016 г. са въведени комуникационни системи, чрез които служителите на всички нива своевременно да бъдат уведомявани с цел вземане на правилни управленски решения, адекватно изпълнение на задълженията чрез информационни модули и са регулирани медийните изяви на служителите. Комуникацията се осъществява чрез АИС Евентис, чрез която в електронния документооборот се включени всички служители без изпълнителските кадри.

2.1.5. Мониторинг

Мониторинг на Системата за финансово управление и контрол се извършва текущо през годината и преди изготвяне на доклада за нейното състояние. При установяване на несъответствия същите се отстраняват.

След попълване на въпросника за самооценката на СФУК за 2023 г. получена е много добра обща оценка на действащата в РЗИ-Силистра Система за финансово за управление и контрол .

През 2023 г. РЗИ-Силистра е предприела действия по отношение на подобряване на системите за финансово управление и контрол в областите

Антикорупционните мерки

Разработени са Вътрешни правила за дейността на РКМЕ на РЗИ-Силистра и Вътрешни правила за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения

Защита на информацията

Приети са Вътрешни правила за мрежова и информационна сигурност в РЗИ-Силистра. В тях са разписани правила за защита на компютърните системи от зловреден софтуер и защита на информацията в електронен вид. Разработен е план за действие при киберинцидент.

2.2. *Планиране и изразходване на бюджетните средства, необходими за дейността*

През годината е изготвена бюджетна прогноза 2024-2026г. и тригодишна бюджетна прогноза за разходите в областта на електронното управление и използваните ИКТ за периода 2024-2026г.

През 2023г. РЗИ-Силистра работи по шест бюджетни програми:

- 1) Държавен здравен контрол;
- 2) Промоция и превенция на незаразните болести;
- 3) Профилактика и контрол на заразните болести;
- 4) Контрол на медицинските дейности, здравна информация и електронно здравеопазване;
- 5) Администрация.

Утвърденият бюджет първоначално е 1 626 200 лв., обезпечен чрез собствени приходи 25 000 лв. и 1 601 200 лв. субсидия от Републиканския бюджет.

През годината бюджетът на РЗИ-Силистра е увеличаван съобразно възложените допълнителни дейности:

Заповед № и дата на министъра здравеопазването	Размер на увеличението /лева/	Предназначение на разхода
РД-03-246/07.11.2023г.	1000	Дейности по Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве
РД-03-245/03.11.2023г.	800	Дейности по Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести
РД-03-46/26.09.2023г.	10800	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ
РД-03-45/26.09.2023г.	250	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на вирусните хепатити
РД-03-98/03.10.2023г.	123300	За изпълнение на ПМС 163/21.09.2023г. за одобряване на допълнителни разходи по бюджета на Министерство на здравеопазването за увеличение на заплатите до 20%
РД-03-226/31.10.2023г.	535	Дейности по Национална програма за подобряване на ваксипрофилактиката на сезонния грип и пневмококовите инфекции при лица над 65г
РД-03-218/31.10.2023г.	356	За дейности по Национална програма за привична профилактика на РМШ
РД-03-255/07.11.2023г.	7308	Дейности за изпълнение на Решение №293 на Министерския съвет от 12.04.2023г. за ларвицидни обработки срещу комари
РД-03-229/31.10.2023г.	357	Дейности по национална програма за профилактика на ротавирусните гастроентерити
РД-03-155/20.10.2023г.	1900	За изпълнение на дейности по ОМП
РД-03-228/31.10.2023г.	18000	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ
РД-03-220/31.10.2023г.	11400	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ
РД-03-232/02.11.2023г.	1200	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ
РД-03-231/02.11.2023г.	1000	Дейности по Национална програма за подобряване на майчиното и детско здраве
РД-03-287/06.12.2023г.	1370	Дейности по Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата

В края на годината бюджетът на РЗИ-Силистра възлезе на 1 805 776 лв.

През 2023г. са събрани собствените приходи в размер на 18 617 лв. и включват:

- такси за административни и други услуги и дейности – 13 697лв.
- глоби, санкции, неустойки, наказателни лихви, обезщетения и начети – 4920лв.

Направените разходи по бюджета за 2023г. възлизат на 1 656 145 лв., в т.ч.:

Вид на разходите	Първоначален план	Увеличен план	Отчет	Изпълнение (отн. дял)
Разходи за персонал	1454200	1535650	1408825	92%
Издръжка и други текущи разходи	170000	268027	245221	91%
платени данъци, такси и административни санкции	2000	2099	2099	100%
Капиталови разходи	0	0	0	
Всичко	1626200	1805776	1656145	

Разходите за издръжка включват:

Параграф	Сума
Медикаменти	6280
Постелен инвентар и облекло	3615
Материали	65708
Вода, горива, ел. енергия	72643
Разходи за външни услуги	74729
Текущ ремонт	9307
Командировки в страната	9417
Разходи за застраховки	3522
Всичко	245221

В края на всяко тримесечие са изготвяни анализи за приходите и разходите на инспекцията, а резултатите са докладвани на заседания на Директорския съвет. В резултат на своевременно изпълнените дейности и положени усилия инспекцията завърши 2023г. без просрочени вземания.

По отношение на разходите са прилагани мерки за тяхното ограничаване чрез стриктен предварителен контрол и анализи, относно техния размер и целесъобразност. В резултат на тези действия РЗИ-Силистра завърши отчетния период без просрочени задължения.

Отпуснатите целени средства по национални програми са изразходвани 100% по предназначението им.

2.3. Срочно осчетоводяване и упражняване на контрол върху бюджетната дейност

През годината текущо са осчетоводявани всички приходи и разходи при спазване на утвърдената счетоводна политика, индивидуален сметкоплан и указания на МЗ. Съгласно вътрешните предварителен финансов контрол се извършваше на всички договори, предложения за поемане на финансови задължения, предложения за извършване на разходи, актове за назначаване на служители, обществени поръчки.

2.4. Периодичен анализ на събираемостта на глобите и имуществените санкции

През 2024г. са съставени 22 акта за установяване на административни нарушения:

Физически лица	21
Еднолични търговци	0
Юридически лица	1
Общо	22

Установени нарушения, за които са съставени АУАН, систематизирани по причини:

За нарушение на чл.56 от ЗЗ за забраната за тютюнопушене	4
За нарушение на чл.44 от ЗЗ /неизпълнено предписание/	1
За нарушение на наредба 15/27.6.2006 г. за здравни книжки	10
За нарушение на Наредба 2/10.1.2005 за ВБИ	2

За нарушение на чл. 36 от Закона за здравето във връзка с Наредба № 9 от 21 март 2005 г. за условията и реда за създаване и поддържане на публичен регистър на обектите с обществено предназначение, контролирани от регионалните здравни инспекции	3
За нарушение на Наредба № 37 за здравословното хранене на учениците	1
За нарушаване на Наредба № 27/16.08.2005 за търговия с дрехи втора употреба	1
Общо	22

По 10 АУАН има издадени наказателни постановления, а по 10 от тях а са постигнати споразумения с нарушителите. Производството по един АУАН е прекратено с мотивирана резолюция, а по един от тях е издадено НП през 2024 г.

Разпределение по административни звена:

Дирекция	АУАН	НП	СП	Сума
ОЗ	19	8	9	1980 лв.
НЗБ	2	1	1	150 лв.
МД	1	1		200 лв.
общо	22	10	10	2330 лв.

В РЗИ – Силистра през периода са платени 1 620 лв. по 7 издадени НП и 9 сключени споразумения. Три наказателни постановления са изпратени в НАП за принудително събиране. (две бр. през 2023 г. и едно бр. през 2024 г.). Едно споразумение е платено през 2024 г.

През 2023г. няма обжалвани наказателни постановления.

Общата оценка на административно-наказателната дейност през 2023г. показва, че причините за налагане на глоби обхващат разнообразни нарушения. Преобладават съставените АУАН на ФЛ (95%). По 10 от съставените АУАН е постигнато споразумение по чл. 58г от ЗАНН, глобите наложени по тях са събрани в срок. По 10 от съставените АУАН са издадени НП, като по 7 от тях наложените глоби са събрани. Изводът е, че е постигнат възпитателен ефект, след като по 17 от издадените 20 НП (при 85%) наложените глоби и санкции са събрани.

3.СТОПАНСКО ОБСЛУЖВАНЕ

3.1.Организиране и снабдяване на администрацията с материали, консумативи, химикали, диагностикуми, дълготрайни материални активи, горива и смазочни материали

През 2023г. в РЗИ-Силистра не е допусната липса на материали, консумативи, диагностикуми и други, което да затрудни дейността ѝ.

Във връзка с изпълнението на Заповед № РД-01-234/21.04.2023г. на министъра на здравеопазването, за организиране на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации през 2023г. на територията на Област Силистра с оглед на превенция на риска от бедствия и ограничаване на рисковете на общественото здраве РЗИ-Силистра извърши следното:

С писмо № 08-00-805/13.02.2023 г. Министерство на здравеопазването поиска от РЗИ-Силистра да представи информация за броя на биотопите и общата площ за третиране на територията на Област Силистра, които ще подлежат на дезинсекционна обработка през 2023г.

С наше писмо № 03-89-1/14.02.2023г. РЗИ-Силистра поиска от кметовете на крайдунавските общини да предложат вида и броя на комарните биотопи, които да бъдат включени за извършване на дезинсекционни мероприятия през 2023г.

След обобщаване на получените предложения РЗИ-Силистра заяви през Министерство на здравеопазването в програмата за 2023г. за Област Силистра да бъдат включени следните биотопи:

община	населено място	местност	характеристика на биотопа	площ в дка
Силистра	Силистра	Разлив по обхвата на градската част имот №66425.55.66	Разлив на р.Дунав, мека водна растителност, дървета	600
Силистра	с.Ветрен	Рибарско селище част от поземлен имот № 10834.55.66	разлив по брега	41
Ситово	с.Гарван	Гарванско блато имоти с №№ 14547.99.8; 14547.99.6; 14547.99.14	заблатена местност с мека и твърда водна растителност	648
Тутракан	Тутракан	Отводнителен канал в района на града, по протежението на реката, от западния край на парка до старо хидромелиоративно съоръжение-помпена станция	канал с водна растителност	130
Тутракан	с.Антимово	яз.Антимово	нисък бряг с мека и твърда растителност	73
Главиница	с. Малък Преславец	блато	ниски брегове, мека и твърда водна растителност, водорасли	354
	общо			1846

Със Заповед № РД-01-234/21.04.2023г. на министъра на здравеопазването възложи на директора на РЗИ-Силистра да организира прилагане на дезинсекционни мероприятия за контрол на комарните популации в 6 биотопа на територията на област Силистра през 2023г. с обща площ 1846,00 дка.

На 12.05.2023г. е публикувано на сайта на РЗИ-Силистра съобщение до всички заинтересовани лица да предоставят оферти за извършване на дейностите. В определения срок /17.05.2023г./ постъпи само една оферта.

Със съобщение от 18.05.2023г. РЗИ-Силистра удължи срока за представяне на оферти до 22.05.23г. В удължения срок не постъпиха оферти.

РЗИ-Силистра сключи договор № РД-06-7/1.06.2023г. за периода до 30.09.2023г. с Дезинфекционна станция - БГ ООД на стойност 4430,40лв с ДДС за прилагане на дейности за дезинсекция за контрол на комарните популации, включващ първична инспекция (първоначален мониторинг), периодичен мониторинг, прилагане на мерки за дезинсекция (ларвицидно третиране) и отчитане на ефективността.

Изпълнителят извърши първоначален мониторинг на биотопите на 06.06.2023г.

През периода на действие на договора изпълнителят извърши текущ мониторинг на състоянието на биотопите на всеки 2 седмици. След установяване на необходимост бяха извършени 2 ларвицидни обработки на биотопите в гр. Силистра и с. Антимово и 3 имагоцидни обработки на биотопите в гр. Силистра и гр. Тутракан / два пъти/.

Поради кадрови дефицит, контролът по изпълнението на договор № РД-06-7/1.06.2023г. беше възложен на външен изпълнител. За целта беше сключен договор № РД-01-8/12.06.2023г. с ДДД Експрес ЕООД за 360 лв. с ДДС месечно.

Със Заповед № РД-03-255/7.11.2023г. на министъра на здравеопазването се извършиха промени по бюджета на РЗИ-Силистра. Разходната част беше увеличена с 7308лв.

РЗИ-Силистра направи разходи за 5870,40лв., от които:

- 4430,40лв. за платени на Дезинфекционна станция-БГ ООД за прилагане на дейности за дезинсекция и контрол на комарните популации
- 1440,00 лв. са платени на ДДД Експрес ЕООД за контролен мониторинг за периода юни-септември.2023г.

С писмо № 91-00-66/5.12.2023г. на Министерство на здравеопазването отпуснатите средства са коригирани до изпълнението в размер на 5871 лв.

През 2023г. плановата лабораторна дейност по държавния здравен контрол продължи да се извършва от външни лаборатории, собственост на РЗИ-Добри и РЗИ-Варна. За осигуряване на лабораторната дейност в обхвата на сключените договори и по Указанието на МЗ за планиране, беше извършена необходимата логистична организация за транспортиране на пробите и снабдяване с материали, консумативи, хранителни среди, реактиви и др. за извършване на лабораторните анализи, в съответната лаборатория. Разходите за материали, реактиви, хранителни среди и др. консумативи възлизат на 14 155 лв., а транспортните разходи и командировъчните на служителите за доставяне на пробите – 544 лв.

3.2.Организиране на текущ ремонт, поддържане и стопанисване на материалната база

През 2023г. се извърши текущ ремонт на 4 архивни помещения, като се направи частична изолация и боядисване.

3.3.Организиране на абонаментно поддържане на специална техника и измервателни уреди

В началото на годината се подписа договор с „Румедит“ ЕООД – гр. Русе за абонаментно поддържане на използваната лабораторна техника (термостати) и за калибриране на измервателни уреди.

3.4.Осигуряване на транспортно обслужване на дейността

Автомобилния парк се поддържа в добро техническо състояние, не се допуска нарушаване на графика за пътувания за упражняване на ДКЗ, вземане и транспортиране на проби, получаване на ваксини и ЛПС, връчване на предписания за налагане на карантина и др. Всички автомобили бяха своевременно подготвени и представени на ГТП.

3.5.Организиране на правилна експлоатация на техническите системи в инспекцията

През годината ежесечно се извършваше проверка на пожароизвестителната система по предварително определен график, който да гарантира поне по 1 проверка на всеки датчик. През м. ноември се извърши проверка на пожарогасителите и противопожарните кранове, както и контрол на система за мълниезащита.

4.ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

През 2023 г. уеб-сайта и Фейсбук профила на инспекцията бяха поддържани в актуален вид. Своевременно се публикуваха всички предоставени материали и категории информация за сферата на дейност на РЗИ-Силистра, подлежащи на публикуване в интернет, съгласно Заповед № РД-01-31/10.02.2021г. Показател за постигнатото е класацията на Програма достъп до информация, където инспекцията достигна сравнителен рейтинг за прозрачност на публикуваната информация 67,9 при 63,5 за 2022г. (второ място сред регионалните здравни инспекции в страната).

През годината инспекцията работи по създаването и попълването на публични регистри и бази:

- В определения срок (28.02.2023г.) е попълнен и публикуван Доклад за състоянието на администрацията

• В актуално състояние се поддържат публичните регистри: Регистър на обектите с обществено предназначение, контролирани от РЗИ-Силистра, Регистър на издадените удостоверения за регистрация на дрогерии, Регистър по Наредба № 5 на издадените разрешения за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина в област Силистра, Регистър на обектите за рутилиране на натурални минерални, изворни и трапезни води, Административен регистър.

Своевременно е актуализирана публикуваната информация в Портала за отворени данни и при необходимост е вписвана информация в Регистъра на информационните ресурси.

5.ДЕЙНОСТИ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020

5.1.Проект № BG16RFOP001-4.001-0001-C001 „Подкрепа на развитие на системата за спешна медицинска помощ“

През 2023г. са реализирани дейности по проекта, като поради промяна в отчетната стойност на земите и сградите от името на МЗ РЗИ-Силистра подаде данъчни декларации по чл. 14 от ЗМДТ в съответните общински данъчни служби по местонахождение на обектите.

През годината РЗИ оказва съдействие за сключване на Договор № РД-13-150/18.12.2023г. между МЗ и Община Дулово за отстъпено право на стореж и Договор РД-13-1/17.01.2024г. между МЗ и община Главиница са отстъпване безвъзмездно право на стоеж върху общински терен.

През 2023г. стартира изграждането на сградата на ФСМП в с. Кайнарджа. Във връзка с това са извършени дейности за захранване на обекта с ел. енергия, свързване с мрежата на ВиК и свързване с тел.112. Осъществено е наблюдение на строителните работи.

5.2.Проект „Изграждане на инфраструктура за предоставяне на специализирана здравно-социална грижа за деца с увреждания“

Целта на проекта е да се извърши ново строителство за Център за специализирана здравно-социална грижа за деца с потребност от постоянна медицинска грижа с капацитет 8 места. Възложител на инвестиционния проект е МЗ, като за целта община Силистра е отстъпила безвъзмездно право на строеж върху общински терен с идентификатор 66425.501.9158 по КК на гр.силистра, по договор от 13.06.2018г.

През 2023г. бяха извършени всички съгласувателни процедури на проекта и издадено разрешение на стоеж №184/21.12.2023г. на Община Силистра.

6.АНТИКОРУПЦИОННИ МЕРКИ

През 2023г. РЗИ-Силистра реализира антикорупционни мерки съгласно предварително разработен план. Проведена беше антикорупционна комуникационна кампания сред потребители на административни услуги, доставчици и подконтролни обекти. В рамките на кампанията бяха разпространени 50 брошури, в които РЗИ-Силистра декларира своята нетърпимост към корупцията и информира гражданите за каналите, по които могат да подадат сигнал за корупционни прояви и нарушения на етичните норми, от страна на служителите на РЗИ-Силистра. Отношението на гражданите относно корупционните прояви бяха проверени с анкетно проучване. Резултатите от получените 25 анкетни карти са обобщени в доклад. През отчетната година не са постъпвали сигнали за корупционни прояви на служители на инспекцията, сигнали за действия или бездействия, свързани със злоупотреба с власт, лошо управление на държавното имущество или за други незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия на административния орган и длъжностни лица в инспекцията, сигнали за нарушения на Кодекса на поведение на служителите в държавната администрация и Етичния кодекс на служителите на РЗИ-Силистра.

Във изпълнение на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобито имущество, всички служители, заемащи публична длъжност, са подали декларации по чл. 35 и същите са публично достъпни при съблюдаване на Закона за защита на личните данни. През 2023г. не са постъпили сигнали за конфликт на интереси.

7.ИЗВЪРШЕНИ ОДИТИ И КОМПЛЕКСНИ ПРОВЕРКИ ОТ КОНТРОЛНИ ОРГАНИ

През 2023г. инспекцията не е била обект на комплексни проверки от страна на контролни органи.

8.ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКТОРСКИЯ СЪВЕТ

Със заповед на директора на РЗИ-Силистра е определен състав на директорския съвет, а в годишния план на инспекцията е разработен предварителен план-график на заседанията му. Проведени са 5 заседания, като взетите решения са протоколирани и е проконтролирано тяхното изпълнение.

9.ДЕЙНОСТ НА ЕКСПЕРТНИЯ СЪВЕТ

В РЗИ–Силистра функционира Експертен съвет по предварителен здравен контрол (ЕС по ПЗК), определен със заповед на Директора на инспекцията. ЕС по ПЗК заседава ежеседмично, като на провежданите заседания разглежда постъпилите проектни документи и в 10-дневен срок издава съответните здравни заключения.

През 2023г. са проведени 45 заседания на ЕС и са разгледани 78 проектни преписки по ЗУТ и 49 преписки от РИОСВ-Русе.

Издадени са 78 здравни заключения по ЗУТ (60 здравни заключения за оценка на инвестиционни проекти и 18 здравни заключения за съгласуване на ПУП). За ОВОС на инвестиционни предложения и за ЕО на планове и програми са докладвани и обсъдени 48 преписки от РИОСВ-Русе, приключили с писмени становища, издадени са 2 становища за съдържание и обхват на ДОВОС и 2 становища за съдържание и обхват на ЕО. По предварителния здравен контрол са издадени 6 становища за въвеждане в експлоатация на строежи и са реализирани 19 участия в държавни приемателни комисии.

10. ИЗГОТВЕНИ СТАНОВИЩА ПО НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

През изтеклата 2023 г. от РЗИ-Силистра са изготвени и изпратени становища по:

- Проект на Наредба за здравните изисквания към спортни обекти ;
- Проект за издаване на Наредба за здравните изисквания към чистотата на населените места.
- Проект на наредба за здравните изисквания към училищата, висшите училища, занимални, школи и др.
- Изготвено предложение до МЗ за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2018 г. за условията и реда за извършване на ДДД;
- Предложения за нормативни промени на ЗЛЗ
- Предложение за изменение на Наредба №7 за Изискванията към дейността на лицата, които упражняват неконвенционални методи за благоприятно въздействие в/у индивидуалното здраве и Медицинските стандарти, свързани с работата на РЗИ;
- Предложение за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 2011 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
- Предложение за промяна и допълнение на Наредба № Н-4/2022г. за здр. изисквания към устройството и работата на селскосопанските аптеки;
- Предложение за изменение на Наредба № 15/2005г. за имунизациите в РБ;
- Предложение във връзка със задание на МЗ за необходимостта от промени в законодателството с оглед разграничаване на административната и наказателна отговорност;
- Проект на нова наредба за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделни заразни болести предавани по фекално-орален път

ДЕЙНОСТ НА ДИРЕКЦИЯ „МЕДИЦИНСКИ ДЕЙНОСТИ“ – 2023г.

Щатната осигуреност на дирекция „Медицински дейности“ включва 11 длъжности. Към 31.12.2023г. в дирекцията работят трима лекари със специалност на следните длъжности – директор дирекция, главен инспектор и главен експерт и 8 служители с немедицинско образование (четирима главни експерти, един старши експерт, един младши експерт и двама главни специалисти). Към 31.12.2023г. няма незаети длъжности.

През отчетната 2023г. дейността на дирекция „Медицински дейности“ беше подчинена на един от основните приоритети в Национална здравна стратегия 2021-2030 – контрол по спазване на медицинските стандарти в лечебните заведения; организиране и контрол на дейностите по медицинската експертиза на населението (на временна и трайна неработоспособност); дейности по събиране и обработване на медико-статистическа и финансово-статистическа информация за нуждите на МЗ, НЦОЗА, НСИ и др.; дейности свързани с медицинското осигуряване на населението. Съобразно това в дирекцията бяха организирани и осъществени следните дейности:

1. Дейности по регистрация на лечебни заведения за извънболнична помощ (ЛЗИП) по Закона за лечебните заведения и контрол по извършената регистрация.

За отчетния период са постъпили общо 23 Заявления за регистрация/пререгистрация на лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ, по 18 са извършени проверки, изготвени са констативни протоколи и издадени удостоверения по чл .40, ал. 4 от ЗЛЗ, съответни изпратени до Изпълнителна агенция "Медицински надзор", 5 броя Заявления за промяна в обстоятелства извън изискванията на чл. 40, ал. 4 от ЗЛЗ (нает персонал, промяна в търговски регистър и др.) са изпратени с придружителни писма в ИАМН.

През годината са заличени общо 11 ЛЗИП на основание чл. 45 от ЗЛЗ.

Във връзка с контрола по извършена регистрация, през годината са реализирани 25 проверки по спазване изискванията на медицински стандарти в лечебни заведения за извънболнична помощ. При проверките не са установени несъответствия по медицинския стандарт на съответните медицински специалности.

Издадени са 8 становища за недостатъчност.

2. Контрол във връзка с издаване на удостоверения за изпълнение на изискванията на наредбата по чл. 46, ал. 3 от Закона за лечебните заведения, правилника по чл. 28а, ал. 3 от ЗЛЗ и на утвърдените медицински стандарти по повод издаване на разрешение за регистрация и във връзка с издадени вече разрешения.

През 2023 г. са осъществени 2 проверки в ЛЗБП по изпълнението на Наредба № 49/2010г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешния ред на лечебните заведения за болнична помощ и ЦКОДУХЗ (във връзка с подадено заявления). Изготвени са 2 Констативни протокола и 2 Удостоверения. Документите са изпратени в ИАМН.

През 2023г. са извършени 25 проверки по спазване изискванията на медицински стандарти в лечебни заведения за болнична помощ.

3. Уведомяване на Изпълнителна агенция „Медицински надзор“ за случаи на нарушения на медицинските стандарти, констатирани при изпълнение на правомощията на РЗИ.

През 2023г. не са констатирани случаи за нарушения на медицински стандарти в ЛЗ за болнична и извънболнична помощ, не са постъпвали сигнали и жалби в тази насока.

4. Регистрация на лица, упражняващи неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве и контрол върху дейността им.

През 2023г. не е постъпвало заявление за регистрация на неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве и контрол върху дейността им.

5. Издаване на разрешения за съхранението и продажбата на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина, съгласно Наредба № 5 от 2011г. за условията и реда за получаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени

продукти от лекари и лекари по дентална медицина и снабдяването им с лекарствени продукти.

През 2023г. в област Силистра са работили 4-ма семейни лекари с разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти в населени места без разкрити аптеки, които през годината са проверени по Наредба № 5/2011г. При проверките не са констатирани несъответствия по Наредбата. Осъществени са и 4 планови проверки на лекари, които нямат разрешение по Наредба № 5. При проверките не са констатирани нарушения.

6.Организиране и контрол по медицинската експертиза и на регионалната картотека на медицинската експертиза (РКМЕ).

6.1.Организация и контрол на експертизата на временната неработоспособност

През 2023г. са подготвени 10 проекто-заповеди за определяне на съставите на ЛКК в ЛЗИМП и ЛЗБП (МБАЛ-Силистра, МБАЛ-Тутракан, МБАЛ-Дулово, ДКЦ-Силистра, МЦ-Силистра, МЦ-Тутракан).

Регионалният съвет (РС) по експертизата на временната неработоспособност (ЕВН) работи по предварително съгласуван и утвърден от директора на РЗИ-Силистра план за контрол върху лечебните заведения-органи за медицинска експертиза и издадените от тях актове за временна неработоспособност. През годината бяха осъществени 43 проверки на лечебни заведения – 17 проверки на семейни лекари и 26 проверки на ЛКК. При проверките е осъществена методическа помощ и контрол по медицинската експертиза. На основание чл.111, ал.1, т.1 от Закона за здравето са проверени общо 3441 болнични листове (2 % от издадените б.л. в проверените лечебни заведения), заедно с придружаващата ги медицинска документация (амбулаторни листове или епикризи). При извършените проверки не бяха установени експертни решения по реда на чл. 103, ал. 3 от Закона за здравето.

През 2023г. от всички **95** обжалвани болнични листове **78 б.л. са потвърдени** от ЛКК/ТЕЛК, **7 б.л. са непотвърдени** от ТЕЛК, **10 б.л. са отменени** от ЛКК.

Обхватът на контролите в софтуерния продукт на НОИ е твърде широк, което доведе до рязко увеличаване броя на обжалваните б.л. насочвани към ТЕЛК. Основната част от обжалваните от НОИ б.л. - 44 от общо 72 са с мотив: **„за становище относно обективни причини за дългата продължителност на болничния лист/за проверка на медицинската аргументираност и основателност на продължителността на временната неработоспособност“**. Останалите 28 б.л. са обжалвани от НОИ на основание нарушен член от НМЕ:

- чл. 6, ал. 4 (когато временната неработоспособност е продължила повече от 6 месеца без прекъсване или 12 месеца с прекъсване в две предходни години и в годината на боледуването, отпусъкът се разрешава само след контролен преглед на ТЕЛК на всеки два месеца, при условие че са налице обективни признаци за възстановяване на работоспособността в следващите 6 месеца);
- чл. 6, ал. 4 и ал.5 (неработните дни, както и ползването на друг законоустановен отпусък не прекъсват временната неработоспособност);
- чл. 12, т. 5 (не се издава болничен лист за временна неработоспособност за гледане на лице с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, на което е определена чужда помощ, с изключение на децата до 16-годишна възраст с определен вид и степен на увреждане);
- чл.12, т. 6 (не се издава болничен лист за временна неработоспособност за заболяване, за което ТЕЛК/НЕЛК е определила 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане).
- чл.13, ал. 1 и ал. 2 (болничен лист за временна неработоспособност се издава на осигурено лице еднолитно от лекуващия лекар до 14 дни непрекъснато за едно или повече заболявания, но не повече от 40 дни с прекъсване в рамките на една календарна година);
- медицинската аргументираност и основателност на временната неработоспособност, и -чл. 55, ал. 1 от КСО.

Като резултат от продължаващото прецизно прилагане през 2020г., 2021г., 2022г. и 2023г. на електронната система за контрол от страна на НОИ, участие в проверките на представител на ТП на НОИ-Силистра, като член на Регионалния съвет (РС) за контрол върху актовете, издадени от органите на медицинската експертиза за временна неработоспособност, броят на обжалваните болнични листи през 2023г. е намалял на 44 бр.,

спрямо 90 бр. през 2022г., касаещи обективните причини за дългата продължителност на болничните листи.

Мотиви за отмяна от страна на ТЕЛК на общо 7 б.л. за 2023г. са, както следва:

- 1 б.л., поради липса на документация /акт за трудова злополука/, обуславяща определената причина за претърпяната контузия на гръдния кош;
  - 1 б.л., поради нарушение на чл. 12, т. 5 от НМЕ /не се издава б.л. за временна неработоспособност за гледане на лице с т.н.р. /всу, на което е определена чужда помощ, с изключение на децата до 16-год. възраст с определени всу;
  - 1 б.л., поради липса на медицинска документация, потвърждаваща възпалителното заболяване по време на болничния лист - диагноза: Пневмония, неуточнена;
  - 1 б.л., поради липса на достатъчна медицинска документация за заболяването - диагноза: Увреждане на междупрешленните дискове в шийния отдел с радикулопатия;
  - 1 б.л., поради липса на медицинска документация, лабораторни изследвания, консулти със специалисти и образни изследвания, обективизиращи дългата продължителност на временната неработоспособност - диагноза: Остър панкреатит;
  - 2 б.л. на едно лице, поради липса на медицинска документация, удостоверяваща поставената диагноза, както и липса на консулти с уролог, нефролог, образни и лабораторни изследвания - диагноза: Камък в бъбрека с камък в уретера.
- През 2023г. от името на работодатели са постъпили жалби по 23 б.л. От тях 17 са потвърдени, а 6 са отменени.

От Регионалния съвет са извършени 5 насочени проверки:

- Извършена е проверка в „АПМП-ИП-д-р Тихомир Трифонов“- гр. Силистра по повод постъпил сигнал от работодател за издаден болничен лист за придружаване и гледане на болното дете на 14 год. Жалбата е неоснователна.
- Извършена е проверка по документи на „АСПМ-ИП-д-р Светлана Петкова“- гр. Тутракан по повод постъпил сигнал от работодател за издадени 5 болнични листи на служителка за придружаване и гледане на болните ѝ деца - близначета на 1 г и 3 мес. и едно на 5 год. Жалбата е неоснователна.
- Извършена е проверка в ЕТ „АПМП-ИП-д-р Галина Марчева“- с. Айдемир по повод постъпила жалба от от работодател за издаден болничен лист на служител. Проверката констатира, че б.л. е издаден при спазени законови разпоредби и Жалбата е неоснователна.
- Извършена е насочена проверка на Обща ЛКК при „ДКЦ-1-Силистра“ на 09.08.2023г., по повод връчено Предписание на 14.07.2023г. за провеждане на задължителни здравни мерки и за отстраняване на нередности. Насочената проверка е в изпълнение на т. 4 от Предписанието: Стриктно да се спазва изискването на чл. 24, ал. 6 от ПУОРОМЕРКМЕ, като не се допуска участието на един и същ лекар в консултативната и експертната дейност. Изготвен е доклад от проверката и акт за налагане на административно нарушение.

6.2.Организация на експертизата на трайната неработоспособност.

Организацията на експертизата на трайната неработоспособност се урежда с Правилник за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинската експертиза (ПУОРОМЕРКМЕ), приет с ПМС № 83 от 26.04.2010г., изм. и доп. Д.В. бр. 50 от 01.07.2022г.

През 2023г. в РКМЕ са приети и обработени 5625 заявления за явяване пред ТЕЛК, с 578 заявления по-вече от 2022г. Извършена е обработка на Медицинските експертни досиета (МЕД) на всяко лице, което е заявило освидетелстване или преосвидетелстване в ТЕЛК. Проверени и заверени са 5538 експертни решения, постановени от ТЕЛК (с 471 по-вече от 2022г.), от тях 127 са обжалвани пред НЕЛК (177обжалвани през 2022г.).

Изпратени са 5538 експертни решения до заинтересованите страни – работодатели, НОИ, АСП и др. Подготвени и изпратени са 2782 писма до лица, на които им престои преосвидетелстване във връзка с изтичане срока на ЕР, след като е извършена проверка за всяко едно лице в ЕИСМЕ и Regix.

Съгласно чл. 61 от ПУОРОМЕРКМЕ са преархивирани МЕД на 506 починали лица.

Общият брой на първично инвалидизираните лица над 16г. (вкл. и тези със степен на инвалидност до 50%) в област Силистра е 1286. Разпределението на първично инвалидизираните лица по тежест на инвалидност за област Силистра е както следва:

- до 50 % - 130 (10,1 %);
- от 50 % до 70 % без чужда (III-та група) - 512 (39,8 %);
- от 50 % до 70 % с чужда помощ (III-та група) - 12 (0,9 %);
- от 71 % до 90 без чужда помощ % (II-ра група) – 296 (23 %);
- от 71 % до 90 с чужда помощ % (II-ра група) – 20 (1,6 %);
- над 90 % без ЧП (I-ва група без чужда помощ) - 156 (12,1 %);
- над 90 % с ЧП (I-ва група с чужда помощ) – 156 (12,1 %).

89,6 % от всички първично инвалидизирани възрастни са с инвалидност над 50% (1152 души).

Най-честа причина за трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане са болестите от Клас IX - Болести на органите на кръвообращението, Клас IV - Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата, Клас VI - Болести на нервната система, Клас X – Болести на дихателната система, Клас II - Новообразувания, Клас XIII-Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан и Клас V- Психични и поведенчески разстройства.

7. Проверки по чл. 93 от ЗЗ по жалби и сигнали при нарушаване правата на пациентите или при спорове, свързани с медицинското обслужване и по други жалби и сигнали

През отчетния период са постъпили общо 26 жалби/сигнали/молби за съдействие от граждани или препратени от други институции (МЗ, ИА „Медицински надзор“, НЕЛК, омбудсман, работодатели), свързани с медицинското обслужване:

Чрез Министерство на здравеопазването:

- сигнал от МЗ за проверка на фирма „РОМБ“, във връзка със спазване на изискванията на чл. 73, ал. 1 от Закона за контрол върху наркотичните в-ва и прекурсорите. След извършената проверка не се установи нарушение на нормативната уредба.
- сигнал препратен от МЗ за нелегално практикуване на медицинска професия – медицински фелдшер. Извършената проверка не доказва нарушаване на законова уредба.
- сигнал от МЗ за получена по телефона информация за проблеми при обезпечаването на 24/7 непрекъснат режим на работа на МСО при МБАЛ-Силистра. При проверката не се констатираха нарушения.
- 2 сигнала до МЗ, касаещ късно определена дата за освидетелстване от ТЕЛК. Извършена е проверка и изпратен отговор до жалбоподателя с посочена дата за явяване пред комисията. След проверка се констатира, че жалбата е неоснователна.
- жалба до МЗ, касаеща грубо отношение на персонала от Педиатрично отделение при МБАЛ Силистра към придружителката на хоспитализирано дете. Жалбата е неоснователна.
- сигнал до МЗ, касаещ късно определена дата за преосвидетелстване от ТЕЛК по повод влошено състояние. Извършена е проверка и изпратен отговор до жалбоподателя и МЗ.
- сигнал препратен от МЗ с твърдения за неправомерни действия от страна на специалист психиатър. При проверката, описаните твърдения не бяха потвърдени.
- сигнал до МЗ, относно осъществяване на медицинска дейност в изнесена манипулационна на медико-диагностична лаборатория от лице, което не притежава нужната квалификация. При проверката се потвърди описаното в сигнала. Изпрати се доклад до сигналподателя, МЗ, ИАМН, СРЗИ.
- жалба до МЗ, касаеща продължителна временна неработоспособност и настояване от страна на освидетелстваното лице на заверка с гриф „влязло в сила“ ЕР в период на обжалване от работодател през НЕЛК. Жалбата е неоснователна.

Чрез омбудсман на РБългария:

- жалба срещу решение на ТЕЛК при МБАЛ-Силистра и молба за съдействие. Случаят е проучен, изпратен е отговор до жалбоподателката и омбудсмана на РБългария.

- жалба срещу решение на ТЕЛК при МБАЛ-Силистра, относно извършване на медицинска експертиза „проформа“. Проверката не констатира нарушения при освидетелстването на лицето, във връзка с цитираното в жалбата.
- жалба относно липса на информация за явяване на преглед за освидетелстване от ТЕЛК. Извършена е проверка в отговора е посочена датата за явяване пред комисията.

Чрез НЕЛК:

- сигнал до НЕЛК по повод късно определена дата за преосвидетелстване по повод влошено здравословно състояние. Извършена проверка и взето писмено становище от председателя на ТЕЛК по случая. В отговора до жалбоподателя е посочена възможността за съдействие от дирекция „Социално подпомагане“ в община Тутракан.
- 2 жалби до НЕЛК по повод късно определена дата за първоначално освидетелстване. Извършена проверка, взето писмено становище от председателя на ТЕЛК по случая, и изпратен отговор до жалбоподателя и НЕЛК.

Чрез други институции

- препратена жалба от СРЗИ, постъпила в Комисия за защита на потребителите. От извършената проверка е изготвен доклад и отговор до жалбоподателя, управителя на ЛЗ, изп. директор на ИАМН с констатации за подобряване координацията между ЛЗ и пациент.
- жалба от Районен съд –Силистра, по повод неправомерна издаден болничен лист за гледане на болно дете до 14г. Проверката констатира, че б.л. е издаден при спазване на нормативната уредба.
- жалба от работодател относно съмнения за медицинска аргументираност и основателност на издадени болнични листи на служител в предприятието. При проверката се констатираха нарушения и се издаде предписание на ЛЗ за провеждане на задължителни здравни мерки и за отстраняване на нередности.
- препратен сигнал от РЗОК-Силистра и ОДМВР- Силистра за извършени нарушения в структурите на ЦСМП-Силистра и МСО на МБАЛ Силистра при оказване на спешна медицинска помощ на пациент. Жалбата е неоснователна.
- жалба от ИАМН, относно неудовлетвореност от оказана медицинска помощ в ЦСМП – Силистра и МБАЛ-Силистра. При извършената проверка не са установени пропуски и грешки в проведения диагностично-лечебен процес.
- 5 проверки по жалби на работодател за обжалвани болнични листи, във връзка с медицинска обосновааност. След проверка на медицинската документация се констатира, че е спазен редът за издаване на б.л.

8. Събиране и анализиране на информация, свързана с разходването на публични средства в ЛЗ на територията на областта и осъществяване на контрол по спазването на Наредба № 3 от 5 април 2019г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които Министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения, и за критериите и реда за субсидиране на лечебни заведения

Трите ЛЗБП в областта са финансирани през 2023г. от МЗ за извършени медицински дейности по Наредба № 3 от 5 април 2019г.

Съгласно нормативните изисквания на МЗ, експерти на дирекцията извършваха контрол на тримесечие в ЛЗБП. През годината в РЗИ са приети, проверени и изпратени в срок 36 месечни електронни отчета от ЛЗБП. През отчетния период са извършени общо 12 проверки на място в трите болници – по 1 на всяко тримесечие. При проверките не са установени несъответствия с изпратените електронни отчети. За проверките са изготвени констативни протоколи и доклад до директора на РЗИ.

Във връзка с чл. 10, ал. 3, т. 7 от Наредба № 3 от 5 април 2019 г. за медицинските дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване, за които Министерството на здравеопазването субсидира лечебни заведения и за критериите, и реда за субсидиране на лечебни заведения, по искане на изпълнителния директор на МБАЛ-Силистра беше

изготвено становище за кадровата осигуреност на съставите на ТЕЛК, необходимо при сключване на договора за субсидираните дейности между МЗ и МБАЛ-Силистра.

През годината беше осъществяван регулярен контрол в web-базираната страница на „Система за събиране и предоставяне на информация за нуждите на МЗ“ на справка за общите и просрочените краткосрочни задължения на трите болници за всяко тримесечие, която ЛЗ следва да подават към МЗ.

9. Контрол на спазването на нормативните изисквания към формата, съдържанието, условията и реда за използване, обработка, анализ, съхраняване и предоставяне на медицинска документация от лечебните заведения и медицинските специалисти.

През годината са реализирани 40 проверки по чл.27 и чл.28 от ЗЗ и по чл.4, ал.4 от Наредбата за медицинските критерии и реда за установяване на смърт.

За извършените проверки по статистическата отчетност в лечебните заведения на територията на областта са изготвени протоколи.

Ежемесечно се изготвя отчет от 3-те ЛЗБП по чл.17 от Наредба 14/15.04.2004г. за медицинските критерии и реда за установяване на смърт, който се изпраща до ИА „Медицински надзор“ (дирекция „Управление и координация на трансплантацията и асистираната репродукция“.

10. Издаване на актове за установяване на нарушения и наказателни постановления по чл. 50, 51 и 53 от Закона за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането и представяне информация за издадените наказателни постановления на Изпълнителната агенция по лекарствата.

За 2023г. са извършени планираните 4 проверки по чл. 50, чл. 51 и чл. 53 от Закона за кръвта, кръводаряването и кръвопреливането в Отделение по трансфузионна хематология в „МБАЛ-Силистра“ АД. Нарушения не са констатирани.

12. Съвместно със звената за социалното подпомагане в общините, осъществяване на дейности по Закона за закрила на детето и по други нормативни актове, във връзка с т.31 „Дейности, свързани с детското здравеопазване“, съгласно Указание на МЗ за планиране и отчитане на дейностите на дирекция „Медицински дейности“:

- ежемесечно събиране и обработка на актуална информация за състоянието на детската смъртност - обобщената информация е изпращана своевременно в НЦОЗА всяко тримесечие;
- проверки за всяко съобщено починало и мъртвородено дете - през 2023г. са извършени 4 проверки във връзка с починали и мъртвородени деца;
- събиране, проверка и обработка на информация от трите ЛЗБП, относно случаи на новородени деца на територията на региона, припознати от лица с чуждо или двойно гражданство в изпълнение на „Стратегия за борба с трафика на хора“;
- представяне на ежемесечна обобщена информация в МЗ по чл. 24 от ПМС № 108/09.08.2023г. (натурални показатели за делегираните от държавата дейности във функция „Здравеопазване“) от общините за броя на децата в самостоятелните детските ясли и децата в яслените групи на детските градини, броя на децата, ползващи детски кухни.
- представяне на отчети по Наредба № 2/2005г. за лечение на чужди граждани един път годишно към НЦОЗА;
- ежемесечно обработване на събраните от трите болници сведения за пациенти, отговарящи на изискванията по ПМС 17/2007г. и представяне в НЦОЗА;
- заседания на Регионалния съвет по осиновяване към РДСП – през отчетния период са реализирани 49 конфиденциални заседания;
- заседание на Комисията за насочване на ученици с хронични заболявания, физически и сензорни увреждания за прием през учебната 2020/2021г. в изпълнение на чл. 33, ал. 3 от Наредба № 11/28.03.2005год. за приемане на ученици в държавни и общински училища, ежегодно, в края на учебната година (реализирано 1 заседание през м. юни);
- в изпълнение на Методическо ръководство на МЗ за превенция на изоставянето на дете на ниво родилен дом РЗИ през годината са планирани и извършени 4 проверки, а

обобщената информация от ЛЗБП за броя на извършените превенции за тримесечие е обработена и изпратена в МЗ;

- извършени са 22 проверки в лечебни заведения за извънболнична помощ за изпълнение на задълженията им по чл. 7 ал. 1 и 2 от ЗЗД, относно съобщаване в ДСП-отдел „Закрила на детето“ при установени бременни в непълнолетна възраст.

13. Проучване и установяване потребностите в област Силистра от лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти и други медицински и немедицински специалисти с висше образование и предложения до Министъра на здравеопазването за броя на местата за следдипломно обучение.

През месец юни 2023г. е изготвен и изпратен в НЦОЗА анализ на състоянието на специалистите в здравеопазването, съгл. чл. 44 на Наредба № 1/22.01.2015г. за придобиване на специалност в системата на здравеопазването (брой на придобилите и упражняващите специалност и тяхната възраст, осигуреност на населението на областта със съответен вид специалисти, потребностите на населението от специалисти, прогноза за броя на упражняващите специалност и тяхната възраст, и за потребностите от специалисти през следващите пет години), след проучване на потребностите в областта от съответните специалисти.

Предоставена е в МЗ информация за свободните длъжности за специализанти по клинични специалности, обявени по реда на Наредба № 1/2015г.

През м. април и м. септември е изпратена в НЦОЗА информация по чл. 44, ал. 4 и ал. 5 от Наредба № 1/2015г.

Изготвена е информация в изпълнение на Наредба № 15/02.07.2008 г. за придобиване на специалност „Обща медицина“ до МЗ за ОПЛ по специалности, вкл. за тези, които специализират „Обща медицина“, във връзка със законовите промени, относно регулацията за придобиване на специалност от лекарите работещи в първичната медицинска помощ.

14. Събиране, обработване и предоставяне на финансово-икономическа и медико-статистическа информация за дейността и ресурсното осигуряване на лечебните и здравни заведения на територията на региона.

Събирането, обработването и контрола на отчетите за разделно отчитане на разходите в лечебните заведения за болнична помощ и ЦСМП-Силистра беше извършено по указания на НЦОЗА - събрани и обработени на тримесечие, обобщени годишно и изпратени в НЦОЗА. През 2023г. са обработени 16 отчета по разделно отчитане на разходите - 16 тримесечни (за всяка от трите болници - „МБАЛ-Силистра“ АД, „МБАЛ-Тутракан“ ЕООД и „МБАЛ-Дулово“ ЕООД и ЦСМП-Силистра). Подготвени са 4 годишни обобщени отчета до НЦОЗА.

Във връзка с ежемесечния контрол на финансовите отчети на ЛЗБП през годината са събрани 36 отчета за трите ЛЗ за БП.

През 2023г. са събрани и обработени 28 справки за натуралните показатели в делегираните от държавата дейности по здравеопазване от 7-те общини в областта. Справките са изпращани своевременно (всяко тримесечие) в дирекция „Медицински дейности“ в МЗ.

За всяко тримесечие са обработени и обобщени оперативни сведения от 3-те болници за:

- живородени, мъртвородени и умрели;
- умрелите деца под едногодишна възраст;
- умрели деца на възраст от 1 до 17 години по причини;
- извършените аборти в лечебното заведение;
- случаите на остър инфаркт на миокарда;
- случаите на остра мозъчно-съдова болест;
- остри интоксикации, свързани с употреба на психоактивни вещества (наркотици и алкохол);
- заболявания, предавани по полов път;
- легловия фонд в стационарите на лечебните заведения (на шестмесечие).

Всички оперативни сведения са подавани в срок към НЦОЗА.

Обработени са прогнозните данни от трите болници, във връзка с изготвянето на проекта за бюджета на МЗ и актуализирането на бюджетната прогноза за 3-годишен период.

През 2023г. е изготвен анализ за дейността, финансовите и икономическите показатели за публичните лечебни заведения за болнична помощ за 2022г.

Всяко ЛЗБМП, което притежава Разрешение за осъществяване на лечебна дейност в област Силистра съхранява своята финансово-икономическа и здравно-статистическа информация за дейността си и ресурсното си осигуряване в т. нар. „досие”. През 2023г. са изискани, проверени и актуализирани досиетата на трите болници двукратно през 6 месеца.

15. Събиране, обработване и предоставяне на медико-статистическа информация за дейността на лечебните и здравни заведения.

Предоставянето на медико-статистическа информация се извършва съгласно чл. 6, ал. 3 от Закона за лечебните заведения.

По време на годишната статистическа кампания са събрани, обработени, проверени и предоставени на:

- НЦОЗА - 243 годишни статистически отчети на ЛЗБП, ЦСМП, ЛЗИМП (за първична медицинска и дентална помощ, за специализирана медицинска помощ – индивидуални практики, медико-технически лаборатории и др.);
- НСИ – 44 отчета за легловия фонд и персонала на ЛЗБП, ЛЗИБП, ЦСМП, РЗИ и други дейности в здравеопазването (вкл. и 8 отчета за дейността на четири самостоятелни детски ясли, четири яслени групи в състава на детски градини .

Няма лечебно заведение, което да не е представило своя годишен статистически отчет през 2023г..

Ежемесечно се събира информация за изготвяне на информационна карта за починалите деца на територията на областта. През годината са изготвени 12 информационни карти.

Ежедневно се приемат издадените от ЛЗ съобщения за смърт и се кодират по Международната класификация на болестите (МКБ) 10 ревизия. Кодираните „Съобщения за смърт“ се обработват ежемесечно по определени показатели и предоставят на ТСБ-Силистра. Общият брой кодирани съобщения за смърт през 2023г. е 1 479 .

Извършени са 40 проверки по статистическата отчетност в лечебните заведения на територията на областта, за което са изготвени протоколи.

Своевременно се регистрират на онлайн платформа извършените и отразени в „Карта за регистрация на суицидно действие” суицидни опити на територията на област Силистра.

През 2023г. броят на регистрираните суицидни действия е 41, което е със 7 случая по-малко в сравнение с предходната 2022г. Съотношението лица под 18г., предприели суицидни действия към лица над 18г., предприели суицидни действия е 1:7. Основните водещи причини за суицидни действия в област Силистра са: психотичен фактор или психично разстройство, конфликти със съпруг/а, конфликти с деца, финансови проблеми, загуба на близък човек.

16. Анализи и оценки на здравно-демографските процеси на територията на региона необходими за формиране на национална и регионална здравна политика.

Изготвен е годишен анализ на здравно-демографското състояние на населението в област Силистра с характеристика на здравната мрежа и медицинското обслужване на населението в областта за 2022г.

Данните от здравно-демографския анализ, както и състоянието на здравната мрежа и ресурсното ѝ осигуряване, са отразени в уводната част на доклада на РЗИ-Силистра за 2023г.

17. Контрол на обектите за търговия на едро и дребно с лекарствени продукти по реда на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина /ЗЛПХМ/.

Дирекция „Медицински дейности” извършва систематичен здравен контрол на аптеките и дрогерии, насочен към спазването на изискванията по отношение на документацията, хигиенния режим, съхранението на термолабилни лекарства, лекарства съдържащи отровни и наркотични вещества, лекарства с изтекъл срок на годност, леснозапалими лекарствени продукти, пределни цени и др.

В дирекцията се поддържа актуален списък на аптеките в областта, както и регистър на издадените удостоверения за регистрация на дрогерии. Съгласно указания на МЗ по ЗЛПХМ, обектите подлежат на контрол два пъти годишно. В началото на отчетния период на територията на област Силистра са регистрирани 33 аптеки и 1 дрогерия. През 2023г. е

закрита 1 аптека и са новооткрити 2 . Реализирани са 135 проверки по ЗЛПХМ, от които 68 проверки на пределните цени по чл. 268, ал.2, т. 3, резултатите от тях са отразени в протоколи.

18. Осъществяване на дейности по Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП) и нормативните актове по прилагането му:

През 2023г. на територията на област Силистра 19 аптеки притежават лицензия за търговия с лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества. Във връзка с това при планирани 38, извършени са 39 проверки по ЗКНВП и нормативните актове по прилагането му.

На лечебните заведения са предоставени общо 251 кочана със специални рецептурни бланки за предписване на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества, а на аптеките – 27 кочана със специални формуляри за поръчка на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества. Приети са 255 протокола за отчитане на специални рецептурни бланки за предписване на медикаменти, съдържащи наркотични вещества от аптеки и ЛЗ, както и 137 протокола за отчитане на специални формуляри. През годината са приети 76 отчета за движението на наркотични вещества. Изготвени и изпратени в МЗ са 4 тримесечни отчета за движението на наркотични вещества в аптеките в областта.

През периода са извършени 2 проверки на „РОМБ“ ООД по ЗКНВП.

19. Регистър на лекарите и лекарите по дентална медицина, които предписват лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества по приложение № 2 и №3 на ЗКНВП.

През 2023г. в регистъра е вписан един лекар.

20. Контрол на забраната на тютюнопушенето (чл. 56 от ЗЗ) в аптеки и дрогерии. Осъществени са 68 проверки по чл. 56 от ЗЗ. Не са констатирани нарушения при контрола на тютюнопушенето в аптеки и дрогерии.

21. Участие в изпълнението на регионални програми и проекти в областта на медицинските дейности със сътрудничество на МЗ. Координиране и контрол на изпълнението на здравните програми и проекти от национално, регионално и местно значение на територията на областта

Национална програма за подобряване на майчиното и детското здраве (НППМДЗ)

Дейностите, финансирани по НППМДЗ в „МБАЛ-Силистра” АД са в две направления: дейности в Здравно-консултативен център за майчино и детско здраве и дейности във връзка със слухов неонатален скрининг.

Дейностите, финансирани по НППМДЗ в двете общински болници са само във връзка с осъществяване на слуховия неонатален скрининг.

През 2023г. са осъществени общо 16 проверки, във връзка с изпълнението на програмата – 4 проверки в ЗКЦ на „МБАЛ-Силистра” АД и 12 проверки в трите болници по осъществяване на слуховия неонатален слухов скрининг. Резултатите от проверките са отчитани след края на съответното тримесечие в МЗ.

Изготвен е годишен доклад за изпълнението на дейностите по НППМДЗ за 2022г. и за първото шестмесечие на 2023г.

Изработване на проект на областна аптечна карта

През 2023г. директорът и главни експерти от дирекцията участваха в изработването на проект на Областна здравна карта (в изпълнение на Заповед №РД-02-232/08.08.2023г. на министъра на здравеопазване). За целта се събра и обобщи информация от общините в областта, ръководителите на професионалните съюзи на лекари, стоматолози, професионалисти по здравни грижи, лечебни заведения за болнична помощ. Изготвените предложения се изпратиха в срок до министерство на здравеопазването.

22. Планиране, организиране и контрол на дейностите по медицинско осигуряване на населението при бедствия, аварии и катастрофи.

През I-во тримесечие на 2023г. бяха извършени регулярни дейности по медицинско осигуряване на рисковите групи от бременни жени с приближаващ термин на раждане и пациенти на хемодиализа в областта. Изготвени бяха оперативни справки, писма до ЛЗ, доклади до областна администрация и МЗ. Изготвен беше план за дейността на РЗИ по организация на медицинското осигуряване по време на кризи.

До 30 юли бяха изготвени и изпратени в МЗ сведенията за окомплектоваността на структурите от здравната мрежа в областта с личен състав, леглови фонд и автотранспорт. Във връзка с подготовката на здравната мрежа за зимния период бяха изискани плановете за действие при усложнена зимна обстановка на 3-те МБАЛ и ЦСМП. През м. октомври бяха извършени проверки в същите лечебни заведения за готовността им за действие при усложнена зимна обстановка.

През м. октомври беше изготвен доклад до министъра на здравеопазването и до областния управител за готовността на лечебната мрежа в област Силистра за работа при усложнена зимна обстановка 2023г.-2024г.

С оглед медицинското осигуряване на рискови групи от населението бяха предоставяни ежемесечно на РДПБ и Областна администрация списъци с бременни и пациенти на хемодиализа (за съдействие при необходимост), а личните данни на пациентите бяха предоставени криптирани, съобразно Общия регламент за защита на личните данни (чл.32 § 1а от GDPR).

Своевременно беше изпращана ежедневната информация до дежурния служител в МЗ за свободния леглови фонд в областта.

23. Извършване на други дейности, произтичащи от нормативен акт или от законните разпореждания на директора на РЗИ.

Изготвена и предоставена беше информация по 2 заявления за достъп до обществена информация:

- заявление постъпило в РЗИ с Вх № 93-8/05.05.2023 г. с искане за справка за статистически данни за 6-год. период за обл. Силистра

- заявление, постъпило в РЗИ, с вх. № 93-12/01.11.2023г. с искане за информация относно дейността на МБАЛ-Силистра за 2022г.

Служител от дирекцията участва в 8 заседания на Пробационния съвет в района на действие на Районен съд-Силистра.

Във връзка с Ковид 19 служители от дирекцията взеха участие в следните дейности:

- ежемесечно се събира отчет и заявка от ЛЗБП за лекарствения продукт Ремдесивир.

Обобщените данни и приемно-предавателни протоколи за получените през седмицата количества се изпращат в МЗ;

- ежемесечно (до м.05.2023г.) се събират, обобщават и изпращат в МЗ отчети и протоколи за лекарствен продукт Казирививааб и Индевимааб.

- Ежеседмично се събират, обобщават и изпращат в МЗ отчети и протоколи за лекарствен продукт Регкирона.

- В изпълнение на Заповед №РД-01-403/19.08.2022г. на Министъра на здравеопазването с указания за осигуряване, отчетност и контрол на разходването на лекарствен продукт Kineret 100mg/0,67 ml, от ноември 2022 г. се събира, обобщава и изпраща двумесечна заявка и отчет за лекарствения продукт.

- Лекарите от дирекцията активно участваха в работата на временния имунизационен пункт в РЗИ-Силистра за провеждането на ваксинация срещу Ковид-19 на желаещи граждани.

ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ ПО ЗАКОНА ЗА ЗДРАВЕТО И ЗАКОНА ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ, НА ОБЕКТИ С ОБЩЕСТВЕНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ, НА ПРОДУКТИ, СТОКИ И ДЕЙНОСТИТЕ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА И ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ - 2023.

Контрол на обекти: на 1989 обекта (лечебни заведения, обекти с обществено предназначение, аптеки и дрогерии и др.) през 2023г. са извършени общо 2986 проверки, в обхвата на систематичния здравен контрол по 33, ЗЛЗ, ЗЛПХМ и ЗКНВП (ср. по 1,5 проверки на обект).

Контрол на дейности със значение за здравето на човека: през 2023г. са извършени 2423 проверки (214 на дейности с отпадъци в лечебни заведения, 122 за поддържане чистотата на населените места, 84 по надзора на ОВП, 92 за съгласуване на седмични разписания, 83 за спазване на съгласуваните седмичните разписания, 92 за спазване на физиологични норми на хранене, изискванията за здравословно хранене, 28 оценки на храненето в детски и учебни заведения, 370 за наличие на ЛЗК, 6 на дейността на СТМ, 1332 по чл. 56 от ЗЗ за забраната на тютюнопушене и др.)

Контрол на продуктите и стоките със значение за здравето на човека: през 2023г. са извършени 980 проверки (120 на бутилирани води, 300 на козметични продукти, 550 на химични вещества и смеси, детергенти и биоциди и 10 на дрехи втора употреба).

Контрол на факторите на жизнената среда: през 2023г. са извършени 2165 химични, микробиологични и серологични анализи на проби от:

- питейни води от централно, ведомствено и местно водоснабдяване (265 проби);
- бутилирани води от производител и от търговската мрежа (20 проби);
- води от плувни басейни (18 проби);
- козметични продукти (24 проби);
- биоциди и техните разтвори (132 проби);
- външна среда в лечебни заведения за контрол на дезинфекции и стерилност (450);
- серологични изследвания по Националната програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН (101 проби) и бърз антигенен тест за ХИВ (170 проби);
- бърз антигенен тест за Ковид-19 (194 изследвания);
- 570 перианални проби за ентеробиоза при деца от детски заведения (570 изследвания на 570 деца);
- измервания на ЕМП (78) от източници на нейонизиращи лъчения;
- мониторинг на шум от МПС в градска среда (гр.Силистра) – 15 пункта с 60 измервания с инструментален метод и 15 с изчислителен метод, 2 пъти в годината;
- биологичен тест за контрол на стерилизационна апаратура с пара под налягане, ползвана в лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ, за оценка изпълнението на МС за превенция и контрол на ВБИ (68 проби).

Пробонабирането на питейни води от централно водоснабдяване, води от местни водоизточници, води от плувни басейни, бутилирани води, козметични продукти и проби за контрол на външна среда в лечебни заведения (за дезинфекция и за стерилност) се извършва от служители на РЗИ-Силистра, а лабораторните анализи се изпълняват от съседни РЗИ (Добрич, Варна и Русе), по договор и според указанията на МЗ, както и при възникнала необходимост, тъй като в РЗИ-Силистра е преустановена дейността на микробиологичната и химична лаборатория, поради липса на лабораторни кадри.

Серологичните изследвания се извършват от РЗИ-Добрич или РЗИ-Варна.

Измерванията на ЕМП се извършват от екип на РЗИ-Русе, по изготвена мониторингова програма от ДОЗ в РЗИ-Силистра, съгласувана с отдел „Радиационен контрол“ в РЗИ-Русе.

ДЕЙНОСТИ ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ БОЛЕСТИ ПРЕЗ 2023г.

РЗИ-Силистра извършва противоепидемичен и противопаразитологичен контрол и надзор на заразните заболявания на обектите на територията на област Силистра, която се състои от 7 общини със 118 населени места. По данни на НСИ, към 31.12.2022г., обслужваното население е 95 614 души, с 9 255 по-малко от предходната година. Населението на областта намалява за поредна година, като тенденцията е в пряка връзка със здравно-демографските процеси (ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен естествен прираст, миграция). Това се отразява на броя на подлежащите на имунизации лица, а миграционните процеси затрудняват имунизационния обхват. Негативно влияние върху имунопрофилактиката оказва повишената заболяемост от варицела, особено в началото на годината, когато броят на болните беше най-голям. Въпреки лекото подобряване на показателите – малко по-добър обхват с някои ваксини, понижената смъртност и леталитет при болните от Covid-19, намалената хоспитализация и по-лекото протичане на заболяването, все още се наблюдават последствията от пандемията.

За поредна година, поради липса на кадрови ресурс, в дирекцията не се извършваха серологични изследвания на място, а паразитологичните изследвания бяха в намален обем. Серологичните изследвания и планираната лабораторна дейност по контрола на дезинфекциите и стерилизациите в лечебните заведения се осъществи по договор с РЗИ-Добрич. Към ДНЗБ е назначен един мед. лаборант, чиято дейност през отчетната годината беше свързана с извършването на изследвания с бързи антигенни тестове за диагностика на Ковид-19 и бързи тестове за доказване на ХИВ, хепатит В и С. Дейността на останалите служители на дирекцията се изразяваше в контрол на противоепидемичния режим в лечебните заведения, надзор на останалите заразни и паразитни болести, контрол върху имунопрофилактиката, в надзор на Ковид-19, прилагане на мерки за ограничаване разпространението на коронавируса, работа по адм. услуги и др.

ЩАТНА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Щатната обезпеченост на ДНЗБ към 31.12.2023г. включва **11 длъжности**, от които **7 заети**:

- 1. Главен инспектор (2) – 1** с ОКС магистър по медицина, лекар без специалност; 1 магистър по опазване и контрол на общественото здраве
- 2. Инспектор (2) - 1** с медицинско образование и 1 с ОКС професионален бакалавър;
- 3. Главен специалист (2) -** мед. лаборант и техническо лице за обработка на информация;
- 4. Хигиенист (1)**

Незаети длъжности към 31.12.2023г. – 4 (директор на дирекция-1 и инспектор-3).

Продължава проблемът с недостига на кадрите с медицинско образование. На този етап дефицитът на медицински кадри се задълбочи, като недостиг има не само в областта на микробиологичната и паразитологична диагностика, а и на здравни инспектори. Директор на дирекция няма от 2014г. От месец юли 2016г. микробиологичната дейност се обслужва чрез договор с РЗИ-Добрич за серологична диагностика (ELISA за ХИВ), както и за лабораторен контрол на дезинфекция и стерилизация в лечебни заведения.

Проблемът с кадрите не касае само лабораториите на РЗИ. Осигуреността на областта с лекари-лабораторни специалисти по микробиология и паразитология остава твърде критична. В цялата област има един паразитолог към СМДЛ Цибалаб-Силистра (пенсионер на 77 год.възраст), двама микробиолози в трудоспособна възраст и 1 пенсионер - работещ.

II. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНАТА ДЕЙНОСТ

През отчетната 2023г. работата в дирекция „НЗБ” беше съобразена с годишния план за текущ и лабораторен контрол, с противоепидемичната работа в заразните огнища, с дейностите по имунопрофилактика, контрол на дейността с опасни отпадъци, с мероприятия и дейности по изпълнението на национални програми - Националната програма за превенция и контрол по ХИВ и СПИ, Националната програма за превенция и контрол на вирусните хепатити в РБългария, Националната програма за превенция и

контрол на туберкулозата, Националната програма за първична профилактика на рака на маточната шийка, Националната програма за контрол и лечение на ротавирусните гастроентерити, Националната програма за подобряване на ваксинапрофилактиката на сезонния грип и на пневмококовите инфекции при лица над 65г., Национален план на РБългария за готвност при пандемия, с контрола на забраната за тютюнопушене на закрити обществени и обособени работни места, с предоставянето на административни услуги на физически и юридически лица и с други дейности по разпореждане на МЗ.

През първата половина на отчетната 2023г. работата в дирекция „НЗБ“ беше от части повлияна от надзора на Ковид-19, прилагането на протиепидемични мерки по отношение на заразените с Ковид-19 и техните контактни, изолация на болните в домашна среда или в лечебно заведение, въвеждане на данни в националната информационна система, предприемане на протиепидемични мерки в организирани колективи в социални, учебни, детски и лечебни заведения. На изолираните и карантинирани лица се изготвяха и връчваха предписания за изолация и карантина, в изпълнение на заповедите на министъра на здравеопазването.

Лабораторният контрол, свързан с протиепидемичния режим е осъществен в заложените обеми, като брой проби за дезинфекция и стерилност. Планираният протиепаразитологичен контрол беше извършен, благодарение на сключен договор с външен лаборант за изследване на перианални проби със скоч-лента от деца в организирани детски колективи.

През годината бяха обслужвани няколко интернет базирани информационни системи:

- Националната информационна система КОВИД за въвеждане на данни за болни от Ковид-19 и карантинирани контактни.
- Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от Грип и ОРЗ в България;
- Информационна система за надзор на остри вяли парализи в България;
- Информационна система за събиране и анализиране на данни за заболяемостта от морбили, паротит и рубеола в България.

Чрез програма „Отчитане движението на биопродуктите в РЗИ“ се обслужва склада с ваксини (получавани от склада на МЗ и раздавани на лечебните заведения).

Със заповед на директора на РЗИ са определени представители от дирекцията за участие във ведомствени комисии – областна и общински епизоотични комисии и областна комисия за освобождаване от имунизации по трайни медицински противопоказания.

В организационен план и в съответствие с изискванията на устройствения правилник, със заповед на директора на инспекцията, ежегодно работата в оперативния отдел се разпределя между инспекторите по тематичен и обектов принцип. Констатациите от извършените проверки се отразяват в протоколи или фишове, според вида на обекта, въведени за улеснение на проверяващите.

За контролираните обекти се създават и поддържат досиета, в които се съхраняват фишове, протоколи от проверки и от лабораторен контрол, предписания, заповеди и др., поддържат се персонални досиета на ОПЛ по имунопрофилактика, водят се дневници за вписване на връчените предписания, заповеди за спиране, АУАН и наказателните постановления.

По утвърдена от години практика във вътрешната организация на работата, ежемесечно в дирекцията се изготвя отчет за дейността, включващ брой текущи и лабораторни проверки, връчени предписания, съставени актове, издадени НП и заповеди. На тримесечие се изготвя отчет и доклад за изпълнение на плана, който се докладва на Директорски съвет.

Контролно-методичната дейност през 2023г. обхвана:

- Отчитане и контрол на профилактичните имунизации;
- Хладилна верига, наличност и съхранение на биопродуктите, ежемесечен отчет на движението на биопродуктите с програма „Отчитане на движението на биопродуктите в РЗИ“;

- Изпълнение разпоредбите на Наредба № 21/18.07.2005г., относно регистрацията, съобщаването и отчета на заразните болести; епидемиологични проучвания и мерки в огнищата;
- Контрол по спазване изискванията на Наредба № 6/2019г. за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделни заразни болести на дихателната система.
- Проследяване динамиката на заболяемостта от Грип и ОРЗ и въвеждане на данни в интернетбазирана система за надзор;
- Надзор на ОВП и въвеждане на информация в интернетбазирана система за надзор;
- Надзор на ваксинапредотвратимите инфекции и въвеждане на данни в интернетбазирана система за надзор;
- Спазване на противоепидемичните мерки, разпоредени от министъра на здравеопазването и Наредба № Н-2/26.05.2022г. за условията и реда за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на КОВИД-19.
- Разкриваемост и регистрацията на нозокомиалните инфекции и спазване изискванията на стандарта по ВБИ в лечебните заведения;
- Спазване изискванията за безопасна работа на медицинския персонал, във връзка с предпазване от заразяване с трансмисивни инфекции (ХИВ, ОВХ-В, ОВХ-С и др.);
- Спазване изискванията на Закона за здравето, относно пълната забрана на тютюнопушенето на закрити обществени и обособени работни места;
- Дезинфекционни и стерилизационни мероприятия в лечебни заведения и в обекти с обществено предназначение, с повишен епидемичен риск;
- Разделното събиране, съхранение, транспортиране и обезвреждане на опасните отпадъци в лечебните и здравни заведения;
- Провеждане контрол в ПФО Силистра за изследване на контактните с проба на Манту и химиопрофилактика, в изпълнение на националната програма за надзор на туберкулозата;
- Противоепидемичен режим в болничните лечебни заведения;
- Текущ противопаразитологичен контрол в лечебните, детските и социални заведения.

Контрол на обектите и наказателна дейност

През отчетната 2023г. здравните инспектори са извършили **1 763 проверки, в т.ч.:**

- По текущия противоепидемичен контрол – **505 проверки;**
- По имунопрофилактиката – **48 проверки;**
- Тематични - **172 проверки;**
- По спазване изискванията на ЗУО и Наредба № 1 за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебни и здравни заведения – **214 проверки;**
  - По надзора на острите вяли парализи – **84 проверки на наблюдаваните обекти;**
  - По текущия противопаразитологичен контрол - **126 проверки;**
  - По чл. 56 от ЗЗ, относно забраната за тютюнопушене – **269 проверки;**
  - По текущия лабораторен контрол – **58 епидемиологични лабораторни проверки**, при които са взети **450 проби** от лечебни заведения за текущи дезинфекции, качество на стерилизираните инструменти и консумативи, ръце, медицинска апаратура, повърхности, работно облекло, предмети за обслужване.
- 29 паразитологични лабораторни проверки**, при които са взети **570 проби** от деца от организирани колективи за изследване на Ентеробиус вермикуларис.
- 65 автоклава** изследвани с биологичен тест, на 1 автоклав е установен незадоволителен резултат, след ремонт е извършено контролно изследване.

√ За обективизиране качеството на дезинфекционните и стерилизационни мероприятия в лечебните заведения са взети **450 проби**, от които при **7** е установен неудовлетворителен

резултат (1,5%). От тях 99 проби са за ефективност на стерилизационния процес на инструменти и консумативи, като при 1 проби (1,01%) са установени микробни изолати;
√ По контрола на режима на работа на стерилизационната техника са изследвани 65 апарата за стерилизация с пара под налягане на инструменти и консумативи (в ЦБС, МДЛ и АПДП) с 66 проби, поради установен 1 с неудовлетворителен резултат от направения биологичен тест, който е повторен след ремонт.

През 2023г. са връчени **2 406 предписания** във връзка с противоепидемичния режим в лечебни заведения и за поставяне на болни в изолация и контактни в карантина (2011 за Ковид-19 и 395 за други ОЗБ и ПЕМ в огнища, лечебни и детски заведения), съставени и връчени са **2 АУАН**, като по единия е сключено споразумение по чл. 58г от ЗАНН. По втория е издадено НП и наложената санкция е платена в доброволния срок. Обща събрана сума по АУАН – 150 лв.

Сигнали и жалби

През 2023г. е извършена 1 проверка съвместно с ДМД по подаден **сигнал** (до Министерството на здравеопазването от гражданин, с твърдения, че в манипулационната на „СМДЛ- Рамус“ ООД, находяща се в с. Паисиево, работи лице, което няма необходимата професионална квалификация, за да упражнява медицинска професия). Въз основа на извършената проверка и на документацията по случая беше констатирано, че в манипулационната са налични документи, отнасящи се до стандартните оперативни процедури за вземане, съхранение и транспортиране на биологичен материал за медико-диагностични изследвания. След проверка на всички документи по регистрации на „СМДЛ-Рамус“ ООД на територията на областта, съхранявани в РЗИ-Силистра, се установи, че лицето, представило се за медицински лаборант, не фигурира в списъците на специалистите по здравни грижи, обезпечаващи дейността на лечебното заведение. При проверка в регистъра на БАПЗГ се установи, че същото лице не е член на асоциацията. Въз основата на направените изводи е връчено предписание до ръководителя на „СМДЛ-Рамус“ ООД за допуснатите нарушения и за предприемане на необходимите организационни промени. При повторни проверки не са установени нарушения.

Тематични проверки:

През 2023г. инспекторите от дирекция „Надзор на заразните болести“ извършиха четири планирани за годината тематични проверки в проверяваните по план обекти:

1. Тематична проверка в родилните отделения на трите МБАЛ за своевременност при прилагане на първи прием на ваксина срещу хепатит Б и БЦЖ. Проверката е заложена с указанието за планиране на МЗ, но в по-малък обхват – само за месец януари 2023г. и само за ваксинацията срещу хепатит Б. Предвид малкия брой новородени в областта разширихме обхвата, като проследихме новородените през първо тримесечие на годината и за двете ваксини в родилно отделение, като в информацията до МЗ спазихме регламента. При проверката се установи, че и в трите болници се водят регистри на новородените на хартиен и електронен носител с отбелязани дати на имунизации. На РЗИ-Силистра се предоставят своевременно всеки месец списъци на новородените с посочени дати на извършени имунизации. В епикриза на майката при изписването се записват данни за извършените имунизации.

През периода януари-март 2023г. в родилните отделения на област Силистра са родени 194 деца. От тях 168 (86%) са своевременно обхванати с ваксина срещу хепатит Б в деня на раждането им или на следващия ден. Несвоевременно обхванати са 20 деца, всички поради медицински противопоказания. От тях 15 деца са били на интензивно лечение, поради медицински проблеми (продължителен иктер, вливания на кръвни продукти, 2 деца са били с инфекция и на антибиотична терапия, 3 деца са с недоносеност и ниско тегло на раждане). Тези деца са имунизирани по-късно - от 4 до 54 дни след раждането. Необхванати с Енжерикс в РО са 6 деца – 5 по медицински противопоказания, приведени в други лечебни заведения и 1 с отказ на родителите. След приключване на проверката и проследяване здравословното състояние на децата установихме, че 3 от тях са имунизирани в лечебните

заведения, където са приведени след приключване на тяхното лечение. Едното дете е с адрес в обл. Разград и няма информация за здравословния статус. Имунизациите на другото дете са извършени от личния лекар (д-р Егурузе). Детето с отказ е родено в МБАЛ-Тутракан, но с адрес на местоживеене в гр. Русе, като за отказа сме уведомили РЗИ-Русе.

Срещу туберкулоза несвоевременно е имунизирано 1 дете по медицински противопоказания. Липса на имунизация е установена при 8 новородени през I-во полугодие, които през II-ро полугодие са обхванати.

Ако по преценка на лекуващият лекар детето се изписва без извършени имунизации, поради временни медицински противопоказания, на майката се определя дата за явяване на контролен преглед и тогава се извършва ваксинация. Майката попълва декларация за информирано съгласие по клинична пътека № 6 (грижи за здраво новородено дете), като при отказ от имунизациите попълва в т. 5, че не е съгласна с провеждане на имунизации, това се прилага в История на заболяването.

2. Квалификация на медицинските специалисти от АПМП и РО към МБАЛ за техниката на извършване на специфична профилактика срещу Туберкулоза – извършване на проба Манту и ваксинация с БЦЖ. При извършената проверка се констатира, че в 23 амбулатории работят самостоятелно лекари без медицински специалист, а в 25 амбулатории работят лекар и мед. специалисти (включващи фелдшер, мед. сестра и акушерка). В амбулаториите, в които лекарят е сам, той извършва и отчита специфичната профилактика срещу туберкулоза (проба Манту и БЦЖ ваксинация), а в останалите, лекарят отчита извършените от медицинския персонал дейности. В 6 от амбулаториите в пациентската листа на ОПЛ няма регистрирани лица до 7 год. възраст, но личните лекари са запознати с правилата при прилагане и отчитане на проба Манту и при подготовката на БЦЖ ваксината и нейното приложение. Имунопрофилактиката срещу туберкулоза се извършва в съответствие с Наредба № 15/ 2005г. за имунизациите в РБългария. Специфичната профилактика срещу туберкулоза се извършва с БЦЖ ваксина. Регистрацията на проба Манту и БЦЖ се извършва в книга съгласно правилата за вписване от горепосочената наредба. При направените проверки в родилните отделения на МБАЛ Силистра, Тутракан и Дулово се установи, че ваксинацията срещу туберкулоза се извършва от акушерки под прякото ръководство на дежурен лекар. Данните за серия и номер на ваксината се вписват в епикриза на новороденото, в електронен и хартиен журнал за регистрация на приложените ваксини. Необходимите биопродукти и консумативи се предоставят на ОПЛ и родилните отделения на МБАЛ Силистра, Тутракан и Дулово от РЗИ Силистра. При направените проверки не бяха констатирани нарушения.

3. Съхранение на ваксините по Имунизационния календар на страната в Амбулаториите за първична медицинска помощ в област Силистра.

Проверката е заложена с указанието за планиране на МЗ през 2023г. и е проведена в периода 15.08.-15.11.2023г. При проверките е констатирано, че всички 48 амбулатории са обезпечени със самостоятелно хладилно съоръжение, т.е. не се ползва общ хладилник от 2 или повече амбулатории. Помещенията, в които се намира хладилника, са с достъп само от служебни лица от амбулаторията за първична медицинска помощ. Използваните хладилници за ваксини са битови /от малки до средни/, изискват периодично размразяване и почистване, няма организиран ред за техническа поддръжка, няма СОП за цялостна организация в амбулаторията на изискването за хладилна верига на ваксините. Хладилниците са обезпечени с термометри, в т.ч. 47 спиртни и 1 дигитален, които не се калибрират. Поставят се по-често централно и по-рядко на вратата. По време на проверката са отчетени температури от 4°C до 8.5°C. В хладилниците не се съхраняват други лекарства/лабораторни проби и само в 1 случай е установено наличие на друг лекарствен продукт . Навсякъде е констатирано, че ваксините са подредени по вид и срок на годност, в оригинални опаковки, с отстояние от стените на хладилника. Регистрират се в дневник температурните показания веднъж дневно. Не са установени случаи за липса на записи през последния месец или температура под 2°C, а над 8°C се установи в една амбулатория (8,5°C).

Хладилниците не разполагат с фризерна част за поддържане на охладители в замразен вид, готови за транспортиране на ваксини от склада на РЗИ или между амбулаторията и допълнителните адреси, на които се извършват имунизации. Не са установени СОП за реда и честотата за размразяване и почистване на хладилника, както и за преместване и съхранение на ваксини в тези случаи.

Във връзка с установените несъответствия са връчени 7 предписания, с последваща контролна проверка и отчетено изпълнение.

4. Тематична проверка на здравните кабинети в детски градини и училища за работа в заразно огнище.

В хода на тематичната проверка бяха проверени общо 39 здравни кабинети в детските градини и училища по общините Силистра, Тутракан, Дулово, Главиница, Ситово и Алфатар. Проверените здравни кабинети в детските градини са 19, а в учебните заведения са 20. Разпределението по общини е както следва: общ. Силистра - 9 учебни заведения и 6 детски градини; общ. Тутракан - 2 учебни заведения, 4 детски градини; общ. Дулово - 6 учебни заведения, 8 детски градини; общ. Главиница - 2 учебни заведения. 1 детска градина; общ. Ситово - 1 детска градина. Във всички проверени здравни кабинети са осигурени уч. ф. 60 за регистрация на случаите с ОЗБ и уч. ф. 61 за регистрация на контактните на заразно болното лице. Медицинското лице в съответното детско или учебно заведение извършва наблюдение на карантиниранията група или клас, осъществява сутрешен филтър и следи за недопускането на деца или ученици, както и за несмесването на карантинирани и некарантинирани групи или класове. Спазват се разписаните противоепидемични мерки с предписание на РЗИ във връзка с неприемане за срока на карантината на непреболели деца. Медицинските специалисти са запознати с изискванията, вписани в Наредба № 6/09.07.2019г. за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделните заразни болести, предавани по въздушно-капков път. След извършените проверки е установено, че липсват уч. ф. 60 и уч. ф. 61 в здравния кабинет в ОУ "Христо Ботев" гр. Алфатар. Изготвено и връчено предписание. Извършена е последваща проверка, с която е установено, че предписанието е изпълнено в срок.

Проверки по Закона за управление на отпадъците

През 2023г. са извършени 214 проверки в лечебни и здравни заведения по спазване разпоредбите на чл. 117 и чл. 119 на ЗУО и Наредба № 1 от 2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения.

Проверките са в амбулатории за извънболничната помощ (първична, специализирана и дентална помощ) и на автоклавната инсталация за обезвреждане на опасни отпадъци на територията на МБАЛ-Силистра. Проверките в амбулаториите показаха, че отпадъците се събират разделно, осигурени са съдове за съхранение на опасните отпадъци, както и контейнери за игли и режещи инструменти. На лекарите е издадено становище за класификация на отпадъците, лечебните и здравни заведения имат сключен договор с фирма за транспорт на опасни отпадъци. Във връзка с наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 1/2015г. за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебни и здравни заведения, РЗИ упражнява контрол върху оборудване с амалгамни сепаратори на лечебните заведения, които работят с дентална амалгама. Към края на 2023г. 10 от регистрираните в областта амбулатории за дентална помощ са заявили, че ще работят с дентална амалгама и са монтирали амалгамни сепаратори. Останалите дентални лекари са декларирали, че няма да работят с амалгама.

МБАЛ-Силистра разполага със собствен автоклав за обезвреждане на опасни отпадъци. Помещението за съхранение на болничните отпадъците отговаря на изискванията. Всеки цикъл на автоклавиране се валидира с фиш, води се дневник с приложени химични индикатори. Осигурени са лични предпазни средства за персонала. Болницата има сключен

договор с лицензирана фирма за транспорт на биологичните отпадъци, които подлежат на изгаряне. Осигурени са два фризера за тяхното съхранение до предаване на фирмата. Налични са идентификационни документи за предадените отпадъци. С такива договори разполагат и останалите две болници в областта (Тутракан и Дулово), които имат обособени помещения за временно съхранение на опасните отпадъци до транспортирането им. МБАЛ-Силистра притежава хигиенно заключение за дейности с опасни отпадъци. Трите болници имат извършена класификация на отпадъците, с издадено Становище за класификация от РЗИ и утвърдени работни карти от РИОСВ по чл. 9 от Наредба № 2 за класификация на отпадъците. Процедурата е завършена също така от ДКЦ гр. Силистра, трите МЦ в областта и ЦСМП.

Дейност по административното обслужване на физически и юридически лица:

- Изготвени 47 сертификата за имунизационно състояние;
- Извършени 18 проверки за съответствие със здравните изисквания на лечебни заведения за извънболнична, във връзка с регистрацията им или при промяна на обстоятелствата;
- Изготвени 5 становища за класификация на отпадъците на лечебни и здравни заведения;
- Издадени 2 сертификата за освобождаване от здравен контрол на кораб до 1000 бруто регистър тона.

Епидемиологични проучвания

През 2023г. са проучени **968 регистрирани болни с Covid-19** и са извършени **412 епидемиологични проучвания на болни с други ОЗБ**. Във връзка с домашната или болнична изолация на лицата с Covid-19 и домашната карантина на техните контактни са издадени и устно връчени по телефон 1999 предписания. Останалите 407 предписания са за ПЕМ в огнища на други ОЗБ и за противоепидемични дейности в лечебни и детски заведения, вкл. по имунопрофилактика.

III. ДЕЙНОСТ ПО НАДЗОРА НА ЗАРАЗНИТЕ И ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ

АНАЛИЗ НА ЗАРАЗНИТЕ И ПАРАЗИТНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРЕЗ 2023г.

Влиянието на КОВИД пандемията върху спектъра на инфекциозните болести продължи да се усеща през изтеклата 2023г. Предвид това, че пациентите с COVID-19 се лекуваха преимуществено в Инфекциозно отделение на МБАЛ-Силистра, броят на хоспитализираните с други инфекциозни заболявания през този период беше минимален.

През 2023г. в Силистренска област са регистрирани **1 710** заразни и паразитни заболявания (заболяемост **1 788/100 хил.**) при **8 119** през предходната година (заболяемост **7 742/100 хил.**).

Понижената заболяемост се дължи основно на по-малкият брой заболели с Ковид-19 през 2023г. - регистрирани са 968 случая (заболяемост 1012/100 хил.), срещу 7739 случая за 2022г. През 2023г. високият брой заболели от Варицела и Ковид-19 увеличават съществено дела на дихателните инфекции - заболяемост от 1591/100 хил. Така те имат водещо място и съставляват 96% от общия брой заразни заболявания през 2023г..

Следващи по относителен дял са чревните инфекции – 9,7%. Относителният дял на вирусните хепатити е 0,2%, на невроинфекциите - 0,4%, на трансмисивните инфекции 0,2%. Водещо място сред **въздушно-капковите инфекции** заема **Ковид-19** със заболяемост от 1012/100 хил. Болните от Ковид-19 представляват 64% от дихателните инфекции.

През годината с летален край е завършило лечението на 14 от заболелите с Ковид-19, при 147 през предходната 2022г. Регистрирана е смъртност от 15/100 хил. и леталитет 1,4%, които през 2022г. са били съответно 140/100 хил. и 1.9%. От всички болни 415 (24%) са лекувани в болнични условия, срещу 1302 (17%) през предходната година.

Епидемичният процес през 2023г. показва характеристика на целогодишна инфекция с изразени месечни колебания. Най-голям беше броят на заболялите през месеците януари-март, когато бяха регистрирани - 35% и октомври-декември - 29% от общо заболялите за 2023г.

Други дихателни инфекции регистрирани през 2023г. са:

Варицела: При средна заболяемост на национално ниво от 484/100 хил., в област Силистра регистрираната заболяемост е 513/100 хил. Тя заема второ място сред дихателните инфекции с 32% относителен дял, като през 2023г. броят на болните се е увеличил значително, а през 2022г. заболяемостта е 174/100 хил. Най-засегната е възрастовата група 5-9г. със заболяемост 6040/100 хил., следвана от 1-4г. със заболяемост 3883/100 хил. и 10-14г. със заболяемост 1459/100 хил. Останалите възрастови групи са представени по-слабо. С най-висока заболяемост от 772/100 хил. е представена община Силистра, следвана от общ. Тутракан с 616/100 хил. и общ. Главиница – 303/100 хил. Останалите общини са представени по-слабо. От регистрираните случаи 188 са класифицирани като възможни и 303 като вероятни, поради наличие на епидемична връзка. Най-голям брой заболяли са регистрирани в началото на годината, през месеците януари-февруари. Преобладават деца от организирани колективи. С предписания до директорите на детски и учебни заведения са разпоредени противоепидемични мерки спрямо контактните в организирани колективи в изпълнение на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 6/2019г. за реда и условията за провеждане на диагностика, профилактика и контрол на отделни заразни болести предавани по въздушно-капков път.

В отчета за имунизационния обхват през 2023г. няма отчетени ваксинирани срещу варицела деца. Въпреки, че ваксината е препоръчителна от 2020г., интересът към нея е слаб.

Туберкулоза: заболяемостта от туберкулоза е по-висока от предходната година (13,60/100 хил. срещу 11,44/100 хил. за 2022г.). За сравнение средната за страната е 10,19/100 хил. От регистрираните 13 болни, 10 са с активна форма на туберкулоза на бял дроб и 3 с туберкулозен плеврит. В края на годината 2 от случаите са определени като възможни, 4 като вероятни и 7 са потвърдени след получени резултати от културелно изследване.

Скарлатина: заболяемостта през 2023г. е значително по-висока в сравнение с предходната година. Регистрирани са 49 заболяли деца (заболеваемост 51,25/100 хил. при средна за страната 180,4/100 хил.). Най-голям брой заболяли деца са във възрастовата група 5-9г.- 29 случая и 1-4г- 15 случая. С най-висока заболяемост от 110/100 хил. е представена община Тутракан, следвана от общ. Ситово с 68/100 хил. и общ. Главиница – 63/100 хил. Останалите общини са представени по-слабо.

През месец февруари 2023г. е регистриран 1 случай на епидемичен паротит при жена на 35г. възраст, изпратена серумна проба за потвърждаване на диагнозата в референтната лаборатория в НЦЗПБ- случаят бе потвърден.

Второ място по брой регистрирани случаи заема групата на **чревните инфекции**.

Етиологично неопределени ентероколити: заемат най-висок относителен дял в групата (88%). През 2023г. при недиференцираните ентероколити не се отчита ръст в броя на заболялите спрямо предходната година (146 срещу 144 за 2022г.), а заболяемостта от 152/100 хил. е над средната за страната (110/100 хил.). Прави впечатление минималния брой деца с недиференцирани ентероколити, най-застъпена е възрастовата група 65+. Разпределението на заболялите по общини сочи най-висока заболяемостта в общ. Силистра (283/100 хил.) и общ. Алфатар (179/100 хил.).

Шигелоза: през годината са регистрирани 14 болни лица (8% от чревните инфекции), а заболяемостта е 14,64/100 хил., при средна за страната 1,24/100 хил. Щамове, причинили заболяване са Ш. Дизентерия 11 (9) Ш. Дизентерия 4 (3) Ш. Флекснери 5А (1) и Ш. Дизентерия 3 (1). Заболялите са възрастни хора над 65+ г., основно от общ. Силистра.

Салмонелоза: Регистрирани са 4 случая (заболеваемост 4,18/100 хил. при средна за страната 8/100 хил.). През предходната година имаше отново 4 потвърдени случаи на Салмонелоза. Щамове, причинили заболяванията са С. Ентеритидис (3) и С. Мюнстер (1).

Колиентерити: през 2023г. няма регистрирани случаи спрямо 2 случая за предходната 2022 година.

Кампилобактериоза: през 2023г. е регистриран 1 случай, дете на 7г., изследвано по клинични показания в СДМЛ „Здраве-99“ гр. Русе. Заболяемостта е 1,05/100 хил., при средна за страната 3,44/100хил.

Йерсиниоза: през 2023г. е регистриран 1 случай, заболяемостта е 1,05/100 хил., при средна за страната 0,23/100хил.

Вирусни хепатити: с нисък относителен дял спрямо общия брой заразни заболявания през 2023г. (0,2%). Общата заболяемост от вирусни хепатити е 3,14/100 хил. при средна за страната 12,05/100 хил. Регистрирани са по 2 случая с ОВХ-А и 1 с ОВХ-неопределен тип. Няма заболели с ОВХ тип В деца в имунизационна възраст.

През 2023г. няма регистрирани кръводарители, заразноносителите на HBsAg. Няма установено носителство при изследваните бременни.

Трансмисивни инфекции: през 2023г. е регистриран 1 болен с Лаймска борелиоза (потвърден случай) и 1 болен с Марсилска треска (потвърден случай). При двамата болни е налице анамнеза за ухапване от кърлеж. През предходната 2022г. са регистрирани 1 болен с Лаймска борелиоза и 1 болен с Марсилска треска. През 2023г. са регистрирани 2 случая на Ку-треска (потвърдени случаи) в област Силистра спрямо 0 случаи през 2022г.

Невроинфекции: регистрирани са 4 случая на **ОВП** (Неврит на лицевия нерв) с периферен произход, без доказан ентеровирус и 2 случая на Бактериален менингит - други. Единият от случаите беше хоспитализиран в УМБАЛ-Канев гр. Русе, а другият- УМБАЛ „Света Марина“ гр. Варна.

Сифилис: през 2023г. в област Силистра не са регистрирани случаи с диагноза сифилис.

ХИВ/СПИН: от НРЛ по ХИВ на НЦЗПБ през 2023г. не са съобщавани случаи на **ХИВ/СПИН**.

Паразитологични заболявания:

Ехинококоза: през 2023 г. са регистрирани 5 потвърдени случая на ехинококоза на черен дроб, 3 от които са съобщени от УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна, оперирани в същото лечебно заведение, 1 случай съобщен от ВМА МБАЛ Варна и 1 случай - от МБАЛ“ Св. Анна- Варна“ АД. Заболяемостта е 5,23/100 хил., за сравнение през 2022г. тя е 1,90/100 хил. Най-висока заболяемост от ехинококоза в областта е регистрирана през 2008 г. - 16 на 100 хил. (21 случая).

Двата случая на ехинококоза през 2023г. са при лица от община Кайнарджа, 2 от община Силистра и 1 от община Тутракан.

Няма починали от ехинококоза.

Ламблиоза: От СМДЛ „Здраве -99“ гр. Русе е съобщен 1 случай на Ламблиоза – дете на 5г. от с. Долно Ряхово; 3 случая са съобщени от СМДЛ- Цибалаб гр. Силистра- жена на 46г. от гр. Силистра, мъж на 48г. от с. Айдемир и жена на 59г. от с. Голеш- тримата изследвани по повод заверка на лична здравна книжка. Проведено е лечение с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат.

Взривове от инфекциозни заболявания: През 2023г. е регистриран взрив от хранителна токсикоинфекция в ДГ “Патиланчо“ гр. Тутракан, възникнал на 04.07.2023г. От общо 41 деца в две сборни групи, заболелите са 5 деца от I-ва сборна група, като 4 от тях са хоспитализирани в ДО при МБАЛ-Тутракан, а 1 дете е лекувано амбулаторно. Оплакванията започват от 3 до 10 часа след обяда на 04.07.2023г. Всички деца се оплакват от повръщане (3-10 кратни), гадене и болки в корема. Храната се приготвя в кухнята на детското заведение, която обслужва само децата в ДГ “Патиланчо“. Обедното меню от 04.07.2023г. се състои от супа спанак, мусака, салатата от краставици и нектарина. При проверката са установени съхранени хранителни проби в хладилни условия от 04.07 и 05.07.2023г. Създадена е организация от ОДБХ - Силистра за микробиологично изследване на хранителните проби, в мусаката от обедното меню на 04.07.2023г. са изолирани

коагулазо-положителни стафилококи (удостоверено с протокол от изпитване № 2986/10.07.2023г). Микробиологичните изследвания на децата показаха отрицателни резултати за Салмонела, Шигела, Е. Коли, Стафилококус ауреус, Кандида, Протеус. Няма данни за лица от персонала с катарални, кожни и чревни оплаквания.

Заклучението от извършеното проучване е, че се касае за хранителна токсикоинфекция, причинена от коагулазо-положителен стафилокок. Факторът за предаване на инфекцията е мусака, приготвена за обяд на 04.07.2023г., която вероятно е заразена със стафилокок след приготвянето и неправилно съхранявана до консумацията. Вероятен източник на заразата е готвачката, заразяването е станало чрез замърсени ръце при липса на дезинфекция. Не е доказано здраво заразноносителство на стафилокок в носен, гърлен секрет и фекална проба. Децата са погълнали с храната токсин, който е предизвикал оплакванията.

На 12.07.2023г. в ННО към МБАЛ Силистра възникна взрив с 2 заболели деца, проявили клиника на ентероколит с изолиран причинител Шигела дизентерия 11 и установени 2 акушерки (заразноносител) от персонала на отделението със същият причинител.

На 06.07.2023г. в ННО-Силистра е хоспитализирано дете на 18 дни, родено в АГО-Дулово на 18.06.2023г., изписано в дома на 22.06.2023г., след което на 06.07.2023г., на 18-тия ден след раждането, е хоспитализирано в ННО-Силистра с разстройство и повишена температура. Детето е поставено в изолатор, взета проба за изследване при приемане и на 12.07.2023г. от изследване на фекална проба е изолиран причинител - Shig.dysenterie 11. Изписано на 13.07.2023г. преди получаване на резултата. Проведеното лечение в ННО не отговаря на резултата от антибиограмата. Връчено е предписание на личния лекар за създаване на организация по лечението на детето по антибиограма и извършване на контролно изследване на него и майката.

На 25.07.2023г. е хоспитализирано второ дете, също родено в АГО-Дулово на 20.07.2023г. и приведено в ННО-Силистра на 25.07.2023г. без да е пребивавало в семейна среда. Взет е материал за микробиологично изследване в деня на хоспитализацията. На 28.07.2023г. е получен положителен резултат за Shig.dysenterie 11, проведено лечение по антибиограма и направено контролно изследване с отрицателен резултат за шигела на 03.08.23г. Майката на детето също е изследвана на 31.07.23г. и е с отрицателен резултат.

Във връзка с положителния резултат е връчено предписание за изследване на персонала на ННО. От 14 души персонал са установени 2 положителни резултата при две акушерки, които са участвали в обслужването на децата. Те са отстранени временно от работното място. След проведено лечение и представени два отрицателни резултата от изследване са допуснати отново на работа. Беше изследван и персонала на АГО-Дулово, АГО-Силистра и родилките. Няма положителни резултати.

След връчено предписание на РЗИ-Силистра е извършена крайна дезинфекция в отделението.

Вероятен източник на инфекцията е болно дете с ентероколит, хоспитализирано в отделението. Предаването на инфекцията се осъществява по контактно-битов път чрез ръцете на персонала. Връчено е предписание до началника на ННО децата със заразни болести да се изписват след получаване на резултата от микробиологичното изследване, лечение по антибиограма и контролно изследване, да се осъществява строг контрол върху спазване на противоепидемичните мерки от страна на персонала – използване на еднократни ръкавици и предпазни престилки при обслужване на децата със заразни заболявания и дезинфекция на ръце преди и след обслужване на новородените.

Смъртност и леталитет: през годината са регистрирани 14 починали от заразни заболявания - починали от COVID-19.

Показателите за смъртност и леталитет от COVID-19 през 2023г. са значително понижени спрямо предходната година. Починали са 14 (смъртност 15/100 хил. и леталитет 1,45%), при 147 за предходната 2022г. (смъртност 140/100 хил. и леталитет 1.9%). Починалите са във възрастовите групи както следва: 30-34г. (0), 35-39г. (0), 40-44г. (0), 45-49г. (0), 50-54г.(0),

55-59г.-(1), 60-64г.(0), 65+(13). Структурата на починалите по пол е: 36% жени (5 случая) и 64% мъже (9 случая).

Цикличност на заразните заболявания през последните 20 години

Недиференцирани ентероколити - пик от неуточнени ентероколити беше регистриран през 2006 г., когато броят им достигна 527 случая за годината и по-голяма част от тях бяха хоспитализирани в Инфекционно отделение на МБАЛ-Силистра. След достигнатия пик заболяемостта започна да се понижава и през 2019г. съобщените случаи бяха 252. С появата на COVID-19 и преобразуването на Инфекционно отделение в КОВИД отделение през 2020г. регистрираните случаи са едва 76, а през 2021г. - само 14, през 2022г. броят им достигна 144,а през 2023г.- 146, като са основно възрастни пациенти, почти няма регистрирани болни в детска възраст.

Варицела: заболяемостта има подчертано цикличен характер, с регистриран пик през 2007-2009г. и последвал рязък спад през 2010. След ново увеличение на болните през периода 2012-2013г. следва закономерен спад през 2014г. От 2015г. започна нов подем на заболяването и през 2017 г. заболяемостта достигна 348 на 100 хил. след кратко затишие през 2018г. , когато заболяемостта намалена на 79/100 хил., през 2019г. тя отново се повиши до 252/100хил. През 2020г. с въвеждане на противоепидемичните мерки срещу Ковид-19 случаите рязко намалеха на 82 (заболеемост от 76/100 хил.), а през 2021г. съобщените случаи са едва 11 (заболеемост от 10,29). През 2022г. заболяемостта от варицела се увеличи и броят на заболелите достигна 183 (заболеемост 175/100 хил.). През 2023г. продължи тенденцията от увеличаване броят на заболелите от варицела – 491(заболеемост 514/100хил.)

Туберкулоза: След 2003 г., заболяемостта започна да намалява, особено след включване на организирани мерки по диагностика на нови случаи и скрининг на контактните във връзка с „Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата“. С нейното изпълнение се подобри дейността по профилактика в заразните огнища с ранно откриване на инфектирани лица и провеждане на навременна и ефективна химиопрофилактика. Важна роля при диагностициране на заболяването през предходните години имаше скрининга на целевите групи в социални заведения в областта, започнал през 2018г. за откриване на латентна туберкулозна инфекция, както и кампанията „Седмица на отворените врати“, провеждана неколккратно през предходните, вкл. и през отчетната 2023г. През 2023г. заболяемостта от туберкулоза е 13,60/100 хил., при регистрирани 13 заболели, в сравнение с 2022г. тя е 11,44/100 хил., при регистрирани 12 заболели.

Вирусен хепатит тип А: след 2003 г. следва трайна тенденция за намаляване до 2014 г., когато поради натрупване на възприемчиви лица беше регистриран взрив от инфекцията, обхващащ няколко общини в областта с общо 50 заболели. Опашката на взрива продължи и в началото на 2015г. Засегнати бяха селища с преобладаващо ромско население, с ниска здравна култура и незадоволителна лична хигиена. През следващите години бяха регистрирани единични случаи, а през 2021г. и 2022г. не са съобщавани случаи с ОВХ-А. През 2023г. са регистрирани 2 случая на заболели с ОВХ-А (заболеемост 2.09/100хил.). През 2023г. няма регистрирани болни от **ОВХ-В** и **ОВХ-С**. Регистриран е 1 случай на неопределен хепатит.

ОРЗ и Грип

През изтеклата 2023г. са регистрирани 1 438 болни с ОРЗ и Грип, срещу 1 815 болни за 2022г.

В началото на 2023г. през месец януари са изпратени от РЗИ-Силистра 9 проби с носогърлени смивове за вирусологично изследване на пациенти с грипоподобна симптоматика в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗПБ, от които е изолиран SARS CoV-2 при 3 пациенти, грип А (H1N1) – 4, грип В- 1. От МБАЛ- Силистра са изпратени 20 проби, от МБАЛ- Дулово- 7 проби, а от МБАЛ-Тутракан- 5 проби, от които са получени следните изолати: Грипен вирус А (H3N2) и (H1N1) – 10; Грипен вирус В – 3; Респираторно-синцитиален вирус – 3; Парагрипен вирус – 2; Аденовирус – 1; SARS CoV-2- 5.

През месец март са изпратени 11 проби с носогърлени смивове, от които е изолиран при 3 от пациентите грипен вирус В- Виктория

През втората седмица (09.01-15.01) на 2023г. са достигнати стойности на заболяемост от 253/10хил., след което тя бързо спадна. В тази връзка от 12.01. до 19.01.2023г. са изпратени проби в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗПБ за вирусологично изследване на 35 лица с грипоподобна симптоматика.

Във връзка с писмо на МЗ № 33-08-155/18.10.2023г. е направено разпределение на брой проби, които МБАЛ Силистра, Тутракан и Дулово следва да вземат и изпратят в НРЛ „Грип и ОРЗ“ към НЦЗБ за вирусологично изследване на пациенти с грипоподобна симптоматика. Общият брой проби от лечебни заведения за болнична помощ беше 48, толкова беше и квотата за проби на РЗИ-Силистра.

От изпратените проби от МБАЛ са получени следните изолати: Риновирус – 2 и Бокавирус - 1.

Проби за вирусологично изследване взети от сентинелни практики, изпратени в НРЛ от РЗИ-Силистра:

През месец ноември 2023г., когато заболяемостта започна леко да се покачва са изолирани следните вируси: SARS-CoV-2 (6)

През месец декември 2023г. са изолирани SARS-CoV-2 (3)

През януари 2024г., когато заболяемостта наближи епидемични стойности са изолирани: Грипен вирус А (H1N1)-5 и (H3N2)- 3, Парарипен вирус – 1 и Риновирус -1.

Данните за броя на лицата профилактирани с противогрипна ваксина през последните 3 години в изпълнение на Националната програма за подобряване на ваксинапрофилактиката на сезонния грип показват нарастване на имунизационния обхват:

2021г. – 2233 имунизирани по Програма и 170 извън програмата.

2022г. – 3065 имунизирани по Програма и 221 извън програмата.

2023г. – 3702 имунизирани по Програма и 129 извън програмата.

Вътреболнични инфекции

През отчетната 2023г. в болничните лечебни заведения от област Силистра са регистрирани **78 болни със 102 ВБИ**, срещу 92 болни със 131 ВБИ за 2022г. Отн. дял на ВБИ спрямо общия брой хоспитализирани болни е 0,45%. От общо 22522 изписани болни 12 079 са лекувани с антибиотици (54%).

Най-добра разкриваемост на ВБИ има в МБАЛ-Силистра, където са установени 0,72% ВБИ, спрямо преминалите пациенти, в МБАЛ-Тутракан отн. дял е 0,04%, а в МБАЛ-Дулово – няма регистрирани ВБИ.

От регистрираните случаи на ВБИ в МБАЛ Силистра 44% са в ОАИЛ, 40% в ХО, 11% в ННО, а в останалите отделения са регистрирани единични случаи. В МБАЛ-Тутракан са регистрирани 2 ВБИ в АГО, а в МБАЛ-Дулово няма регистрирани ВБИ. Ниският отн. дял на инфекциите, свързани с медицинското обслужване в двете общински болници се дължи на слаба ангажираност на лекарите, водеща до ниска разкриваемост на случаите.

Структурата на регистрираните ВБИ според локализацията е със следната характеристика: повърхностни инфекции на хирургичното място (37.3%), пневмонии свързани с интубация (31.4%), конюнктивити (8.8%), потвърдени микробиологично инфекции на пикочните пътища (7.8%) общи инфекции, свързани с ЦВК (5.9%), инфекции на горни дихателни пътища (2%), инфекции на гастроинтестиналният тракт (2%). Останалите ВБИ са единични случаи.

В етиологичен аспект регистрираните ВБИ са представени от разнообразни микробни причинители. С най-голям отн. дял са инфекциите причинени от *Стафилококус соа/-/* (26,5%), *Кандида Албиканс* (11,8%), *Е. Коли* (9,8%), *Стафилококус ауреус* (7,8%), *Ентерококус фекалис* (5,9%), *Ентеробактер клоаце* (3,9%), *Клебсиела пневмоние* (4,9%), *Псевдомонас аеругиноза* (4,9%), *Ентереобактер- Род* (3,9%), *Кандида Крузеи* (2,9%),

Ацинетобактер (2.9%), и др. Неизследвани и микробиологично недоказани причинители липсват.

От общо 102 изолата след определяне на антибиотична чувствителност 94 изолата са определени като клинично чувствителни (92%), 4 като клинично междинни (4%) и 4 като клинично резистентни (4%). От клинично резистентните причинители 3 (3%) са Стафилококус соа/-/, и 1 е от род Ацинетобактер (1%).

От провеждания през 2023г. лабораторен контрол за обективизиране качеството на дезинфекционните и стерилизационни мероприятия в лечебните заведения са взети 450 проби. От тях 7 са показали неудовлетворителен резултат (1,56%). За нарушения на изискванията по Наредба № 2 за контрол на ВБИ са съставени 2 акта за административно нарушение – един акт на служител от ХО в МБАЛ-Дулово и един на лекар от АПДМ- ИП. Проби с неудовлетворителен резултат са отчетени от повърхности (2.42%), инструментариум (1.01%) и от ръце (2.04%).

Дейност по надзора на беса

През 2023г. в Силистренска област са регистрирани 82 лица, ухапани от кучета, котки и др. животни, срещу 64 за 2022г. Сред ухапаните преобладават случаите в градовете (59%), при мъжете (62%) и при лицата над 19 год. възраст (77%). Най-голям е относителният дял на ухапаните от кучета – 51%, от тях 60% от скитащи и 40% от домашни. До 2016г. броят на ухапаните от животни ежегодно нарастваше. За първи път през 2016г. ухапаните значително намаляха, като обяснението за това беше в стартирания работен проект за скитащи кучета, разкрит в гр. Силистра в края на 2015г.

Постекспозиционна профилактика против бяс е извършена на 46 от ухапаните (56%).

Общо за профилактика срещу бяс са изразходвани 116 дози ваксина Верораб.

През последните 9 години постекспозиционната ваксинопрофилактика срещу бяс се извършваше само в диагностично-консултативния кабинет на Инфекционно отделение в МБАЛ-Силистра. Това затрудняваше профилактиката на лицата от други отдалечени населени места, които трябваше да пътуват неколкостранно и се отразяваше на избора им да търсят медицинска консултация или сами да прекратяват започнатата имунизационна схема. През последните три години извършването на имунопрофилактика срещу бяс допълнително се усложни, предвид превръщането на Инфекционно отделение в Ковид-отделение и липсата на друго подходящо място и персонал. През 2022г. се възстанови работата на т. нар. противобесен кабинет, функционално организиран към ИО на МБАЛ-Силистра.

През изтеклата 2023г. епизоотичната обстановка в областта, по отношение на беса беше благополучна. Не са регистрирани лица претърпели експозиция от положителни за бяс животни, а от ветеринарните специалисти на ОДБХ-Силистра не са съобщавани случаи за животни положителни за бяс.

Дейност по надзора на ОВП и Полиомиелит

По надзора на ОВП са наблюдавани три отделения по нервни болести, три педиатрични отделения и едно инфекционно отделение в МБАЛ-Силистра. По данни на НСИ, към 31.12.2022г., броят на населението от 0 до 15 години в Силистренска област е **12 424**.

Ежеседмично са получавани от подлежащите на надзор болнични отделения информация за „нула“ случаи на ОВП. При наличие на съмнително болно дете постъпва съобщение по телефон и с бързо известие.

През 2023г. са извършени **84 планови проверки по активния епиднадзор на ОВП**, при които не са открити несъобщени случаи.

През 2023г. са съобщени и регистрирани **4 случая на изолирана парализа на лицевия нерв:**

- *Дете на 13г., хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ-Силистра. Детето е с пълен имунизационен статус срещу полиомиелит. При вирусологичното изследване не е доказан ентеровирус. При контролен преглед на 60-тия ден са установени остатъчни*

парези-леко увиснал ляв устен ъгъл, изгладено назолабиална гънка в ляво, ляв клепач не пада напълно, изгладено чело в опит да набръчка веждите.

- **Дете на 12г.,** хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ Силистра, с пълен имунизационен статус, по отношение на полиомиелит. При вирусологичното изследване не е доказан ентеровирус. При извършен контролен преглед на 60-тия ден е установена липса на остатъчни парези.
- **Дете на 12г.,** хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ Силистра, с пълен имунизационен статус, по отношение на полиомиелит. При вирусологичното изследване не е доказан ентеровирус. При извършен контролен преглед на 60-тия ден е установена липса на остатъчни парези.
- **Дете на 12г.,** хоспитализирано в детско отделение на МБАЛ Силистра, с пълен имунизационен статус, по отношение на полиомиелит. При вирусологичното изследване не е доказан ентеровирус. При извършен контролен преглед на 60-тия ден е установена липса на остатъчни парези.

Оценка на ефективността на системата за надзор за ОВП

Пълнота на съобщаването: 100% от седмичната сигнална информация е навременна;

Чувствителност на системата: съобщени 4 случая на ОВП, при наблюдавано население в областта от 12 424 души (минимално ниво 3 случая на 100 хил. души);

Пълнота на проучване на случаите: случаите са проучени до 48-мия час, изпратени са по 4 фекални проби, взети в два последователни дни, съхранявани и транспортирани правилно, не са доказани ентеровируси;

Пълнота на проследяването: на четирите деца е извършен проследяващ преглед на 60-тия ден. Случаите са въведени в уеб базираната информационна система за надзор на ОВП.

IV. ДЕЙНОСТ ПО ПАРАЗИТОЛОГИЧНИЯ КОНТРОЛ

И през 2023г. съществуващите кадрови проблеми, свързани с липсата на специалисти по медицинска паразитология, затрудниха дейността по профилактиката и лечението на паразитозите в област Силистра. В РЗИ-Силистра липсва паразитолог, а дейността по надзора на паразитологичните заболявания е затруднена. Поради липсата на амбулатория за специализирана медицинска помощ по медицинска паразитология консултативната медицинска дейност също е затруднена. Това налага консултациите, свързани с диспансеризацията на лицата с ехинококоза и химиопрофилактиката на заминаващи в маларични страни да се извършва от ОПЛ или паразитолози от съседни области. В цялата област работи един паразитолог (пенсионер), в състава на СМДЛ „Цибилан-Силистра“.

През 2023г. беше планиран и извършен противопаразитологичен лабораторен контрол в детски колективи в общ. Силистра, общ. Дулово и общ. Алфатар, като беше сключен граждански договор с лаборант, който има необходимата квалификация за диагностика на ентеробиоза чрез перианален отпечатък.

Оперативно-контролна дейност

През 2023 г. са извършени 126 проверки по противопаразитологичния контрол в лечебни и детски заведения, осъществени са лабораторни проверки на деца от организирани колективи на 29 детски заведения в трите общини (Силистра, Дулово, Алфатар).

На 3-те болнични заведения в областта са извършени тримесечни проверки в хирургичните отделения, във връзка със съобщаването на оперираните от ехинококоза пациенти. Единствено МБАЛ-Силистра има сключен договор с паразитолог, но само за консултиране на пациенти с ехинококоза, поради което болницата не работи по пътека за лечение на болни от малария и други паразитози. През 2023г. в МБАЛ-Силистра няма оперирани пациенти с ехинококоза.

Лабораторна дейност

През 2023г. в лабораторията на РЗИ-Силистра са извършвани 570 профилактични изследвания по плановия противопаразитологичен контрол на 570 деца, установени са 12 (2,1%) положителни резултата за Ентеробиус вермикуларис.

Обобщената справка по Наредба № 5 за местните паразитози, за извършените изследвания е представена в следващата таблица, сравнително за 2022 и 2023г.:

Паразитози 2023 год.	РЗИ-Силистра			СМДЛ-Силистра			ОБЩО		
	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%
Ентеробиоза	570	12	2,1	15379	153	0,9	15949	165	0,4
Ламблиоза	0	0		9231	4	0,04	9231	4	0,04
Бластоцистоза	0	0		383	1	0,2	383	1	0,2
Аскаридоза	0	0		9231	0		9231	0	
Трихоцефалоза	0	0		9231	0		9231	0	
Хименолипедоза	0	0		9231	0		9231	0	
Тениидози	0	0		9231	0		9231	0	
Амебиаза	0	0		9231	0		9231	0	
Фасциолоза	0	0		9231	0		9231	0	
Ехинококоза	0	0		0	0		0	0	
Трихинелоза	0	0		0	0		0	0	
Токсоплазмоза	0	0		0	0		0	0	
Трихомоназа	0	0		0	0		0	0	
Паразитози 2022 год.	РЗИ-Силистра			СМДЛ-Силистра			ОБЩО		
	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%	Брой изсл. лица	пол/+/ %	%
Ентеробиоза	951	26	2.7	11350	111	0,9	12301	137	1.1
Ламблиоза	0	0		6003	0		6003	0	
Бластоцистоза	0	0		262	2	0.8	262	2	0.8
Аскаридоза	0	0		6398	0		6398	0	
Трихоцефалоза	0	0		6398	0		6398	0	
Хименолипедоза	0	0		6398	0		6398	0	
Тениидози	0	0		6003	0		6003	0	
Амебиаза	0	0		6003	0		6003	0	
Фасциолоза	0	0		6398	0		6398	0	
Ехинококоза	0	0		0	0		0	0	
Трихинелоза	0	0		0	0		0	0	
Токсоплазмоза	0	0		0	0		0	0	
Трихомоназа	0	0		0	0		0	0	

Местни паразитози

Контактни паразитози

Ентеробиоза – през 2023г. по надзора на РЗИ-Силистра е извършен противопаразитологичен лабораторен контрол на организирани детски колективи в 29 детски заведения. Проведени са 570 изследвания на перианални проби на 570 деца,

установени са 12 положителни на Ентеробиус вермикуларис. На личните лекари на опаразитените деца са връчени предписания за лечение и извършване на контролни изследвания на 10-тия и 20-тия ден. В РЗИ-Силистра няма изследвани контролни проби. Паразитологични изследвания са извършени и в СМДЛ „Цибалаб“ гр. Силистра, която има договор с РЗОК по пакет „Медицински паразитология“. Изследвани са 15 379 лица, установени са 153 (0,9%) положителни резултата за Ентеробиус вермикуларис.

Ламблиоза – през 2023г. в РЗИ-Силистра не са извършени изследвания. В СМДЛ „Цибалаб“ са извършени изследвания на 9231 лица, установени са 4 положителни резултат и 1 случай от СМДЛ „Здраве -99“ гр. Русе както следва:

- дете на 5 г, от с. Долно Ряхово, изследвано по повод медицинско свидетелство за детска градина, лекувано с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат.
- жена на 59г. от с. Голеш, изследвана по повод медицинско свидетелство за работа, без оплаквания, лекувана с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат на 10 и 20 ден.
- мъж на 48г. от с. Айдемир, изследван по повод медицинско свидетелство за работа, без оплаквания, лекуван с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат на 10 и 20 ден.
- жена на 46г., от гр. Силистра, изследвана по повод медицинско свидетелство за работа, без оплаквания, лекувана с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат на 10 и 20 ден.
- дете на 7г. от гр. Тутракан, изследвано по повод медицинско свидетелство за детска градина, лекувано с последващо контролно изследване, което показва отрицателен резултат.

Бластоцистоза – регистриран е един случай на заболяването, изследван в СМДЛ „Цибалаб“ гр. Силистра. Касае се за жена на 51г. от гр. Силистра, диагностицирана с Бластоцистоза през 2022г., лекувана и с проведено контролно изследване през 2023г.

Геохелминтози /аскаридоза, трихоцефалоза/

Аскаридоза – изследвани са 9231 лица, няма положителни резултати. Няма съобщени случаи от други лаборатории.

Трихоцефалоза – изследвани са 9231 лица, няма положителни резултати. Няма съобщени случаи от други лаборатории.

Хелминтозоозни (Ехинококоза, Трихинелоза, Тениидози)

Ехинококоза – през 2023 г. са регистрирани 5 потвърдени случая на ехинококоза на черен дроб, 3 от които са съобщени от УМБАЛ „Св. Марина“ гр. Варна, оперирани в същото лечебно заведение, 1 случай съобщен от ВМА МБАЛ Варна и 1 случай - от МБАЛ „Св. Анна- Варна“ АД.

Двата случая на ехинококоза през 2023г. са при лица от община Кайнарджа, 2 от община Силистра и 1 от община Тутракан.

Няма починали от ехинококоза.

По силата на наредбата за профилактичните прегледи и диспансеризацията, задължение на личния лекар е в продължение на 5 год. да извършва диспансерно наблюдение на оперираните от ехинококоза пациенти. По време на диспансерното наблюдение личният лекар извършва общ клиничен преглед и консултация със специалист в зависимост от локализацията на заболяването. Необходима е и консултация с паразитолог, която се затруднява, поради липсата на такъв специалист в областта, който да има сключен договор с НЗОК. Пациентите се насочват за консултация с паразитолог в други области – Варна, Шумен, Русе.

Няма изследвани за Ехинококоза в лабораториите в област Силистра.

Трихинелоза - няма регистрирани случаи през 2023 г.

Тениидози (Тениаринхоза и Тениоза) – няма съобщени случаи.

Внасяни паразитози

Малария – няма съобщени случаи.

V. ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМИ

1. Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата в РБългария (2021-2025г.)

И през 2023г. продължи проследяването огнищата на туберкулоза и извършването епидемиологични проучвания на заболелите, при необходимост оказване на съдействие чрез ОПЛ за насочване на контактните за консултация със специалист пневмо-фтизиатър и преценка на необходимостта от провеждане на химиопрофилактика.

Активно се проследяваше обхвата на контактните на болни с активна форма на белодробна туберкулоза. Всяко тримесечие се извършваха проверки в ПФО към МБАЛ-Силистра за проведената химиопрофилактика на контактните на туберкулоза, за обхвата с консултативна и диагностична дейност на контактните от I-ви и II-ред в огнищата и наличие на деца с хиперергични проби Манту, подлежащи по задължителния имунизационен календар на реваксинация срещу туберкулоза.

При проверките се установи, че се водят журналите за болни от туберкулоза и техните контактни, като се попълват карти за проведената химиопрофилактика. Изготвят се тримесечни отчети за дейността по контрол на туберкулозата и за проведената химиопрофилактика с Изониазид. Случаите се регистрират в специализираната електронна информационна система за регистриране на пациенти с туберкулоза, суспектни и контактни лица.

През 2023г. заболяемостта от туберкулоза е по-висока от предходната година (13,60/100 хил. срещу 11,44/100 хил. за 2022г.). За сравнение средната за страната е 10,19/100 хил. От регистрираните 13 болни, 10 са с активна форма на туберкулоза на бял дроб и 3 с туберкулозен плеврит. В края на годината 2 от случаите са определени като възможни, 4 като вероятни и 7 са потвърдени след получени резултати от културелно изследване.

През 2023г. са установени 18 контактни от първи ред на болни от туберкулоза на бял дроб, на 16 от които е извършена проба Манту, отчетени 3 хиперергични и 13 нормергични реакции. На 12 семейни контактни и други 13 лица със съмнение за ЛТБИ е назначена химиопрофилактика с Изониазид. За общо 25 лица на химиопрофилактика са изразходвани 71 опаковки Изониазид по 100 тб. В началото на 2023г. са налични 301 опаковки, не са получени през периода, налични в края на периода са 230 опаковки по 100 тб. за профилактика.

По задължителния имунизационен календар през периода не са отчетени хиперергични реакции след извършена проба на Манту преди ваксинация срещу туберкулоза.

През 2023г., ПФО към „МБАЛ-Силистра“ АД взе участие в инициативата „Седмица на отворените врати“ в изпълнение на Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в България (2021-2025г.). През 2023г. бяха проведени консултации и беше извършена оценка на риска от туберкулоза както следва: от 20.03-24.03.2023 – 124 лица, при следващата инициатива в периода 20-26.06.2023г. - 128 лица. През периода 29.09-06.10.2023г. беше извършен скрининг на 129 лица, а от 04.12-08.12.2023г. - 124 лица.

През 2023г. са изследвани 8 болни от туберкулоза за ХИВ по Националната програма за профилактика и контрол на СПИН. Не са установени положителни резултати.

2. 2. Национална програма за профилактика и контрол на ХИВ/СПИН и СПИ (2021-2025г.)

И през 2023г. беше проведена лятна АНТИСПИН кампания в периода 14-29 август, когато изследване пожелаха 57 лица. През лятната АНТИСПИН кампания, съвместно с доброволци от БЧК, бяха разпространени здравно-образователни материали. По повод 1 декември - Световен ден за борба със СПИН, бяха показани филми, проведени срещи и разпространени образователни материали и предпазни средства. В периода на кампанията бяха изследвани 113 лица за ХИВ и 80 лица за сифилис. Ежемесечно беше обобщавана информацията по прил. 10 от Наредба № 47. В тази връзка за 2023г. МДЛ от областта са отчетели общо 534 изследвания за ХИВ. От тях 241(45,13%) са на бременни, 78 (14,61%) на хемодиализирани, с диференциално-диагностична цел са изследвани 10 (1.9%), 1 изследване по повод професионална експозиция на медицински персонал (0.2%), а 204 (38,2%) са изследвани по други причини – за документ или по желание. От НРЛ по ХИВ на НЦЗПБ през 2023г. не са съобщавани случаи на ХИВ/СПИН. Поради липса на кадрови ресурс микробиологична лаборатория към РЗИ-Силистра не извършва серологични изследвания, в т.ч. за ХИВ. През годината са събрани и изпратени за изследване в РЗИ-Добрич 28 серума на пациенти от трите болници в областта за изследване за ХИВ по ELISA по националната програма. Извършени са изследвания и на 101 серумни проби на персонал и пациенти на отделението по хемодиализа в МБАЛ-Силистра. Няма положителни за ХИВ резултати. Води се регистър на сексуално-предаваните инфекции. Ежемесечно съобщаваме случаите на СПИ в област Силистра. През 2023г. в област Силистра няма регистрирани болни със сифилис.

3.Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка в РБългария.(2021-2024г.)

През 2023г. се наблюдава слаб интерес към първичната профилактика на РМШ, въпреки че в началото на учебната година стартира информационна кампания сред родителите на подлежащите момичета на възраст 10-13 години за възможността да се възползват от безплатната имунизация. През месец септември се проведе пресконференция с медиите от областта с цел популяризиране на Националната програма и ползите от ваксинация. Бяха проведени 8 срещи с родители, педагози и специалистите от здравните кабинети в училищата от област Силистра, на които се презентираха видеопокази за РМШ и ползите от имунизация, обществена значимост на програмата и необходимостта от ваксинация. Проведени бяха 3 насочени срещи с медицинските специалисти от здравните кабинети в училищата за популяризиране на националните програми по имунопрофилактика. На всички мероприятия бяха разпространени брошури за РМШ, изготвени от РЗИ и такива, предоставени от МЗ. Родителите на момичета от малките населени места бяха информирани с писма и ЗОМ по темата. Покана до родителите на момичетата с апел да посетят своя ОПЛ беше публикувана на интернет страницата на РЗИ Силистра. От старта на програмата през 2012 г. до края на 2023г. от общо 6 305 подлежащи момичета на 12г., 1 608 (25%) са се включили в програмата с извършен 1-ви прием. От 459 момичета навършващи 12 год. възраст през 2023г., в програмата са включени едва 69 момичета на 12 год. възраст (15%). От 523 момичета на 13г. възраст подлежащи през 2023г., с първи прием на ваксината са обхванати 14 момичета (2.7%). През отчетния период са извършени общо 150 приема (61 първи и 89 втори) на момичета в различни възрасти. С отпуснатите по програмата средства бяха изготвени материали по националната програма, включващи медико-социалната значимост на РМШ, информация за ваксината срещу РМШ. Материалите бяха разпространени сред родители, ОПЛ и здравните специалисти в учебни заведения.

4.Национална програма за подобряване на ваксинапрофилактиката на сезонния грип и пневмококовите инфекции при лица над 65г./2023г.-2026г./

И през 2023г. продължи ваксинацията по Националната програма за подобряване на ваксина-профилактиката на сезонния грип. През годината са отчетени 3702 имунизирани лица срещу грип по националната програма и 129 извън програмата. В област Силистра

около 26 000 е броя на лицата навършили 65г, които са целевата група за ваксинация по Националната програма. Отчетените резултати показват, че са обхванати 15% от населението в тази възрастова група. През 2023г също имаше недостиг на противогрипна ваксина.

С отпуснатите средства по програмата бяха изготвени материали по националната програма, включващи значението на проблема Грип, анализ на ситуацията в България, противогрипни ваксини, целева група за имунизации, повишаване на имунизационния обхват.

5.Национална програма за контрол и лечение на ротавирусните гастроентерити в РБългария 2022г.-2026г.

През 2023г. голяма част от лекарите, които имат новородени в пациентските листи, работиха по Националната програма за контрол и лечение на Ротавирусните гастроентерити. През отчетната година 238 деца са получили 1-ви прием, а 209 деца 2-ри прием на двудозова ваксина срещу ротавирусни инфекции. С тридозова ваксина са обхванати съответно: с 1-ви прием 153, с 2-ри прием 127 и с 3-ти прием 116 деца.

През годината бяха разпространени ЗОМ по националната програма сред ОПЛ.

6.Национална програма за превенция и контрол на вируснит хепатити в РБългария 2021г.-2025г.

През месец март 2023г. бе изготвено писмо до всички ОПЛ, относно промените в НРД Наредба № 8 за профилактичните дейности и диспансеризацията, свързани с изследванията за хепатит В и С. В периода 24-28 юли бе организирана и проведена скринингова кампания за изследване за вирусни хепатити по случай Световния ден за борба с хепатита и бяха изследвани 40 лица, от които 5 с положителен резултат от изследване за хепатит В. През месец декември бе организирано доброволно консултиране и безплатно изследване за хепатит В и С на 80 ученици и на 62 служители от персонала от 4 средни училища в област Силистра.

През годината беше разработен информационен материал за заболяването хепатит за сайта на РЗИ и беше проведено анкетно проучване за нагласите на родителите към ваксинацията срещу хепатит А.

VI.АНАЛИЗ НА ИМУНИЗАЦИОННИЯ ОБХВАТ

През 2023г. дейността по имунопрофилактика беше реализирана в сравнително спокойна обстановка по отношение на COVID-19, което допринесе за леко завишаване стойностите на имунизационния обхват при някои ваксини, в сравнение със същия период на миналата година. Въпреки това той остана незадоволителен по отношение на голяма част от приемите.

Ниският брой заболели от COVID-19 доведе до рязко понижаване на пожелалите реимунизации срещу заболяването, а за първична имунизация през годината почти липсваше интерес. Имунопрофилактиката срещу COVID-19 през 2023г. се осъществи основно в Имунизационния кабинет на РЗИ-Силистра, където през периода са ваксинирани 1 554 лица желаещи реимунизация.

През 2023г. инспекторите от дирекция „Надзор на заразните болести“ извършиха 48 проверки по имунопрофилактиката в амбулаториите на ОПЛ като акцентът беше поставен както върху незавършените ваксинационни схеми на подлежащи през 2022г., така и на подлежащите през текущата година. Цел на проверките беше и своевременното обхващане с реимунизации на децата в ученическа възраст, които са подлежащи през цялата година, като тяхното организиране започне още в началото на годината. Продължава практиката тези деца да се ваксинират кампанийно, обикновено преди започване или в началото на учебната година, когато се провеждат и профилактични прегледи. При извършените проверки на ОПЛ през 1-во трим. 2023г. изисквахме да продължи обхвата на

неимунизираниите подлежащи през предходната година. Предвид повишената заболяемост от респираторни инфекции, варицела и скарлатина в началото на годината, много деца бяха болни или карантинирани като контактни на заразни заболявания и това налагаше отлагане на имунизациите им. По тези причини ваксинациите на подлежащите за полугодieto в по-голям обем бяха извършени през 2-ро трим. 2023г. Във връзка с ниският обхват на подлежащите през годината бяха издадени 8 предписания до ОПЛ за деца с изоставащи приеми на ваксини, с упражнен последващ контрол по тяхното изпълнение.

Записването на деца в пациентските листи на ОПЛ е неравномерно. Има практики с голям брой деца в имунизационна възраст и обслужващите ги лични лекари трудно осъществяват своевременно ваксинации на подлежащите. Допълнително затруднение създава недостатъчния персонал, който е назначен в амбулаториите. В област Силистра са регистрирани общо 48 общопрактикуващи лекари. От тях 11 работят самостоятелно без допълнителен медицински персонал, 6 - с технически сътрудник за оформяне на документацията, 22 - с една медицинска сестра или фелдшер, при 3 ОПЛ (д-р Трифонов, д-р Франсис и д-р Симеонов) е назначен втори лекар, а в 6 амбулатории са назначени мед. сестра и техническо лице.

Осигуряване на хладилно съхранение и транспорт на биопродуктите

В лекарските практики за първична медицинска помощ са създадени условия за хладилно съхранение и транспорт на биопродуктите. ОПЛ получават ваксини от РЗИ само при наличие на хладилна чанта.

Хладилниците за съхранение на ваксина в проверените амбулатории са снабдени с термометри и се води ежедневен контрол на температурата в тях, която се регистрира в обособени дневници, обект на проверка при всяко посещение на инспекторите. При 2 проверки (д-р Тасева и д-р Кара) е установено нарушение с обезпечаване на хладилника с термометър и документиране на температурния режим, поради което са дадени препоръки.

Биопродуктите в склада на РЗИ-Силистра се съхраняват в плюсова хладилна камера, разположена в сутерена на сградата с вместимост 10 м³. През 2018г. беше извършен основен ремонт на помещението, като камерата беше подсигурана с 2 агрегата с последователно включване в режим на работа, с което се намалява риска от нарушаване на температурния режим на съхранение на ваксините при аварии. Осигурено е и автономно ел.захранване на хладилната камера от дизелов генератор, с автоматичен режим на включване и система за известяване. По договор с хладилен техник ежесечно се извършва профилактика на агрегатите и на хладилното съоръжение като цяло. Към агрегата за автономно ел.захранване е включен и фризера на ултра ниска температура, в който се съхранява Comirnaty.

Хладилната камера е свързана към вътрешната интернет мрежа за наблюдение режима на работа, като чрез мобилно приложение се осъществява дистанционно проследяване на температурния режим в почивни и празнични дни. В изготвената „Работна инструкция за движението и съхранението на биопродуктите в РЗИ-Силистра“ е описан начинът на контрол. В работни дни – температурата се отчита и регистрира най-малко три пъти дневно, а в почивни и празнични дни – 6кратно. През почивните дни отчитането на температурния режим на хладилните съоръжения се осъществява по график от служител на ДНЗБ, по силата на заповед на директора. Отчетените стойности се вписват в заведен за целта дневник. Изготвен е план за действие при аварийна ситуация, свързана с хладилната техника и ел.захранването. При евентуална авария на хладилната камера са налични допълнителни хладилници и хладилни витрини, които могат да се използват за преместване на количествата ваксини. РЗИ-Силистра има договор с фирма за извънгаранционно поддържане на хладилната камера. Ежесечно се извършват и документират проверки от хладилен специалист, който е поел по договор ангажимент да реагира на извънредни заявки за ремонт.

За съхранение на ваксината срещу COVID-19 Comirnaty е осигурен фризер на ултра ниска температура от -60 до -90⁰С. Фризерът е свързан с 24 часово СОД наблюдение на температурния режим, създадена е организация за съобщаване на определени със заповед служители в РЗИ-Силистра и реда за реакция от тяхна страна.

През периода не са възниквали аварии на хладилната техника в РЗИ-Силистра и не е допускан брак на ваксини, поради неправилно съхранение.

РЗИ-Силистра не разполага със специализиран хладилен транспорт за пренос на ваксини. Транспортирането на ваксини от склада на МЗ се осъществява с леки автомобили, собственост на инспекцията. Биопродуктите се транспортират в хладилни контейнери и чанти, обезпечени с охладители. При получаване на някои ваксини от фирмата-производител, транспортирането се осъществява с хладилни МПС, температурата се отчита в момента на получаването и се регистрира върху приемно-предавателния протокол.

Дейност на областната комисия за отлагане на имунизации по мед. противопоказания

Със заповед № РД-02-71/15.12.2022г. на директора на РЗИ-Силистра е актуализиран състава на областната специализирана комисия за отлагане от имунизации по медицински противопоказания. По процедура родителите подават заявление в деловодството на РЗИ-Силистра за представяне на детето пред комисия, като прилагат медицинска документация за заболяването – амбулаторни листи, епикризи, изследвания, данни за проведени имунизации и др. След разглеждане на случая от комисията се попълва протокол, съдържащ решението на комисията и мотивите за него. Протоколът се изпраща по ел. поща на личния лекар на детето и на родителя.

През 2023г. комисията проведе 3 заседания, разгледани са 3 случая и са освободени за определен период от време по следните причини:

- дете на 6 г. с Дг. епилепсия и аутизъм, което е отложено от подлежащите имунизации - МПР и Тетраксим за срок от 6 месеца.
- Дете на 3 г.с Дг. Гранд мал припадъци и междукамерен септален дефект, освобождава се от подлежащите имунизации за срок от 1 год. до последваща консултация с лекуващият специалист и след становище от кардиохирург.
- Дете на 6г. с ДЦП- пирамидна форма и десностранна централна хемипареза, освобождава се за срок от 1 год. от подлежащата имунизация Тетраксим до последващ консулт с лекуващият специалист и становище за отлагане на подлежащи имунизации

В края на годината бе актуализиран състава на комисията за отлагане от имунизации по медицински противопоказания със заповед № РД-02-64 от 30.11.2023г. във връзка с кадрови промени в състава на ДНЗБ.

Сероепидемиологичен надзор над ваксинопредотвратимите заразни болести

През 2023г. е съобщен 1 случай на болен от ваксинопредотвратима инфекция – Епидемичен паротит. След консултация с инфекционист случаят е потвърден в МДЛ в гр. Силистра, след което от РЗИ-Силистра е изпратена проба за вирусологично изследване в НРЛ «Морбили, паротит, рубеола» към НЦЗПБ, от която е получено потвърждение. Касае се за жена на 35г. с подутина зад лявото ухо, без температура и катарални оплаквания. Имунизирана с един прием на моноваксина срещу паротит на 20.03 1989г. Липсва епидемиологична анамнеза за контакт с болен от Епидемичен паротит – не е пътувала в чужбина и други области през последните месеци преди заболяването, не съобщава за контакти с болни/съмнително болни. Има 2 деца на 6г. и 10г., имунизиращи с ММР според имунизационния календар.

Дейност на Имунизационния кабинет в РЗИ

През 2023г. в Имунизационния кабинет са извършени 3 реимунизация с ТД и 2 препоръчителна имунизация на комбинирана ваксина срещу хепатит А и хепатит Б, и 17 имунизации срещу грип на граждани, с ваксина закупена от аптека. Имунизационният кабинет към РЗИ-Силистра обслужва основно желаещи ваксинации срещу КОВИД-19 и са извършени 1554 приема. От 01.04.2023г. кабинета се обслужва от служители на РЗИ-Силистра, по утвърден месечен график.

Мониторинг на имунизациите

Изграждане и поддържане на база-данни за децата без личен лекар

От родилните отделения на трите МБАЛ в областта постъпва информация за новородените. Формира се регистър на новородените за съответната календарна година по месеци с данни за извършените имунизации след раждане. Неимунизирани се проследяват за избор на личен лекар, с цел последващ контрол за извършване на пропуснатите приеми след отпадане на противопоказанията.

Периодично на тримесечие ОПЛ подават информация за новозаписани новородени, а от РЗОК-Силистра на тримесечие официално изискваме данни за избора на личен лекар за новородените, според пациентските листи на всички ОПЛ. При съпоставката на данните по трите регистъра се получава извадка на новородени, за които не е осъществен избор на личен лекар. В тези случаи съдействаме на родителите за извършване на успешен избор на личен лекар или отправяме покана за имунизации в ИК на РЗИ-Силистра.

Имунизационен обхват със задължителните ваксини, причини за липса на ваксинация

През 2023г. имунизационният обхват по задължителния Имунизационен календар е следният:

1. Новородени

Обхватът с **БЦЖ и Енжерикс при новородените** през 2023 г. е съответно 97% и 99%. За 26 новородени липсваха данни за извършена имунизация срещу туберкулоза в РО - 15 поради медицински причини, 10 по други причини и 1 отказ. С първи прием на **Енжерикс** не са обхванати 6 деца – 5 по медицински причини и 1 отказ. Необхванатите деца в родилно отделение се проследяват персонално за извършване на имунизациите от личния лекар. За всяко дете се попълва „Карта за новородено, отложено от имунизации в РО“ с данни за него – имена, дата на раждане/ЕГН, адрес, извършени приеми, отложени приеми, причини, дата на изписване или привеждане в друго лечебно заведение, личен лекар, дата на извършените отложени приеми.

2. БЦЖ ваксина на учениците на 7 год. възраст

Туберкулинова проба на Манту е извършена на 77% от подлежащите на годишна база. През същия период на предходната 2022г. обхватът е бил 78%. Относителният дял на учениците с отрицателна реакция на проба Манту е 55%. Реимунизирани с БЦЖ са 97% от показалите отрицателна проба на Манту. Като основна причина за липса на проба Манту се посочва неявяване след покана и миграция.

3. Шесткомпонентна ваксина Хексацима (срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит, хемофилус инфлуенце тип Б и хепатит В)

Достигнат е обхват с първи прием 95%, с втори - 94%, и с трети - 92% от подлежащите. През същия период на миналата година обхватът е бил съответно 89%, 88% и 83%. Като основна причина за липса на имунизация се посочва неявяване след покана (66%), отсъствие от населено място (11%) и липсата на организация (при 7% от необхванатите). Извършени са 118 приема на деца с пропуснати имунизации през предходната година.

4. Петкомпонентна ваксина Пентаксим – реимунизация е извършена на 93% от подлежащите за 2023г, срещу 82% за подлежащите за 2022г. Като основни причини за необхват е посочена: неявяване след покана (48%) и отсъствие от населено място (16%).

На 23 деца с пропуснати ваксинации през предходни години е извършена реимунизация.

5. Пневмококова ваксина (Синфлорикс)

С първи прием са обхванати 93% от подлежащите, а с втори прием 94%. За същият период на 2022г. обхватът е съответно 93% и 89%. Реимунизацията със Синфлорикс е с обхват от 92% срещу 90% за 2022г. Посочените причините са: неявяване (65%), отсъствие (10%) и липса на организация (3%).

На 28 деца с пропуснати ваксинации през предходни години е извършена реимунизация.

6. Морбили, паротит, рубеола

На 13-мес. възраст са имунизирани 92% от подлежащите, а на 12год. възраст - 78%. През предходната година обхватът е бил съответно 86% и 81%. Причините за необхват са:

неявяване (34%), отсъствие от населеното място или миграция (40%), липса на организация (12%).

На изоставащи от предходна година е извършена имунизация на 14 деца и реимунизация на 19 деца на 12 год. възраст.

Във връзка с писмо на МЗ с изх.№ 16-00-70/08.12.2023г. бе възложено на ОПЛ да извършат проверка на имунизационния статус на децата от пациентските си списъци по отношение на обхвата с ваксина срещу морбили, паротит и рубеола. От предоставената информация от ОПЛ бяха отчетени 4 допълнително обхванати деца.

7. 4-компонентна ваксина Тетраксим (срещу дифтерия, тетанус, коклюш, полиомиелит)

При реимунизацията с Тетраксим е постигнат обхват от 78% от подлежащите деца на 6 год. възраст на годишна база срещу 80% обхват през 2022г. Основните причини за липса на обхват са: неявяване (35%), липса на организация (17%), отсъствие от населеното място (12%) и миграция (24%).

На неимунизирани през предходната година са извършени 32 приема с Тетраксим.

8. Реимунизация с Тдка е извършена на 79,7% от подлежащите на годишна база деца на 12год. възраст срещу 80% за 2022г. От неимунизирани 31% не се явили при покана, 12 % не са организирани, 14% отсъстват от населеното място и поради миграция - 20%.

Обхванати са 64 деца, изостанали от предходната година.

9. Тетанус и дифтерия

Обхватът с реимунизации срещу тетанус и дифтерия на подлежащите е както следва: 68% при 17 год., 24% при 25 год., 27% при 35год., 28% при 45 год., 36% при 55 год., 38% при 65 год., 36% при 75 год. и 26% при 85г+ . От необхванатите 44% не са се явили, 33% не са организирани, 15% отсъстват от населеното място и др.

При планирани за отчетния период общо 17 181 приема с различни ваксини, изпълнението е 67% (11 877 приема). По причини от медицински характер не са извършени 6 приема (0.1%), поради отказ - 3 (0,05%) и по немедицински причини - 5295 (99.8%).

Преобладаващите причини са от немедицински характер: „неявили се“ (48%), липса на организация“ (14%), „миграция (16%) и отсъствие от нас. място“ (14%), другите причини са по-слабо застъпени.

Най-голям брой неизвършени приема по немедицински причини сред подлежащите на ваксинация са: ТД - 2834 (53%), с БЦЖ - 201 (3.7%), МПР – 235 (4.4%), ТДКа -177 (3.3%), Тетраксим- 176 (3.3%), Хексацима – 41 (0.8%), Синфлорикс – 80 (1.5%), Пентаксим - 43 (0.8%).

Целеви имунизации и реимунизации:

Постекспозиционна профилактика срещу бяс

През 2023г. профилактика срещу бяс е извършена на 46 лица, като са използвани 116 дози ваксина Верораб. От години всички пациенти от областта се обслужват в един противобесен кабинет, към ИО на МБАЛ-Силистра. През периода най-голям е относителният дял на имунизирани с 3 дози (71%), 13 ухапани са с незавършена схема – получили са по 1 или 2 приема. На първия ден след ухапването са имунизирани 63% от експонираните лица, потърсили медицинска помощ в ИО на МБАЛ-Силистра.

Препоръчителни имунизации и реимунизации:

- *Тетанус при нараняване* - приложени през 2023г. са общо 1199 дози ТТ след нараняване или ухапване във всички лечебни заведения в областта (МБАЛ, ЦСМП, ОПЛ);
- *Срещу ротавирусни инфекции* – голяма част от лекарите, които имат новородени в пациентските листи, работят по Националната програма за контрол и лечение на Ротавирусните гастроентерити. През 2023г. 238 деца са получили 1-ви прием, а 209 деца 2-ри прием на двудозова ваксина срещу ротавирусни инфекции. С тридозова ваксина са обхванати съответно: с 1-ви прием 153, с 2-ри прием 127 и с 3-ти прием 116 деца.
- *Срещу човешки папиломен вирус* – от 459 момичета навършващи 12 год. възраст през 2023г., в програмата са включени 69 (15%). От 523 момичета на 13г. възраст подлежащи

през 2023г., с първи прием на ваксината са обхванати 14 момичета (2.7%). През отчетния период са извършени общо 150 приема (61 първи и 89 втори) на момичета в различни възрасти.

- *Срещу грип* – през 2023г. са отчетени 3702 имунизирани лица срещу грип по националната програма и 129 извън програмата. В област Силистра около 26 000 е броя на лицата навършили 65г, които са целевата група за ваксинация по Националната програма. Отчетените резултати показват, че са обхванати 15% от населението в тази възрастова група. През 2023г също имаше недостиг на противогрипна ваксина.

Отчет за получените и изразходвани биопродукти и консумативи

Освен чрез годишния план за подлежащите и необходимите биопродукти, който РЗИ изготвя на основание чл. 27, ал.1, т.1 от Наредба №15 за имунизациите в РБългария, планирането на ваксиналните продукти се актуализира на всяко тримесечие, като се отчитат наличните количества ваксини в склада на РЗИ и в амбулаториите на ОПЛ. Стремещт е да се постигне максимално съответствие между реалните нужди и планираните количества.

През 2023г. в края на всеки месец изисквахме от ОПЛ информация за наличните количества биопродукти в амбулаториите (с отбелязан партиден номер и срок на годност) и заявка за необходимите ваксини през следващия месец. При наличие на количества с изтичащ срок на годност, преразпределяме ваксините на други лекари, за да се избягва брак. Движението на биопродуктите (заприходяване, отпускане на ЛЗ, отчетност) се осъществява чрез ПП „Отчитане движението на биопродуктите”, която използваме от 2008г. и се поддържа от „Информационно осигуряване“-Плевен. В края на всеки месец се засичат количествата биопродукти налични в склада на РЗИ-Силистра и се сравняват с разпечатката от програмата за документална наличност. Така се осъществява контрол в края на всеки месец, а при нужда такъв е възможен да се извърши във всеки един момент. Количествата получена и изразходвана ваксина, както и остатъка в края на отчетния период се проследява индивидуално за всеки ОПЛ, като тази информация е част от досието му по имунопрофилактика.

По прил. № 12 (по чл. 27 т. 14) от Наредба № 15 са показани количествата ваксини в началото на 2023г., планираните и получени количества през 2023г, раздадените на ЛЗ количества, отчетените изразходвани от тях през отчетния период и остатъка в склада на РЗИ към 31.12.2023г.

В началото на периода са налични също 888 флакона (5328 дози) Comirnaty Omicron BA1 и 10428 флакона (62568 дози) Comirnaty Omicron BA 4-5, чиито срокове бяха удължени съответно до октомври 2023г. и до декември 23г./ януари 24г, а през II-ро полугодие са получени общо 1920 флакона Comirnaty Omicron XBB 1.5 и 2 флакона Comirnaty Omicron Kids. През периода са бракувани с протокол 23 флакона Comirnaty. В края на годината в склада на РЗИ са налични 1423 флакона (8538 дози) Comirnaty Omicron XBB 1.5, 888 флакона (5328 дози) Comirnaty Omicron BA1 и 10428 флакона (62568 дози) Comirnaty Omicron BA 4-5, които са в срок на годност.

През 2023г. са **бракувани** следните ваксини:

- 22 флакона Comirnaty, поради изтекъл срок на годност след размразяване; 1 флакон Comirnaty поради изтекъл срок на съхранение;
- 15 дози Pentaxim със срок на годност до 31.01.2023г., поради изтекъл срок на годност;
- 2 флакона Valneva със срок на годност 31.03.2023г., поради изтекъл срок на годност;
- 1 флакон Janssen със срок на годност до 22.04.2022г., изтекъл срок на годност, върната от ОПЛ; 1 флакон Janssen със срок на годност до 01.07.2023г., поради изтекъл срок на съхранение; 10 флакона Janssen със срок на годност до 30.07.2023г., поради изтекъл срок на годност
- 1 MMR вак Pro със срок на годност до 30.06.2023г., върната от ОПЛ, негодна за употреба, поради опорочен разтворител.

В началото на 2023г. в склада на РЗИ-Силистра са налични 38661 броя спринцовки от 1сс и 4134 от 2сс. Получени от склада на МЗ през периода - 6400 бр. от 1 сс. В края на отчетния период са налични 39740 спринцовки от 1сс и 1474 спринцовки от 2 сс.

VII. НАСОКИ ЗА РАБОТА ПО ПРОТИВОЕПИДЕМИЧНИЯ КОНТРОЛ ПРЕЗ 2024г.

1. Повишаване на имунизационния обхват при плановите имунизации и реимунизации съгласно Имунизационния календар на страната. Акцент върху повишаване на имунизационния обхват с комбинирана ваксина срещу морбили, паротит, рубеола.
2. Надзор на заразни болести на дихателната система във връзка с увеличената им заболяемост.
3. Поддържане на ефективен епидемиологичен надзор, профилактика и контрол на останалите заразни болести и паразитозите.
4. Дейности по надзора на ОВП.
5. Изпълнение на задачи, произтичащи от национални и регионални програми по профилактиката, контрола и надзора на заразните болести.
6. Дейности, свързани с изпълнение на мероприятия по граничния здравен контрол на страната, за опазване от внос и разпространение на заразни болести;
7. Ефективен контрол на противоепидемичния режим в лечебните заведения, относно нозокомиалните инфекции, постекспозиционна профилактика, управление на отпадъците и контрол на качеството на дейностите по дезинфекция и стерилизация.

ДЕЙНОСТИ ПО ДЪРЖАВНИЯ ЗДРАВЕН КОНТРОЛ ПРЕЗ 2023г.

По Устройствен правилник Дирекция „Обществено здраве“ включва 15 щатни длъжности. Административната структура е организирана без отдели и обхваща дейностите по държавен здравен контрол и профилактика и промоция на здраве. Лабораторни дейности за химични изследвания не се извършват от 01.02.2019г., когато приключи срока за акредитация на ОК от вид А. Поради липса на лабораторни кадри за дейности в акредитирания обхват по химични и микробиологични показатели, не се заяви пред БСА и не се проведе процедура по преакредитация. Лабораторната дейност се извършва по договор с други РЗИ, с подкрепата на МЗ. В РЗИ-Силистра се извършват само химични анализи за съдържание на АДВ в проби от биоциди и дезинфекционни разтвори по неакредитиран метод, взети от здравните инспектори за обективизиране на ДЗК в ООП (детски, учебни и лечебни заведения, фризорски, бръснарски и козметични салони, ВиК), както и измерване на физични фактори (шум, осветеност и микроклимат) за нуждите на ДЗК по систематичния контрол, извън обхвата на акредитация и за изпълнение на мониторинга на шум от МПС в гр. Силистра.

Към 31.12.2023г. трайно незаети са 3 длъжности (директор на дирекция, главен инспектор и двама инспектори). Една от длъжностите (главен специалист) е заета от служител, който извършва дейности от функционалния обхват на ДАПФСО (информационно обслужване на цялата администрация на РЗИ-Силистра).

Незаетата ръководна позиция на директор на дирекция и липсата на други ръководни длъжности в дирекцията създават сериозни затруднения в ежедневната оперативна работа, както и при изготвяне на становища, експертизи, доклади, отчети и др.

ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

I. СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТА

Към 31.12.2023г. при обща численост от 15 длъжности, заетите са 11, в т.ч. 4 инспектори (1 главен инспектор, 3 инспектори, в т.ч. 1 с химическо образование, който приоритетно извършва контрола на продукти и стоки (козметични продукти, химични вещества, биоциди, детергенти, дрехи втора употреба, участва в контрола на ООП, свързани с търговията на козметични продукти и в контрола на забраната за тютюнопушене, в пробонабирането на води и козметични продукти за мониторинга и в извършването на лабораторни анализи за АДВ на биоциди и разтвори и 1 с ОКС „Биотехнологии“, назначен по заместване, поради отпуск по майчинство), 3 главни експерти, 1 младши експерт-еколог, 2 главни специалисти (от които 1 с химическо образование, участващ в пробонабирането на питейни води и в извършването на анализи за АДВ на биоциди и разтвори) и 1 хигиенист.

Длъжността „директор на дирекция“ е овакантена от м. април 2018г. В среда на нарушена йерархичност е изключително трудно да се организират дейностите, но непрекъснато се работи за подобряване организацията на работа и повишаване на вискателността на държавния здравен контрол, както и за повишаване качеството на дейностите по профилактика на болестите и промоция на здравето. Тази среда предполага необходимост от непрекъснато методично подпомагане на служителите от страна на директора на РЗИ. За подпомагане на организацията на дейността е делегирана отговорност на главния секретар на инспекцията, в качеството му на оценяващ служител.

Провеждат се оперативни съвещания за обсъждане изпълнението на постъпили задачи с писма на МЗ и други институции, на постъпили жалби и сигнали, възникнали събития и др., както и за отчитане изпълнение на срочни задачи.

За повишаване на квалификацията на кадрите се организират и провеждат:

- онлайн обучения, организирани от ИПА;
- тематични курсове към НЦОЗА;
- семинари с участвалите в обучения и курсове за запознаване на останалите служители;
- други тематични семинари по актуални теми.

За противодействие на корупция се прилага периодична смяна на подконтролните обекти. По плана за антикорупционни действия всеки служител има задължение да уведоми директора или главния секретар в случай на съмнение за корупция.

Държавният здравен контрол на обектите се осъществява на териториален принцип. Всички обекти на територията на областта са разпределени между здравните инспектори в дирекцията, със заповед на директора на РЗИ-Силистра. Дейностите по националните и регионалните програми, свързани с профилактика на болестите и промоция на здравето са разпределени между двамата експерти по направление ПБПЗ.

Дейността по държавния здравен контрол на обектите се извършва по предварително изготвени тримесечни графици и по населени места, съобразно предвидената кратност за контрол. При необходимост от извършване на тематични проверки или такива по жалби се осигурява допълнителен транспорт.

Планирането на дейността за 2023г. е извършено по указания от дирекция „Опазване на общественото здраве и здравен контрол” в МЗ. Планът е разработен по тримесечия, а инспекторите и експертите планират своите задачи месечно и седмично. Всеки инспектор разработва личен план по отношение на текущи и тематични проверки, пробовземане и други за съответния период от време – седмица, месец, тримесечие, година. Изпълнението за всяко тримесечие се отчита и докладва на Директорски съвет.

В обхвата на планираното пробонабиране на козметични продукти, бутилирани води, питейни води от централно и ведомствено водоснабдяване и питейни води от местни водоизточници, питейни води и храни местно производство за радиологичен контрол, относно лабораторния мониторинг на продукти, стоки и фактори на средата се създаде необходимата организация за изпълнение. Съвместната мониторингова дейност за оценка на шумовото натоварване на гр. Силистра от МПС и за оценка на полетата от нейонизиращи източници беше изпълнена в пълен обем.

Ежемесечно се изготвя отчет за изпълнението, с информация за сайта, а на тримесечие се изготвя отчет за изпълнението на плана, който се докладва на директорски съвет от главния инспектор в ДОЗ.

II. ПРЕДВАРИТЕЛЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

В РЗИ-Силистра функционира Експертен съвет по ПЗК, определен по състав със заповед на Директора на инспекцията. Ежеседмично ЕС по ПЗК провежда заседания, на които разглежда постъпилите проектни документи и в 10-дневен срок издава съответните здравни заключения. През 2023г. са проведени 45 заседания на ЕС и са разгледани 78 проектни преписки по ЗУТ, 49 преписки от РИОСВ-Русе по ЗООС, В резултат на докладваните и обсъждани преписки от РИОСВ-Русе по ЗООС, относно ОВОС на инвестиционни предложения и ЕО на планове и програми, през 2023г. са издадени 49 становища за ОВОС/ЕО, 3 становища за съдържание и обхват на ДОВОС (2бр.) и (1бр.) за съдържание и обхват на ЕО. Издадени са 1 становище относно качеството на ДОВОС и 1 становище относно качеството на Доклад за ЕО.

Издадени са 78 здравни заключения, от които 60 са за оценка на инвестиционни проекти и 18 за съгласуване на ПУП.

Здравните инспектори участват в състава и работата на общинските експертни съвети по устройство на територията. През годината са реализирани 9 участия в ОЕС на община Силистра. В дейността по ПЗК са издадени и 6 становища за въвеждане на обекти в експлоатация или за провеждане на държавни приемателни комисии. Реализирани са 19 участия на здравни инспектори в държавни приемателни комисии, чрез пълномощно от директора на РЗИ.

През 2023г. в Регистъра обектите с обществено предназначение са вписани нови 39 обекта, след проверка и доклад, а 29 са заличени.

III. СИСТЕМАТИЧЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ

1. ДЪРЖАВЕН ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ОБЕКТИ, ПРОДУКТИ, СТОКИ И ДЕЙНОСТИ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

През 2023г. на държавен здравен контрол са подлежали 958 обекта, вписани в публичния регистър на обектите с обществено предназначение, съгласно Наредба №9/2005г

Постигната е средно-дневна натовареност от 3,13 проверки на инспектор, при извършени 4024 проверки, в т.ч.:

- 1117 на ООП (958 проверки по план и 259 проверки по друг вид контрол), като кратността на планираните проверки е съобразена със степента на риска и дадените от МЗ указания;
- 1128 на продукти и стоки със значение за здравето на човека (козметични продукти, химични вещества и смеси, в т.ч. биоциди и детергенти, бутилирани води и дрехи втора употреба) от които , 980 проверки по план и 148 проверки по други видове контрол.
- 1370 по контрола на дейности със значение за здравето на човека;(хранене, оцеки хранене,спазване на седмични учебни предписания, чистота на населените места);
- 370 за ЛЗК в обекти за хранене и в ООП;
- 6 по ПЗК, във връзка с издаване на хигиенно становище за въвеждане в експлоатация на строежи ;
- 7 на Служби по трудова медицина;
- 26 по жалби и сигнали.

Издадени са 106 предписания за провеждане на задължителни хигиенни и противо-епидемични мерки и 1 предписание за спиране на дейност.

Издадени 1 заповед за спиране на ООП .

Съставени са 19 АУАН, като административно-наказателната отговорност е финализирана чрез сключени 9 споразумения по чл. 58г от ЗАНН, без издаване на НП, и 8 наказателни постановления. Общата стойност на глобите възлиза на 1980лв.

2. ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ПРОДУКТИ И СТОКИ, СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

2.1. Контрол на козметични продукти

През 2023г. са извършени общо 357 проверки при план 300 проверки на козметични продукти за спазване изискванията на Регламент (ЕО) № 1223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009г. относно козметичните продукти (ОВ, L 342, 22.11.2009 г.) и Закона за здравето, по отношение на състава, етикетирването, опаковките, условията и сроковете на съхранение, предлагане на пазара, документация и други специфични изисквания, посочени в съответните нормативни актове.

Не са констатирани несъответствия с изискванията на регламента .

За лабораторен контрол са взети 24 проби, в т.ч. за:

Контрол по химични показатели

8 броя козметични продукти по следните показатели:

- *Продукти за хигиена на зъби и устната кухина - за H_2O_2 , борна киселина, флуор-1бр.;*
- *Продукти за боядисване на коса – за амоняк, водороден пероксид-1бр.;*
- *Продукти за гримиране и почистване на грима от лицето и очите, продукти предназначени за приложение върху устните – за борна киселина-1бр.;*
- *Кремове, емулсии, лосиони, гелове, масла за кожата – за борна киселина и H_2O_2 -2 бр.;*
- *Депилатори -за рН, тиогликолова киселина-1бр.;*
- *Лакове и продукти за втвърдяване на нокти – за H_2O_2 и формалдехид -2 бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

Контрол по микробиологични показатели по категории: аеробни мезофилни микроорганизми, плесени и дрожди, Е.коли, Псевдомонас аеругиноза, Стаф. ауреус, Кандида албиканс - 12 проби, в т.ч. от:

- *Продукти за зъби и устната кухина - 2бр.;*
- *Продукти за грижа за кожата на лицето, тялото, краката и ръцете - кремове, емулсии, лосиони, гелове и масла за кожата - 2бр.;*
- *Продукти за гримиране и почистване на грима от лицето и очите, продукти предназначени за приложение върху устните - 2бр.;*
- *Продукти за поддържане на косата-2бр.;*
- *Продукти за измиване на косата-2бр.;*
- *Продукти за баня и душ-2 бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

По мониторинга за съдържание на тежки метали - 4 проби, в т.ч. от:

- *Продукти предназначени за гримиране, в т. ч. за деца (вкл. комплекти за деца) – 2бр.;*
- *Продукти за грижа за кожата на лицето (в. ч. маски за разкрасяване), тялото, краката и ръцете- 2бр.;*

Не се установи несъответствие по изследваните показатели.

2.2.Контрол на химичните вещества, смеси и изделия

През 2023г. са извършени 639 проверки на химичните вещества, смеси и изделия (550 проверки по план и 89 проверки по друг вид контрол), от които 250 проверки на биоциди (200 планирани и 50 по друг вид контрол), 336 проверки на детергенти, от които (300 планирани и 36 по друг вид контрол) и 53 проверки -на химични вещества и смеси (50 по план и 3 проверки по друг вид контрол).

По текущия здравен контрол на биоциди са взети 132 проби от биоциди и дезинфекционни разтвори , от които 20 проби от ВиК , и 112 проби на биоциди от фризьорски, бръснарски и козметични салони. Извършени са общо 112 химически анализа. Несъответстващи по съдържание на АДВ са 54 проби от биоциди и 19 проби от дезинфекционни разтвори . За високия отн.дял на биоциди с ниско съдържание на АДВ сме уведомили МЗ-дирекция „Здравен контрол“, с мнение за възлагане на контрол по компетентност.

2.3. Контрол на бутилирани води - извършени са общо 122 проверки, 120 планирани проверки и 2 друг контрол на води, от местен производител, на води от България и трети страни в търговската мрежа. За лабораторен анализ са 20 проби от различни по вид (минерални, изворни и бутилирани) и разфасовки (0,5л и 1,5л) бутилирани води. Не са установени нарушения на здравните изисквания.

Здравният контрол върху обектите за търговия с бутилирани води и върху самите бутилирани води е извършен по реда на влезлия в сила Регламент (ЕС) 2017/625 относно официалния контрол на храните, новия Закон за храните (обн. ДВ 52/2020г.), Наредбата за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели и Наредба № 36 за условията и реда за упражняване на държавен здравен контрол.

ДЗК се извършва, както на обекти за производство, така също и на пуснати на пазара бутилирани води. На територията на областта е регистриран един обект за производство на бутилирана трапезна вода, произведена чрез филтриране и обратна осмоза на питейна вода от централното водоснабдяване. През отчетния период, съгласно дадените указания, са извършени четири проверки в обекта за оценка на въведената система за управление безопасността на храните, метода на пречистване и обработка на трапезната вода преди бутилиране и спазване изискванията за бутилиране и етикетирание. При извършените проверки не са констатирани несъответствия.

Здравният контрол на пуснатите на пазара бутилирани води е насочен към спазване на нормативните изисквания по отношение на тяхната химична и микробиологична безопасност, състав, правилно етикетирание, представяне и рекламиране, условията и сроковете на съхранение, технологията на производство, съпровождащата документация и други специфични изисквания към натуралните минерални, изворни и трапезни води.

В област Силистра е регистриран един производител на трапезна бутилирана вода в с.Ситово („ПИСИ-2006“ ЕООД). Извършен е 4-кратен лабораторен контрол на произведената бутилирана трапезна вода.

2.4. Анализ на резултатите от проведения официален контрол на бутилирани натурални, минерални, изворни и трапезни води за 2023г.

1. Данните са от доклада от проведения официален контрол на бутилирани натурални, минерални, изворни и трапезни води за 2023г.

Съгласно утвърденото от Министерство на здравеопазването Указание за планиране, организиране и отчитане дейността на РЗИ по опазване на общественото здраве, РЗИ - Силистра изготвя годишния план за дейността си, който се утвърждава ежегодно от директора на РЗИ. Въз основа на годишния план на инспекцията всеки държавен здравен инспектор работи по изготвен индивидуален план за работа. Със заповеди на Директора на РЗИ се определят инспекторите, осъществяващи контрол на бутилирани води, както и разпределение на подконтролните обекти за ДЗК в дирекция Обществено здраве.

2. ДЗК се извършва, както на обекти за производство на бутилирани, трапезни води, така и на пуснати на пазара бутилирани води. На територията на област Силистра е регистриран един обект за производство на бутилирана трапезна вода, произведена чрез филтриране и обратна осмоза на питейна вода от централното водоснабдяване - „Цех за бутилиране на трапезна вода“ с. Ситово („ПИСИ-2006“ ЕООД), община Ситово, област Силистра.

Официалният контрол на обекта за бутилиране на трапезна вода се извършва от здравни инспектори на Дирекция ОЗ в следния състав: главен инспектор, инспектор и мл. експерт, съгласно издадената заповед на Директора на РЗИ – Силистра (РД-01-27/02.03.2023г). Официалният контрол се осъществява без предварително уведомяване на отговорното лице, освен когато това е необходимо и надлежно обосновано. Лабораторният анализ на взетите проби бутилирани води се извършва в РЗИ-Варна, чрез сключен договор и в съответствие с Указанието за планиране, организиране и отчитане дейността на РЗИ по опазване на общественото здраве през 2023г.

През 2023г., съгласно дадените указания, са извършени четири проверки в обекта със следния обхват на контрол:

- Инспекция на сградата, прилежащите площи, помещения, съоръжения, технологично оборудване, опаковки, използвани при производството;
- Инспекция на материали и предмети предназначени за контакт с храни;
- Хигиенните условия в цеха и контрол на хигиената на персонала;
- Проверка на прилаганите добри практики, и на системата за анализ на опасностите и критични контролни точки;
- Проверка на документацията и записите, които имат връзка с оценката на съответствието с изискванията на законодателството по храни;
- Метод на пречистване и обработка на трапезната вода преди бутилиране и спазване изискванията за бутилиране и етикетирание;
- Включения в ТД обхват на показатели и протоколи от извършения от оператора мониторинг на изходната и преработена вода за бутилиране, съгласно нормативните изисквания за химична и микробиологична безопасност, състав, етикетирание, условия на съхранение и срокове и съпровождаща документация;
- контрол на водоснабдителните съоръжения за спазване на режимите в пояс I на санитарно-охранителните зони;

По време на контрола се провеждат и разговори с ръководителя и изпълнителите в цеха за производство на бутилирана трапезна вода.

Насочен здравен контрол се извършва при необходимост и извънпланово за последващ контрол при констатирани несъответствия.

През 2023г. е извършена една проверка по насочен контрол във връзка с изпълнение на връчено предписание.

Резултатите от извършения официален контрол се документират, като се попълват утвърдените образци на официални документи съгласно стандартната оперативна процедура за контрол на бутилирани води.

3. Здравния контрол на пуснатите на пазара бутилирани води е насочен към спазване на нормативните изисквания по отношение на тяхната химична и микробиологична безопасност, състав, правилно етикетирание, представяне и рекламиране, условията и сроковете на съхранение, технологията на производство, съпровождащата документация и други специфични изисквания към натуралните минерални, изворни и трапезни води.

През 2023г. са извършени 120 проверки на бутилирани натурални минерални, изворни и трапезни води в търговската мрежа и на един местен производител. За лабораторен анализ

са взети 20 проби от различни по вид (минерални, изворни и бутилирани води) в разфасовки (0,5л и 1,5л), разпределени по следните показатели :

- Анализ по химични показатели - извършен на 7 проби бутилирани води, от които: 3 проби от търговската мрежа и 4 проби от местен производител (за I, II, III и IV-то трим. 2023г.), съгласно обхвата на Прил. № 3 от Наредбата за изискванията към бутилираните минерални, изворни и трапезни води предназначени за питейни цели (за бутилирани натурални минерални води) и по показателите на Наредба № 9 за качеството на водата предназначена за питейно-битови цели (за бутилирани изворни и трапезни води);

- Анализ по микробиологични показатели - извършен на 13 проби бутилирани води, от които: 9 проби от търговската мрежа и 4 проби от местен производител (за I, II, III и IV-то трим. 2023г.), съгласно обхвата на Прил. № 5 от Наредбата за изискванията към бутилираните минерални, изворни и трапезни води предназначени за питейни цели.

Резултатите от извършения анализ показват, че няма несъответствия в изследваните проби. Производителят на трапезна вода извършва периодичен мониторинг съгласно вътрешна мониторингова програма, съобразена с показателите за постоянен и периодичен мониторинг по Наредба 9/2001 г. за качеството на водата предназначена за питейно-битови цели. Лабораторните анализи се възлагат на акредитирана лаборатория за изпитване на храни "Булджак Лаб" ЕООД, гр. Бургас.

През 2023г., в хода на извършения официален контрол са представени следните сертификати и протоколи от лабораторни анализи:

- Сертификати за съответствие на всяка партида използвани в производството бутилки;
- Протоколи от изпитване след извършената обработка с озон, съгласно приложение №6 на Наредбата за изискванията към бутилираните, натурални, минерални, изворни и трапезни води - 2бр.;

- Протоколи от изпитване на готовата продукция по химични и микробиологични показатели - 12бр.

- Протоколи от микробиологично изследване на отривка от дозатор и работен плот -4бр.
От представените лабораторни анализи не са установени отклонения.

Констатираните несъответствия от извършения официален държавен здравен контрол от инспекторите на РЗИ-Силистра през 2023г.:

1. Не се отразяват в дневник за контрол на производствения процес резултатите от лабораторните анализи, както и записи за периодичността на смяна на филтъра за пречистване на водата, съгласно чл. 31(2) от Наредбата за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води.

2. Не се извършва своевременно вписване на партидите готова продукция в дневника за изходящ контрол.

За констатираните несъответствия е връчено 1 (едно) предписание на отговорното лице. Извършен е последващ контрол на предписаните мерки. Същите са проверени и изпълнени в срок.

4. През 2023г. е извършен насочен контрол във връзка с писмо №15-00-42/17.03.2023г. на МЗ по изпратен сигнал от изпълнителния Директор на „Асоциацията на производителите на безалкохолни напитки“, относно установени практики на предлагане на продукт, представян като „бутилирана вода“, в противоречие с нормативните изисквания.

Здравни инспектори, определени от Директора на РЗИ Силистра, извършиха насочен здравен контрол на общо 24 заведения за обществено хранене и 1 проверка на производител на трапезна вода. Четири от проверките на ЗОХ са извършени съвместно с представител на Комисията за защита на потребителите за гр. Силистра. Проверени бяха следните видове обекти:

1. Цех за бутилиране на трапезна вода „Писи“ с. Ситово;
2. Заведения за обществено хранене към хотели - 6 бр.
3. Кафе-аперитиви -12бр.
4. Ресторанти и заведения за бързо хранене - 6 бр.

При извършените проверки не са констатирани отклонения при предлагането на „бутилирана вода“ съгласно Наредбата за изискванията към бутилираните натурални

минерални, изворни и трапезни води и директива (ЕС)2020/2184 на Европейския парламент и на съвета за качеството на водата.

5. С цел придобиване на знания и умения за провеждане на официалния контрол се провеждат периодично вътрешни обучения свързани с безопасността при производството на бутилирани води.

6. Човешки ресурси за извършване на официален контрол:

- Систематичен и насочен контрол в обекта „Цех за бутилиране на трапезна вода“ се осъществява от трима служители на ДОЗ определени със заповед на Директора на РЗИ – Силистра (двама инспектори и един мл. експерт);

- Пробонабиране на бутилирани води се извършва от двама служители на ДОЗ – мл. експерт и гл. специалист;

- Държавен здравен контрол на бутилирани води в търговската мрежа се осъществява от всички инспектори назначени в Д ОЗ.

7. Персонала на цеха за бутилиране на трапезна вода е запознат с мерките и действията, които е необходимо да се предприемат в непредвидени случаи:

- Уведомяване на заинтересованите лица и контролните органи при случаи на непредвидени аварии или спиране на производствения процес.

- Проверка на машини и съоръжения, след проведени ремонтно възстановителни дейности.

- В случай на заболяване на работещ от вирусна или бактериална инфекция – отстраняване от работа, провеждане изследване на персонала и при необходимост вземане на проби от работна среда, оборудване и продукция.

8. При извършване на официалния контрол се спазват условията за непристрасност, качество и последователност, съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 882/2004.

От извършените проверки е установено, че операторът на Цеха за бутилиране на трапезна вода спазва задълженията си, като:

- Не възпрепятства осъществяването на официалния контрол в обекта;

- Предоставя на служителите достъп до оборудването, транспортните средства, помещенията и другите места под техен контрол и заобикалящата ги среда;

- Предоставя при поискване документи и всякаква друга относима към извършваната дейност информация.

9. Инспекторите на РЗИ – Силистра осъществяват официален контрол на обекта за производство на бутилирана трапезна вода съгласно Стандартна оперативна процедура, утвърдена от Главния държавен здравен инспектор. Всяка проверка е документирана с доклад, който включва описание на целта на инспекцията и резултатите и действията, които оператора трябва да предприеме.

10. За подобряване работата на бизнес оператора през 2023г. е оказана методична помощ при прилагане на европейското законодателство (изискванията на глава I от приложение II на Регламент 852/2004) във връзка с инвестиционно намерение на производителя за обособяване на ново помещение за бутилиране на трапезна вода.

2.5.Контрол на дрехи втора употреба – извършени са 10 проверки на дрехи втора употреба, съгласно изискванията на Наредба № 27. Установено е едно нарушение и е съставен АУАН.

3. ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТИ СЪС ЗНАЧЕНИЕ ЗА ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕКА

3.1. Контрол на дейността на регистрираните служби по трудова медицина

Извършени са **7 проверки** от вписани в регистъра на МЗ СТМ, относно спазване на изискванията на Закона за здравословни и безопасни условия на труд и Наредба № 3 за условията и реда за осъществяване на дейността на службите по трудова медицина по отношение на:

- съответствие на данни и документи по регистрацията с фактическото състояние;
- изпълнение на изискванията за промяна на регистрацията при промяна на обстоятелствата по чл. 25г, ал. 1 от ЗЗБУТ;

- изпълнение на изискването за изпращане в РЗИ на обобщен анализ за здравното състояние на обслужваните работещи;
- изпълнение на договорените с работодателя дейности по чл. 25а, ал. 1 от ЗЗБУТ, свързани със здравето на работещите;
- наличие на документи, удостоверяващи дейността на службата по трудова медицина;
- други аспекти на дейността на СТМ, подлежащи на контрол от РЗИ.

При проверките се установи, че всички СТМ изпълняват изискванията на чл. 25а, ал. 1, т.1-5 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд по сключените от тях договори, които представиха при поискване по време на проверката, като:

- Оказват помощ на работодателите по безопасност и здраве при работа, провеждат обучение на работещи и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа, съставят протоколи и издават удостоверения за проведените начални и ежегодни обучения;
- Изготвят оценка на професионалните рискове и предлагат мерки за отстраняване и намаляване на установения риск. При изготвяне на оценката на риска СТМ ползват протоколи от лабораторни измервания за факторите на работната среда предоставени от работодатели или извършени от акредитирани органи за контрол .
- Провеждат обучение на работещи и длъжностни лица по правилата за опазване на здравето и безопасността при работа.
- Наблюдават и анализират здравното състояние на работещите съобразно условията на труд.

Не са установени нарушения по чл. 25б, ал. 3 на Наредба №3, относно състава на СТМ, включването на лица работещи в МЗ, МТСП и техните контролни органи, медицински специалисти, загубили правоспособност по смисъла на Закона за здравето, както и лица, подписали договор с НЗОК и с регистрирани в РЗИ лечебни заведения.

СТМ водят и съхраняват документацията удостоверяваща дейността им, посочена в чл. 16 и 17 от Наредба №3, в т.ч.:

- **досиета за всеки договор** (екземпляр от договора с работодателя, документи удостоверяващи извършените по договора дейности, за всички обслужвани от тях работещи, приемно предавателни протоколи, писма, протоколи от заседания на КУТ/ГУТ);
- **здравни досиета на работещите** (карти за проведени периодични медицински прегледи и изследвания, заключения за годността на работещия да изпълнява възложената от работодателя трудова дейност);
- **обобщени анализи** за здравното състояние на работещите по приложенията на Наредбата, предоставени до 30 юли в РЗИ.

При проверка на обобщените анализи за здравното състояние на работещите за 2022г. се установи:

- идентифицират се опасностите и установеният риск за здравето и безопасността на работещите по професии/длъжности;
- описани са условията на труд;
- отразени са данни за боледувалите работници/служители за съответната календарна година по брой, нозологична структура по МКБ, временна нетрудоспособност по диагнози/МКБ, както и работещите с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (брой и честота на заболяванията с трайна неработоспособност, професионални болести и трудови злополуки, анализ на структурата на заболяемостта по професионални групи, анализ на връзката между данните за заболяемостта и условията на труд).

При прекратяване на договори СТМ предават по служебен път здравните досиета на работещите, което удостоверяват с писма или приемно-предавателен протокол.

Представените протоколи от лабораторни измервания са от акредитирани органи за контрол.

3.2. Здравен контрол за установяване спазването на съгласуваните седмични разписания на задължителните учебни часове в училищата

През 2023г. са извършени **83 проверки** по реда на Наредба №10/2014г. за здравните изисквания при изготвяне и спазване на седмичните учебни разписания. Нарушения не са констатирани.

3.3 Здравен контрол на дейностите по поддържане чистотата на населените

Извършени са 122 при план 115 проверки за установяване състоянието на населените места, относно чистота и отпадъци, в съответствие с изискванията на Закона за здравето за осигуряване на здравословна жизнена среда.

Инспекциите се извършиха в обхвата на планираните проверки по населени места, с цел установяване на:

- редовно сметосъбиране и извозване на битовите отпадъци;
- поддържане чистотата на улиците и другите обществени пространства (площади, детски площадки и т.н.);
- поддържане чистотата на зелените площи;
- наличие и състояние на обществени тоалетни в близост до обществени места, пътни съоръжения, паркове, градини, места за отдих и развлечения, за масов спорт и туризъм, централни градски части, площи, пазари и др. обществени места.

От извършения контрол на дейностите по поддържане чистотата на населените места в област Силистра, се установи задоволителна организация от общинските администрации по сметосъбирането и сметоизвозването на битовите отпадъци, по поддържане чистотата на улиците и другите обществени пространства (площади, детски площадки и др.) и поддържане чистотата на зелените площи.

В малките населени места сметосъбирането и сметоизвозването е добре организирано, няма нерегламентирани сметища. Зелените площи, тротоарите и детските площадки се поддържат чисти.

В град Силистра е нужна подмяна на амортизирани контейнери. Необходим е преглед и актуализация на местата/площадките за поставяне на контейнери, както за общи битови отпадъци, така и за разделно събиране на хартия, стъкло, пластмаса и метал, както и по-голяма честота за извозване на разделно събраните отпадъци.

Проблемно е почистването на зелените площи и тротоарите при интензивния листопад през есента в град Силистра. Установиха се множество места със събрани и неизвозени купчини листа около контейнерите.

На територията на област Силистра функционира Регионално депо за смесени битови отпадъци, което се стопанисва от общинско предприятие на община Силистра и обслужва и останалите 6 общини от областта.

3.4. Здравен контрол по спазване изискванията при организирано здравословно хранене на групи от населението

През 2023 год. са извършени 92 проверки за спазване на изискванията по осигуряване на здравословно хранене на децата от организираните колективи в детските и учебни заведения в област Силистра, в обхвата на съответните наредби, съобразно възрастта на децата. В изпълнение на планираните оценки на здравословното хранене са направени 28 оценки в детски и учебни заведения на територията на Община Дулово и Община Алфатар - ДГ „Мир“ – гр. Дулово (с филиал ДГ Пороино), ДГ Чернолик (ДГ Златоклас, ДГ Правда, ДГ Руйно, ДГ Яребица), ДГ „Пролет“ с. Паисиево (с филиали ДГ Боил, ДГ Долец, ДГ Орешене), ДГ „Щастливо детство“ гр. Дулово (с филиали ДГ Черник, ДГ Водно), ДГ „Полет“ с. Межден (с филиали ДГ Секулово, ДГ Раздел, ДГ Колобър, ДГ Таслаково), ДГ „Първи юни“, с. Окорш (с филиали ДГ Вокил, ДГ Овен), СУ „Васил Левски“ – гр. Дулово, ОУ „Христо Смирненски“ – гр. Дулово, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий – с. Черник, ОУ „Д-р Петър Берон“ с. Чернолик,

СУ „ Христо Ботев“ с. Паисиево, СУ „Йордан Йовков“ с. Окорш , ОУ “ Васил Левски“ с. Яребица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Секулово, ДГ „Щастливо детство“ –гр.

Алфатар, ОУ „Христо Ботев“ - гр. Алфатар. Предвид сходството в установените данни, несъответствия в продуктовите набори, енергийната стойност на храната, вида на ястията, начина на предлагане и като цяло недобрите практики в организираното хранене при ученици от I до IV-ти клас, са издадени 5 предписания на проверените училища. С писма до кметовете на Община Дулово и Община Алфатар беше изискано констатираните несъответствия да се обсъдят с ръководствата на проверените детски градини и училища, с цел предприемане на коригиращи мерки при сключване на договори с фирмите за кетъринг и/или доставка на хранителни продукти.

За констатирано нарушение в училищен бюфет, предвид предлагане на забранени храни е съставен 1 акт на физическо лице, като административно-наказателната процедура приключи със сключено споразумение за 70% от размера на минималната глоба.

3.5. Здравен контрол за спазването на забраната за тютюнопушенето и злоупотребата с алкохол, регламентирани в Закона за здравето

През 2023г. при систематичния и насочен здравен контрол по чл. 54, чл. 55, чл. 56 и чл. 56а от Закона за здравето са извършени общо 1055 проверки за спазване забраната за тютюнопушене (на закрити обществени места, в хранителни обекти, на обособени работни места и на открити обществени места), от които 163 проверки за продажба на непълнолетни лица и употреба на райски газ. Установени са 2 нарушения и са съставени 2 АУАН.

За нарушаване забраната за тютюнопушене по чл. 56 от Закона за здравето в РЗИ-Силистра са постъпили 2 сигнала, като след проверка е установено, че са основателни и са съставени 2 АУАН.

3.6. Контрол на лични здравни книжки (ЛЗК)

През 2023г. в обхвата на систематичния здравен контрол на ООП и в обекти за хранене/търговия с храни са извършени общо 370 проверки. Установени са 10 нарушения и са съставени 10 АУАН.

4.ЗДРАВЕН КОНТРОЛ НА ФАКТОРИТЕ НА ЖИЗНЕНАТА СРЕДА - ПИТЕЙНИ ВОДИ, ВОДИ ЗА КЪПАНЕ И МИНЕРАЛНИ ВОДИ

4.1. Питейни води

По контрола на водоснабдителните обекти в Силистренска област през 2023 г. са включени 77 централни водоизточници, 143 водоснабдителни обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, 3 бр. ведомствени водоизточници, както и 79 местни водоизточници (гравитачни чешми). Извършени са общо 336 проверки общо , от които по план са 299 и 37 по насочен контрол. Връчени са 22 предписания, като всички са изпълнени в срок .

В изпълнение на програмата за контролен мониторинг по:

- **показателите от група А:**

- от пунктовете на централно водоснабдяване са взети 160 проби вода в т.ч. 80 проби за физико-химичен и 80 проби за микробиологичен анализ;

- от пунктовете на ведомствено водоснабдяване са взети 6 проби вода в т.ч. 3 проби за физико-химичен и 3 проби за микробиологичен анализ;

- от местни водоизточници (гравитачни чешми) са взети 40 проби, в т.ч. 20 проби за физико-химичен и 20 проби за микробиологичен анализ;

- **показателите от група Б:**

- от пунктове на централно водоснабдяване са извършени анализи на 44 планирани проби вода, в т.ч. 22 по физико-химични показатели, 22 по микробиологични показатели и 9 по радиологични показатели.

- от пунктовете на ведомствено водоснабдяване са взети 6 проби вода в т.ч. 3 проби за физико-химичен и 3 проби за микробиологичен анализ;

По **физико-химични показатели** са извършени:

- 1898 анализа на проби от води за питейно-битови цели, взети от пунктове на централно водоснабдяване, като на нормативните изисквания отговарят 1892 от тях (99,7%);

- 193 анализа на проби от води за питейно-битови цели, взети от пунктове на ведомствено водоснабдяване, като на нормативните изисквания отговарят 191 от тях (99,0%);

- 140 анализа на проби от води за питейно-битови цели, взети от местни водоизточници, като на нормативните изисквания отговарят 131 от тях (93,6%);

По **радиологични показатели** са извършени 18 анализа на 9 проби, взети от водоизточници за централно водоснабдяване. Отклонения от нормите не са установени.

По **санитарно-микробиологични показатели** на проби от води за питейно-битови цели от централно водоснабдяване са извършени 372 анализа, като на нормативните изисквания отговарят 353 от тях (94,9%). На проби от води за питейно-битови цели от ведомствени водоизточници са извършени 24 анализа, като на нормативните изисквания отговарят 23 от тях (95,8%). На проби от води от местни водоизточници са извършени 72 анализа, а на изискванията отговарят 59 от тях (82,0%). Очевидно е налице проблем със стопанисването и контрола на каптажите на гравитачните чешми, които са общинска собственост.

Видно е, че отклонения при химични и микробиологични анализи на води за питейно-битови цели се установяват по-често при местните водоизточници, което се дължи на лошо стопанисване на каптажите и районите около тях, вкл. липса на контрол за замърсяване на деретата с битови и животински отпадъци, както и неефективен контрол при третирането на земеделските земи с химични или оборски торове. Изпълнението на техническите и хигиенни изисквания са задължение на съответната община или кметство, на чиято територия се намират местните водоизточници. За констатирани отклонения от изискванията за качеството на водата от гравитачните чешми са връчени 15 предписания за поставяне на информационни табели, предупреждаващи населението, че водата не се препоръчва за питейни цели и за поддържане района на каптажа чист и недостъпен за хора и животни, както и за антропогенно замърсяване.

4.2. Води за къпане

На територията на област Силистра през 2023г. не са разрешавани открити водни площи за къпане и водни спортове.

4.3. Води от плувни басейни

По план през 2023г. на контрол подлежало 11 плувни басейни (9 открити сезонни и 2 закрити). Планирани бяха 22 проби за изследване по химични и микробиологични показатели. Изпълнени са 18 проби, тъй като 2 от сезонните басейни не работеха.

Извършени са 63 анализа по химични и органолептични показатели, от тях 4 не отговарят на нормативните изисквания (6,3%). Отклонение е установено по показатели желязо, амоняк, нитрити, окисляемост. За установените несъответствия в качеството на водата в басейна е връчено предписание за спиране на експлоатацията на басейна до отстраняване на несъответствията и за извършване на последващ контрол по показателите несъответстващи на нормативните изисквания.

Броят на анализите по микробиологични показатели на водата е 45, от тях 43 отговарят на нормативните изисквания (96%). Отклонението е по показател „общ коли-титър“ и „ешерихия коли-титър“. За установените несъответствия в качеството на водата в басейна е връчено предписание за провеждане на задължителни хигиенни и протиепидемични мерки и за извършване на последващ контрол по показателите несъответстващи на нормативните изисквания.

Фирмите, стопанисващи плувните басейни са осъществили собствен мониторинг. Несъответствие с нормативните изисквания за качество на водите за къпане не е установено.

Нормативно контрола на сезонните плувни басейни се организира на базата на Инструкция № 34 за спортните обекти, тъй като липсва друго нормативно основание за извършване на лабораторен контрол на плувни басейни за релакс и забавление. Този вид сезонни басейни не са в обхвата на СПА-комплекси.

5.НОТИФИКАЦИИ ЧРЕЗ СИСТЕМАТА ICSMS

През 2022г. по писма на МЗ, свързани с предприемане на коригиращи мерки на козметични продукти по постъпили уведомления от производители и отговорни лица за промяна на състав и етикет, чрез поставяне на стикери, предвид опасност от подвеждаща информация, са извършени 247 проверки . По системата за бързо предупреждение са извършени 12 проверки на зимна течност за чистачки за съдържание на метилов алкохол над допустимата стойност. Продукт в нарушение на изискването не е установен търговската мрежа.

6. ЖАЛБИ И СИГНАЛИ

През 2023год. в РЗИ Силистра са постъпили общо 25 жалби и сигнали, от които (3 жалби и 22 сигнала). Всяка проверка е обективизирана с доклад и в срок е изготвен отговор до жалбоподателя. Сигналите са групирани в следните категории:

Сигнали за нарушение на чл. 56 от Закона за здравето

- **1 сигнал** подаден от гражданин за нарушаване на чл. 56 от Закона за здравето, за тютюнопушене на закрити обществени места (заведения на територията на гр. Дулово). При извършените проверки на общо 6 заведения за обществено хранене екип на РЗИ-Силистра установи тютюнопушене в два обекта. На управителите на обектите са връчени АУАН на физическо лице. Сигналът се счита за основателен.
- **2 сигнала** (1 сигнал от Сдружение „България без дим“ и 1 сигнал от гражданин получен на ел. поща на РЗИ- Силистра) за нарушаване на чл.56 от Закона за здравето, относно тютюнопушене на закрити обществени места (Бар и динър „The Red One“ – гр. Силистра). При извършените проверки на място, не се установи нарушение по чл. 56, ал.1 от Закона за здравето. Сигналите се считат за неоснователни.
- **1 сигнал** за допускане на тютюнопушене на закрито обществено място (ЦПЛР – Обединен детски комплекс гр. Силистра). При извършената проверка от служители на РЗИ- Силистра не се установи нарушение по чл. 56, ал.1 от Закона за здравето. Сигналът се счита за неоснователен.
- **1 сигнал** за допускане на тютюнопушене на закрито обществено място (ресторант „Ривърсайд“, гр. Силистра). При извършената на място проверка от служители на РЗИ – Силистра не се установи нарушение по чл. 56, ал.1 от Закона за здравето. Сигналът се счита за неоснователен.
- **1 сигнал** от Директора на ЦПЛР – Обединен детски комплекс гр. Силистра за тютюнопушене и предлагане на алкохол в павилион „Биберон“, находящ се на територията на Обединен детски комплекс Силистра. Извършена е проверка на място, относно спазване на изискванията по чл.54, т.3 и чл.56а, т.1 от Закона за Здравето, при която е установено тютюнопушене. Съставен е АУАН на юридическо лице. Административно-наказателната преписка е прекратена с мотивирана резолюция.
- **Сигнали по чистотата на околната среда**
1 сигнал препратен от РИОСВ-Русе, в който се съобщава , че в гр. Силистра от гравитачната чешма в местността „ Памук кулак“ се е появил паразит , наподобяващ „конски косъм“. Извършена е проверка и е взета проба вода, която е изпратена в НЦЗПБ – София за изследване, с цел установяване наличие на яйца на протозои и хелминти, както и за наличие на яйца на *Gordius acvatika*. Взета е проба вода за химичен и микробиологичен анализ от акредитирана лаборатория на РЗИ Добрич. От извършените анализи не са установени данни за замърсяване на водата с нитрати, санитарно-показателни бактериални агенти, паразити и техни инвазивни елементи. Изпратено е писмо до кмета на Община Силистра с препоръки за поддържане района на каптажа на чешмата чист и недостъпен за хора и животни.
- **1 сигнал** за нерегламентирано отглеждане на животни в жилищна зона, препратен от РЗИ-Русе. Сигнала е за отглеждане на овце и кучета в с. Овен, общ. Дулово. Извършена е съвместна проверка от служители на РЗИ-Силистра, ОДБХ-Силистра и община Дулово. При проверката е установено, че няма условия за отглеждане на животните, събиране и извозване на торовите маси. Личния двор на стопанина и улицата са

замърсени с фекалии и урина. Връчени са предписания от ОДБХ за регистриране на животните по ЗВМД, сключване на договор с ветеринарен лекар и обособяване на помещения за отглеждане на животните. Сигнала се счита за основателен. На кмета на с. Овен е връчено предписание за осигуряване на ред и условия за поддържане чистотата на улиците в населеното място.

- **1 сигнал** по писмо на РУ-МВР гр. Силистра за лица живеещи в лоши хигиенни условия на ул. „Бузлуджа“, №36, гр. Силистра. При извършената проверка на място, съвместно с представители на Община Силистра, с цел изясняване на факти и обстоятелства във връзка с начина на ползване и хигиенните условия в обекта е установено, че къщата е заключено с катинар. Не са открити лица за контакт на място. На улицата не са установени видими замърсявания, които могат да бъдат източник на заразни заболявания, а решаването на хигиенно-битовите условия в частен дом не е в правомощията на РЗИ.
- **1 сигнал** относно образувано сметище находящо се на ул. „Лида“, гр. Силистра. При извършената проверка се констатира наличие на сметище, за което е връчено предписание на кмета на Община Силистра за почистване на замърсената улица. Сигнала се счита за основателен.
- **1 сигнал** препратен от РИОСВ-Русе за нерегламентирано сметище с местоположение, в гр. Силистра, непосредствено пред входа на жилището на Станко Наков (ул. „31-ви полк“ №53 и ул. „Петър Бояджиев“). Сигнала е от живущи в съседните жилищни блокове и е с периодичен характер от няколко години. При извършена проверка през месец август беше установено струпване на отпадъци (хартия, картони, кутии и пластмаса, събирани от Станко Наков за предаване като вторични суровини). За констатираните нарушения са връчени предписания на кмета на Община Силистра и на управителя на фирма „Синева“ ЕООД, с цел организация за извозване на отпадъците и обработка (дезинсекция и дезинфекция) на горепосочените терени. Извършена е последваща проверка по подадения сигнал, при която се установи, че терените са вече почистени. Сигнала се счита за основателен.
- **1 сигнал** за непочистен гробищен парк с висока тревна растителност. При извършената проверка е установено несъответствие с изискванията на Наредба №2 от 21 април 2011г. за здравните изисквания към гробищните паркове. За отстраняване на несъответствието е връчено предписание на кмета на с. Межден. Сигнала се счита за основателен.
- **1 сигнал** за отглеждане на животни (биволи) в с. Черногор, общ. Дулово, касаещ неспазване на ветеринарно-медицинските изисквания. При извършената проверка е установено, че животните се извеждат на паша по гъсто населена улица. Връчено е предписание на кмета на с. Черногор за осигуряване на ред и условия за поддържане чистотата на населеното място, както и издаване на заповед за определяне на маршрута за движение на животните, с цел недопускане замърсяване на улиците в населеното място.
- **1 сигнал** за замърсяване на гараж (частна собственост) от водосточни тръби на мръсен канал. Сигнала е извън правомощията на РЗИ.

Сигнали за нарушение на други здравни изисквания:

- **1 сигнал** във връзка с писмо №15-00-42/17.03.2023г. на МЗ по изпратен сигнал от изпълнителния Директор на „Асоциацията на производителите на безалкохолни напитки“, относно установени практики на предлагане на продукт, представян като „бутилирана вода“, в противоречие с нормативните изисквания. Извършен е насочен здравен контрол на общо 24 заведения за обществено хранене и 1 проверка на производител на трапезна вода. Четири от проверките на ЗОХ са извършени съвместно с представител на Комисията за защита на потребителите за гр. Силистра. При извършените проверки не са констатирани отклонения при предлагането на „бутилирана вода“ съгласно Наредбата за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води и директива (ЕС)2020/2184 на Европейския парламент и на съвета за качеството на водата.
- **1 сигнал** за функциониране на обект без категоризация и нормирано работно време.

Извършена е съвместна проверка със служители на „Инспекция по труда – Силистра“ на обект Бърза закуска „Хот грил“, с. Брадвари, при която е установено, че обектът функционира без категоризация и нормирано работно време, съгласно изискванията на Наредбата за търговската дейност и услуги на територията на Община Силистра. На основание чл.112 ат АПК сигнала е препратен до Община Силистра, за проверка по компетентност.

- **1 сигнал** за отглеждане на птици и множество саксийни цветя в една от класните стаи на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Силистра. При извършената проверка е установено несъответствие със здравно-хигиенните изисквания в класната стая. Връчено е предписание за премахване на саксийните цветя и на клетката с папагал. Сигнала се счита за основателен.
- **1 сигнал** за стоки с изтекъл срок на годност, получен на ел. поща на РЗИ-Силистра. На основание чл. 112 от АПК, сигнала е препратен по компетентност до ОДБХ-Силистра.
- **1 сигнал** за шум от силна музика по време на сватби в гр. Дулово. Сигнала е препратен до кмета на Община Дулово и до началника на РУ – МВР гр. Дулово.
- **1 сигнал** за извършване на търговска дейност в сграда с режим на етажна собственост –предоставяне на козметични услуги. Извършена е съвместна проверка със служители от община Силистра и ОДМВР. При извършената проверка не е установена дейност описана в сигнала и същия се счита за неоснователен.
- **1 сигнал** за силна миризма на белина в детска градина „Пролет“, с. Паисиево. Извършена е проверка в детското заведение, за изясняване на фактите и обстоятелствата. Връчено е предписание на Директора на ДГ „Пролет“ за обособяване на ново помещение за пералната машина. От извършения последващ контрол се установи че предписаните мерки са изпълнени.
- **1 сигнал** получен от потребител на Център за временно настаняване - гр.Силистра с отправен въпрос за необходимостта от извършване на паразитологично изледване при постъпване в центъра. Сигнала се счита за неоснователен, тъй като съгласно вътрешните правила на Центъра за временно настаняване и действащите нормативни изисквания е задължително представянето на медицинска бележка с резултат от чревно заразноносителство и паразитози.
- **1 жалба** за незаконно стопанисване на гаражна клетка и използването ѝ като къща за гости. Жалбата е подадена от гражданин живущ на ул. „Евлампия Стоева“, гр. Силистра. В жалбата се описва, че частен гараж се използва незаконно от собственика като сервиз и къща за гости. С цел изясняване на факти и обстоятелства, във връзка с начина на ползване на гаражната клетка, находяща се на адрес гр. Силистра, ул. „Евлампия Стоева“, №2, служители на РЗИ-Силистра извършиха проверка на място. Според съседите с които е установен контакт на място, гаражът се използва по предназначение и в него се съхранява автомобил. Съгласно данни от извършена проверка на Община Силистра, въпросният обект е с функционално предназначение гараж, като външно липсват белези на сервиз за автомобили или къща за гости. Тъй като гаражът е частна собственост и не е установено извършване на дейност, контролирана от РЗИ, сигнала се счита за неоснователен.
- **1 жалба** от „Деяна Груп“ ЕООД, наемател на Павилион „Биберон“, находящ се на адрес гр. Силистра, ул. „Добрич“, №68А, в двора на Обединен детски комплекс-Силистра. В жалбата се посочва, че е отнето правото за ползване на санитарен възел (в сградата на ОДК) от клиенти и служители на Павилион „Биберон“. Предвид вида на обекта, жалбата и приложените към нея документи са препратени по компетентност до ОДБХ –Силистра. След извършена проверка от страна на ОДБХ е получен отговор с констатации, че обектът Павилион „Биберон“, разполага със санитарен възел, с осигурена течаща вода и миешки препарати.
- **1 жалба** за шум и миризми от аспирацията на механа „Хъшове“ –гр.Силистра, ул. Добрич“, №74. Извършени са общо 2 проверки (1 през деня и 1 във вечерните часове), относно спазване на отреденото работно време и генериране на шум от локален източник. При извършване на двете проверки не са констатирани несъответствия.

IV. ТЕМАТИЧНИ ПРОВЕРКИ

През 2023г. са извършени четири тематични проверки по указание на МЗ :

1.Химични вещества, смеси и изделия, в т.ч. биоциди

Проверка на пуснатите на пазара изделия, предназначени да влязат в директен и продължителен контакт с кожата за съответствие с т. 27 от Приложение XVII на Регламент REACH.

Период на извършване на проверката: м. март-април 2023 г.

Проверките са извършени по документи, предоставени от производител/вносител и/или дистрибутор преди всичко на изделия с произход от трети страни.

На територията на област Силистра няма производители/вносители и/или дистрибутори на изделия, предназначени да влязат в директен и продължителен контакт с кожата.

Извършени са общо четири проверки, 2 проверки в магазини за дрехи втора употреба, като на обособено място се продават бижутерски стоки, от които са взети по една проба за съответствие с т. 27 от Приложение XVII на Регламент REACH, както следва:

- Обеци от магазин за дрехи втора употреба на ЕТ“Алийчо -Мобейн Сермез“ гр. Дулово, ул. „Шуменско шосе“ №41 - с информация на етикета:Вносител -ЕТ „Вики-В.Асенова “гр. Пловдив, Произведено в Турция;

- Колие от магазин за дрехи втора употреба „Мънет Маг“ гр. Силистра, бул. „Македония“ №171 на - с информация на етикета: Вносител -IB COMPANY KG Германия, дистрибутор Юнион ООД-гр. Русе, ул. Борисова №37, Произведено в Китай;

Проверени са два обекта с обществено предназначение, за които се предполага че може да се извършва дейност по поставяне на обеци :

- Студио за татуировки и маникюр в гр. Тутракан и
- Ателие за татуировки и поставяне на обеци в гр. Дулово.

И в двата обекта тази дейност не се извършва.

Поради липса на производители/вносители и/или дистрибутори на изделия, предназначени да влязат в директен и продължителен контакт с кожата тематичната проверка е основно от вземане на две проби от изделия, които ще бъдат изпратени за лабораторен анализ в РЗИ-Варна през м. юни.

2. Проверка на употребяваните биоциди в училища, детски градини и ясли за съответствие с биоцидното законодателство

Период на извършване на проверката: м. май-юни 2023г.

В периода м. май-юни 2023 г. е извършена планирана тематична проверка на употребяваните биоциди в училища, детски градини и детски ясли за съответствие с биоцидното законодателство (Регламент (ЕС) № 528/2012).

1. Проверени са 58 обекти, от които:

- 1.1. Училища -26 бр.
- 1.2. Детски градини -30 бр.
- 1.3 Детски ясли -2 бр.

2. Проверени продукти -58

- 2.1. по отношение на етикетиранието -58 бр.
- 2.2. по отношение на необходимата информация/документация -58бр.

3. Предприети мерки за отстраняване на допуснати нарушения

3.1. връчени предписания за представяне на информационен лист и разрешително за пускане на пазара -5

4. Изпълнени предписания -5;

3.Контрол на козметични продукти с предявени неправомерни претенции (продукти за грижа за кожата; продукти за почистване на кожата; продукти за грижа и хигиена на зъбите и устната кухина).

Цел на проверката: да се установи съответствието на козметичните продукти с изискванията на Регламент 1223/2009, Регламент 655/2013 за установяване на общите критерии за обособяване използването на претенции, отнасящи се за козметични продукти и Технически документ, относно претенции на козметични продукти (версия от 3-ти юли

2017 г.) при продукти за грижа за кожата, продукти за почистване на кожата и продукти за грижа и хигиена на зъбите и устната кухина

Обект на проверката: обекти за производство и търговия с козметични продукти.

В периода 1.06.2023 - 31.08.2023 г., са проверени 15 обекта на територията на област Силистра, от които 1 обект за производство на козметика. Проверени са 40 продукта, от които продукти за грижа за кожата - 16, за почистване на кожата, 15 и продукти за устна хигиена - 9.

Етикетите на производителя не съдържат претенции, затова сме се ръководили от информацията от сайта <https://bohosoul.eu>. Проверките са направени съвместно от двама инспектори. Информацията върху етикетите отговаря на изискваната на Регламент 1223/2009, и в сайта на информацията за претенции, заложи в досиетата на продуктите.

При останалите продукти се установи, че претенциите върху етикетите са реалистични, съответстват на съдържаните съставки.

Най-често срещаните претенции са при продуктите за грижа за кожата са:

- Овлажняване/хидратиране, омекотяване, освежаване;
- Възстановяване, подхранване;
- Изглаждане, възстановяване на еластичността, регенериране;
- Успокояване, противовъзпалително действие, слънцезащита;
- Избелване;

Най-често срещаните претенции са при продуктите за почистване са:

- Почистване, измиване;
- Хидратиране и освежаване, омекотяване
- Успокояване;
- Подхранване;
- Противомикробно действие;
- Най-често срещаните претенции при продуктите за грижа и хигиена на зъбите и устната кухина са:
  - Освежаване;
  - Защита от кариес;
  - Намаляване на чувствителността;
  - Стягане на венците;
  - Заздравяване на емайла.

Всички изброени претенции са ясни и разбираеми за потребителя. В състава на продуктите има съставки със съответстваща функция. Информацията на етикетите позволява да се вземе информиран избор.

Претенциите на продуктите съответстват на законодателството и няма несъответстващи.

Претенциите на продуктите, предявени на етикета (на информацията в сайта) съответстват на информацията, заложи в досието за съответния козметичния продукт.

Няма несъответстващи продукти.

4.Проверка на детергенти, използвани за професионална употреба от фирми, чиято дейност е свързана с професионално почистване, за съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 648/2004, Регламент CLP и Регламент REACH.

Период на извършване на проверката: м. септември-октомври 2023г.

Обект на проверката: фирми за професионално почистване на домове и офиси, обществени перални, автомивки, химическо чистене.

В периода 01.09.2023г. - 31.10.2023г., са проверени 13 обекта на територията на област Силистра - от които 1 фирма за професионално почистване на домове и офиси, 6 автомивки, обществени перални, 2 бр. химическо чистене. Проверени са 35 продукта, от които:

Течни и прахообразни перилни препарати за изпиране на цветно и бяло пране - 6 бр.,

Препарати за отстраняване на петна -5бр.

Детергенти за почистване на повърхности от текстил -2бр.

Белина -2бр.

Обезмаслителители - 3бр.

Детергенти за почистване на твърди повърхности -Збр.
Препарати за почистване интериора на автомобила - 11 бр.
Препарати за външно почистване на автомобила - Збр.
Проверените детергенти са етикетирани на български език. На етикетите е отразена информацията относно:
Наименование и търговското наименование на продукта;
Наименование или търговската марка и пълният адрес, както и телефонният номер на лицето, отговарящо за пускането на пазара;
Адрес на електронната поща и телефонният номер, откъдето може да бъде получен фишът за съставките. При някои продукти има обозначен QR-код чрез който може да бъде изтеглен фиш за съставките или ИЛБ.
Данни за партиден номер, срок на годност или дата на производство;
На опаковката на детергента предназначен за масовия потребител е посочено съдържанието на ПАВ, изразено в диапазони и наличието на ензими, дезинфектанти, оптични избелители, парфюми.
Данни за препоръчителните количества и/или указания за дозиране, изразени в милилитри или в грамове;
Съответствие с Регламент 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH)
Предоставени са информационни листи за безопасност за професионални почистващи продукти;
Провеждат се обучения на персонала за безопасна работа с детергенти за професионална употреба;
При необходимост се осигуряват лични предпазни средства при употреба - специални облекла, очила, ръкавици, маски и др.
Съответствие с Регламент 1272/2013 относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси (CLP)
На етикетите на потребителските опаковки се отразяват предупредителни мерки за безопасност при употреба, например:
Да се съхранява само в оригинална опаковка;
Да се пази от деца;
Да се пази от влага;
Да се използват лични предпазни средства при употреба.
За професионалните детергенти пълната информация е отразена в информационните листи за безопасност.
От извършените проверки се установи следното:
Проверените детергенти отговарят на изискванията на Регламент 648/2004 - на етикета на продуктите се изписва на български език информацията относно търговското наименование на продукта, данни за лицето отговарящо за пускането на пазара, данни за партиден номер, срок на годност или дата на производство, съдържание на ПАВ както и препоръчителни количества за дозиране на детергента.
Всички проверени детергенти имат информационни листи за безопасност съгласно изискванията на Регламент 1907/2006 (REACH). На етикетите се отразяват предупредителните мерки за безопасност при употреба.
Извършени са проверки на продукти както за професионална, така и за масова употреба. Детергентите се използват по предназначение, като се спазват начина на употреба и препоръките за дозировка от производителя. При извършените проверки не се установиха несъответствия и нарушения при етикетиране, употреба, дозировка и съхранение.

V. ПРОУЧВАНИЯ, АНАЛИЗИ И ОЦЕНКИ

1. СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Контролът върху качеството на околната среда е една от основните задачи на общественото здравеопазване. Потенциалният риск от неблагоприятни промени в околната среда и тяхното отрицателно влияние върху здравето на населението е в основата на провеждащото

се наблюдение на параметрите на околната среда за оценка на замърсяването на атмосферния въздух, състоянието на качествата на питейните води, нивото на уличния шум и на електромагнитните полета от базовите станции на мобилните оператори, с цел оценка на риска за човешкото здраве.

1.1. Атмосферен въздух

В град Силистра има един пункт за мониторинг, въведен в експлоатация през 2003г., където е разположена ДООС система (Диференциална оптична абсорбционна спектрометрия) за контрол качеството на атмосферния въздух по показатели, контролирани съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух, обн. ДВ бр. 45/1996 г. Пунктът се намира в гр. Силистра на ул. „Христо Смирненски“ № 2 (6 етажна сграда, т.н. Профсъюзен дом). Пунктът е с непрекъснат 24-часов режим на работа и използва ДООС система за контрол качеството на атмосферния въздух по показатели: Серен диоксид (SO₂), Азотни оксиди (NO₂/NO) и озон O₃. За определяне на Фини прахови частици до 10μ (ФПЧ₁₀) се използва референтен (тегловен) метод чрез конвенционално оборудване. Данните за регистрираните концентрации през 2021г. на посочените по-горе атмосферни замърсители в гр. Силистра са предоставени от ИАОС, оценени чрез Националната система за мониторинг на околната среда и по-конкретно от системата за мониторинг и контрол качеството на атмосферния въздух в граничните българо-румънски градове по долен Дунав.

Пунктът за мониториране качеството на въздуха в гр. Силистра е разположен на покрива на 6-етажна сграда, в централната част на града, на значителна височина от т.нар. „дихателна зона“. По информация от ИАОС, във връзка с наша писмена кореспонденция, с цел действия по компетентност за осигуряване на възможност за мониториране качеството на атмосферния въздух на ниски нива, в обхвата на дихателната зона и в различни точки на областта, където има потребност от оценка на здравето състояние на населението, свързано с потенциални рискове от емисии във въздуха на ФПЧ и други замърсители, вкл. мобилни станции, беше отговорено, че ДООС системите по поречието на река Дунав са разположени, за да измерват трансграничен пренос на замърсители във въздуха. Беше пояснено, че принципът на ДООС системата изисква свободно оптично трасе, без прегради и препятствия, за което са необходими минимум 80м височина, поради което системата не може да се монтира на друго място. Относно идеята да се организират други пунктове, се оказва, че съобразно законодателството и разчетите спрямо населението за агломерацията Северен/Дунавски район са изпълнени критериите за брой пунктове по всички замърсители.

Качеството на атмосферния въздух в град Силистра е резултат на взаимодействието на географски, климатични и метеорологични фактори. В района на града няма значими промишлени източници на вредни емисии за здравето на населението.

Съдържанието на фини прахови частици ФПЧ₁₀ в атмосферния въздух се дължи предимно на изгаряне на твърди горива през зимните месеци, а през летните месеци – предимно на увеличен транспортен трафик, недобро състояние на пътната настилка и строителни дейности, които са източник на висока запрашеност в градската среда, тъй като не се извършва периодично измиване на улиците. През 2023г. са регистрирани 2 броя превишения на СДН μg/m³ за ФПЧ₁₀ за годината (през отоплителния сезон), при допустим брой превишения 35 бр./годишно съгласно Наредба № 12 за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, обн. ДВ, бр. 58/2010 г., като се наблюдава чувствително намаляване на броя регистрирани превишения в сравнение с 2022г. (14 бр.).

Съдържанието на серен диоксид в атмосферния въздух на гр. Силистра има изразен сезонен характер и се дължи на потреблението на твърди горива (дърва и въглища) за отоплителни съоръжения в бита. Замърсяването с азотен диоксид се дължи основно на изключително големия брой МПС и интензивния градски транспортен трафик. През 2023г. не са регистрирани превишения на нормите СЧН и СДН за SO₂ и за NO₂ в гр. Силистра и не е достиган алармен праг.

Влияние върху чистотата на атмосферния въздух в последните години оказват и строително-ремонтните дейности на новостроящи се/реконструиращи се сгради в гр. Силистра.

Всяко замърсяване на въздуха се отразява неблагоприятно върху здравето на човека и неговата работоспособност. Сред болестите, свързани със замърсяването на атмосферния въздух, водещи в структурата на заболяемостта на населението за 2023г. са болестите на дихателната система. Данните за заболяемостта на населението се обсъждат във връзка с данни от измерени емисии във въздуха. Данни от мониторинг на атмосферния въздух има само за гр.Силистра и затова връзка на заболяемостта от болести на дихателната система и вредните емисии във въздуха се обсъжда само за гр.Силистра, в условията на споделения по-горе проблем с разположението на апаратурата за измерване на вредни емисии.

Данните за заболяемостта са предоставени от РЗОК-Силистра, по диагнози от Клас Х „Болести на дихателната система” на МКБ-10, включващи случаите с първични прегледи на пациенти от град Силистра, извършени от ОПЛ, специалисти по детски болести и специалисти по пневмология и фтизиатрия.

Отчетените с първичен преглед от общопрактикуващите лекари или лекари-специалисти случаи от клас Х „Болести на дихателната система” за 2021, 2022 и 2023г. за гр. Силистра и направените изчисления на 1 000 души са поместени в *Таблицата*:

<i>Заболеваемост за гр. Силистра през 2021г., 2022г. и 2023г. (на 1 000 души)</i>						
	2021г.		2022г.		2023г.	
	0-17	18+	0-17	18+	0-17	18+
Група болести от клас Х „Болести на дихателната система”						
J00-J06 - Остри инфекции на горните дихателни пътища	511	52	378	52	688	47
J10-J18 - Грип и пневмония	95	140	63	87	82	66
J20-J22 - Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища	209	86	163	64	234	63
J30-J39 - Други болести на горните дихателни пътища	30	9	47	14	41	6
J40-J47 - Хронични болести на долните дихателни пътища	47	64	41	47	45	44
J60-J70 - Болести на белия дроб, причинени от външни агенти	0	0	0	0	0	0

От таблицата е видно, че заболяемостта от клас Х „Болести на дихателната система“ преобладава във възрастовата група до 17 години. Вероятно данните от мониторинга не отразяват коректно състоянието на въздуха в т.нар. „дихателна зона“ на човека, тъй като апаратурата за мониторинг на атмосферния въздух в гр. Силистра е разположена на покрива на 6-етажна сграда. Продължаваме да считаме, че отчетените високи стойности на фини прахови частици с размер до 10µ (ФПЧ₁₀) в студените зимни месеци на височина 18-20 метра предполагат възможно по-високи стойности на нивото на дихателната зона. Необходимо е да се извършва мониторинг на чистотата на въздуха в различни точки на града, които се характеризират с различна интензивност на автомобилния трафик и с различни източници на вредни емисии (битови, промишлени и др.), за които са извършени предварителни проучвания на технологичните характеристики на инсталациите, отделящи вредни емисии. Само тогава обсъждането на заболяемостта и измерените стойности вредни емисии във въздуха ще е коректно.

Замърсяването на атмосферния въздух в гр.Силистра с вредни емисии от серен диоксид, азотен диоксид и фини прахови частици до 10µ се дължи основно на отпадни газове от отоплителни уреди в бита през отоплителния сезон, като емисиите са повишени през най-студените месеци на годината.

През лятото замърсяването е вследствие на недоброто състояние и поддържане на пътните настилки и чистотата на уличните платна, както и на отпадни газове от МПС. Влияние върху чистотата на атмосферния въздух в последните години оказват и строително-ремонтните дейности на новостроящи се/реконструиращи се сгради в гр. Силистра.

Нивото на емисиите от ФПЧ₁₀, азотен и серен диоксид във въздуха може значително да се понижи чрез газификация – използване на природен газ като гориво за отопление в бита и в обществените сгради, както и за нуждите на промишлеността, подобряване състоянието на уличната настилка, оптимизиране организацията на движението на МПС, озеленяване (защитни зелени пояси пред сгради за живеене, учебни и детски заведения, детски площадки и др. обекти подлежащи на здравна защита), осъществяване на ефективен контрол на МПС, контрол на транспортната техника при ремонтни дейности и др.

Цялостната оценка на екологичния проблем дава основание да се счита, че решаването му изисква управление на дейностите, свързани с осигуряване чистотата на атмосферния въздух на територията на гр. Силистра. Провеждането на тези дейности от страна на община Силистра ще допринесе за ограничаване на вредните емисии и намаляване на здравния риск за хората.

Липсата на измервателни устройства или системи за мониторинг в различни части на гр. Силистра с наличие на потенциални източници на замърсяване на въздуха от битов и/или промишлен характер, обезсмисля ежегодните доклади, тъй като в града пункта за мониторинг е разположен на покрива на 6-етажна сграда, т.е. височината на сградата е извън „дихателната зона“ и не позволява коректна оценка за връзката на заболяемостта от болести на дихателната система и вредните емисии във въздуха. Жилищното строителство в гр. Силистра е представено от много малък брой многоетажни сгради, които надвишават 6-8 етажа, а в района на измервателната система няма сгради по-високи от 15м.

Ежегодно предоставяме годишния *Доклад за качеството на атмосферния въздух и влиянието му върху здравето на населението* на кмета на община Силистра, за предприемане на мерки от администрацията на кмета. Въпреки някои предприети мерки и дейности, налице са постоянни проблеми – лошо състояние на пътната настилка и тротоарите, които не могат да се почистват ефективно машинно, поради което основен способ е ръчно метене. Това увеличава запрашеността на въздуха и риска от вредно въздействие върху здравето на хората, както от ФПЧ₁₀, така и от биологични агенти (бактерии, вируси и яйца на паразити).

Община Силистра информира за мерки, които се изпълняват и имат отношение към подобряване качеството на атмосферния въздух:

- ✓ Внедряване на мерки за енергийна ефективност в Детска ясла Детска радост, гр. Силистра;
  - ✓ Внедряване на мерки за енергийна ефективност в Детска ясла Бодра смяна, гр. Силистра;
- На територията на гр. Силистра в края на 2023г. е стартирало изпълнението на един от най-големите проекти за подмяна на използваното гориво, изразяващо се в „Изграждане на площадков газопровод и газификация на котелно, АГО, ТБ, ХБ, МЦ към МБАЛ-Силистра“. С писмо изх. № 5737#1/30.06.2023г. Община Силистра е предложила на Директора на ИАОС 3 бр. площадки, на които евентуално да бъде разположен пункт за мониторинг от Националната автоматизирана система за контрол на качеството на атмосферния въздух, на която пробонабирането да се извършва на нива в дихателната зона.

РЗИ-Силистра оценява ефективността на предприетите мерки от Община Силистра и отправя следните препоръки:

1. Да представи в РЗИ-Силистра Програма за намаляване нивата на замърсителите в атмосферния въздух с мерки, които са финансово обезпечени.
2. Да продължи работата за подобряване състоянието на пътната настилка и на тротоарните площи;

3. Да се оптимизира организацията на движение на МПС в града.
  4. Да се прилага системата за машинно миене и метене на улиците с интензивен транспортен трафик.
  5. Да се осъществява строг контрол при изпълнение на основни и текущи ремонти на обществени и битови сгради, при реконструкция на уличната мрежа.
  6. Да се задължават инвеститорите да измиват своевременно трасетата, по които се движи строителната техника от/до обекта.
  7. Да се насърчава участието на граждани в проекти за обновяване на жилищни сгради с оглед създаване на условия за енергийна ефективност на жилищата.
  8. Да се насърчава замяната на използваните твърди горива за битово отопление с ел. енергия и природен газ.
1. Да се предприемат необходимите действия пред МОСВ/ИАОС за предоставяне на възможност за измерване на емисии във въздуха с мобилна станция или разполагане на друга стационарна система за измерване показателите за качеството на въздуха в гр. Силистра, различна от ДООС системата, монтирана на покрива на сградата на „Профсъюзи“, чиято функционалност е съобразена с необходимостта от измерване на емисии във въздуха с трансграничен произход.

1.2. Води от централно водоснабдяване за питейно-битови цели

Данните са от годишния доклад за качеството на водата от централно водоснабдяване, предназначена за питейно-битови цели, мониторирана от РЗИ-Силистра през 2023г.

Водоснабдяването с вода за питейно-битови цели и стопанисването на водопроводната мрежа на територията на област Силистра се изпълнява от „ВиК“ ООД гр. Силистра. За извършването на мониторинга на качеството на питейната вода водоснабдителната организация ежегодно разработва мониторингова програма, а от страна на РЗИ-Силистра се разработва план за извършването на контролен мониторинг. Програмата за мониторинг качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, доставяна от „ВиК“ ООД гр. Силистра е изготвена на база данните от извършени лабораторни анализи през предходни години. Програмата включва: обхват на мониторинга, зони на водоснабдяване, честота на пробовземане, пунктове за пробонабиране и график за провеждането на мониторинга. Изпълнението на Програмата има за цел да осигури микробиологично и химично чиста и безопасна питейна вода, за защита здравето на хората от рискове свързани с неблагоприятно въздействие при замърсяване на питейната вода, както и да гарантира, че са спазени регламентираните изисквания на Наредба № 9 от 16 март 2001г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

В обхвата на Програмата са включени 71 бр. експлоатирани и 10 бр. резервни подземни водоизточника. Водата за централно водоснабдяване на населението на област Силистра се черпи от подземни водни тела включващи: 11 броя кладенци тип Раней (с дълбочина около 20м), които са разположени по терасата на р. Дунав и се използват за каптиране на плитко формиран водоносни хоризонти с ненапорна или слабонапорна вода, чрез 6-12 хоризонтални дренажни лъча. Подземните води по терасата на река Дунав имат хидравлична връзка с реката, което се отразява на режима на подхранването им, а чакълесто-песъчливите пластове действат като естествени филтри. Останалата част от водоизточниците са водочерпателни кладенци тип СК (сондажни кладенци) и ТК (тръбни кладенци). За тях е характерна голяма дълбочина на водовземане от 450м. до 700м., разнообразна конструкция според хидрогеоложките параметри, технически оборудвани с помпи захранващи се с електроенергия. Работата им не е свързана с хидростатичните нива на водата в подземните водни тела, а зависи от помпеното оборудване. Водните съоръжения включват резервоари, водонапорни кули и хлораторни съоръжения, работещи с биоциди на хлорна основа с АДВ натриев хипохлорит. Общата дължина на водопроводната мрежа в областта е 1861 км. в т.ч: вътрешна (1065км.) и външна (796 км.). В последните години активно се работи по обновяването на етернитовите и метални тръби с нови PVC, сертифицирани за контакт с питейна вода. През 2023г. е извършена подмяна на водопроводи с обща дължина около 4701м., в т.ч. 3616 м. за вътрешна водопроводна

мрежа, 450м. довеждащи водопроводи и 635 м. за 20 сградни отклонения, в седемте общини на областта, по съгласувани проектни задания. Реконструирани водопроводни трасета са въведени в експлоатация от държавна приемателна комисия, с участие на представител на РЗИ-Силистра, като за всеки обект преди комисията се изготвят становища за държавно приемане и от ВиК оператора се извършват 72-часови проби за лабораторен контрол на качеството и чистотата на водата преминаваща през реконструирания водопроводен участък.

За централното водоснабдяване на населението в област Силистра не се използват повърхностни водоизточници, а само подземни, предимно дълбоки сондажи (до 700м) и кладенци тип Раней по терасата на река Дунав, които се характеризират с естествени филтриращи слоеве на земната геоложка структура, което благоприятства предпазването им от пряко биологично замърсяване, в резултат на човешката дейност. На този етап най-съществен проблем се оказва не добрата регулация за ползване на пестициди в район като област Силистра с големи площи земеделски земи. Подземните водни тела на част от тези водоизточници съставляват водосбор, който се формира от подземни и природни води в райони с интензивно земеделие. По тази причина съществува риск от епизодично наличие на по-високи стойности на нитрати в питейните води, в зависимост от сезона и количествата на валежите.

Водоснабдяването се осъществява посредством 47 обособени водоснабдителни зони:

- 3 големи зони (Силистра, Тутракан и Дулово), с количество на разпределяната вода в зоната над 1000 куб.м. на денонощие;
- 25 малки зони Категория 1, с количество на разпределяната вода в зоната от 10 до 100 куб.м. на денонощие;
- 19 броя малки зони Категория 2, с количество на разпределяната вода в зоната от 100 до 400 куб.м. на денонощие.

Системата за централно водоснабдяване с води за питейно-битови нужди в област Силистра обслужва 117 населени места. Само в 1 населено място на брега на река Дунав (с. Дунавец, общ. Тутракан) няма изградена водопроводна мрежа, поради предимно сезонно обитаване на имотите и наличие на местни водоизточници.

През изтеклата година, в обхвата на контролния мониторинг, инспекторите от РЗИ-Силистра извършиха пробонабиране от 102 пункта (41%) от определените по мониторинговата програма на ВиК-Силистра 269 пункта.

Мониторингът на питейните води, извършван от РЗИ-Силистра и от „ВиК“ ООД-Силистра е планиран по показателите на прил. №1, разпределени в група А и група Б съгласно прил. № 2 на Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

В съответствие с изискванията на чл.8 от Наредба № 9/16.03.2001г., през 2021г. РЗИ-Силистра организира и извършване на лабораторни анализи на 211 проби води, в т.ч.:

- по **показатели от група А**: 160 проби води, в т.ч. 80 проби за физико-химичен и 80 проби за микробиологичен анализ.
- по **показатели от група Б**: 50 проби води за контрол по физико-химични (22), микробиологични (22), радиологични показатели (6).

В съответствие с изискванията на чл. 7 от Наредба № 9 „ ВиК“ ООД, гр. Силистра извърши анализи на 493 проби води, в т.ч.:

- по **показатели от група А**: 344 бр. проби води по физико-химични и микробиологични показатели, в т.ч. (80 проби от големите зони на водоснабдяване и 264 проби от малките зони на водоснабдяване);
- по **показатели от група Б**: 102 проби води, в т. ч. (51 проби по физико-химични и 51 проби по микробиологични показатели) и 47 проби по радиологични показатели, разпределени по зони както следва: 14 проби от големите зони и 88 проби от малките зони на водоснабдяване.

Анализ на данните от проведения от РЗИ-Силистра и „ВиК“ ООД, гр. Силистра мониторинг на качеството на водата за питейно-битови цели

1. Данни от проведения мониторинг от РЗИ гр. Силистра

През 2023г. РЗИ-Силистра организира и извърши анализи на 213 проби води, в т.ч. 102 по микробиологични показатели, 102 проби води по физико-химични и 6 по радиологични показатели.

От общия брой 160 изследвани проби, по показателите от група А отговарящи на изискванията са 153 (96%). Несъответствията са по показател *нитрати* (ВЗ с. Попина) и по микробиологични показатели коли форми и ентерококи (във ВЗ-Стефан караджа, ВЗ-Преславци, ВЗ-Добруджанка).

От общия брой 50 изследвани проби по показателите от група Б, отговарящи на нормативните изисквания са 43 (86%). Несъответствието е по показател нитрати (ВЗ Таслаково, ВЗ-Попина, ВЗ-Сяново) и микробиологични показатели:

- ентерококи, ешерехия коли, коли форми и микробно число (ВЗ-Тутракан);
- микробно число и ентерококи (ВЗ-Яребица)
- микробно число, коли форми и ентерококи (ВЗ-Сяново).
- коли форми (ВЗ-Стефан Караджа).

Лабораторните резултати през 2023г.:

- по **микробиологични показатели**: несъответствия са установени при общо 10 проби, от които 2 проби по показатели ентерококи, ешерехия коли, коли форми и микробно число; 1 проба по показатели микробно число и ентерококи; 1 проба по показател микробно число, коли форми и ентерококи, 5 проби по показател „коли форми“ и една проба по показател „ентерококи“ . Установеното съответствие през 2023г. е 90,2% (98,1% за 2019г., 98,2% за 2020г, 97,8% за 2021г., 93,2% за 2022г.). Препоръката на Световната здравна организация е за допустимост до 5% нестандартност годишно. Като се вземе предвид гореизложеното може да се направи заключението, че качеството на питейните води по микробиологични показатели се запазва на много добро ниво за периода 2019-2022г. и добро за 2023г.
- по **физико-химични показатели** несъответствия са установени при 4 от взетите проби по показател „нитрати“ със стойности вариращи от 53.7мг/л до 88.5 мг/л. Отклоненията по показател „нитрати“ в състава на водата са регистрирани в три водоснабдителни зони: **ВЗ „Попина“** водоснабдяваща селата Попина (398 жители), Гарван (240 жители), Малък Преславец (188 жители), Долно Ряхово (237 жители) и част от с.Ветрен (55 жители), **ВЗ „Таслаково“** водоснабдяваща с. Таслаково (353 жители), с. Върбино (29 жители), с. Колобър (440 жители), **ВЗ „Сяново“** водоснабдяваща с.Сяново (40 жители). Процентът на съответствие по този показател за 2023г. е 94 % (при 93,6% за 2019 г. и 90% за 2020 г. и е 96,1 % за 2021г. и 94% за 2022г.). За този показател е характерна известна динамика в годините, в зависимост от сезона, количествата валежи и експлоатацията на земеделските земи в района на водосбора.
- по **радиологични показатели** - изследвани са 6 броя проби питейни води от централни водоизточници, с обхват на 2 показателя (обща бета активност и естествен уран). Пробите са изработени в лабораторията на РЗИ-Русе. Не са установени отклонения от нормите.

2. Данни от проведения мониторинг от „ВиК“ ООД гр. Силистра

През 2023г. „ВиК“ ООД гр. Силистра извърши анализи на 342 броя проби води по микробиологични и физико-химични показатели от група А и на 149 проби води по показатели от група Б (102 проби по микробиологични и физико-химични показатели и 47 проби по радиологични показатели), в т.ч.:

- **94 в големите зони**: 80 броя проби води по показателите от група А и 14 броя проби води по показателите от група Б. Отклонения от нормативните изисквания не са установени;

- **350 в малките зони:** 262 броя проби води по показателите от група А и 88 броя проби води по показателите от група Б, с пълен обхват по прил. 1, табл. Г1 и Г2 от Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели. Отклонения от нормативните изисквания са установени по показател „нитрати“ при 4 от взетите проби (ВЗ с.Попина и ВЗ с. Сяново).

Отн. дял на съответствие с изискванията по микробиологични и физико-химични показатели е 98,8%. Водата от ВЗ „Попина“ е с относително постоянни отклонения, които се регулират от оператора, чрез смесване на водата от ШК Раней 1-Попина с друг водоизточник (ТК-Гарван), с цел постигане на т.нар. разреждане концентрацията на нитратите и нормализиране стойността, в съответствие с наредбата. Отклоненията по този показател „нитрати“ се дължат на замърсяване още при водоизточника, а не във водоснабдителната система.

- **47 проби по радиологични показатели** (питейни води от централни водоизточници с пълен обхват на показателите по Прил. № 1, табл. Г от Наредба №9/2001г.), изработени в Централна научно-изследователска лаборатория към „Диал“ ООД-Бухово, София. Не са установени отклонения от нормите.

3.Зони с неизпълнен мониторинг

През 2023 г. няма зони на водоснабдяване на територията на област Силистра с неизпълнен мониторинг, определен в Програмата за мониторинг на „ВиК” ООД гр.Силистра и по плана за мониторингов контрол на РЗИ-Силистра.

3.Предприети мерки в зоните с трайни несъответствия по химични и микробиологични показатели

С цел понижаване нивото на „нитрати“ във водата на ВЗ „Попина“ е предприета мярка за смесване на добиваната вода от ШК „Раней”1 с. Попина (с наднормено съдържание на „нитрати“) с вода добивана от ТК с. Гарван (отговаряща на изискванията).

От месец декември 2011г. „ВиК“ оператора увеличава добитата вода от ТК с. Гарван-общ.Ситово, като я смесва с тази от ШК „Раней“ с.Попина, с цел понижаване съдържанието на нитрати и доставяне на питейна вода в този район, отговаряща на изискванията на Наредба №9/2001г.

Дренаж Сяново е единствен водоизточник във водоснабдителна зона Сяново и няма алтернативен. През последните години ВиК оператора трайно отчита нестандартни проби по показател „нитрати“. За съжаление земеделските стопани третираат земеделските земи с торове в близост до водоизточника, което е една от причините за повишено съдържанието на „нитрати“ над пределно допустимите норми. Водоизточникът е ситуиран в естествен водосбор, в близост до земеделски обработваеми площи, налична е и кравеферма на висок терен, от която се стичат повърхностни природни води в същия водосбор.

„Водоснабдяване и канализация“ ООД - Силистра има изготвен проект за санитарно-охранителна зона около Дренаж Сяново и входирано заявление в Басейнова дирекция Дунавски район за учредяване на СОЗ около Дренаж Сяново с вх.№СКЗЗВ-01-18/28.05.2021г.

„ВиК-Силистра” ООД като оператор е планирал да извършва допълнителен мониторинг, с цел събиране на актуална информация за нивото на нитратите през различните сезони на годината и предприемане на действия по контрола на обработката на земеделските земи с азотни торове след отреждане на СОЗ от БДДР-Плевен. За липсата на напредък в проучването за употреба на пестициди в пояс II на СОЗ, водещата причина е сериозното забавяне на БДДР-Плевен в отреждането на СОЗ за около 90% от водоизточниците и вероятно допълнителни пречки, свързани със собствеността на земята.

През 2022г. е издадено разрешително за водовземане на тръбен кладенец с. Звенимир, като през 2023г. е включен във водоснабдителната система на с. Звенимир и е вписан в регистъра на обектите с обществено предназначение в РЗИ-Силистра.

През 2023г. има две новоучредени СОЗ около водоизточници от БДДР-Плевен:

- Тръбен кладенец „СК Преславци – ВиК Силистра-Преславци“;
- Тръбен кладенец „СК Цар Самуил – ВиК Силистра-Цар Самуил“.

През 2023г. няма изведени от експлоатация водоизточници.

На територията на област Силистра няма зони за снабдяване на населението с вода от ВиК оператора, предназначена за питейно-битови цели, в които се регистрират трайни несъответствия по микробиологични показатели. Случаите са единични, от контрола на РЗИ.

4.Информация от „ВиК“ ООД за извършеното по мерки, предписани в предишни периоди, с цел подобряване качеството на питейните води в област Силистра

ВиК оператора в област Силистра осигурява централното водоснабдяване на всичките 7 общини в област Силистра. По данни на „ВиК-Силистра” ООД, през 2023г. по общински проекти е извършена подмяна и реконструкция на съществуващата водопроводна мрежа в седемте общини с обща дължина 4701м., в т.ч. 3678м. за вътрешна водопроводна мрежа, 450м. довеждащи водопроводи и 635м. за 20 сградни отклонения, като са обслужени водопроводи в участъците с най-чести аварии: в община Тутракан (656м.), община Кайнарджа (183м.), община Силистра (2970м.), община Ситово (332м.), община Дулово (232м.), община Главиница (168м.) и община Алфатар (160м.). През 2023г. са извършени ремонти на ВиК съоръженията в различните общини на областта, отнасящи се до вътрешно и външно измазване и боядисване на помещения, ремонти и монтаж на вентилатори в хлораторни помещения, ремонти на огради и монтаж на обозначителни табели за СОЗ пояс I, възстановяване на липсващи ограждения на СОЗ пояс I на водоизточници.

5.Информация за извършените от РЗИ-Силистра контролни проверки (брой и вид) за изпълнение на предписаните мерки и предприетите действия

През 2023г. са извършени общо 238 проверки на централните водоизточници, на водоснабдителните обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване на територията на област Силистра, от които 22 са проверки за изпълнение на дадените предписания. За подобряване на хигиенното състояние на обектите са връчени общо 22 предписания на управителя на ВиК ООД – Силистра за предприемане на задължителни мерки:

- 6 на централни водоизточници за възстановяване на оградите на СОЗ-Пояс I на СК и за измазване и боядисване на помещенията на водоизточници .
- 16 на водоснабдителни обекти и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване за възстановяване на огражденията на СОЗ-Пояс I, поставяне на обозначителни табели, измазване и боядисване на помещенията.

Управителят на ВиК-Силистра уведомява РЗИ-Силистра писмено за изпълнените мероприятия, а при извършените контролни проверки е установено, че връчените предписания са изпълнени в срок. Като цяло съоръженията за питейно-битово водоснабдяване се поддържат в добро текущо състояние. С оглед на минимизиране на риска от аварии и последващо замърсяване на подаваната към консуматорите питейна вода е необходимо да продължи подмяната на водопроводните тръби за постигане на пълен обхват.

При извършения контролен мониторинг от РЗИ-Силистра през 2023г. за всяко установено несъответствие в изследваните проби е извършено проучване от инспектор на ДОЗ, управителят на ВиК-Силистра е информиран с писмо и приложен лабораторен протокол за предприемане на действия за отстраняване на причините довели до несъответствията, включително и за вземане на контролни проби от пунктовете с установени несъответствия. За изпълнението им в определения срок Директора на РЗИ-Силистра е своевременно и писмено информиран от управителя на ВиК-Силистра, с приложени копия от лабораторни протоколи за извършени анализи на контролни проби.

6.Информиране на обществеността и заинтересованите лица за качеството на питейната вода от извършения мониторинг в област Силистра

Осъществява се чрез сайта на РЗИ-Силистра, като за всеки изтекъл месец се публикува информация за резултатите от извършения мониторинг на питейната вода, както и за взетите мерки при установяване на несъответствия.

ВиК-Силистра на своята официална страница информира потребителите за предстоящи планови ремонти на водопроводната мрежа и за райони с възникнали аварии.

При необходимост от съдействие за допълнителна информация от страна на водоснабдителното дружество, както и от страна на РЗИ се извършва обмен на писмена информация.

7. Оценка на състоянието водоизточниците и съоръженията за водоснабдяване

Всички водоизточници и водоснабдителни съоръжения се поддържат в добро състояние-измазани и боядисани помещения, редовни проверки на съоръжения и боядисване против корозия, вентилация в хлораторни помещения и помпени станции, отдушници на резервоарите и др.

Текущи ремонти на ВиК съоръжения през 2023г. са извършени по предписания след извършена планова проверка от РЗИ Силистра, а капиталови ремонти и нови съоръжения са изградени по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.” в качеството на Бенефициент на ВиК оператора по процедура №BG161M10P002-1.016 „Изграждане на ВиК инфраструктура“ по приоритетна ос 1 „Води“ за следните обекти:

- > Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в гр. Силистра;
- > Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в с. Калипетрово;
- > Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежи в с. Айдемир;
- > Реконструкция на водопроводна мрежа в гр. Тутракан;
- > Реконструкция на външни довеждащи водопроводи в гр. Тутракан;
- > Реконструкция на външни довеждащи водопроводи към агломерация Силистра:
- Външен водопровод от БПС "Раней 1 " до ПС "Айдемир" (НР Ниска зона 3 000 т3);
- Външен водопровод от ПС "Айдемир" до НР Висока зона (400 т3);
- Външен водопровод от ПС Силистра П-ри подем до ВК Калипетрово;
- Захранващ водопровод - 1 от НР Висока зона (400 ш3) до вътрешната водопроводна мрежа на с. Айдемир;
- Захранващ водопровод - 2 от НР Ниска зона (3000 т3) до вътрешната водопроводна мрежа на с. Айдемир.

По Проекта до края на 2023г. са реконструирани следните ВиК съоръжения:

- Реконструкция на помпена станция (ПС) Силистра П-ри подем
- Модернизация и подмяна на помпени агрегати на бункерна помпена станция (БПС) Раней 4
- Модернизация и подмяна на помпени агрегати на бункерна помпена станция (БПС) Раней 5
- Реконструкция и модернизация на съществуваща хлораторна станция при ШК Раней 4
- Реконструкция напорен резервоар (НР) ЛПК Висока зона 400 ш3
- Реконструкция напорен резервоар (НР) ЛПК Ниска зона 3000ш3
- Рехабилитация и реконструкция на водна кула (ВК) Калипетрово (строителна част);
- Реконструкция и модернизация на съществуваща хлораторна станция при ШК Раней 6
- Реконструкция и модернизация на хлораторни инсталации при ПС П-ри подем Силистра
- Изграждане на хлораторна инсталация при ШК Раней 8
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 1 - гр.Тутракан
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 2 - гр.Тутракан
- Реконструкция на шахтов кладенец Раней 3 - гр.Тутракан
- Реконструкция на ПС П-ри подем Тутракан
- Модернизация на хлораторно помещение при ПС П-ри подем Тутракан

Всички водоизточници и съоръжения имат отредени СОЗ Пояс I, които са оградени и обезопасени за достъп от външни лица, но само за 8 от тях има учредена зона от БДДР-Плевен. Поставени са информационни табели в съответствие на Наредба № 3 за СОЗ.

Трябва да се отбележи, че малка част от водоизточниците и съоръженията имат учредени СОЗ пояси I, II и III с проектна документация, поради твърде бавната процедура на съгласуване от страна БДДР-Плевен. Това от своя страна води до неефективен контрол от страна на институциите по спазване ограниченията и забраните за дейности в тези зони,

носещи риск от замърсяване на водите при обработката на земеделските земи с азотни и смесени торове.

8. Заключение за качеството на питейната вода и препоръки за изпълнение през 2023 година

Предоставяната вода за питейно-битови цели от ВиК оператора за населението в област Силистра е с добро качество и с трайни показатели, в съответствие на чл. 6, ал. 1, т. 1 от Наредба № 9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Установените през годината несъответствия по микробиологични показатели в малките зони на водоснабдяване са единични и временни, резултат от възникнали аварии на хлораторните устройства.

През 2023г. съвместните действия от страна на РЗИ-Силистра и ВиК-Силистра ще бъдат насочени за спазването на законодателството в областта на управлението и опазването на водите съгласно Директива за защита на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници/91/676/ЕИО/, т. нар. Нитратна директива. Целите на тази директива са да намали замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници и да предотврати всяко ново замърсяване от този вид. Тя определя показателите за води, засегнати от замърсяване (концентрацията на нитрати е близо до 50 мг/л и над тази граница) и води застрашени от замърсяване. За постигане на по-добри резултати при ограничаване на замърсяването с нитрати от земеделски източници са необходими съвместни действия с Министерство на земеделието и МОСВ за спазване правилата за добра земеделска практика, съгласно изискванията на Наредба №2/13.09.2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници и Наредба №3/16.10.2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на СОЗ около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване. Мерките за ограничаване и ликвидиране на замърсяването в чувствителните/уязвимите зони следва да бъдат регламентирани с планове за действие, които да включват:

- капацитет на тороохранилищата към животновъдните ферми, осигуряване на необходимия обем за депа за съхранение на органичните торове, който да позволява съхраняването на произведения оборски тор за целия период от време, когато използването на торове е забранено;
- изисквания към депата и мерки за защита от замърсяването на повърхностните и подземните води в района;
- забрана за торене върху стръмни склонове и в близост до водни обекти;
- забрана за торене върху водонаситени, наводнени или покрити със сняг земи;
- разпръскване на торовете в съответствие с правилата за добра земеделска практика;
- борба с ерозията на почвите и създаване на защитни залесявания.

Ефективните действия за постигане на необходимото качество на водата предоставяна на населението от единствения оператор ВиК-Силистра предполагат комплекс от мерки и участие на различно институционално ниво: МОСВ, БДДР-Плевен, РИОСВ-Русе, Министерство на земеделието, ОДЗ-Силистра, ОДБХ-Силистра, МРРБ, ВиК-Силистра, Министерство на здравеопазването, РЗИ-Силистра, ВиК асоциацията на общините в област Силистра и др., в обхвата на компетентност на всяка институция. За област Силистра това би означавало да се регулира проблема с наличието на нитрати в някои ВЗ, като се регламентират дейностите, свързани с третиране на земеделските земи с торове и стриктния контрол на земеделските производители и собственици на животновъдни ферми.

1.3. Шум

Съгласно Програма за мониторинг на шума в околната среда и изискванията на Наредба № 54 за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн. ДВ бр. 3/2011г.) през 2022г. беше изготвена шумова характеристика на гр. Силистра, относно шумовите нива в урбанизираната среда. Обект на мониторинг е шума в околната среда на гр. Силистра. В

гр.Силистра са определени 15 контролни пункта за мониторинг на шума, които са разпределени в 3 групи:

Първа група – пунктове, разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик:

- бул. "Македония" № 75, Клиника DENTASStyle, гр. Силистра;
- бул. "Македония" № 147, Фурна "Аполон", гр. Силистра;
- ул. "Дръстър" № 35, ГКПП, гр. Силистра;
- ул. "Седми септември" № 23, Хипермаркет ЛИДЛ, гр. Силистра;
- бул. "Велико Търново" № 56, Енерго Про, гр. Силистра;
- ул. "Никола Вапцаров" № 8, Хипермаркет Кауфланд, гр. Силистра.

Втора група - пунктове, разположени върху територии с промишлени източници на шум:

- ул. "Тутракан" № 16, ЗММ "Стомана", гр. Силистра.
- ул. "Серес" № 35, Месопреработвателно предприятие "Оливия", Силистра.

Трета група - пунктове, разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащита:

- ул. "Дръстър" № 38, СУ "Никола Вапцаров", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "Добрич" № 76, Осн. училище "Иван Вазов", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "VII септември" № 57, ПГПТ "Евлоги Георгиев", гр. Силистра – зони за учебна дейност;
- ул. "Петър Мутафчиев" № 80, МБАЛ-Силистра, гр. Силистра – зони за лечебна дейност;
- ул. "Москва" № 43, ПМГ Св. Кл.Охридски, гр. Силистра – зона за отдих/учебна дейност;
- ул. "Янко Тодоров" № 4, гр. Силистра – жилищни зони;
- ул. "Добрич" № 111, гр. Силистра – жилищни зони.

В пунктовете, разположени върху територии с интензивен автомобилен трафик, прилежащи към пътни, ж.п. и въздушни трасета, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 60 dB(A), съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, обн. ДВ бр. 58/2006 г. В тези пунктове измерените L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са над 60 dB(A).

В пунктовете, разположени върху територии с промишлени източници на шум – производствено-складови територии и зони, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 70 dB(A). В тези пунктове измереното дневно ниво на шума е в диапазона от 63 до 65 dB(A), т.е. няма превишение на граничната стойност.

В пунктовете, разположени върху територии, подлежащи на усилен шумозащита:

- В зоните за учебна дейност, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 45 dB(A). И в трите пункта от тази група измерените L (усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са съответно 66 dB(A) и 67 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност;
- В зоната за лечебна дейност, граничната стойност на еквивалентното дневно ниво на шума е 45 dB(A). В пункта от тази група, ул. "Петър Мутафчиев" 80, МБАЛ - Силистра, измереното L (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума е 62 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност;

• В зоната за обществен и индивидуален отдых, граничната стойност на еквивалентното ниво на шума е 45 dB(A). Измереното L-(усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума е съответно 64 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност.

В жилищните зони и територии, граничната стойност на еквивалентното ниво на шума е 55 dB(A). В двата пункта измерените L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума са 65 dB(A) и 66 dB(A), т. е. има превишение на граничната стойност.

Разпределението по диапазони на регистрираните L-(усреднени еквивалентни) дневни нива на шума през 2023г. е посочено в *Таблица 2*

Таблица 2

№	Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони /в брой пунктове/ за 2023 г.							
			Под 58 dB(A)	58 - 62 dB(A)	63 - 67 dB(A)	68 - 72 dB(A)	73 - 77 dB(A)	78 - 82 dB(A)	Над 82 dB(A)	Над ГС*
1	Силистра	15	-	1	14	-	-	-	-	13

ГС* - гранична стойност

В диапазона под 58 dB(A) през 2023г. не попада нито един пункт и това трайно се запазва като тенденция през последните 5 години, през които е извършван мониторинг на шума.

В диапазона от 58–62 dB(A) през 2023г. попада само един пункт (7%) и това е пункта на ул. "Петър Мутафчиев" 80, МБАЛ – Силистра (зони за лечебна дейност). При другите два пункта (ул. "Москва" 43, ПМГ „Св. Климент Охридски“ – зона за отдых в близост до Дунавски парк и пункта на ул. "Дръстър" № 35, ГКПП), които през 2022г. са в групата от 58–62 dB(A), се наблюдава повишаване на еквивалентните им нива през 2023г. и те се преместват в групата с диапазон от 63–67 dB(A). В тази група, от 63–67 dB(A), броя пунктове се повишава с още един, който е бил в групата с диапазон от 68-72 dB(A) за 2022г. (бул. "Велико Търново" 56, Енерго Про) и който през 2023г. показва по-ниско ниво на шум. За 2023г. в тази група попадат 14 бр. пунктове и се запазва тенденцията броя на пунктовете в този диапазон да е най-голям.

Наблюдава се трайна тенденция към намаляване броя на пунктовете в диапазона 68-72 dB(A) през последните години, като през 2023г. в тази група не попада нито един пункт.

В заключение можем да обобщим, че:

- Измерените еквивалентни нива на шума трайно се запазват над граничните стойности. На пунктовете, които се намират в зони с учебна, лечебна дейност и жилищни зони, измерените дневни еквивалентни нива на шума са над граничните стойности.

- Пунктовете за 2023г., които имат измерени еквивалентни нива на шума, превишаващи граничните стойности са:

В Първа група – райони, прилежащи към пътни трасета с интензивен автомобилен трафик (всички пунктове от групата са с превишение на граничните стойности на шума);

В Трета група – райони, подлежащи на усилена шумозащита (зони за учебна дейност, зони за лечебна дейност, жилищни зони и територии) - всички пунктове от групата са с превишение на граничните стойности на шума;

- През 2023г. преобладават пунктовете с нива в диапазона 63-67 dB(A) – 14 броя (93%);

- В диапазона под 58 dB(A) през 2023г. няма нито един пункт;

- В диапазона 68-72 dB(A) през 2023г. няма нито един пункт;

- В 87% от пунктовете са измерени наднормени нива на шум.

Анализът потвърждава **трайно задържане нивата на шумовото замърсяване в диапазона 63-67 dB(A)**, приет за не прекомерно висок шум, но носещ сериозен здравен риск. Броят на пунктовете, в които измерените нива на шума са над граничните стойности е

значителен и затова факторът шум продължава да бъде проблем за здравето и качеството на живот на живеещите в град Силистра.

КОНТРОЛ НА ШУМ В ОБЕКТИ ПО СИГНАЛИ

РЗИ-Силистра осъществява контрол върху шума в урбанизираната зона на града, предизвикан от локални източници в обекти. През 2023г. не са постъпили сигнали в РЗИ и/или чрез МЗ.

ПРЕПОРЪКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ШУМА

Община Силистра предостави на РЗИ-Силистра информация за предприети мерки за подобряване на акустичната обстановка в града за периода от м. юни 2022г. до м. март 2023г., а именно: изпълнени са частични ремонти на пътни настилки във връзка с ремонт на ВиК мрежата в града и в райони с интензивен автомобилен трафик.

Акустичната обстановка в гр. Силистра се определя от различни, действащи еднопосочно фактори – състояние на пътните настилки, недостатъчна пропускателна способност на градската транспортна мрежа, липса на бариери и активни противощумови мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, учебни и лечебни заведения), непозволено използване на звукова сигнализация от водачи на МПС, превишаване на допустимата за населеното място скорост на движение на МПС, допускане като участници в движението на неизправни МПС и други.

За намаляване на шумовото натоварване в урбанизираната територия на град Силистра препоръчваме на Община Силистра:

- контрол за качеството на изпълнение на основни и текущи ремонти и реконструкции на уличните настилки и мрежа;

- оптимална организация на движението, осигуряваща достатъчна пропускателна способност на градската транспортна мрежа;

- насърчаване придвижването пеша и с велосипеди;

Озеленяването в гр. Силистра с дълготрайна декоративна растителност от дървета и храсти не може да изпълни функцията на шумо-изолиращи пояси, тъй като не е така проектирана и изпълнена и не са налице такива градоустройствени решения. Това остава като препоръка за реализиране при бъдещи проекти за подобряване на урбанизираните територии, в т.ч. на акустичната среда.

1.4.Електромагнитни полета

Мониторингът на обектите източници на нейонизиращи лъчения има за цел:

- Установяване на съответствието на нивата на електромагнитните полета (ЕМП) с действащите норми и изисквания на Наредба № 9 за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, обн. ДВ бр. 35/1991 г.;

- Оценка на здравния риск за населението.

В Регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ-Силистра към началото на 2023г. източниците на нейонизиращи лъчения за област Силистра са 137 броя и програмата за мониторинг е направена въз основа на тази бройка.

През 2023г. са регистрирани 5 броя нови базови станции. През 2023г. е осъществен предварителен здравен контрол на 6 бр. базови станции, на които е извършено преустройство.

Разпределението на обектите източници на ЕМП по общини и според собственика е посочено в таблицата:

Община	Общ брой БС	Разпределение на обектите източници на ЕМП, по общини и според собственика				
		А1България	„БТК” ЕАД	Теленор	Булсатком	НУРТС
Силистра	48	16	16	14	2	-
Алфатар	8	3	2	2	-	1
Главиница	16	6	5	4	-	1
Дулово	24	4	7	13	-	-
Кайнарджа	6	3	2	-	-	1
Ситово	14	7	4	3	-	-
Тутракан	21	9	6	6	-	-
Общо	137	48	42	42	2	3

Обект на мониторинговата програма са регистрираните в РЗИ-Силистра източници на нейонизиращи лъчения към началото на 2023г. за област Силистра (137бр.), разположени както следва:

- 11 в близост до детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения в границите на хигиенно-защитните им зони;
- 59 в райони на населени места;
- 67 в землища и индустриални райони.

В изпълнение на утвърдената програма за мониторинг на електромагнитни полета на територията на област Силистра, екип на РЗИ-Русе извърши 78 бр. измервания, като е осъществен контрол на 15 бр. контролни пунктове с 16 базови станции на мобилни оператори, от които 11 са в близост до детски, учебни и лечебни заведения, които попадат по посока на излъчване на източници на нейонизиращи лъчения в границите на хигиенно-защитните им зони, а 5 бр. са разположени в жилищни райони на населени места.

Данните от измерванията на стойностите на плътност на мощност S ($\mu\text{W}/\text{cm}^2$) са под пределно допустимите нива **10 $\mu\text{W}/\text{cm}^2$** според Наредба № 9 за пределно-допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, обн. ДВ бр. 35/1991г. и не представляват риск за здравето на населението.

През 2023г. в РЗИ-Силистра не са постъпвали сигнали, свързани с излъчващи антени на

2. ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

Оценката на здравословното състояние на децата и учениците в област Силистра е изготвена на базата на:

- ✓ Обобщените данни за здравословното състояние на децата и учениците, изготвени от медицинските специалисти от здравните кабинети въз основа на предоставените им от личните лекари талони от профилактичните прегледи, съгласно Наредба №3 на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училища (обн. ДВ. /бр.38/2000г);
- ✓ Наредба № 8 на МЗ за профилактичните прегледи и диспансеризацията (обн. ДВ бр.92/2016г);
- ✓ Схемата за анализ на здравословното състояние на децата и учениците с приложени таблици (предоставена с писмо на МЗ № 32-00-138 от 06.10.2005г.)

През учебната 2022/2023г. в област Силистра функционират 24 детски и 42 учебни заведения. Детските градини в някои общини са с филиали обединени с общо ръководство. По данни на РУО, броят на децата в детските заведения е 3154, а на учениците е 9220.

По данни на медицинските специалисти в детските заведения общият брой на обхванатите деца с оценка на физическото развитие е 3066 (97%), а на учениците - 9025 (98%). С

профилактични прегледи са обхванати 2976 деца (94%) и 8686 ученици (94%). Децата в ДГ са разпределени в 142 групи, а учениците - в 476 паралелки.

В анализа е включена информация за деца и ученици, които посещават детско или учебно заведение и имат извършен профилактичен преглед. За 2022/2023 г. обхвата на децата от детски градини е 100%. За ученици от 2 училища (ОУ „Св.св. Кирил и Методий“ с. Нова Черна, СПИ „Хр. Ботев“ с. Варненци) не е подадена информация за здравословното състояние и физическото им развитие.

Анализа и оценката на здравословното състояние, физическо и психическо развитие на децата и учениците е една от основните дейности на направление „Профилактика на болестите и промоция на здравето” в ДОЗ. Тези анализи помагат в съвместната работа с медицинските специалисти от детските и учебните заведения и показват къде трябва да насочим своите усилия в работата ни по укрепване на детското здраве.

Профилактичните прегледи за оценка на физическото, психическото развитие и здравословното състояние на децата се извършват по Методика за провеждане на профилактичните прегледи при деца от 0 до 18 години. Анализът е изготвен за учебната 2022/2023 г. на базата на данните, подадени от медицинските специалисти от здравните кабинети в детските заведения и училищата. Децата и учениците са разделени в 4 възрастови групи: 1-3 г., 3-7 г., 7-14 г. и 14-18 г.

На територията на област Силистра са регистрирани 67 здравни кабинета в детски и учебни заведения, които се обслужват от 76 медицински специалисти на целодневен или почасов график. Без здравно обслужване е 1 училище – ОУ „Св.св. Кирил и Методий“ с. Нова Черна.

На новоназначените медицински специалисти се оказва методична помощ и се провеждат тематични обучения по профилактика и промоция на здраве, а през ваканциите се провеждат обучителни семинари по актуални теми на профилактиката и по национални профилактични програми.

Остава проблема с кадровия дефицит на медицински специалисти, обслужващи здравните кабинети, особено в по-малките общини, където работят мед. сестри /мед. фелдшери в пенсионна възраст на непълен работен график.

ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ И ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА ДО 7 ГОДИШНА ВЪЗРАСТ

Физическото развитие на децата се определя по антропометричните показатели ръст и тегло, които се оценяват в съответствие с нормите за съответната възраст и пол. При индивидуалната оценка на физическото развитие на децата се оформят три групи: норма, разширена норма и извън нормата. По препоръка на РЗИ-Силистра, медицинските специалисти от здравните кабинети в детските градини извършват индивидуални измервания на ръст и тегло на децата.

Резултати и оценка на ръста:

През учебната 2022/2023г. по данни представени от медицинските специалисти на детските заведения общият брой включва 3066 деца до 7 год. възраст. С измерване на ръст са обхванати 2976 от тях (97 %), а при 90 деца (3,%) не са предоставени талони за здравословно състояние. Данните за ръст при обхванатите 2976 деца имат следната структура:

- норма – 2477 деца (83%);
- разширена норма - 341 деца (11%);
- извън нормата - 158 деца (5,%), в т.ч. 112 (71%) с нисък ръст и 46 деца (29%) с висок ръст.

норма (83%)	разширена норма (11%)	извън нормата 158 деца (5%)	
брой деца	брой деца	под нормата	над нормата
2477	341	112	46

3. Резултати и оценка на теглото:

С измерване на тегло са обхванати 2976 от тях (97%), а при 90 деца (3,%) не са предоставени талони за здравословно състояние. Данните за тегло при обхванатите 2976 деца имат следната структура:

- норма – 2346 деца (79%),
- разширена норма – 434 деца (15%),
- извън нормата – 196 деца (6%), в т.ч. 84 (43%) с ниско тегло и 112 (57%) с тегло над нормата.

норма (79%)	разширена норма (15%)	извън нормата 196 деца (6 %)	
брой деца	брой деца	под нормата	над нормата
2346	434	84	112

Данните сочат, че броят на децата с наднормено тегло е значително по-голям от тези с тегло под нормата. Прямо предходната учебна година със 65 деца се увеличил броя на децата извън нормата.

Продължава тенденцията за увеличение броя на децата с по-нисък ръст и наднормена телесна маса.

Физическа дееспособност на децата

Тестовите за физическа дееспособност на децата над 3-годишна възраст са проведени от педагозите в детските заведения. Предоставената информация за резултатите от проведените през учебната 2022/2023 г. тестове показват, че нормите са покрили 2647 от децата (89%).

Диспансерно наблюдение на децата до 7 годишна възраст

Съгласно изискванията на Наредба № 8/3.11.2016г. на МЗ за профилактичните прегледи и диспансеризация (обн.ДВ. бр. 92 и бр. 93 от 2016г.) децата със заболявания се водят на диспансерно наблюдение от лекари специалисти. Личните лекари отразяват тази информация в профилактичните карти на децата.

На диспансерен учет се водят **21 деца (0,70%)** от общо прегледаните 2976 деца със следните заболявания:

1. Разстройство в психологичното развитие – 24% от общия бр. диспансеризирани деца.

- F 84 –Генерализирани разстройства в развитието детски аутизъм – 5 деца;

2. Други болести на горните дихателни пътища – 19% от общия бр. диспансеризирани деца.

- J 30.2 –Генерализирани разстройства в развитието детски аутизъм – 4 деца;

3. Епизодични и пароксизмални разстройства -14% от общия бр. диспансеризирани деца.

- G 40.0-8 – Епилепсия – 3 деца

5. Захарен диабет – 9 % от общия брой диспансеризирани деца.

- E 10.9 - Инсулинозависим захарен диабет – 2 деца

6. Други единични случаи – 7 деца 33% от общия бр. диспансеризирани деца:

- Болести на щитовидната жлеза – E 03.0 –Други видове хипотиреоидизъм;
- Поведенчески и емоционални разстройства – F 90 - Хиперкинетични разстройства;
- Болести на нервната система – G 91.0 – Хидроцефалия;
- Зрителни разстройства и слепота – H 54.2 – Намаление на зрението на двете очи;
- Възпалителни полиартропатии– M 08.8 – Други юношески артрити;

- Тубулоинтерстициални болести на бъбреците-N10-N16-Остър/хроничен пиелонефрит;
- Други болести на ухото - Н 90 – глухота.

Отчетено е увеличение на децата за диспансерно наблюдение през учебната 2022/2023г., спрямо 2021/2022г. - с 3 случая.

Регистрирани заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на деца до 7 годишна възраст.

При основния профилактичен преглед на децата, проведен от личния лекар в периода септември-декември 2022 г. са съобщени и регистрирани 29 деца със заболявания и аномалии (1% от общо прегледаните 2976). Данните са отразени в личните карти на децата, 4 деца са във възрастовата група 0-3 год. и 25 деца във възрастта от 4 до 7 години.

В структурата на регистрираните 29 заболяванията водещи диагнози са:

- Затлъстяване – 7 случая (24%)
- Смущение в зрението - 7 случая(24%)
- Астма – 4 случая (14 %)
- Захарен диабет – 2 случая (7%)
- Неврози - 2 случая (7%)
- Нарушение на рефракцията и акомодацията – 2 случая (7%)
- Вродени аномалии– 2 случая (7%)
- Други единични 3 случая (10%) – специални симптоми и синдроми, алергичен ринит, специфично забавяне в развитието.

В сравнение с предходната 2021/2022 учебна година, относителния дял на децата с новооткрити заболявания, посещаващи детските заведения е намалял с 10 случая.

ЗДРАВНО СЪСТОЯНИЕ И ФИЗИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Физическото развитие на учениците се определя по антропометричните показатели ръст и тегло, които се оценяват в съответствие с нормите за съответната възраст и пол. При индивидуалната оценка на физическото развитие на учениците се оформят три групи: норма, разширена норма и извън нормата.

По препоръка на РЗИ-Силистра, медицинските специалисти от здравните кабинети в училищата също извършват индивидуални измервания на ръст и тегло на учениците.

Броят на подлежащите ученици от представените данни на медицинските специалисти от учебните заведения е 9025, а броят на измерените 8686 (96%).

Относителния дял на учениците, обхванати с профилактични прегледи по общини е следния:

Община	Общ брой ученици	Общ брой ученици обхванати с профилактични прегледи	Относителен дял (%)
Силистра	3909	3745	96%
Дулово	2470	2317	94%
Тутракан	929	929	100%
Кайнарджа	661	639	97%
Главиница	595	595	100%
Ситово	361	361	100%
Алфатар	100	100	100%
ЗА ОБЛАСТТА:	9025	8686	96%

Обхватът на учениците с профилактични прегледи за учебната 2022-2023 г. бележи ръст в сравнение с предходните 3 учебни години и е 96% (за сравнение резултата от предходните три учебни години е за 2021/2022 - 94%, за 2020/2021 - 95% и за 2019/2020 - 95%).

Резултати и оценка за ръста на учениците

Учениците са разпределени в две възрастови групи (7-14г. и 14-18г.) със следните резултати:

норма – 6917 (80%)		разширена норма-1320 (15%)		извън нормата-449 (5%)	
7-14г.	14-18г.	7-14г.	14-18г.	7-14г.	14-18г.
4460 (51%)	2457 (28%)	830 (10%)	490 (6%)	222 (3%)	227 (3%)

Физическа дееспособност на учениците

Тестовите за физическа дееспособност на учениците са проведени от учителите по физическо възпитание и спорт в училищата. Предоставената информация за резултатите от проведените през учебната 2022/2023г. тестове показват, че нормите са покрили **8850 от 9025 ученици (98%)**.

Напълно освободените от часовете по физическо възпитание ученици са 108 (1,2 %), няма включени ученици в групи по лечебна физкултура.

Диспансерно наблюдение на учениците

Съгласно изискванията на Наредба № 8/3.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията, учениците с диагнози, подлежащи на диспансерно наблюдение, се обслужват от лекари специалисти по профила на заболяването. Личните лекари отразяват тази информация в профилактичните карти на учениците.

На диспансерен учет се водят 102 ученици (1,2%) от общо прегледаните 8686 ученици. Най-голям е броят на случаите с астма (J45.0 –J45.1) – **25** ученици (25%), следвани от тези с инсулинозависим диабет (E10.9) - **14** (14%), епилепсия (G40.0-8) - **11** (10%), поведенчески и емоционални разстройства - 4 (4%), 3 случая на детски атуизъм (F84) (3%), 3 случая на детска церебрална парализа (G80.0-8) (3%), 3 случая на други юношески артрити (M08.8) (3%), 3 случая на други аномалии на сърцето (Q24.8) (3%), и следват по 2 случая (2%) на вроден хипотериодизъм, невротични разстройства, хидроцефалия, юношеска остеохондроза и Vss дискордантно свързване на камерите с артерии – общо **10** случая. Следват единични случаи (0,9%) на болест на Hodgking, тереоидит на Хашимото, дисоциативни разстройства, слепота на едното око, есенциална хипертония и др. – общо **26** случая.

Регистрирани заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на учениците.

Табличните данни за регистрирани заболявания при профилактичните прегледи дават възможност да се анализира здравословното състояние на учениците по възрастов показател за първи, седми и десети клас. Изборът на точно тези възрастови групи е свързан с факта, че това са преходни периоди в развитието на учениците.

През учебната 2022/2023г. са регистрирани и съобщени 135 заболявания (1,6%) от общо обхванатите с профилактични прегледи 8686 ученици.

Структурата на заболяванията за учебната 2022/2023 г. показват:

- болести на дихателната система (J35-J45) – 55 ученици (41%);
- болести на окото (H52-H54) - 36 (27%);
- захарна болест (диабет) (E10) и затлъстяване – 17 ученици (13%);
- вродени аномалии (Q00-Q27) – 6 ученици (4%);
- Хипертонични болести (I10-I15) – 5 ученици (4%);

- Специфични заболявания в развитието (F40-F95) – 5 ученици (4%);
- епилепсия (G40) - 4 ученици (3%);

Останалите заболявания са единични случаи при 7 деца (5%): гастрит, пиелонефрит, плоско стъпало, късни последици от травми и отравяния и в гафа други.

ИЗВОДИ:

1. Анализът е изготвен на база предоставените данни от профилактични прегледи с обхват 97% (без две учебни заведения поради липса на медицински специалист и неспазване на срока за предоставяне на анализите).
2. Относителният дял на извършените профилактични прегледи на децата посещаващи детските заведения в област Силистра през 2022/2023 г. е сравнително висок – 97%. Отчитат се 90 деца без извършен профилактичен преглед (3%).
3. Относителният дял на извършените профилактични прегледи на учениците посещаващи учебните заведения в област Силистра през 2022/2023 г. е сравнително висок – 96%. Отчитат се 339 ученици без извършен профилактичен преглед (4%).
4. Причините за по-ниския обхват на профилактичните прегледи в някои общини на областта за учебната 2022/2023 г. са комплексни и към тях отношение имат родителите, личните лекари на децата и учениците, както и не добрата комуникация между отделните структури. В тази връзка РЗИ-Силистра ще продължи активно да работи по проблема с оглед постигане на 100% обхват на децата от всички общини с профилактични прегледи, което е гаранция за ранно откриване на заболявания и своевременно лечение. Прави впечатление непълната корелация на данните за новооткритите заболявания, подлежащи на диспансерно наблюдение и броят на фактически диспансеризирани деца.
5. През 2022 г. РЗИ-Силистра, проведе обучение на медицинските специалисти от областта, дадени бяха методични указания за попълване на формулярите на здравословното състояние и физическото развитие на децата и учениците за учебната 2022/2023 г.
6. РЗИ е предоставила възможност на избор за изпращане на схемите за анализ на здравословното състояние на деца и ученици - на място или по електронен път.

ПРЕПОРЪКИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

За намаляване на заболяванията при децата и учениците е необходимо да се работи по-активно в посока към:

- Осигуряване на ергономична училищна мебел, съобразно ръста на децата в различните възрасти, което е едно от условията за профилактиката на гръбначните изкривявания;
- Осигуряване на осветление, съответстващо на хигиенните норми;
- Включване на дейности за намаляване на рисковите поведенчески фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и ниска двигателна активност.

Небалансираното хранене, замърсеността на околната среда, натоварените учебни програми и стресовите ситуации в учебната и околна среда допринасят за алергизацията и намалената резистентност на детския организъм към различни патогенни и химични фактори.

Мерки за подобряване на здравословното състояние на децата и учениците:

От медицинските специалисти в детските и учебни заведения:

- здравно-образователна дейност сред децата и учениците с цел формиране на

правилен модел на хранене и хранителни навици. Същите да участват при изработването на седмичните менюта, съгласно изискванията на Наредби №№ 2,6 и 37 на МЗ за здравословно хранене.

- да участват активно с директорите в изготвянето на седмичните учебни разписания в училищата и да упражняват вътрешен контрол за правилното организиране на дневния режим в детските заведения.
- да участват във всички спортни мероприятия с децата и учениците, за повишена двигателна активност и превенция на проблемите свързани с наднорменото тегло.
- да информират родителите за необходимостта от предоставяне на информация за проведените профилактични прегледи на децата и учениците, да повишат възискателността си за предоставяне в срок на талоните от профилактични прегледи с ясни и точни диагнози, в съответствие с изискванията на Наредба № 8/22.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията (ДВ бр. 92 от 2016 г.).
- да нанасят коректно и пълно данните в таблици и схеми за анализ на здравословното състояние, физическата дееспособност и диспансерно наблюдение и своевременно да изпращат информацията на РЗИ за здравословното състояние на децата и учениците.
- да разработват разнообразни форми за работа с персонала, с родителите на децата в детските и учебни заведения и с учениците, във връзка с утвърждаване на здравословния начин на живот.

От ръководствата на учебните заведения:

- да изискват от родителите да предоставят необходимата здравна документация при записването на децата в детските заведения и училища;
- да се спазват изискванията в Наредба № 9 за здравно-хигиенните изисквания при използването на персонални компютри в обучението и извънучебните дейности на учениците (ДВ бр.46/07.06.1994г.), като медицинските специалисти активно да информират родителите за необходимостта от контрол на зрението 1 път годишно от лекар специалист.
- при изработването на седмичното разписание на учебните часове да се спазват изискванията на наредбата за здравните изисквания при изготвяне и спазване на седмичните учебни разписания.
- за намаляване на стреса по време на престоя на учениците в училище, както и за подобряване на психоклимата педагогическия персонал и психологът да организират различни форми на обучение и ролеви игри.
- разкриване и провеждане на редовни занимания по лечебна физкултура за учениците с гръбначни изкривявания и затлъстявания, под ръководството на специалист.
- пълноценното използване на наличната спортна база, като същата се поддържа в добро хигиенно състояние и се оборудва с подходящи уреди и съоръжения;
- да организират мероприятия сред природата в извън учебно време за подобряване на физическата активност на подрастващите.

В заключение трябва да се отбележи, че свръхтеглото и затлъстяването са основен проблем във всички възрастови групи. Нерационалното хранене и ниската физическа активност на децата и учениците в детските заведения и училищата са основните рискови фактори за наднорменото тегло и затлъстяването. Продължителния престой пред дисплея на смартфона и компютъра, допринасят допълнително за ниската физическа активност и се отразяват негативно на зрителния анализатор. Съвместните усилия могат да доведат до

постигане на по-добри резултати в профилактиката на заболяванията с правилен модел на хранене и оптимална физическа активност.

3. ОЦЕНКА НА ХРАНЕТО НА ДЕЦА ОТ ОРГАНИЗИРАНИ КОЛЕКТИВИ

Осигуряването на здравословно хранене на децата и учениците е дейност, която се контролира от органите на държавния здравен контрол и включва контрол по спазване изискванията за здравословно хранене на децата и учениците, съгласно следните наредби:

- Наредба №2 от 2013г. за здравословното хранене на децата от 0-3 години в детските заведения и детските кухни
- Наредба № 6/2011г. за здравословно хранене на децата от 3 до 7г. в детските заведения;
- Наредба № 37 от 2009г. за здравословно хранене на учениците.

През 2023г. е извършена оценка на храненето на децата и учениците в организирани колективи на 28 училища и детски градини на територията на общините Дулово и Алфатар. Оценката се извърши по информационната система за оценка на хранителен прием в детски и учебни заведения на база предоставено меню за две последователни седмици, преценката на включените продукти според рецептурника и съответствието им с препоръчителния среднодневен продуктов набор, с цел осигуряване на енергийно балансирана храна, както и с проверка на място в детското или учебно заведение. При приготвянето на храната се използват сборници с рецепти за здравословно хранене за съответната възраст и на учениците:

- Сборник рецепти с наръчник за хранене на децата от 3 до 7 годишна възраст от 2004 г.;
- Сборник с рецепти за здравословно хранене на децата от 3 до 7 години от 2020г.;
- Сборник рецепти за ученическите столове и бюфети – издателство „Техника“.

Зареждането с хранителни продукти в детските заведения се извършва от фирми, избрани по реда на ЗОП от общината, но не винаги доставките са в съответствие с изискванията за осигуряване на необходимия продуктов набор, съгласно цитираните наредби.

Извършени са общо 28 оценки на здравословното хранене на деца и ученици в детски и учебни заведения на територията на Община Дулово

- ДГ „Мир“ – гр. Дулово (с филиал ДГ Поройно),
- ДГ Чернолик (ДГ Златоклас, ДГ Правда, ДГ Руйно, ДГ Яребица),
- ДГ „Пролет“ с. Паисиево (с филиали ДГ Боил, ДГ Долец, ДГ Орешене),
- ДГ „Щастливо детство“ гр. Дулово (с филиали ДГ Черник, ДГ Водно)
- ДГ „Полет“ с. Межден (с филиали ДГ Секулово, ДГ Раздел, ДГ Колобър, ДГ Таслаково)
- ДГ „Първи юни“, с. Окорш (с филиали ДГ Вокил, ДГ Овен);
- СУ „Васил Левски“ – гр. Дулово,
- ОУ „Христо Смирненски“ – гр. Дулово,
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий – с. Черник,
- ОУ „Д-р Петър Берон“ с. Чернолик,
- СУ „Христо Ботев“ с. Паисиево,
- СУ „Йордан Йовков“ с. Окорш
- ОУ „Васил Левски“ с. Яребица
- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Секулово
- ДГ „Щастливо детство“ –гр. Алфатар
- ОУ „Христо Ботев“ - гр. Алфатар

Във всяко детско и учебно заведение работи медицински специалист, който участва в изготвянето на седмичното меню.

Оценка на храненето на деца от детски заведения по Наредба № 6 за здравословно хранене на децата от 3 до 7 год. възраст

Извършени са 19 оценки на хранене в детските градини в община Дулово и община Алфатар.

Резултатите от извършените оценки на здравословно хранене на децата показват, че има минимални отклонения в нормите за ежедневен прием на белтъци, мазнини и въглехидрати, като общо за оценявания период енергийната стойност е в норма и не може да се интерпретира като несъответствие.

Оценка за енергийност и хранителни вещества в седмично меню:

Енергийния прием за ден, съобразно изготвените дневни и седмични менюта по рецептурник е в порядъка от 1031-1183,56ккал, при препоръчителна норма 1012,5ккал за деца от 3 до 4 години и 1200ккал за деца от 5 до 7 год. възраст.

Среднодневният прием на белтък е изчислен в порядъка от 14,58% - 18,08% от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 10-20%.

Среднодневният прием на мазнини е изчислен в порядъка на 29,19% – 33,82 % от общата енергийна стойност на храната, което съответства на препоръчителната норма от 25%-35%.

Среднодневният прием на въглехидрати е изчислен в порядъка на 47,27% – 56,60%, от общата енергийна стойност на храната. Приемът на въглехидрати не превишава препоръчителната норма от 45% до 60%.

Продуктови набори: от представените дневни и седмични менюта и калкулационните ведомости към тях се установи, че се включват всички групи храни, съответстващи на среднодневните продуктови набори при четирикратно хранене на децата.

Зърнени храни

От тази група храни на децата се предлага най-често: хляб и тестени изделия, брашно (за тестени закуски, ястия, десерти и др.), по-рядко други зърнени храни (царевича, , каши на зърнена основа, закуски на зърнена основа), макаронени изделия, ориз и картофи.

В два от дните на седмицата се предлага пълнозърнест хляб, по-често към едно хранене и по-рядко за целия ден. От другите зърнени храни се предлагат по рядко зърнени закуски, корнфлейкс, овесени ядки, царевича, жито, елда и каши на зърнена основа.

Плодове и зеленчуци

Ежедневно на децата се предлага плод за подкрепителна закуска в 10ч. или десерт (50-100 - 200 гр.) – най-често ябълка, банан, грозде, круша, мандарина и портокал в зависимост от сезона. По - голяма част от плодовете се предлагат по проект „Училищен плод”.

Зеленчуците се предлагат и като добавка към сутрешната закуска (30гр.) в един до два дни, а в един до пет дни от седмицата в детските градини се предлага салата към обедното хранене (зеле, моркови, краставици, домати в различна комбинация).

Мляко и млечни продукти

Сутрешната или следобедна закуска включва млечен продукт - сирене, извара, кашкавал в препоръчителните норми.

Кисело или прясно мляко се предлага в два до три дни от седмицата към сутрешната или следобедна закуска. Често прясното мляко е включено в десерт (мляко с ориз, крем с мляко) и в застрейка. Използваното мляко (кисело и прясно) е с масленост 2,0% и 3,6%.

Храни, богати на белтък

Всеки ден от седмицата на децата се предлага месо, като продукт включен в супата или в основното ястие. По-често се предлага мляно месо (свинско или в съотношение 60/40 с телешко) и птиче месо. Свинско месо се предлага 1 до 2 пъти в месеца. По калкулационни ведомости грамажът на месото включено в менюто се спазва, съответно за супа и основно ястие, достигната е препоръчителната среднодневна норма за месо (53-60 гр.) във всички детски заведения.

В един от дните на децата се предлага риба в супа или в основно ястие.

Един път в седмицата на децата се предлага яхния от бял боб или леща.

Яйцата са включени като добавка към сутрешната закуска (1/2 от яйцето), по-рядко в основни ястия и по-често в застрейки или заливки на ястията, както и в тестени закуски.

Течности

Като течности на децата се предлага чай с/без лимон-топъл и студен (150гр.), айрян (100-150гр.), 100% натурален сок (100-150 гр.).

Ограничаване на мазнини, захар и сол

Пилешкото месо се предлага без кожа. Намалено е количеството на добавената захар посочена в Сборник с рецепти. Не се предлагат захарни изделия. Ограничава се влагането

на сол при приготвяне на ястията, подкрепителните закуски и айряна – предварително изкисване на солени продукти (сирене, маслини) и предлагане на айрян без сол.

Добавените мазнини са в границите на препоръчителните норми. Кравето масло се предлага в много малки количества.

Предлагане на промишлено произведени месни полуфабрикати (заготовки на кебапчета, кюфтета и др.) - не се предлагат.

Предлагане на колбаси за основно ястие - не се предлагат.

Предлагане на пържени храни – не се предлага пържена храна.

Констатации за кулинарната обработка при приготвяне на храната

Спазват се здравословните кулинарни технологии (варене, задушаване или печене на умерена температура на фурна).

Констатирани несъответствия през оценения период:

При изготвяне на седмичните менюта се установи недостатъчен прием на следните групи храни:

- пълнозърнести храни (жито, овесени ядки, мюсли, елда)
- пресни зеленчуци.
- мляко и млечни продукти.
- риба.

С цел осигуряване на здравословно хранене на децата от 3 до 7 годишна възраст и достигане на препоръчителната среднодневна енергийна стойност, нужна за адекватен растеж и развитие са дадени следните препоръки за спазване изискванията на Наредба № 6 от 10 август 2011г.

1. В менюто на децата да се осигури разнообразие на:

1.1. Пълнозърнести продукти – хлебни, макаронени и тестени изделия от пълнозърнесто брашно, овесени ядки, жито, елда, просо и др. най-малко в пет хранителни приема при петдневно четирикратно хранене (без вечеря);

1.2. Разнообразие на пресни плодове и зеленчуци, според сезона и в достатъчни количества, като в менюто да се включват най-малко три вида пресни плодове и най-малко три вида пресни зеленчуци седмично;

1.3. Мляко и млечни продукти – най-малко 350 грама кисело или прясно мляко и на най-малко 30 грама сирене и/или кашкавал;

2. Да се намали приемът на бял хляб за сметка на пълнозърнести храни.

3. Да се следи за балансираност на храната, като се спазват препоръчителните стойности на белтъчини, мазнини и въглехидрати, посочени в приложение №1 към чл.5, ал.1 от Наредба №6/2011 г.

Оценка на хранене на учениците в ученическите столове, съгласно изискванията на Наредба № 37 за здравословно хранене на учениците

За учебните заведения на територията на община Дулово е организирано столово хранене. Храната за СУ „Васил Левски“ – гр. Дулово, ОУ „Христо Смирненски“ – гр. Дулово и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Черник се приготвя в общинската столова на гр. Дулово, като включва обяд с тристепенно меню (супа, основно ястие и десерт). Учениците от СУ „Васил Левски“ се хранят в общинската столова, а за другите две училища храната се пренася в термофорни съдове и се сервира в столовите на училищата. Използват се съдове за многократна употреба, подлежащи на дезинфекция. Представеното седмично меню на приготвената в столовата храна е с енергийна стойност от **425,78 ккал**, при норма **724.5-828 ккал** и за двете възрастови групи - 7-10г. и 10-14г. Тази енергийна стойност е недостатъчна за покриване на 30% от нуждите за адекватен растеж и развитие на учениците и от двете възрастови групи. Стойностите на въглехидрати и мазнини са под нормата. В нито един от дните на седмицата не се предлагат сурови зеленчуци като гарнитура и пълнозърнести храни (жито, овесени ядки, мюсли, елда).

За учениците от ОУ „Д-р Петър Берон“ с. Чернолик храната се приготвя в ресторант в с. Чернолик, намиращ се в близост до училището и се доставя в столовата ежедневно в 11.30ч. Обядът се сервира в съдове за многократна употреба, подлежащи на дезинфекция. В

столовата на училището е осигурена умивалня за учениците с топла и студена течаща вода. Осигурен е обяд само с основно ястие. Представеното седмично меню е с енергийна стойност от **329,63 ккал** при норма **724.5-828 ккал** за двете възрастови групи. Тази енергийна стойност е недостатъчна за покриване на 30% от нуждите за адекватен растеж и развитие на учениците от двете възрастови групи (7-10г. и 10-14г.). Стойностите на белтъци и въглехидрати са под препоръчителните норми. Не се предлагат ежедневно пресни плодове и зеленчуци. В менюто няма включена риба, както и пълнозърнести храни (жито, овесени ядки, мюсли, елда).

В СУ „Христо Ботев“, с. Паисиево за учениците е осигурен обяд включващ тристепенно меню – супа, основно ястие и десерт. Храната се приготвя на място в столовата на училището и се сервира в съдове за многократна употреба, подлежащи на дезинфекция.

Представеното седмично меню е с енергийна стойност от **726,80 ккал**, при норма **724.5-828 ккал**. Тази енергийна стойност е достатъчна за 30% от нуждите за адекватен растеж и развитие на учениците от двете възрастови групи 7-10г. и 10-14г.

В СУ „Йордан Йовков“ с. Окорш за учениците е осигурена закуска и обяд с тристепенно меню – супа, основно ястие и десерт, които трябва да покрият 55% от препоръчителните стойности за среднодневен прием на енергия, общ белтък, мазнини и въглехидрати. Храната се приготвя и сервира в столовата на училището. Представеното седмично меню е с енергийна стойност от **955 ккал**, при норма **1039,5ккал**. Тази енергийна стойност е недостатъчна за 55% от нуждите за адекватен растеж и развитие на учениците от двете възрастови групи 7-10г. и 10-14г. Стойността на въглехидратите е под норма. Не се предлагат достатъчно пълнозърнести храни (жито, овесени ядки, мюсли, елда).

За учениците от училищата ОУ “ Васил Левски“ с. Яребица и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Секулово храната се доставя ежедневно от кетъринг фирма Джани ИС ЕООД – с. Искра и се сервира в столовите на училищата.

Предлага се двустепенно меню за обяд, включващ основно ястие и десерт в четири от дните, а в петия-основно ястие и напитка (айрян). Предложеният обяд не покрива препоръчителните норми за съответствие с относимия за възрастта продуктов набор по Наредба №37/2009г. за здравословно хранене на учениците. По изготвените дневни и седмични менюта среднодневният енергиен прием е в порядъка от **570.67 ккал** за обяд, което не съответства на препоръчителна норма **724.5-828** за двете възрастови групи. Зеленчуци, мляко, млечни продукти и яйца се предлагат под препоръчителните среднодневни норми за учениците. Картофи и риба не се предлагат в нито един ден от седмицата, както и пълнозърнести храни (овесени ядки, елда, жито или макаронени изделия от пълнозърнесто брашно), с изключение на пълнозърнест хляб два пъти седмично.

На фирмата предлагаща кетъринг Джани ИС ЕООД е връчено предписание за осигуряване на препоръчителния среднодневен енергиен прием.

В ОУ „Христо Ботев“ – гр. Алфатар закуската и обедното хранене са организирани чрез кетъринг, посредством сключен договор за текущата календарна година между училището и фирма изпълнител ЕТ „Лъчезар Данков“ – гр. Алфатар.

От изготвената оценка на здравословното хранене са констатирани следните проблеми и несъответствия, свързани с приготвянето, доставянето и сервирането на храната в ОУ „Христо Ботев“ – гр. Алфатар:

1. Обедното хранене на учениците се осъществява в класните стаи, като се използват прибори и опаковки от пластмаса за еднократна употреба. В училището не са осигурени условия за затопляне на храната, трапезна посуда и прибори за многократна употреба, което да позволява сервиране на храната в подходящи съдове и подходящи прибори за хранене, подлежащи на измиване и дезинфекция след употреба.

2. Храната в изготвените менюта през разглеждания период е еднообразна, небалансирана, с ниско енергийно съдържание. Хранителният режим състоящ се от закуска и едностепенен обяд (основно ястие и хляб) за възрастова група 7-10 год. и само от едностепенен обяд за възрастова група 10-14 год., е недостатъчен за достигане на препоръчителните стойности за среднодневен прием на енергия, общ белтък, мазнини и въглехидрати (Приложение № 1 към чл. 9, ал. 1 на Наредба №37). Закуската на учениците от началния курс се състои основно от сандвичи с бял хляб или тестени изделия. В представените менюта не

присъстват пълнозърнести храни, като жито, овесени ядки, мюсли, елда или макаронени изделия от пълнозърнесто брашно.

В някои от дните за закуска се предлагат пържени филийки, което е в разрез с разпоредбите на чл. 6, ал. 4 от Наредба №37/ 2009 г.

3. От представените менюта в нито един от дните не се предлагат напитки.

На директора на ОУ „Христо Ботев“ и управителя на фирмата доставчик на храна ЕТ „Лъчезар Данков“ са връчени предписания за отстраняване на констатираните несъответствия, свързани с осигуряване на препоръчителния средно-дневен прием на учениците от двете възрастови групи (7-10 год. и 10-14 год).

За община Алфатар, предписаните мерки са свързани със създаване на организация за осигуряване на столова и кухненски офис за съхранение и затопляне на храната, трапезна посуда и прибори, които подлежат на измиване и дезинфекция.

С цел осигуряване на здравословно хранене на учениците и достигане на препоръчителната среднодневна енергийна стойност, нужна за адекватен растеж и развитие в съответните възрастови групи са дадени препоръки за спазване изискванията на Наредба № 37 от 21 юли 2009г. като се осигурява ежедневно включване в менюто на най-малко един представител от следните групи храни:

1. Зърнени храни и /или картофи;
2. Пълнозърнести продукти (пълнозърнест хляб, хлебни, макаронени и тестени изделия от пълнозърнесто брашно, овесени, ядки, жито, елда, просо);
3. Зеленчуци и плодове - най-малко три вида пресни зеленчуци и три вида пресни плодове седмично;
4. Мляко и млечни продукти ежедневно;
5. Богати на белтък храни- месо, птици, яйца, бобови храни, риба като основно ястие най-малко един път седмично и бобови храни (боб, леща, нахут) не по-малко от веднъж седмично.

С писма до кметовете на Община Дулово и Община Алфатар е изискано констатираните несъответствия да се обсъдят с ръководствата на проверените детски градини и училища, с цел предприемане на коригиращи мерки при сключване на договори с фирмите за кетъринг и/или доставка на хранителни продукти.

4.ПРОУЧВАНЕ ЗА ОБЛЪЧВАНЕ ОТ РАДОН В ЖИЛИЩНИ И ОБЩЕСТВЕНИ СГРАДИ И РАБОТНИ МЕСТА

Със заповед на директора на РЗИ-Силистра са определени областен координатор и състав на ОКС за управление и координиране на дейността за изпълнение на политиката по намаляване на облъчването от радон на регионално ниво. ОКС включва представители на РЗИ, областна и общинска администрация, на териториални административни структури на МРРБ, МОСВ, МОН, КАБ, КИИП, КСБ.

Областният координатор взе участие в работна среща (обучение) във връзка с изпълнение на новия Национален план за действие за намаляване на риска от облъчване от радон 2023-2027г., проведена в гр. Поморие. РЗИ-Силистра планира следните дейности по Плана:

- При стартиране на проучвания по работни места заявихме желание за измерване на 2 обекта на територията на гр. Силистра;
- Предстои измерване на обемната активност на радон в сгради на детски градини, при които са отчетени при предходно проучване високи стойности (от 300 Bq/m^3 до 500 Bq/m^3 и над 500 Bq/m^3). При тези сгради, при които са извършени ремонтни дейности, имащи отношение към намаляване концентрацията на радон, ще се извърши измерване на обемната активност на радона, при осигурени детектори от НЦРРЗ.
- Предстои измерване на обемната активност на радон в сгради на всички училища в област Силистра (при наличие на детектори в НЦРРЗ).

На интернет страницата на РЗИ-Силистра и чрез местните медии е публикувана информация:

- Във връзка с отбелязването на 7-ми ноември като „Европейски ден на радон“ от Европейската асоциация за радон (ERA) – за вредното въздействие на високите нива на

радона, начините за провеждане на измервания на обемната активност на радон (ОАР) и прилагане на мерки за редуциране на ОАР;

- Обща информация за радона и за неговото въздействие върху човешкото здраве;

Бяха разпространени информационни материали за здравния ефект от въздействието на радона, пътища за проникване в жилищните сгради, системи за извеждане на радона на различни администрации и институции в областта.

ДЕЙНОСТИ ПО ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО И ПРЕВЕНЦИЯ НА БОЛЕСТИТЕ

През отчетната 2023г. експертите, работещи в направление „Промоция на здравето и превенция на болестите“ от дирекция „Обществено здраве“, извършваха дейности по Националните програми, като следваха международните и световни дати по проблемите на здравето и плана на РЗИ-Силистра.

Основна цел на дейността беше повишаване на ефективността при извършване на профилактични и здравно-промотивни дейности. Работата беше насочена към ограничаване на вредното въздействие на рисковите фактори на околната среда и поведенческите рискови фактори с цел подпомагане на информирания избор за здравословен начин на живот. Обект на дейността бяха главно деца, ученици, медицински специалисти в детските заведения и училищата, както и класни ръководители, възпитатели, педагогически съветници, родители и граждани.

Бяха планирани, редица масови дейности и прояви, свързани с международни и национални дни, посветени на здравен проблем, оказана консултативна и методична помощ по проблемите на здравното образование, възпитание и превенция на болестите, участие в изпълнението на редица национални програми в областта на профилактиката и промоцията на здравето.

І.ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ (2021-2025г.)

Една от стратегическите цели на РЗИ – Силистра е подобряване здравето на населението и повишаване качеството на живот чрез намаляване на преждевременната смъртност, заболяемостта и последствията за здравето от основни хронични незаразни болести, свързани с рисковите фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословен модел на хранене и ниска физическа активност.

Изпълнението на Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025 г. е в основата на постигане на целите и задачите на инспекцията.

Управлението и координирането на дейностите по програмата се осъществяват от създадения със заповед №РД-02-24/15.04.2022 г. на директора на Регионална здравна инспекция Областен програмен съвет и областен координатор.

През 2023 година със заповед № РД-01-447/11.08.2023 г. министъра на здравеопазването възложи на РЗИ – Силистра изпълнението на дейности по Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести 2021-2025 г. Предоставените средства са изразходвани за:

- 300 броя мундшцуци за спирометър за измерване на функцията на бял дроб;
- закупени интерактивни материали използвани като награди за участниците в различните кампании;
- образователни и рекламни материали с лого на РЗИ-Силистра.

Регионална здравна инспекция - Силистра участва в „Европейска инициатива за наблюдаване на растежа в детска възраст“ (COSI). Инициативата включва рутинно събиране на данни за растежа на деца от началните училища в България, целта на което е промоция на здравето и благополучието на децата. Проучването се проведе през месеците: април и май 2023г. и включваше измерване на антропометричните показатели (ръст, тегло,

обиколка на талия и ханш) на деца на възраст от 7 години и факторите на семейна и училищна среда. Наред с това настоящето изследване имаше за цел да проучи въздействието на пандемията от COVID-19 върху ежедневието, благосъстоянието, хранителните навици, поведението и физическата активност на учениците.

От област Силистра в проучването участваха 40 деца на 7 - годишна възраст от следните училища: ОУ „Васил Левски“ с. Яребица, община Дулово, СУ „Васил Левски“ гр. Главиница и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ в гр. Силистра. Събраните данни са обобщени и изпратени в НЦОЗА за анализ на проучването.

▪ **Ограничаване на тютюнопушенето:**

Във връзка с указание от МЗ за реализиране на дейности за **Световния ден без тютюнев дим - 31 май** с тема от СЗО за 2023 г. „Отглеждайте храни, а не тютюн!“, експертите по направление ПЗПБ в ДООЗ проведоха следните мероприятия:

➤ Лекция сред 25 ученици от ОБУ „Св. Климент Охридски“ от с. проф. Иширково на темата „Вредните съставки на тютюневия дим“. С демонстрация на пушещата кукла Сю и два видеоклипа по темата беше показана вредата от тютюнопушенето върху човешкият организъм. Разпространени бяха 25 бр. ЗОМ по темата.

➤ Организиране и провеждане на спортно-образователни игри под мотото „Спорт срещу зависимости“. Мероприятието се проведе на Стадион „Доростол“ в гр. Силистра на 31 май и участваха 10 отбори от ОУ „Иван Вазов“ – „Устрем“ и „Стрела“, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – 5а и 5б клас, СУ „Никола Й. Вапцаров“, ОУ „Отец Паисий“- 5а и 5б клас, СУ „Дръстър“, ПМГ „Св. Климент Охридски“ и ОУ „Св. Климент Охридски“ с. Проф. Иширково. Петдесет учениците мериха сили и знания за вредните последици и въздействия на тютюнопушенето върху човешкия организъм, решаваха математически задачи и отборно играха спортни игри като „Стрийтбол“, „Хвърляне в цел на малка топка с алкоочила“, „Скачане с чували“, „Футбол на малки вратички“ и „Топка и метла“.

Всички участници в състезанието получиха грамоти, подаръци и лакомства.

Изготвени бяха 3 броя информационни материали /интернет публикации/ за сайта, медиите и тематично табло в сградата на РЗИ- Силистра. Разпространени бяха 75 броя ЗОМ по темата.

➤ Във връзка с **Международния ден без тютюнопушене - 16 ноември** Регионална здравната инспекция-Силистра проведе курс от 6 бр. лекции през месеците октомври и ноември в област Силистра с насоченост учениците от възрастова група 11-16 години. Обучението на учениците се проведе в следните училища: СУ „Васил Левски“ гр. Главиница, ОБУ „Иван Вазов“ с. Зафирово, ОУ „Черноризец Храбър“ с. Кайнарджа, ПГ МСС „Н. Й. Вапцаров“ с. Средище, ОУ „Христо Ботев“ гр. Алфатар и ОУ „Васил Априлов“ с. Голеш. Кампанията обхваща 119 ученици от шест училища от област Силистра. Учениците бяха запознати с вредните съставки на тютюневия дим и демонстрация на пушещата кукла Сю, която показва вредата от тютюнопушенето върху човешкият организъм. Учениците от ОУ „Васил Априлов“ с. Голеш изготвиха табло във връзка с Международния ден без тютюнопушене с послания към съучениците си.

Всички участници получиха 119 броя ЗОМ по темата и сертификати за преминато обучение - „Аз знам защо няма да пуша“.

Изготвени бяха 2 броя информационни материали /интернет публикации/ за сайта, медиите и тематично табло в сградата на РЗИ- Силистра.

➤ През 2023 г. бяха изнесени 5 лекции на теми „Да пуша или не?“, „Поне 100 причини да не пушите“ и „Войната на заместителите“ сред **105 ученици** от 4 до 7 клас от СУ „В.

Левски“ гр. Главиница, ОБУ „Ив. Вазов“ с. Зафирово, ОУ „Черноризец Храбър“ с. Кайнарджа и ОУ „Св. Кирил и Методий“ с. Секулово и читалище гр. Тутракан. Лекциите включваха информация за вредите от тютюнопушенето и вредните съставки на тютюневия дим. Беше извършена демонстрация с пушещата кукла Сю, показваща отлагания катран в белия дроб на пушача от употребата на конвенционалните цигари. Сто и пет броя ЗОМ по темата бяха разпространени сред ученици и учители и сертификати за преминато обучение - “Аз знам защо няма да пуша“.

➤ В СУ „Дръстър“ гр. Силистра, експертите от РЗИ-Силистра взеха участие в проектно –базирано обучение „Как да се справим със стреса“ с информация за вредното въздействие на тютюнопушенето и алкохола върху подрастващия организъм и демонстрация на пушеща кукла Сю, бременна пушеща кукла Сю и алкоочила сред 11 ученици от 8 клас.

Дейност на Консултативен кабинет за отказ от тютюнопушене (ККОТ): експертите от дирекция „Обществено здраве“ извършваха информационно-методична дейност насочена към консултиране на граждани за отказ от тютюнопушене и популяризиране на кабинета и националната телефонна линия.

В организираниите 11 бр. изнесени **Консултативни кабинети за отказ от тютюнопушене** се изследваха 100 лица над 16 годишна възраст с апарат Smokerlyzer за мониториране на въглеродния монооксид в издишания въздух при активни и пасивни пушачи и % СОНб в кръвта в училища, читалища и социални услуги. Разпространени бяха 200 бр. ЗОМ за отказ от тютюнопушене.

▪ **Ограничаване на злоупотребата с алкохол:**

➤ **По повод месеца на трезвеността** – месец февруари бяха проведени 6 лекции сред 105 ученици от пети и седми клас в ОУ „Иван Вазов“ гр. Силистра, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ с. Черник на тема „Вредата от алкохола“. С презентацията „Юношите и алкохола“ учениците получиха знания за вредата от алкохола върху човешкото тяло. Учениците от седмите класове работиха в групи по „Информационни карти“ даващи информация за въздействието на алкохола върху различните системи в човешкото тяло. Всяка група представи по интерактивен начин дадената информация пред своите съученици. Участниците в лекциите имаха възможност да се запознаят с опита „Дехидратиращия ефект на алкохола“ и да изразят своята подкрепа за здравословния начин на живот за своето лично и обществено здраве. Сред 105 ученици бяха демонстрирани очилата за симулация на алкохол Fatal Vision® - алкоочила - които са практически инструмент за изграждане на осведоменост, който позволява на хората да изпитват с трезв ум какво е да бъдеш под въздействието на алкохол. Всички участници получиха здравно-образователна брошура „Алкохолът и ние“.

➤ Във връзка с употребата на алкохол, като рисков фактор водещ до пътнотранспортни произшествия, експертите проведоха кампании сред 213 ученици от 8-12 клас в следните училища: СУ „Васил Левски“ гр. Дулово и ПГМТ „Владимир Комаров“ гр. Силистра.

Кампанията имаше за цел да насочи вниманието на бъдещите и настоящи водачи на МПС, към произшествия вследствие употребата на алкохол с филма на МЗ „Път без изход“ и презентацията „Път без изход – шофиране след употреба на алкохол“. За участието си във викторина по темата учениците получиха награди осигурени от здравната инспекция. Всички ученици имаха възможност да изпробват алкоочилата за симулация на алкохол Fatal Vision®.

➤ В три поредни дни на месец февруари здравната инспекция участва съвместно с Общинския съвет по наркотични вещества, Превантивен център по зависимости и РУ „Полиция“ – Силистра в акция безопасно шофиране по повод Месеца на трезвеността под мотото „Без алкохол и дрога на пътя! Животът е безценен“ Инициативата включваше раздаване на информационни материали, стикери и ароматизатори пред учебни заведения в

гр. Силистра с призив към водачите да бъдат отговорни участници в пътното движение. В инициативата взеха активно участие ученици доброволци от съответните училища. Разпространени бяха 200 бр. здравно-образователни материали на 100 лица.

➤ През 2023 г. бяха изнесени 3 лекции на теми „Алкохолът и ние“, „Юношите и алкохола“ и „Вредата от алкохола“, сред 67 ученици в СУ „Йордан Йовков“ гр. Тутракан, ОУ „Христо Смирненски“ гр. Дулово, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Секулово. Учениците получиха 119 броя ЗОМ по темата и сертификати за преминалото обучение - „Аз знам за вредите от алкохола“. Изготвени бяха 2 броя информационни материали /интернет публикации/ за сайта, медиите и тематично табло в сградата на РЗИ- Силистра.

▪ **Здравословно хранене и борба със затлъстяването:**

По рисков фактор нездравословно хранене са проведени 15 лекции сред 358 ученици от училищата от област Силистра от първи до десети клас. Учениците получиха знания за основните групи храни чрез презентации: „Пет ключа към по-безопасна храна“, „Здравословно хранене и затлъстяване“, „Витамини. Да се храним здравословно“, „Правилното хранене е ключът към добро здраве и успех в училище“ и „Визуализиране на пирамидата на храненето“ с помощта на магнитна пирамида и демонстриране на храни съдържащи мазнини. Учениците от 10 клас имаха възможност да измерят индекса на телесна маса с апарат HEALTH MONITOR, както и да участват в анкета „Здравословното е разнообразното, балансирано и редовно хранене“. За проверка на получените знания учениците участваха във викторина на тема „Хапванки“ и получиха награди осигурени от РЗИ. Разпространени бяха 358 бр. здравно-образователни материали.

През 2023 г. в детските заведения от област Силистра бяха изнесени 13 бр. мероприятия на теми „Здравословно хранене и здрави зъбки“, „Витамини“, „Здрави зъбки и хигиенни норми на поведение“ сред 305 деца. По развлекателен и игрови начин подходящ за възрастта /презентации, филм-анимация, гатанки, решаване на лабиринт, игри и др/, децата получиха знания за здравословен избор на храни и напитки и правилно поддържане на устната хигиена. Разпространени бяха 305 бр. ЗОМ.

➤ **По повод 1-7 август Световна седмица на кърменето**, РЗИ-Силистра организира и проведе кампания съвместно с училище за родители „Що е то?“ – Силистра, здравен медиатор към община Главиница и кметство с. Йорданово. Участие в кампанията взеха 19 бременни и кърмещи майки, присъстващите бяха запознати с презентацията „Практически препоръки за здравословно хранене на кърмачета“, филм „Гърдата е най-доброто“ и дискусия с представители на училище за родители. Предоставени бяха **76 бр.** здравно-образователни материали - „Имунизационна книжка“, „Захранване на кърмачето“ и „Масаж и гимнастика за деца до 1 годинка“. Присъстващите майки получиха пакет съдържащ охладителна чанта, бебешки сапун и мокри кърпи .

Изготвени и публикувани 4 броя информационни материали /интернет публикации/ и тематично табло в сградата на РЗИ.

➤ **По повод 24 октомври – Световен ден за борба със затлъстяването**

По темите „Здравословно хранене и затлъстяване“, „Правилното хранене е ключът към добро здраве“ и „Витамини“ бяха проведени 6 броя лекции сред 60 ученици от 1 до 7 клас и 43 деца от детски заведения в: ОБУ „Иван Вазов“ с. Зафирово, ОУ „Черноризец Храбър“ с. Кайнарджа, ОУ „Христо Ботев“ гр. Алфатар, ДГ „Щастливо детство“ с. Искра и ДГ „Първи юни“ с. Секулово. Учениците и децата получиха знания за основните групи храни чрез презентации, игри, викторини и др. Участниците получиха награди и здравно-образователни материали от здравната инспекция.

Изготвен и публикуван е информационен материал за сайта /интернет публикации/ и тематично табло в сградата на РЗИ.

Експертите изготвят информационни материали и оказват методична помощ на медицинските специалисти от училища и детски градини при нужда по тема здравословно хранене.

➤ **По повод 14 ноември - Световен ден за борба с диабета**

Експертите от инспекцията предоставиха брошурата „Знаем ли достатъчно за захарния диабет?“ на 22 лица от Дом за стари хора гр. Силистра.

▪ **Повишаване на физическата активност:**

➤ Участие в организиране и провеждане на мини спартакиада „Да спортуваме заедно“ съвместно със Спортно училище „Дръстър“ гр. Силистра и ПИЦ за зависимости към община Силистра.

Проведено е състезание с образователна цел между четирите училища - СУ „Дръстър“ гр. Силистра, ОУ „Г. Бенковски“ гр. Бургас, СУ „Ю. Гагарин“ гр. Бургас и СУ „Н. Симов“ гр. Търговище. Всяка игра се осъществяваше с „Алко“ и „Нарко“ очила, които на практика показаха на учениците как би се „изкривило“ тяхното възприятие за околния свят и какви вреди нанасят на здравето употребата на алкохол и наркотици. Учениците трябваше да покажат знания за вредното въздействие и последици от тютюнопушенето и решаваха математически задачи, свързани с изразходваните или спестени пари от тютюнопушене. В спартакиадата участваха четири отбора с по пет състезателя общо 20 ученици.

➤ **По повод Световния ден за движение 10 май** беше проведен поход по маршрут – „Пътека на здравето“, Телевизионна кула, чешма „Иван Стайков“ и „Кантона“ в гр. Силистра. В инициативата се включиха 45 лица от РЗИ-Силистра, ОбСНВ, ПИЦ, Областна администрация Силистра, Общинска администрация Силистра, НАП, НОИ, Кариерно развитие, ПППТ „Евлоги Георгиев“-гр. Силистра.

➤ В Дунавският парк на гр. Силистра съвместно с клуб по спортно ориентиране „Азимут“, ПИЦ и ОбСНВ–Силистра се проведе кампания под мотото “Заедно по-здрави“. В инициативата се включиха 180 деца и лица от различни възрасти с желание да научат що е ориентиране и да преживеят една по различна разходка в парка. Всеки участник завършил успешно ориентирането по карта участва в томбола с награди осигурени от РЗИ, ОбСНВ и ПИЦ. Разпространени бяха 100 бр. ЗОМ.

➤ По покана на ДГ „Радост“ гр. Силистра здравната инспекция участва в проекта „Равен достъп до училищно образование в условията на криза“. В мероприятиято взеха участие 20 деца от 4 група, пред които беше представено понятието „здраве“ и децата рисуваха според тях какво е здраве. Образователната ситуация завърши със четири състезателни игри и награди.

➤ Под мотото „Утринна гимнастика в училище“ беше отбелязан **Европейския ден на спорта в училище – 29 септември и 10 октомври - Световен ден за психичното здраве**. Мероприятието беше организирано съвместно с ОбСНВ, ПИЦ и треньори по различни спортове в следните учебни заведения от гр. Силистра: ОУ „Отец Паисий“, ОУ „Св.св. Кирил и Методий“, СУ „Н. Й. Вапцаров“ и ОУ „Иван Вазов“.

В кампанията взеха участие 450 ученици от 1-7 клас, педагози и медицински специалисти. Кампанията имаше за цел да накара всички участници да се почувстват по-енергични и мотивирани за деня и създаване на традиционно утринно раздвижване. На директорите бяха изготвени и предоставени благодарствени адреси и награди осигурени от РЗИ-Силистра и ОбСНВ към община Силистра.

II.ДЕЙНОСТИ ПО ОГРАНИЧАВАНЕ НА ОСТЕОПОРОЗАТА

По повод 20 октомври – Световен ден за борба с остеопорозата експертите от инспекцията проведоха мероприятие сред 22 лица от Дом за стари хора гр. Силистра по

темите – „Остеопорозата: Знаете ли, че?“ по материали предоставени от Асоциация „Жени без остеопороза“. Всички присъстващи получиха 38 бр. здравно-образователни материали по темата, измерен беше индекса на телесна маса с апарат HEALTH MONITOR на 28 лица, измерена белодробната функция на бял дроб на 36 лица с апарат Vitalograf и изследване съдържанието на въглеродния оксид и карбоксиемоглобина в издишания въздух на пасивни и активни пушачи – 15 лица.

Изготвен и публикуван информационен материал на сайта на РЗИ и тематично табло в сградата.

III. ДЕЙНОСТИ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 2022-2023 г. В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА РБ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ 2021-2030 г.

През 2023 г. експертите по ПБПЗ оказаха организационно-методична помощ и реализираха разнообразни дейности по плана за действие в изпълнение на стратегията, които бяха организирани в съответствие с Националните програми и традиционните дни, свързани със здравето. Тъй като не могат да се прилагат дискриминационни избори, то фокусните групи се избират така, че сред тях да има ромско население.

През 2023 г. са проведени 10 броя лекции по различни здравни теми, обхванати са 218 ученици и 24 лица в следните населени места: ДГ „Еделвайс и ОУ „Васил Априлов“ – с. Голеш; ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Цанко Церковски“ – с. Средище; Кметство с. Йорданово; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Секулово; СУ „Васил Левски“ гр. Главиница; ОБУ „Св. Климент Охридски“ с. проф. Иширково; ПППТ „Евлогий Георгиев“ гр. Силистра; ОУ „Отец Паисий“ с. Добротица; Читалище- с. Златоклас.

Изнесени са беседи, демонстрация с кукла „СЮ“, пирамида за здравословно хранене, измерен индекс на телесната маса с Bodi Fat Monitor на 13 лица, измерена белодробната функция на белия дроб с апарат COPD-6 tm/Vitalograf/ на 23 лица. Разпространени бяха 242 бр.ЗОМ.

IV. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ХИВ И СЕКСУАЛНО ПРЕДАВАНИ ИНФЕКЦИИ (СПИ) (2021-2025 г.)

Основните дейности по програмата бяха насочени към ученици, медицински специалисти, педагози. и др. чрез организиране и провеждане на четири кампании през годината, при които бяха обхванати над 500 лица. През 2023 година в организираните кампании за безплатно и анонимно консултиране и изследване за ХИВ, РЗИ – Силистра предостави възможност и за безплатни изследвания за Хепатит В, С и Сифилис и в кампаниите се изследваха 167 лица.

По повод Националната АНТИСПИН кампания по случай 14 февруари (Св. Валентин)

➤ Здравни беседи в СУ „В. Левски“ - Главиница, СУ „В. Левски“- Дулово и ПГМТ „Вл. Комаров“ – Силистра, сред 270 ученици от 8-12 клас на тема „ХИВ/СПИН въпроси и отговори“. Предоставени Здравно-образователни материали. Изготвено табло в сградата на РЗИ.

По повод Световния ден на жертвите от СПИН третата неделя на месец май (21 май)

➤ Информационна кампания – изготвяне на информационни материали и тематично табло за ХИВ/СПИН в сградата на РЗИ. Изнесена беседа с видеопоказ на тема „Какво знаем за ХИВ/СПИН? Въпроси и отговори“ сред 34 ученици от ПППТ „Евлоги Георгиев“ гр. Силистра.

По повод Националната лятна АНТИСПИН кампания

Експертите от дирекция „Обществено здраве“ и лаборант от ДНЗБ организираха кампании, съвместно с доброволци от БМЧК, ПИЦ - гр. Силистра, МКБППМН в градовете - Дулово и Тутракан, и зам. кметове на общините Дулово и Тутракан с мероприятия включващи:

➤ **Кампания на 17.08.2023г.** съвместно с доброволци от БМЧК, експерти и лаборант от РЗИ за бесплатно и анонимно консултиране и изследване, изследвани **12** лица за ХИВ, Хепатит В и Хепатит С. Предоставени здравно-образователни материали за ХИВ/СПИН, сексуално предавани инфекции от младежите на БМЧК общо -178 бр. на граждани и гости на гр. Силистра.

➤ **Организираните две кампании** за бесплатно и анонимно консултиране и изследване с бърз тест за ХИВ, Хепатит В, С в сградата на община Дулово и общински съвет в гр. Тутракан за всички желаещи граждани и гости на градовете. Кампаниите бяха подкрепени от ПИЦ – Силистра, МКППМН - гр. Дулово и гр. Тутракан. Общо в инициативата се включиха 43 лица. Всички получаха здравно-образователни материали по темата.

➤ „Седмица на отворени врати“ в РЗИ – Силистра от 28-31 август за бесплатно и анонимно консултиране и изследване, изследвани 2 лица за ХИВ.

➤ Тематично табло в сградата на РЗИ по повод кампанията.

➤ Информационен материал за сайта на РЗИ и медиите.

По повод 1 декември – Световен ден за борба със СПИН

През 2023 година със заповед № РД-01-580/19.10.2023 г. министъра на здравеопазването възложи на РЗИ – Силистра изпълнението на дейности по Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (СПИ) (2021-2025 г.).

Експертите от промоцията към дирекция „Обществено здраве“ участваха в Междунституционална среща в гр. Варна от 1-3.12.2023 г. На срещата бяха презентирани темите:

- 1.Епидемиологични детерминанти на HIV/СПИН инфекцията
  - 2.Трудово-медицински предизвикателства пред лицата живеещи с HIV/СПИН
  - 3.Практическо-приложна работа при пациенти с HIV/СПИН
  - 4.Опортюнистични паразитози при пациенти с HIV/СПИН
  - 5.Здравно-социални аспекти на HIV/СПИН инфекцията.
- Подготвен и отпечатан беше рекламен банер с логото на Националната програма.

Под мотото „От Теб се иска да избегнеш риска“ проведена кампанията посветена на Световния ден за борба със СПИН – 1 декември, която имаше за цел да насочи вниманието към проблема СПИН и да повиши информираността за начините на предаване на ХИВ и други сексуално преносими инфекции, да мотивира младите хора за отговорност към собственото здраве и да насърчи редовното изследване за ХИВ и СПИ.

По време на кампанията се проведеха следните мероприятия и инициативи:

➤ **На 1.12.2023 г.:**

-Безплатни и анонимни изследвания за ХИВ в ЦЕНТРАЛ ПАРК – гр. Силистра, изследвани 26 лица. Раздадени 70 броя ЗОМ и презервативи на граждани и млади хора.

-РЗИ – Силистра в партньорство с Община Силистра, ОБСНВ и ПИЦ проведеха кампания в зрителната зала на Младежки дом гр. Силистра: викторина с награди осигурени от инспекцията, всеки участник имаше възможност да напише послания и мисли по темата ХИВ/СПИН. Инициативата беше подкрепена с музиката на младежка група „Графит“ и DJ Мартин.

➤ **На 7 декември 2023 г.:**

-Обучение за развиване на подхода „Връстници обучават връстници“ на тема „Превенция на ХИВ/СПИН, СПИ и наркотични вещества“ с участници- БМЧК - Силистра, Ученически парламент – Силистра, СУ „В. Левски“ гр. Дулово, СУ „В. Левски“ гр. Главиница, ПГСС – Ситово и ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“ с. Средище в зала на „АРГИ център“ гр. Силистра.

-Участниците имаха възможност да напишат на табло своите послания и мисли на тема ХИВ/СПИН.

-Представени теми в обучението: „Твоят живот е твоят избор! Какво знаем и какво не знаем за ХИВ/СПИН“, „Болести предавани по полов път“, „Последици от употреба на наркотични вещества“, „Как се предава и как можем да се предпазим от ХИВ/СПИН“, Демонстрация на правилно поставяне на презерватив и решаване на казуси – „Търсене на помощ за ХИВ/СПИН“ и „Рисково сексуално поведение след употреба на алкохол“.

-Обучението е проведено съвместно с ОбСНВ, ПИЦ, БМЧК, Ученически парламент гр. Силистра и ученици представители на общините Дулово, Главиница, Кайнарджа и Ситово. В обучението се включиха 27 ученици и 8 ръководители.

-Предоставени на всеки участник папка със ЗОМ, презервативи и сертификати за преминалото обучение.

➤ **От 4 до 8 декември 2023 г.**

-„Седмица на отворени врати“ за бесплатно изследване за ХИВ, Хепатит В, С и Сифилис в сградата на РЗИ. В инициативата се включиха – 7 лица за ХИВ, 9 лица за Хепатит В и Хепатит С и 7 лица за Сифилис. Предоставени ЗОМ и презервативи.

➤ **От 11 до 14 декември 2023г.**

-Здравно-образователни дейности за превенция на ХИВ/СПИН и СПИ и безплатни изследвания за ХИВ, Хепатит В, С и Сифилис в четири учебни заведения в гр. Силистра: ПГМТ „Владимир Комаров“, ПГПТ „Евлогий Георгиев“, ПМГ „Св. Климент Охридски“ и ЕГ „Пейо Яворов“. Кампанията е любезно подкрепена от училищните власти и медицинските специалисти и в нея се включиха 132 лица – ученици, учители и помощен персонал от училището.

-Разпространени 354 броя ЗОМ и презервативи.

-Подготвени информационни материали от проведените кампании за Пресцентъра на МЗ.

➤ **В подготовката на мероприятията бяха изготвени**

-Здравно-информационни материали за сайта и фейсбук страницата на РЗИ и медиите.

-Тематично табло в сградата на РЗИ.

-Три работни срещи с ОбСНВ, ПИЦ, Ученически парламент и БМЧК.

-За кампаниите са използвани тематични плакати, ЗОМ, банер, балони, тениски и шапки.

V.НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И КОНТРОЛ НА ТУБЕРКУЛОЗАТА

Във връзка с Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България и **Световния ден за борба с туберкулозата - 24 март** бяха реализирани инициативи под надслов „Да! Можем да сложим край на туберкулозата!“. Световният ден за борба с туберкулозата се отбелязва ежегодно на 24 март, за да се повиши осведомеността относно туберкулозата и усилията за прекратяване на глобалната епидемия, отбелязвайки деня през 1882 г., когато е открита бактерията, причиняваща туберкулоза.

Организиран бяха следните инициативи през 2023 година:

➤ „Седмица на отворени врати“ за скрининг на риска от туберкулоза в ПФО на МБАЛ-Силистра“ е проведена четирикратно (м. март, м. юни, м. септември и м. декември), с участие на д-р Мирена Сапунджиева, по време на които бяха обхванати 493 лица с проведен скрининг за риска от туберкулоза и анкета, медицински преглед, проба Манту и рентгеноскопия на гръден кош. На установените в риск лица са проведени допълнителни прегледи и изследвания. За поредна година се доказва, че „Дни на отворени врати“ е проява, доказала своята ефективност за повишаване на обществената информираност за заболяването и за предоставяне на безплатен достъп до медицинска грижа;

➤ Изготвени здравно-информационни материали за сайта и фейсбук страницата на РЗИ по повод „Седмица на отворени врати“ и обобщени данни от извършените дейности.

➤ Здравно-образователни материали на сайта на РЗИ-Силистра: „24 март – Световен ден за борба с туберкулозата“.

➤ Тематично табло със слогана „Да! Можем да сложим край на туберкулозата!“ в сградата на РЗИ-Силистра.

VI. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ОРАЛНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ДЕЦА ОТ 0 ДО 18 ГОДИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021-2025 г.

Проведени мероприятия в ДГ „Добруджа“ - Силистра, ДГ „Пролет“ - с. Межден и „Щастливо детство“ гр. Дулово сред 81 деца, същите имаха възможност да се запознаят с темата „Храна и здраве. Здрави зъбки“. По развлекателен и игрови начин подходящи за възрастта /презентация, филм-анимация, гатанки и др./, децата получиха знания за правилно поддържане на устната хигиена и здравословен избор на храни и напитки. Разпространени бяха 80 броя ЗОМ.

По данни на регионалния координатор на програмата през 2023г. в област Силистра по са обхванати 212 деца от 5-9 годишна възраст от общините: Силистра, Кайнарджа, Дулово, Тутракан и Ситово, с общ брой 823 силанизирани зъби.

VII. НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА МАЙЧИНОТО И ДЕТСКО ЗДРАВЕ 2021-2030 г.

➤ В изпълнение на възлагателни заповеди на МЗ РД-01-322/05.06.2023 г. ,РД-01-578/19.10.2023 г. и плана за работа по Националната програма за подобряване на майчиното и детско здраве бяха проведени 9 мероприятия по следните теми „Здравословно хранене и здравна хигиена“, „Витамини. Да се храним здравословно“, „Ние обичаме спорта и растем здрави и силни“ „Вредата от тютюнопушенето върху човешкото здраве“, „Юношите и алкохолът“ и по Проект „Равен достъп до училищно образование в условия на криза“, сред 179 деца и ученици от общините Дулово, Кайнарджа, Силистра и Алфатар. Разпространени бяха 179 ЗОМ.

➤ С предоставените средства по заповедите са закупени материали предназначени за „Седмица на кърменето“ и награди за участниците в мероприятията по Националната програма със състезателен характер и викторини.

➤ Изготвени проекти за изработка на линейки по рискови фактори за здравето - алкохол, физическа активност, хранене и тютюнопушене.

VIII. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ:

Под надслов „Лятна здравна академия“ през летния период бяха организирани и проведени 8 броя мероприятия сред 173 лица от Читалища, Социални услуги – Център за рехабилитация и социална интеграция в следните населени места: гр. Дулово, с. Златоклас, с. Цар Асен, с. Бабук, с. Айдемир и с. Окорш. Представени бяха презентации по теми свързани с хранене и хипертония, измерен е индекса на телесна маса с апарат HEALTH MONITOR на 119 лица, измерена беше функцията на бял дроб с апарат Vitalograv на 146 лица, измерено тегло и кръвно налягане на 100 лица. Разпространени бяха **600 бр. ЗОМ.**

IX. ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧНА ДЕЙНОСТ

През 2023 г. беше оказвана ОМП на медицински специалисти от здравните кабинети в детски и учебни заведения, насочена към планиране и отчитане на дейността по промоция и превенция на здравето на децата и учениците, анализ на данните от профилактичните прегледи, работа по Национални програми и здравно-образователни дейности.

Проведени два планови семинара със служители от дирекция „Обществено здраве“ на теми: „Употреба на тютюневи изделия (бездимни и нагреваеми) за вдишване и електронни цигари“ и „Ниската физическа активност – фактор на риска“.

През м. октомври и м. ноември 2023 г. бяха организирани и проведени 3 броя обучения в градовете: Силистра, Дулово и Тутракан на 71 медицински специалисти от детските и учебните заведения от 7-те общини в област Силистра: Силистра, Дулово, Алфатар, Кайнарджа, Ситово, Главиница и Тутракан. На обучението присъстваха и здравните медиатори от общините Силистра и Главиница. Лектори в семинарите бяха експерти и инспектори от дирекция „Обществено здраве“ и дирекция „Надзор на заразните болести“. Всички участници в обучението получиха ЗОМ, материали за Националните програми и Сертификат за участие в обучението.

През м. Юни 2023 г. беше проведено насочено обучение на здравните медиатори по приоритет „Здравеопазване“ – цел 4 „Развитие на концепцията за здравна медиация“; „Повишаване на знанията на здравните медиатори от област Силистра по теми свързани с

промоция на здравето и здравната профилактика“, съгласно изпълнението на чл.7, ал.4 от Наредба № 1 от 19 август 2020 г. за изискванията за дейността на здравните медиатори. Медиаторите бяха запознати от експертите от промоцията към дирекция „Обществено здраве“ с рисковите фактори по НППХНБ болести 2021-2025г., представител на дирекция НЗБ представи темите „Имунопрофилактика по задължителния имунизационен календар за децата“ и „Остри заразни заболявания“ и представител на Д МД запозна присъстващите с теми свързани с подаване на документи в РКМЕ за освидетелстване, преосвидетелстване и помощни средства. Предоставени бяха 42 бр. ЗОМ .

VIII. УЧАСТИЕ В КОМИСИИ, СЪВЕТИ И ОБУЧЕНИЯ

- Общински консултативен съвет по въпросите на младежта (ОКСВМ) към община Силистра.
- Общински съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси към община Силистра.
- Комисия за детето по Общинската програма за закрила на детето към община Силистра.
- Областна комисия по безопасност на движението по пътищата към областна администрация Силистра;
- Областна комисия за класиране на кандидатурите за членове на Съвета на децата към Държавната агенция за закрила на детето към областна администрация Силистра.
- Общински съвет по наркотични вещества към община Силистра.
- Съвет по въпросите на социалните услуги към община Силистра.
- Комисия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците към община Силистра.
- Онлайн обучение на тема „Кибер сигурност: Троянски кон и социален инженеринг“.
- Участие в Националната среща на координаторите в НЦОЗА гр. София и на Националната среща за повишаване капацитета на специалистите от РЗИ в областта на храненето и физическата активност в гр. Велико Търново.

ЛАБОРАТОРНИ ДЕЙНОСТИ

Дейността на РЗИ-Силистра по държавния здравен контрол изисква обективизиране с лабораторни изследвания на фактори на средата, имащи значение за здравето на човека. В тази връзка извършваме планов мониторинг по химични, микробиологични и радиологични показатели на питейни води от централно и ведомствено водоснабдяване, от местни водоизточници и на води от плувни басейни. Бутилирани води и козметични продукти също подлежат на лабораторни анализи по химични и микробиологични показатели. Поради липса на лабораторни и медицински кадри в РЗИ-Силистра лабораторните анализи се извършват по договор от РЗИ-Добрич и РЗИ-Варна. Пробонабирането се осъществява от служители на ДОЗ и ДНЗБ, по предварително съгласуван график със съответната РЗИ.

За обективизиране на държавния здравен контрол на фризьорски, бръснарски, козметични салони в РЗИ-Силистра извършваме анализ на проби от биоциди и дезинфекционни разтвори за съдържание на АДВ, по неакредитирани методи.

За изготвяне на шумовата характеристика на гр. Силистра осъществяваме измерване на транспортен шум с наши средства и служители, по Програма за мониторинг, съгласувана от Главния държавен здравен инспектор.

Пробите за анализ на питейни води, води от плувни басейни, бутилирани води и козметични продукти са изпращани за анализ както следва:

- в РЗИ-Добрич – контрол на питейни води по показатели на постоянния мониторинг от централно и ведомствено водоснабдяване, гравитачни чешми и контрол на води от басейни; контрол на текущи дезинфекции и контрол за стерилност в лечебни заведения и серологични изследвания за ХИВ, хепатит Б, хепатит С и Сифилис;

- в РЗИ-Варна - контрол на питейни води по показатели на периодичния мониторинг от централно и ведомствено водоснабдяване, мониторинг на бутилирани води и на козметични продукти;

С РЗИ-Русе работим, съгласно указание и разпределение от МЗ, по мониторинг на питейни води по радиологични показатели и мониторинг на електромагнитни полета, по предварително съгласуван график. Относно мониторинга на нивата на радиоактивност в околната среда за целите на оценка на облъчване на населението, РЗИ-Силистра извършва организация съвместно с ОДБХ-Силистра за пробонабиране на определени от РЗИ-Русе храни, като ги предоставя в отдел „Радиационен контрол“ на РЗИ-Русе за извършване на лабораторен анализ.

За нуждите на противоепидемичния контрол в лечебни заведения, в изпълнение изискванията на МС за превенция и контрол на ВБИ се планира и осъществява контрол за качеството на дезинфекциите и за стерилност, като взетите проби се изследват в РЗИ-Добрич. В РЗИ-Силистра изпълняваме само биологичен контрол на стерилизационна апаратура с пара под налягане, като инкубираме в термостат на 62⁰С биологични проби натоварени със спороносни микроорганизми, престояли в автоклав за времетраенето на работния цикъл за стерилизация на материали и консумативи.

Дейностите включващи лабораторен контрол на проби се осъществява на база годишен план, разчетен по тримесечия и месеци, разработен в съответствие с указанията на МЗ.

Пробонабирането се извършва от здравните инспектори. За логистиката отговарят директор ДАПФСО, който осигурява необходимите консумативи за пробонабиране, както и експерта-физик от ДОЗ и главен инспектор от ДНЗБ, които следят за изпълнение на планирания обем проби и показатели. ДАПФСО изпълнява заявки и доставки на материали, консумативи, реактиви и хранителни среди за РЗИ-Добрич и РЗИ-Варна, които по силата на сключени договори извършват лабораторни изследвания по химични и микробиологични показатели, по плана на РЗИ-Силистра, за който нямаме кадрови капацитет да бъде изпълнен.

Дейността по пробонабиране и доставяне на пробите се обезпечава с транспорт на РЗИ-Силистра, за да се осигури доставка на пробите в деня на пробовземане.

Взетите по плана за 2023г. проби по ДЗК са групирани по направления, както следва:

- **козметични продукти** - само за целите на ДЗК 24 проби, от които 4 - за тежки метали (изследвани в РЗИ-Варна);
- **питейни води:**
  - *160 проби по показатели на постоянния мониторинг* на водите за питейно-битови цели от централно водоснабдяване за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Добрич);
  - *6 проби по показатели на постоянния мониторинг* на водите за ведомствено водоснабдяване за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Добрич);
  - *53 проби по показатели на периодичния мониторинг* на водите за питейно-битови цели от централно водоснабдяване за целите на ДЗК (44 проби са изследвани по микробиологични и химични показатели в РЗИ-Варна и 9 проби по радиологични показатели - изследвани в РЗИ-Русе);
  - *6 проби по показатели на периодичния мониторинг* на водите за ведомствено водоснабдяване за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Варна);
  - *40 бр. проби на питейни води от местни водоизточници* по микробиологични и химични показатели (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **води от плувни басейни** (2 закрити и 8 сезонни) – 18 проби изследвани по микробиологични и химични показатели за целите на ДЗК (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **бутилирани води** - 13 проби, изследвани по микробиологични показатели и 7 проби по химични показатели (изследвани в РЗИ-Варна);
- **биоциди и разтвори за дезинфекция** – само за целите на ДЗК 76 проби от биоциди и 56 проби от разтвори за дезинфекция (анализите за АДВ са извършени в РЗИ-Силистра);

- **химични вещества, смеси и изделия** – забрани и ограничения за употребата на никел и неговите съединения – 2 проби (изследвани в РЗИ-Варна);
- **измерване на имисионен шум** – 60 бр. с инструментален метод и 15 бр. с изчислителен метод, извършено от РЗИ-Силистра;
- **проби от външна среда в лечебни заведения** за контрол на текущи дезинфекции и за контрол на стерилност – 450 проби (изследвани в РЗИ-Добрич);
- **нейонизиращи лъчения** – 78 планови измервания по ДЗК (извършени от екип на РЗИ-Русе).

В изпълнение на плана на взетите проби през 2023г. са извършени 4116 физико-химични, микробиологични, паразитологични анализи и физични измервания.

Резултатите от извършените лабораторни анализи показват:

По постоянния мониторинг на питейни води:

- *води от централно водоснабдяване* - от 160 проби води, изследвани по микробиологични и химични показатели, отклонения са показали 7 проби по показатели нитрати, колиформи и ентерококи. Извършени са 924 изследвания по физико-химични и микробиологични показатели, с 917 отговарящи на нормативните изисквания (99,2%);
- *води от ведомствено водоснабдяване* - от 6 проби води, изследвани по микробиологични и химични показатели, отклонения има при 1 проба по показател колиформи. Извършени са 36 изследвания по физико-химични и микробиологични показатели, с 35 отговарящи на нормативните изисквания (97,2%);
- *води от местни водоизточници*, които се ползват от населението за питейно-битови цели – от 40 взети проби, отклонения са показали 17 от тях по показатели нитрати, колиформи, Е.коли, микр. число и ентерококи. Извършени са 212 изследвания по физико-химични и микробиологични показатели, със 190 отговарящи на нормативните изисквания (90%);

По периодичния мониторинг на питейни води:

- *води от централно водоснабдяване по химични и микробиологични показатели* – от 44 взети проби отклонение са показали 9 от тях, по показатели: нитрати, ост. хлор, коли форми, Е.коли, микробно число и ентерококи. Извършени са 1346 изследвания по микробиологични и физико-химични показатели, с 1328 отговарящи на нормативните изисквания (98,7%).
- *води от ведомствено водоснабдяване по химични и микробиологични показатели* – от 6 взети проби отклонение има при 1 от тях, по показатели: ост. хлор и мирис. Извършени са 181 изследвания по микробиологични и физико-химични показатели, със 179 отговарящи на нормативните изисквания (98,9%)
- *води от централно водоснабдяване по радиологични показатели* – от 9 взети проби и извършени 18 изследвания в РЗИ-Русе, не са установени отклонения от нормативните изисквания.
- *води от централно водоснабдяване по радиологични показатели* – от 6 взети проби и извършени 12 изследвания в РЗИ-Русе, не са установени отклонения от нормативните изисквания.

По контрола на водите от плавни басейни:

По ДЗК през 2023г. са взети 18 проби от 9 плавни басейни (6 открити и 2 закрити), като отклонения са установени при 3 от пробите по показатели: окисляемост, амоняк, нитрити, желязо, общ коли титър и ешерихия коли титър. Извършени са 108 физико-химични и микробиологични изследвания, като 102 (94,4%) отговарят на санитарно-хигиенните изисквания.

По контрола на продукти и стоки със значение за здравето на човека:

През 2023г. са взети 20 проби бутилирани води (4 от натурални минерални води, 4 от бутилирани изворни води и 12 от бутилирани трапезни води). В РЗИ-Варна са извършени 479 анализа по физико-химични и микробиологични показатели. Отклонения от

нормативните изисквания не са констатирани.

По контрола на козметични продукти:

За обективизиране дейността по държавния здравен контрол на козметични продукти през 2023г. са взети 24 проби от козметични продукти за анализ по микробиологични и физико-химични показатели, в т.ч. и тежки метали. Извършени са 84 изследвания в РЗИ-Варна, несъответствия не са констатирани.

По контрола на биоциди и разтвори за дезинфекция:

За обективизиране на дейността по държавния здравен контрол в обекти с обществено предназначение (фризьорски, бръснарски и козметични салони) през 2023г. са взети 56 проби от биоциди и 56 проби от дезинфекционни разтвори. Извършени са 112 изследвания за определяне съдържанието на АДВ. Несъответствия са установени при 34 проби от биоциди (60,7%) и при 19 проби от дезинфекционни разтвори (33,9%).

През 2023 г. са взети 20 проби от водоснабдителни обекти и съоръжения от разтвора за дезинфекция на водата. Несъответствие е констатирано при всички проби.

По национална система за мониторинг на шума в околната среда през 2023г. са извършени измервания на 10 контролни пункта и по изчислителен метод са обхванати 5 контролни пункта. От извършените 60 бр. измервания и 15 бр. изчисления на шумовото ниво е установено несъответствие с нормите на 13 бр. контролни пункта (пунктове с интензивен автомобилен трафик; пунктове, подлежащи на усилена шумозащита – зони за лечебна дейност, зони за учебна дейност, зони за обществен и индивидуален отдих, жилищни зони и територии) и това са 66 измервания/изчисления (88%).

По националната система за мониторинг на електромагнитни полета - във връзка с мониторинга на електромагнитните полета, през 2023г. са извършени 78 измервания на 15 контролни пункта от екип на РЗИ-Русе. Не са констатирани несъответствия.

Дейност по държавния здравен контрол на шума от локални източници в урбанизирани зони, свързана с получени сигнали за шум – през 2023г. няма получени сигнали за шум от локални източници в урбанизирани зони.

НАСОКИ ЗА РАБОТА НА РЗИ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

1. Провеждане на ефективен здравен контрол на обекти с обществено предназначение, на продукти, стоки и дейности със значение за здравето на човека и на фактори на жизнената среда, надзора на заразните болести и опазване на общественото здраве.
2. Извършване на независима, компетентна и прозрачна инспекционна дейност при спазване на утвърдени стандартни оперативни процедури, ръководства или указания.
3. Провеждане на системен, в съответствие със законодателството и препоръките на ЕС, мониторинг и оценка на факторите на жизнената среда, с оглед предотвратяване на възможните рискове за здравето на населението.
4. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността за резултатите от провеждания държавен здравен контрол.
5. Дейности по национални програми и политики за ограничаване на заболяемостта и смъртността от социално значими заболявания, свързани с поведенческите фактори на риска (тютюнопушене, нездравословно хранене, злоупотреба с алкохол, ниска двигателна активност и др.) и факторите на риска в жизнената среда.
6. Анализ на демографските показатели и здравното състояние на населението, оценка на зависимостта им от факторите на жизнената среда и начина на живот.
7. Разширяване на инициативите за промоция на здраве, повишаване на информираността на населението за основните предпоставки за здравословен начин на живот.

8. Провеждане на активен епидемиологичен надзор над заразните заболявания, ефективен контрол на противоепидемичния режим на работа в лечебните заведения и контрол върху качеството и ефективността на дейностите по дезинфекция и стерилизация.
9. Осъществяване на ефективни действия за опазване на страната от внос на заразни болести, укрепване капацитета на звената за граничен здравен контрол и изпълнение на изискванията, залегнали в Международните здравни правила.
10. Опазване на страната от внос и разпространение на инфекции с висок епидемичен риск чрез създаване и поддържане на механизми за своевременна и адекватна реакция при здравни заплахи от биологично естество, в т. ч. биотероризъм.
11. Постигане над 93% обхват при изпълнение на задължителните имунизации по Имунизационния календар на РБългария. Подобряване на работата при планиране и отчитане на извършените имунизации, на контрола за реда и начините на тяхното провеждане, на реда и начина за предоставяне на ваксини на лечебните заведения от склада на РЗИ-Силистра. Осигуряване на надеждно функционираща „хладилна верига“. Изпълнение на дейности по национални програми за ваксинапрофилактика с препоръчителни ваксини. Взаимодействие с лечебните заведения, местната власт и неправителствени организации, с цел осигуряване на ефективна защита на населението от ваксинапредтвратими заболявания.
12. Ефективна координация на РЗИ с МЗ, лечебните заведения в областта, националните центрове по проблемите на общественото здраве и други институции при изпълнение на дейностите по превенция и контрол на заразните и паразитни заболявания.
13. Ефективна координация на РЗИ с другите регионални структури на държавната власт при изпълнение на дейностите по държавния здравен контрол, надзора на заразните болести и по профилактика на болестите и промоция на здраве
14. Експертно и методично участие в действащите на регионално ниво комисии и съвети по определени здравни проблеми.
15. Повишаване на квалификацията на кадрите в РЗИ, вкл. дигиталната компетентност, чрез самоподготовка, вътрешни семинари, участия в обучения (присъствени и в електронна среда).
16. Анализиране на потребностите от човешки ресурси в областта на здравеопазването, планиране и координиране дейностите по провеждане на следдипломно обучение в системата на здравеопазването.
17. Подобряване на качеството на медицинското обслужване на населението в областта, чрез осъществяване на ефективен контрол в лечебните заведения по спазване на медицинските стандарти, регистрацията и медицинското обслужване.
18. Организиране, ръководство и контрол на медицинската експертиза на временната и трайна неработоспособност в област Силистра.
19. Подобряване качеството на административното обслужване и повишаване на удовлетвореността на гражданите.

Д-р Пламен Илиев
Директор на РЗИ-Силистра

Силистра, Февруари 2024г.